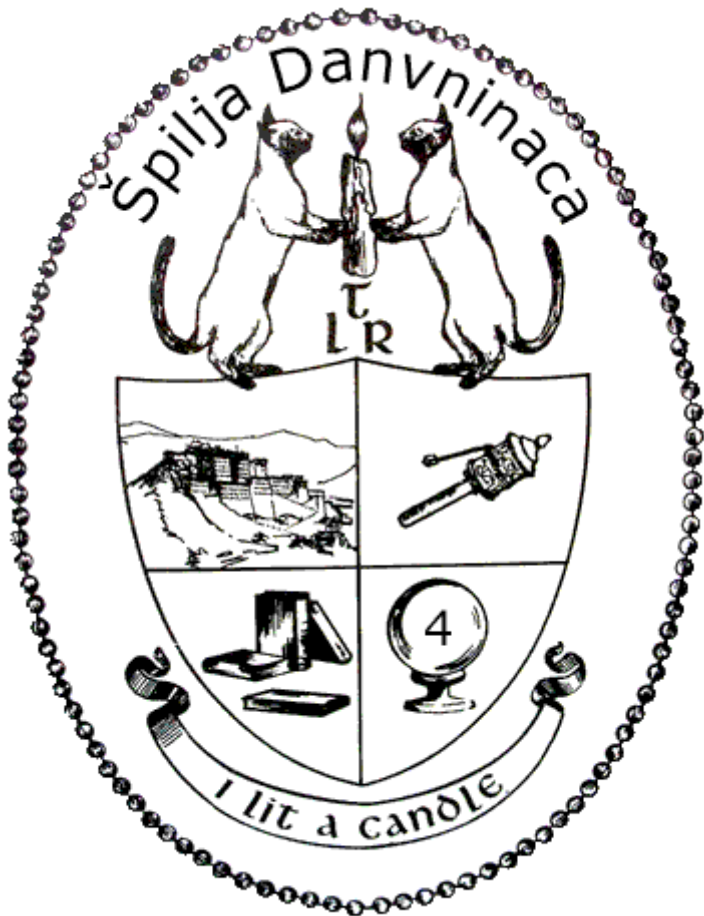

Lobsang Rampa

Predgovor

Ovo je knjiga o okultnom i o moćima čoveka. Štivo je jednostavno, jep u njemu uopšte nema "stranih reči," reči na sanskritu, niti ijedne reči iz izumrlih jezika. Prosečni čitalac želi da SAZNA, a ne da nagađa značenje reči koju ni prosečni PISAC ne razume! Pisac koji zna svoj posao može da piše na engleskom, a da ne koristi strane reči koje prikrivaju njegovo neznanje.

Mnoštvo se ljudi zapetlja u nerazumljive izraze. Životni zakoni zaista su jedinstveni; nije potrebno odevati ih u ruho mističnih kultova ili pseudoreligija. Niti ima potrebe za tvrdnje o "božanskim otkrovenjima". SVAKO može, ako se potruđi, da doživi ta ista "otkrivenja".

Nijedna religija ne čuva ključeve Neba, niti će iko biti zauvek proklet zato što je ušao u crkvu sa šeširom na glavi umesto bez cipela. Na ulazima u tibetanske lamaserije stoji natpis: "Hiljade redovnika, hiljade religija". Verujte u šta hoćete, ako vam to verovanje daje geslo "Činite drugima ono što biste hteli da vama drugi čine," i PROĆI ćete kada dođe Posljednji Poziv."

Neki kažu da se unutrašnja spoznaja može postići samo ako se priklonite ovom ili onom kultu, i pritom uplatite znatan pri- log. Životni zakoni kažu: "Traži i naći ćeš".

Ovo je knjiga plod dugog života, vaspitanja i znanja pobranog u većim tibetanskim lama serijama. Ta su znanja i spoznaje tako- đe

stečeni strogim i savesnim pridržavanjem zakona života. To su znanje podučavali ljudi iz davnine, i zapisana su u egipatskim piramidama, visokim hramovima Anda i u najvećoj riznici okultnog znanja na svetu - na visijama Tibeta.

U. Lobsang Rampa

Poglavlje I

Veče je bilo blago i toplo, neobično toplo za to doba godine. Blago se dižući vazduhom bez daška vetra, slatkasti miris tamjana unosio je spokoj u nas. U daljini, iza visokih vrhova Himalaja, u nezemaljskoj lepoti plamenih boja, zalazilo je sunce, bojeći snegom prekrivene vrhove planina u krvavo crvenilo, kao da upozorava na krv koja će, u danima što dolaze, natopiti Tibet.

Senke dvostrukih vrhova Potale i našeg Čakporija izduživale su se i polako vukle prema gradu Lasi. Desno ispod nas, mrakom zatečen karavan trgovaca iz Indije išao je prema Parago Kalingu ili Zapadnim vratima. Poslednji revni hodočasnici nedoličnom su brzinom hitali na kružnom putu Lingor druma, kao da su se bojali da ih ne obuzme baršunasta tmina brzo približavajuće noći.

Kji Ču, ili Srećna reka, živahno je tekla svojim dugim koritom prema moru, bleskajući povremeno svetlom umirućeg dana. Grad Lasa žario se zlatnim sjajem maslačnih sveliljki. Iz obližnje Potale dopirao je zvuk trube koja je naveštala kraj dana, i njeni su se tonovi kotrljali i odjekivali dolinom odbijajući se od stena i, izmenjeni, vraćali nam se.

Zurio sam u poznati prizor. Nisam skidao pogled sa Potale, sa stotina svetlucavih prozora iza kojih su redovnici svih činova obavljali svoje dužnosti u smiraj dana. Na vrhu ogromne građevine, pored Zlatnih grobnica, stajao je usamljen lik, samotan i nepristupačan, pažljivo posmatrajući. Sa poslednjim zracima sunca koje je tonulo iza planinskih lanaca, ponovo se oglasila truba, a dole iz Hrama začuo se dubok, monoton pev. Uskoro su iščezli i poslednji tragovi dnevnog svetla; na nebu su zvezde plamtele poput pregršt dragulja na purpurnoj podlozi. Jedan je meteor blesnuo nebom i zaiskrio pri rasprsnuću pre nego što je pao na Zemlju kao prstohvat jedva vidljivog praha.

"Kakva divna noć, Lobsang!" rekao je dragi, poznati mi glas. "Noć je zaista divna," odgovorio sam skočivši na noge da se poklonim lami Mingjar Dondupu. Seo je uza zid, i pokretom ruke mi dao znak da i ja sednem. Pokazujući prstom nagore, rekao je; "Možeš li da shvatiš da ljudi, kao ti i ja, mogu tako da izgledaju?" Nemo sam zurio u njega. Kako bih mogao izgledati kao zvezda na noćnom nebu! Lama je bio visok čovek, naočit i plemenite glave. Pa ipak, nije izgledao poput jata zvezda! Nasmejao se zbunjenom izrazu mog lica. "Kao i obično, Lobsang, shvatio si to doslovno, doslovno kao i obično." Nasmešio se. "Hteo sam da kažem da stvari nisu uvek onakve kakvim ih vidimo. Kada bi napisao - 'Om! ma-ni pad-me Hum' - tako velikim slovima da prekriju celu Dolinu Lase, ljudi ih ne bi mogli pročitati zato što bi im slova bila prevelika da ih obuhvate." Zaćutao je, proveravajući pogledom pratim li njegovo objašnjenje, i onda nastavio: "I zvezde su tako velike, pa ne možemo da ocenimo šta zaista tvore."

Pogledao sam ga kao da je sišao s uma. Da zvezde nešto *tvore*? Zvezde su bile - naprosto - *zvezde!* A onda sam zamislio kako bi izgledalo da ispišem tako velika slova da prekriju dolinu i zbog svoje veličine postanu nečitka. Blagi je glas nastavio: "Zamisli da se počneš smanjivati, smanjivati sve više dok ne postaneš malen poput zrna peska. Kako bih ti onda ja izgledao?"

Zamisli da se toliko smanjiš, da postaneš tako sićušan da ti i zrnice peska izgleda veliko kao svet. Kakvim bi me onda video?" Sedeo sam i blenuo, mozak mi se pri toj pomisli umrtvio, a usta razjapila kao ribi na suvom.

"Video bi, Lobsang," rekao je lama, "hrpu raspršenih svetova koji plutaju u tami. Zbog svoje male veličine, video bi molekule mog tela kao samostalne svetove i gotovo beskrajne međuprostore. Video bi svetove kako se okreću oko svetova, vidio bi "sunca", zapravo molekule nekih psihičkih središta, video bi *svemir!*" U glavi mi je zaškripalo, umalo bih se zakleo da je "u pogonu" iznad mojih obrva grčevito zadrhtalo od napora koji sam uložio kako bih shvatio to čudno, uzbudljivo učenje.

Moj učitelj lama Mingjar Dondup ispružio je ruku i nežno mi podigao bradu. "Lobsang!" smeškao se. "Naprežući se da pratiš moje reči, počeo si da gledaš unakrst." Naslonio se na zid

smejući se, i pričekao nekoliko minuta da se priblerem. Zatim je nastavio: "Pogledaj materijal od kojega je napravljena tvoja odeća. Opipaj ga!" Poslušao sam ga, osećajući se jako blesavo dok sam buljio u svoju pohabanu staru halju. Lama je primetio: "To je platno, ponešto glatko pri dodiru. Kroz njega ne možeš videti. Ali zamisli da ga posmatraš kroz povećalo koje deseto- struko uvećava. Zamisli debela vlakna jakove vune, a svako je desetostruko deblje nego što vidiš. Tada bi mogao da između vlakana vidiš svetlo. Ali ako ih uvećaš milion puta, mogao bi kroz njih projahati na konju, samo što bi svako vlakno bilo pre- veliko da bi mogao preći preko njega!"

Kada mi je objasnio, pronikao sam u smisao. Sedeo sam, razmišljao i klimao glavom dok je lama govorio: "Poput neke one- moćale starice!" "Gospodine!" naposljetku sam progovorio. "Zna- či, celi je život mnogo malih svemira po kojima su rasuti sveto- vi." "Nije *sasvim* tako jednostavno," odgovorio je, "ali namesti se udobnije, i pričaću ti o znanju koje smo otkrili u Pećini drevnih." "Pećina drevnih ljudi!" uzviknuo sam, prožet gorljivom radozna- iošću. "Prićaćete mi o njoj i o ekspediciji!" "Da! Da!" smirivao me, "hoću, ali prvo ćemo se pozabaviti čovekom i životom onako kako su ih Drevni zamišljali u doba Atlantide."

Potajno me je mnogo više zanimala Pećina drevnih ljudi, koju je otkrila ekspedicija lama visokog ranga, i koja je sadržavala ne- verovatne priče o znanju i umeću iz doba kada je Zemlja bila vrlo mlada. Budući da sam svog učitelja dobro poznavao, znao sam da bi bilo zalud očekivati da mi tu priču ispriča pre nego što bude za to spreman, a to još očito nije bilo. Iznad nas su blistale zvezde u svom sjaju i lepoti, jedva pomućene retkim čistim tibetanskim vazduhom. U hramovima i lamaserijama jedno za drugim gasila su se svetla. Iz daljine, kroz noćni vazduh, dopiralo je tugaljivo zavijanje nekog psa, i lavež kojim su mu uzvraćali psi odozdo iz sela Šo. Noć je bila vedra i spokojna, i preko lica tek izašlog meseca nije prešao nijedan oblak. Molitvene su zastave labavo i beživotno visile na kopljima. Odnokud je dopiralo jedva čujno klopotanje molitvenog točka koji je neki pobožni redovnik, zaro- bljen praznoverjem i nesvestan stvarnosti, okretao u uzaludnoj nadi da će zadobiti milost bogova.

Lama, moj učitelj, nasmešio se nataj zvuk i rekao; "Svakome prema njegovom verovanju, svakome prema njegovim potrebama. Raskoši verske ceremonije za mnoge su uteha, ne bismo smeli da osuđujemo one koji još nisu dovoljno daleko putovali Putem, niti mogu da stoje bez potpore. Pričaću ti, Lobsang, O prirodi čoveka." Osećao sam se vrlo bliskim *tom* čoveku, jedinom koji me je poštovao i voleo. Pažljivo sam ga slušao, da opravdam njegovu veru u mene. Tako sam počeo, ali uskoro sam utvrdio da je tema fascinantna, i počeo da ga slušam sa neskrivenim žudnjom.

"Čitav je svet načinjen od vibracija, sav Život, sve neživo, sastoji se od vibracija. Čak su i moćni Himalaji," pričao je lama, "samo mnoštvo lebdećih čestica koje se ne dotiču. Svet, Svemir, sastoji se od sićušnih čestica materije oko kojih se vrtlože druge čestice materije. Baš kao što oko našeg Sunca kruže svetovi, neprestano na istoj udaljenosti, svetovi koji se nikada ne dodiruju, tako je i sve što postoji načinjeno od svetova koji se vrtlože." Začutao je i pogledao me, verovatno se pitajući mogu li ja to da shvatim. Ali pratio sam ga sa lakoćom.

Nastavio je: "Duhovi koje mi vidoviti vidimo u hramu jesu ljudi, živi ljudi, koji su napustili ovaj svet i prešli u stanje u kojem su njihovi molekuli tako raspršeni da taj 'duh' može proći kroz najdeblji zid, a da pritom ne dotakne nijedan njegov molekul." "Poštovani učitelju, zašto osetimo drhtaj kada 'duh' proleprša kraj nas?" upitao sam. "Svaki molekul, svaki mali 'sunčev 1 planetarni' sistem okružen je električnim nabojem, ne onom vrstom elektriciteta koji čovek proizvodi mašinama, već savršenijim. Elektricitetom koji katkada primetimo noću kako svetluca trepereći nebom. Kao što Zemlja ima Auroru Aurealis, ili na severnom polu Auroru Borealis, tako i najsitnije čestice supstance imaju 'polarna svetla'. 'Duh' koji nam se previše približi izazove lagani titraj na našoj auri, koji mi osetimo kao drhtaj."

Noć je oko nas bila mirna, ni dašak vetra nije narušavao njenu tišinu; to je bila tišina kakva se može doživeti samo u zemljama poput Tibeta. "Je li aura koju vidimo *taj* električni naboj?" upitao sam. "Da!" odgovorio je moj učitelj lama Mingjar Dondup. "U zemljama izvan Tibeta, gdje su iznad zemlje razvučene žice kroz

koje prolazi struja visokog napona, elektroinženjeri su uočili i potvrdili 'efekat korone'. Naime, oko provodnika visokog napona stvara se korona ili aura plavičastog svetla. Najčešće se primećuje u tamnim maglovitim noćima, ali ona je, naravno, prisutna sve vreme za one koji imaju sposobnost da je vide." Zamišljeno me je pogledao. "Kada odeš u Čunking da studiraš medicinu, korišćeš instrumente koji grafički beleže moždane talase. Sav život, sve što postoji, elektricitet je i vibracija."

"Zbunjen sam!" odgovorio sam, "jer, kako može život biti elektricitet i vibracija? Mogu razumeti da bude jedno, ali ne oboje." "Ali, dragi moj Lobsang!" nasmejao se lama, "bez vibracija, bez pomeranja, ne bi bilo elektriciteta! *Pomeranje* je ono što proizvodi elektricitet, zato su te dve pojave usko povezane." Opazio je moj namrgođeni, zbunjeni izraz, i telepatski mi pročitao misli. "Ne!" rekao je, "*nije* dovoljna bilo kakva vibracija! Dozvoli da ti to ovako objasnim: zamisli ogromnu muzičku tastaturu koja se proteže odavde do beskonačnosti. Vibracije koje mi smatramo homogenim biće predstavljene jednom notom na tastaturi. Sledeća može predstavljati zvuk, a ona iza toga horizont. Ostale će note označavati osećaje, namere itd. koje ne shvatamo dok smo na Zemlji. Pas čuje više tonove nego čovek, a ljudi niže tonove nego pas. Psu se mogu uputiti reči koje on može čuti, a čovek ne može. Tako i ljudi iz takozvanog duhovnog sveta mogu da komuniciraju s onima koji su još na Zemlji, ali samo s onima koji poseduju poseban dar da čuju tonove izvan dometa prosečnog sluha."

Lama je začutao i veselo se nasmejao: "Zadržavam te od kreveta, Lobsang, ali ujutro ćeš biti slobodan da nadoknadiš san." Načinio je kretnju prema zvezdama, koje su tako jasno svetlile na vedrom nebu. "Otkako sam posetio Pećinu drevnih ljudi i isprobao divne mašine u njoj, koji potiču još iz doba Atlantide, često sam se zabavljao razmišljajući o neobičnim stvarima. Sviđa mi se da razmišljam o dva mala osećajna stvorenja, manja i od najmanjeg virusa. Nije važno kakvog su oblika, dovoljno je da su inteligentna i da imaju zaista vrhunske uređaje. Zamisli ih kako stoje u otvorenom prostoru svog bezgraničnog sveta (kao nas dvojica!). 'O, kakva divna noć!' usklikne Ej, pogleda uprtog u nebo iznad sebe. 'Da,' odgovori Bi, 'nagoni čoveka da razmišlja o

svrsi Života, šta smo, kuda idemo?' Ej se duboko zamislio zureći u zvezde koje su se u beskrajnom nizu dostojanstveno protezale nebom. 'Svetovi bez granica, milioni, milijarde njih. Pitam se koliko ih je naseljeno?' 'Gluposti! Svetogrđe! Smešno!' zamuckuje Bi, 'ti znaš da nigde sem u našem svetu nema života - zar nam sveštenici ne govore da smo napravljeni prema Božjem liku? A i kako bi mogao postojati drugi život, sem ako nije istovetan našem - ne, nemoguće, poludeo si!' Ej je zlovoljno mrmljao dok je odlazio: 'Oni možda greše, znaš, možda greše!'" Lama Mingjar Dondup mi se nasmešio i rekao: "Za dokaz imam čak i nastavak priče! Slušaj: "U nekoj udaljenoj laboratoriji, sa naukom o kojoj ne možemo ni da sanjamo, gde postoje mikroskopi neslućene snage, radila su dva naučnika. Jedan je pogrbljeno sedeo za radnim stolom, očiju priljubljenih uz naj-naj mikroskop kroz koji netremice gleda. Iznenada skoči, gurnuvši stolicu koja zastruga po lakiranom podu. 'Pogledaj, Čen!' pozove svog pomoćnika. 'Dođi i pogledaj ovo!' Čen ustane, pređe prostoriju, dođe do svog uzbuđenog pretpostavljenog i sedne za mikroskop. 'Imam na stakalcu milioniti dio čestice gvođenog sulfida,' reče pretpostavljeni. 'Pogledaj!' Čen je podesio mikroskop i od zaprepašćenja zazviždao. 'Bože!', uzviknuo je 'kao da posmatramo Svemir kroz teleskop. Plamteće sunce, planete u kružnoj putanji...!' Pretpostavljeni zamišljeno i setno reče: 'Pitam se možemo li toliko uvećati da vidimo pojedinačni svet ispod nas. Pitam se ima li dole života!' 'Gluposti!' reče Čen osorno, naravno da nema. *Ne može* ga biti. Zar nam sveštenici ne govore da smo napravljeni prema Božjem liku, pa kako bi dole *mogao* postojati inteligentan život?'"

Iznad nas su se zvezde vrtele na svom beskonačnom i večnom putu. Smešeći se, lama Mingjar Dondup posegne rukom u svoju halju i izvadi kutiju šibica, blago koje je doneo čak iz daleke Indije. Polako je izvukao jednu šibicu i podigao je. "Pokazaću ti Stvaranje, Lobsang!" reče veselo. Povukao je glavom šibice po površini kutije, i držao uspravno to plamteće drvce. Zatim je duno i ugasio je! "Stvaranje i rastvaranje," reče. "Plamteća glava šibice odašiljala je na hiljade čestica od kojih se svaka rasprsnućem odvajala. Svaka je bila zasebni svet, a sve zajedno - Svemir. I kada se ugasio plamen, Svemir je umro. Možeš li da tvrdiš da u

tim svetovima nije bilo života?" Sumnjičavo sam ga pogledao, ne znajući što da odgovorim. "Ako su to bili svetovi, Lobsang, i ako je na njima postojao život, za taj život bi ti svetovi trajali milione godina. Jesmo li *mi* samo upaljena šibica? Živimo li *mi* ovdje s našim radostima i tugama - uglavnom tugama! - misleći da je ovo svet bez svršetka? Razmisli pa ćemo sutra o tome porazgovarati." Ustao je i izgubio mi se iz vida.

Teturao sam preko krova, i naslepo pipajući tražio vrh lesta-va. Naše su lestve drugačije od onih u zapadnom svetu; naše su, naime, napravljene od urezanih motki. Napipao sam prvu prečku, drugu pa treću, a onda mi se stopalo okliznulo na mestu gdje je neko prosou maslac iz svetiljke. Tresnuo sam dole, dočekaao se na noge koje su mi se ispreplele, i vidio više "zvezda" nego što ih je na nebu, izazivajući proteste usnulih redovnika. Iz mraka se ispružila ruka i tako me klepila da mi je zazvonilo u glavi. Hitro sam skočio na noge i žurno se sklonio u tamu. Što sam tiše mogao, pronašao sam mesto za počinak, omotao oko sebe halju i utonuo u carstvo nesvesnog. Nije me uznemiravala ni buka žurnih koraka, niti su mi srebrna zvona prekidala san.

Jutro je već bilo daleko odmaklo kada me je probudilo nečije žustro udaranje nogom. Zamagljena pogleda buljio sam u lice ogromnog čele. "Probudi se! Probudi se! Tako mi Svetog bodeža, ti si leni pas!" Ponovo me udario... jako. Pružio sam ruke, zgrabio ga za nogu i uvrnuo je. Kostii su zaškripale, i on je pao na pod vičući: "Opat starešina! Opat starešina! Želi da te vidi, ti prgavi idiote!" Udarivši ga još jednom, da mu vratim mnoge udarce koje mi je bio uputio, poravnao sam halju i požurio. "Nema jela - nema doručka!" mrmljao sam sebi u bradu. "Zašto svima trebamo upravo u vreme jela?" Trčeći nepreglednim hodnicima, zaokrećući iza uglova, gotovo sam izazvao srčani udar kod jednog starijeg redovnika koji je teturao uokolo, ali sam do sobe opata starešine stigao u rekordnom vremenu. Uletevši u sobu, pao sam na kolena i izveo naklon poštovanja.

Opat starešina je pomno čitao moj dosije, a onda sam začuo ubrzan suspregnut kikut. "A!" rekao je, "ti si onaj neobuzdani mladić koji pada sa stena, premazuje uljem drvo štula i ovdje najviše izaziva meteže i strke." Začutao je i strogo me pogledao:

"Ali dosada si dobro učio, veoma dobro," rekao je. "Budući da su tvoje metafizičke sposobnosti tako velike i jer si uznapredovao u svom akademskom radu, odlučio sam da s tobom radi veliki lama Mingjar Dondup. Tu si priliku, kakva se ne pamti, dobio po izričitoj zapovesti njegove svetosti. A sada se javi lami svome Učitelju." Nakon što me je otpustio mahnuvši rukom, opat starešina se ponovo usredsredio na svoje papire. Srećan što nijedan od mojih brojnih "greha" nije otkriven, žurno sam izašao. Moj je učitelj lama Mingjar Dondup sedeo i čekao me. Prodorno me gledajući dok sam ulazio, rekao je: "Jesi li prekinuo post?" "Ne, gospodine," odgovorio sam, "Preuzvišeni opat starešina poslao je po mene dok sam još spavao - gladan sam!" Nasmejao mi se i rekao: "Ah! Pomislio sam da imaš taj žalosni izraz lica zato što su te zlostavljali. Doručkuj pa se vrati ovamo." Nije me trebalo nagovarati - bio sam gladan, a to mi se nije sviđalo. Tada sam malo znao o tome - iako je sve bilo predviđeno! - da će me glad godinama pratiti kroz život.

Okrepljen dobrim doručkom, mada mi je užitak kvarila pomisao na teški rad koji me je čekao, vratio sam se lami Mingjar Dondupu. Ustao je kada sam ušao. "Dođi!" rekao je, "provešćemo nedelju dana u Potali." Grabio je krupnim koracima hodnikom ispred mene, izašao napolje i došao do mesta gde nas je, sa dva konja, čelcao redovnik koji se brinuo o njima. Mršteći se, razgledao sam konja kojeg su mi namenili. Konj je još smrкну- tije gledao u mene, iskazujući mi manje poštovanja nego ja nje- mu. Sluteći zlu kob, zajahao sam ga i čvrsto se uhvatio. Konji su užasna stvorenja, plaha, nepredvidiva i neobuzdana. Jahanje je poslednji talenat koji bih mogao imati.

Otkasali smo niz planinsku stazu iz Čakporija. Prešavši drum Mani Lakang i ostavivši Pargo Kaling zdesna, uskoro smo ujahali u selo Šo - gde je moj učitelj odredio kratki odmor - a zatim se s mukom uspeli strmim stepenicama Potale. Jahanje na konju uz stepenice spada u neprijatna iskustva, i ja sam se usredsredio samo na to da ne padnem! Redovnici, lame i posetioci, nepregledna masa njih s mukom se uspinjala i silazila stepenicama, neki zastajući da se dive pogledu, drugi, koje je primao dalaj lama, misleći samo na taj razgovor. Na vrhu stepenica smo se za-

ustavili, i ja sam, odahnuvši, nespretno skliznuo s konja. A jadnik je s odvratnošću zanjakao i okrenuo mi stražnjicu!

Nastavili smo pešice. Uspinjali smo se mnogim stepenicama, dok nismo izbili na visoku etažu Potale do Naučnog kabineta, pored kojega je lama Mingjar Dondup imao odaje koje su mu dodeljene na trajnu upotrebu. U tom su se kabinetu nalazili neobični uređaji iz zemalja širom sveta, no najneobičniji od svih poticali su iz drevne prošlosti. Kada smo konačno stigli do cilja, smestio sam se u prostoriju koju su mi namenili.

Sa svog sam prozora, visoko na Potali, samo sprat ispod dalaj lame, mogao sam da vidim celu Lasu, celu dolinu. U daljini sam vidio katedralu Jo Kang, s bleštećim zlatnim krovom. Prstena- sti drum, ili Lingkor, protezao se u daljini, opasujući Lasu. Sve je vrvelo od pobožnih Ijudi, hodočasnika koji su dolazili da se poklone najvećem svetskom središtu okultnog učenja. Bio sam oduševljen što sam imao sreću da moj učitelj bude takva divna osoba poput lame Mingjar Dondupa; bez njega bih bio obični čela, živio bih u mračnom studentskom domu umesto gotovo na samom vrhu sveta. Odjednom, tako nenadano da sam ispustio krik, snažne ruke su me zgrabile i podigle uvis. Duboki glas je rekao: "A, tako! O svom učitelju misliš samo to da te je doveo u Potalu i da te hrani onim odvratnim indijskim slatkišima?" Nasmejao se na moje proteste, a ja sam bio toliko zaslepljen, ili zbunjen, da nisam shvatio kako je on tačno znao šta sam mislio o njemu!

Konačno je rekao: "Nas dvojica smo bliski, dobro smo se poznavali u pređašnjem životu. U tebi je svo znanje iz prošlog života, i samo ga treba potaći. A sada moramo na posao. Dođi u moju sobu." Poravnao sam odeću i podigao posudicu koja mi je bila ispala kada me lama digao, a zatim požurio u sobu svog učitelja. Dao mi je rukom znak da sednem. Kada smo se smestili, reče: "Onda, jesi li razmišljao o pitanjima života, o onome o čemu smo sinoć razgovarali?" Očajan, oborio sam glavu i odgovorio: "Gospodine, spavao sam kada je opat starešina želeo da me vidi, onda ste me Vi hteli videti, potom sam morao da jedem, zatim ste me opet Vi zvali. Danas uopšte nisam imao vremena da *ni o čemu razmišljam*." Dok sam govorio, na licu mu se pojavio osmeh. "Posle ćemo razgovarati o uticaju hrane, a sada ćemo nastaviti o

životu." Začutao je, i dohvatio knjigu na nekom neobičnom stranom jeziku. Sada znam da je to bio engleski.

Okrećući listove, konačno je našao ono što je tražio. Pruživši mi knjigu, otvorenu na stranici na kojoj je bila slika, upitao me je: "Znaš li šta je ovo?" Pogledao sam u sliku, toliko običnu sliku da mi se pogled zadržao na stranim rečima ispod nje. Ništa mi nisu govorele. Vraćajući mu knjigu, rekao sam prekorno: "Znate da to ne umem da pročitam, poštovani lama!" "Ali prepoznaješ ono što predstavlja slika?" bio je uporan. "Pa, da, to je običan duh prirode, ništa različit od ičega ovde." Bivao sam sve zbu- njeniji. Što je sve to *trebalo* da znači? Lama je ponovo otvorio knjigu i rekao: "U jednoj dalekoj zemlji preko mnogo mora ljudi su izgubili sposobnost da vide duh prirode. Ako bi neko od njih i video duha, postao bi predmet poruge, Vidovnjak bi doslovno bio optužen da 'ima priviđenja'. Zapadnjaci ne veruju u ono što ili ne mogu da rastrgnu na komade, ili drže u rukama, ili stave u kavez. Oni duh prirode zovu fikcijom - i *ne veruju* u 'bajke'." To me je zaprepastilo. Ja sam stalno gledao duhove, i smatrao ih sasvim normalnim pojavama. Mahnuo sam glavom da iz nje isteram zbu- njenost.

Lama Mingjar Dondup je govorio: "Sav se život, kao što sam ti sinoć rekao, sastoji od brzih vibracija čestica materije koje stvaraju električni naboj, a elektricitet je život materije. Kao i kod muzike, postoje razne oktave. Zamisli da običan čovek na ulici vibrira na određenoj oktavi, duh prirode ili naprosto duh vibriraće na višoj oktavi. Zato što prosečni čovek živi, razmišlja i veruje samo na jednoj oktavi, ljudi drugih oktava su za njega nevidljivi!" Igrao sam se svojom odećom i razmišljao o tome. Sve to činilo mi se besmislenim. Ako sam ja mogao da vidim duhove i duh pri- rode, onda su i *drugi* mogli da ih vide. Lama je, pročitavši moje misli, odgovorio: "*Ti* vidiš čovečju auru. Većina ljudi je ne vide. *Ti* vidiš duh prirode i duhove. Većina ljudi ih ne vidi. Sva mala deca vide takve stvari, zato što su prijemčiva. U procesu odrastanja ži- votne brige ogrubljuju percepciju. Decu na Zapadu koja ispričaju svojim roditeljima da su se igrala sa duhovima bivaju kažnjena zbog laži, ili ih pak ismevaju zbog bujne mašte. Dete se ljuti zbog toga, i nakon izvesnog vremena uveri samo sebe da je to bila ma-

šta! Zbog svog posebnog vaspitanja ti vidiš duhove i duh prirode, i uvek ćeš ih videti - kao što ćeš uvek videti čovečju auru."

"Onda su čak i prirodni duhovi koji bdiju nad cvećem isti kao mi?" upitao sam. "Da," odgovorio je, "isti su kao mi, osim što oni brže vibriraju i čestice njihove materije su raspršenije. Zato možeš kroz njih gurnuti ruku kao kroz sunčev zrak." "Jeste li ikada *dodimuli* - zapravo, *držali* - duha?" "Jesam!" odgovorio je. "To možeš učiniti ako povećaš frekvenciju sopstvenih vibracija. Pričaću ti o tome."

Moj je učitelj dotaknuo svoje srebrno zvonce, dar opata starešine iz jednog od poznatijih lamaserija. Redovnik-poslužitelj, koji nas je dobro poznavao, doneo nam je - ne *tsampu*, već indijski čaj i one slatke kolačiće, koje su dobavljali preko visokih planina naročito za njegovu svetost, dalaj lamu, i u kojima sam ja, koji sam bio običan jadni čela, toliko uživao. "Nagrada za posebno zalaganje na studiju," običavala je da govori njegova svetost. Lama Mingjar Dondup obišao je svet, i fizički i astralno. Jedna od njegovih retkih slabosti bilo je uživanje u indijskom čaju. Slabost koju sam zdušno podupirao! Udobno smo se smestili i, čim sam pojeo kolačiće, moj učitelj i prijatelj je nastavio.

"Pre mnogo godina, kada sam bio mlad, trčao sam oko jednog ugla ovde u Potali - baš kao što to ti činiš, Lobsang! Kasnio sam na obrednu službu, i odjednom sam, užasnut, ugledao krupnog sveštenika koji mi se isprečio na putu. I on je žurio! Nije bilo vremena da ga izbegnem: dok sam ponavljao svoje izvinjenje, udario sam se u njega. Ni on se nije manje uplašio. Međutim, kako sam bio toliko smeten, nastavio sam da trčim pa tako nisam za- kasnio, barem ne *previše*." Nasmejao sam se, zamišljajući dostojanstvenog lamu Mingjara Dondupa kako *jurca* olcolo! Nasmešio mi se i nastavio.

"Kasnije te večeri razmišljao sam o tome. Razmišljao sam 'zašto ne bih mogao da dotaknem duha?' Što sam više o tome mislio, bio sam sve odlučniji u nameri da ga *dotaknem*. Pažljivo sam napravio plan, i pročitao sve stare tekstove o tome. Takođe sam se posavetovao sa jednim vrlo, vrlo učenim čovekom, koji je živio u pećini visoko u planinama. On mi je mnogo toga ispričao i uputio me na pravi put; a ja ću sve to tebi ispričati, jer to vodi

direktno do teme o dodirivanju duha." Nasuo je sebi još čaja, i malo otpio pre nego što je nastavio. "Ži- vot se, kao što sam ti rekao, sastoji od mnoštva čestica, malih sve- tova koji kruže oko malih sunaca. Ti pokreti proizvode supstancu koju ćemo, u nedostatku boljeg izraza, nazvati 'elektricitetom'. Kada bismo razborito jeli, mogli bismo povećati frekvenciju. Jedna razumna dijeta - nikakve moderne ludorije - poboljšava zdrav- lje, povećava učestalost vibracija. Tako se približavamo vibraciji duha." Začutao je i zapalio novi štapić tamjana. Zadovoljan što je vrh počeo da dobro tinja, ponovo je pažnju usmerio meni..

"Jedina je svrha tamjana da poveća stopu vibracije u prostoru u kojem sagoreva, i stopu onih koji su unutar tog prostora. Koristeći odgovarajući tamjan - naime, svaki je štapić tamjana napravljen za određenu vibraciju - možemo postići izvesne rezultate. Nedelju dana sam bio na strogoj dijeti koja mi je povećala vibracije ili 'frekvenciju'. Tu sam nedelju dana neprekidno palio u sobi odgovarajuće štapiće tamjana. Na kraju te sedmice gotovo sam bio 'izvan' sebe; osećao sam više da lebdim nego da hodam, jedva sam obuzdavao svoj astralni oblik u fizičkom telu." Pogledao me i nasmešio mi se: "Ti ne bi imao razumevanja za takvu strogu dijetu!" "Ne," mislio sam, "radije bih dotaknuo neki pošten obrok nego bilo kojeg dobrog duha."

"Na kraju te sedmice," pričao mi je moj učitelj, "sišao sam u unutrašnji hram i, dok sam preklinjao duha da se pojavi i dotakne me, zapalio još jedan štapić tamjana. Iznenada sam na ramenu osetio toplinu prijateljske ruke. Okrenuh se da vidim ko to prekida moje meditiranje. Gotovo sam iskočio iz svoje odeće kada sam video da me je dotaknuo duh jednoga koji je 'umro' pre više od godinu dana." Lama Mingjar Dondup odjednom je začu- tao, a onda se, setivši se togavnog doživljaja, glasno nasmejao.

"Lobsang!" konačno je uzviknuo, "taj stari 'mrtvi' lama mi se nasmejao, i upitao me zašto sam išao u sve te muke kada sam jednostavno mogao preći u astralni oblik! Priznajem da sam se postideo što se toga nisam setio. Danas, kao što ti je poznato, mi *zaista* prelazimo u astralni oblik da bismo razgovarali sa duhovima i Ijudima." "Naravno, vi ste razgovarali telepatski," primetio sam, "a ja ne mogu da objasnim telepaticu. Ja to radim, ali ne

znam *kako*." "Lobsang, uvek postavljaš vrlo teška pitanja!" nasmejao se moj učitelj. "Najjednostavnije stvari najteže je objasniti. Reci mi, kako bi objasnio proces disanja? Ti dišeš, svako diše, ali kako da čovek objasni sam proces disanja?" Neraspoložen, klimnuo sam glavom. Znao sam da neprestano zapitkujem, ali to je bio jedini način da saznam neke stvari. Većina čela nije bila zainteresovana. Dok nisu ginuli od posla i dok su bili siti, bili su zadovoljni. Ja sam želeo više, želeo sam da *znam*.

"Mozak je," rekao je lama, "poput radio-aparata, poput uređaja kojim je onaj čovek Markoni slao poruke preko okeana. Skup čestica i električnog naboja koji sačinjava ljudska bića ima električni ili radio-uređaj u mozgu koji im kaže šta treba da čine. Kada čovek pomisli da pokrene neki ud, električna struja pote- će odgovarajućim živcima i potakne mišiće na željenu akciju. Na isti način, kada čovek misli, radio ili električni talasi - u stvari oni dolaze iz viših delova radio-spektra - zračeni su iz mozga. Određene naprave mogu da otkriju ta zračenja pa i da ih prika- žu grafički, što zapadni lekari nazivaju, 'alfa, beta, delta i gama' grafikonima." Polako sam klimao glavom. O tome sam već slušao kod lama-lekara.

"Tako," nastavio je moj učitelj, "senzitivne osobe mogu da otkriju to zračenje i, naravno, da ga razumeju. Ja 'čitam' tvoje misli, a ti, kada se potruđiš, 'čitaš' moje. Što se dve osobe bolje slažu i sklonije su jedna drugoj, to lakše 'čitaju' to moždano zrače- nje, odnosno 'misli'. Tako smo došli do telepatije. Blizanci često međusobno telepatski komuniciraju. Jednojačani blizanci, kod kojih je mozak jednoga duplikat mozga drugoga, toliko su telepatski povezani da je vrlo teško odrediti koji je od njih proizveo neku misao."

"Poštovani gospodine," rekao sam, "Vi znate da ja uglavnom mogu da čitam misli. Zašto je to tako? Ima li još mnogo ljudi sa takvim naročitim sposobnostima?" "Lobsang," odgovorio je moj učitelj, "ne samo da si izuzetno nadaren za to, nego si i primere- no školovan. Svaki naš metod neprestano povećava tvoje moći, a one će ti trebati, jer ti u životu predstoji težak zadatak." Ozbiljno je mahao glavom: "Zaistavro težak zadatak. U davnim vreme- ma, Lobsang, ljudski je rod mogao da telepatski komunicira sa

životinjama. U sledećim godinama, nakon što čovečanstvo progleda ludosti ratova, ta će se moć povratiti; ponovo će čovek i životinja živeti u miru, nastojeći da ne povrede jedno drugo."

Odozdo je odjeknuo gong, zatrubile su trube i, skočivši na noge, lama Mingjar Dondup reče: "Lobsang, moramo da požurimo na hramsku službu, koja upravo počinje i na kojoj će biti prisutna i njegova svetost." Hitro sam ustao, popravio svoju halju i pojurio za svojim učiteljem, koji je u međuvremenu toliko odmakao hodnikom da sam ga jedva sustigao.

Pogotvlje II

Veliki je hram izgledao je kao živ. Sa moje osmatračnice, visoko na krovu, mogao sam da odozgo sagledam njegovu ogromnost. Toga dana smo moj učitelj lama Mingjar Dondup i ja već bili u njemu u naročitoj misiji. Sada se lama zatvorio sa jednim visokim dostojanstvenikom, a ja sam - nesmetano lutajući - pronašao svešteničko posmatračko mesto smešteno između moćnih zabatnih greda koje podupiru krov. Šunjajući se potkrovnim hodnicima, otkrio sam vrata i odvažno ih otvorio. Kako nisam začuo gnevne povike, provirio sam unutra. Prostorija je bila prazna. Ušao sam u malu sobu nalik ćeliji, izdubljenu u kamenom zidu Hrama. Iza mene su bila drvena vratanca, sa strana kameni zidovi, a ispred mene kamena ploča visoka oko jedan metar.

Tiho sam se primaknuo i kleknuo, tako da mi je iznad kamene ploče virila samo glava. Osećao sam se poput Boga, koji visoko s neba motri ponizne smrtnike u tamnoj skrovitosti prizemlja Hrama toliko mnogo metara ispod. Izvan Hrama je purpurni suston ustupao mesto tami. Poslednji zraci zalazećeg sunca nestajali su iza snegom prekrivenih vrhova, šaljući obilje svetla duginih boja kroz beskrajnu snežnu penu koja se spuštala sa visokih platininskih lanaca.

U Hramu se raspršila tama zbog svetlucanja hiljada maslačnih svjetiljki, koje su sjale poput zlatnih tačkica, ali ipak šireći okolo sjaj. Činilo se da su mi zvezde pokraj nogu, a ne iznad glave. Iza moćnih stubova tiho su se iskradale čudne senke; načas uske i izdužene, a načas opet široke i kratke, no uvek groteskne i tajnovite, sa poprečnim svetlom zbog kojeg je sve obično izgledalo nezemaljsko i neopisivo čudno.

Nadvirivao sam se odozgo, i činilo mi se da sam u polusvetu, ne znajući šta zaista vidim, a šta je iluzija. Između mene i poda su u slojevima lebdeli oblaci plavog tamjanskog dima, podsećajući me još više na Boga koji kroz oblake gleda Zemlju. Oblaci

tamjana nežno su se uzdizali iz kadionice iznad kojih su mahali mladi i predani čele; nepomičnih lica, ovi su bešumno hodali gore-dole. Neprestano se vrteći, milioni čestica svetla odbijali su se od zlatne kadionice u blistavim zracima. Odozgo, sa mesta na kojem sam se nalazio, mogao sam da vidim crvene usijane štapiće tamjana koji su se, povremeno potaknuti povetarcem, gotovo razbuktavali u plamen oslobađajući pritom kišu crvenih, brzo umirućih iskrica. Nakon toga bi se dim dizao u gušćim plavim stubovima, i oblikovao se u pramenove koji su se protezali iza čela i iznad njih. Dižući se više, dim je formirao još jedan oblak unutar Hrama. Saplićući se i izvijajući na slabim vazдушnim strujama koje su stvarali redovnici svojim kretanjem, dim je izgledao kao živ, poput nekog jedva vidljivog stvorenja koje diše i okreće se u snu. Na trenutak sam zurio kao da sam hipnotisan, zamišljajući da sam u nekom živom biću, da posmatram dizanje i spuštanje njegovih organa i da slušam zvukove tela, tela koje je bilo sam život.

Kroz tamu, kroz oblake tamjanskog dima, video sam zbijene redove lama, trapa i čela. Sedeći prekrštenih nogu na podu, protezali su se u dugim redovima koji su nestajali u tami najudaljenijih uglova Hrama. Odeveni u odore svog reda, izgledali su poput žive, namreškane tapiserije živopisnih boja. Zlatna, boja šafrana, crvena, smeđa i jedva vidljive tačkice sive - činilo se da te boje oživljavaju i prelivaju se jedna u drugu u ritmu pokreta osoba na kojima su bile. Na najuzvišenijem mestu Hrama sedela je njegova svetost, Najduhovniji od Svih, trinaesta inkarnacija dalaj lame, najpoštovaniji lik u svekolikom budističkom svetu.

Neko sam vreme posmatrao i slušao duboki poj lama obojen visokim sopranima malih čela. Oblačići tamjana titrali su u saglasju sa dubljim vibracijama. Svetla su treperila u tami. Tamjan je dogorevao, i u kiši crvenih iskrica paljeni su novi štapići. Služba se nastavljala u jeđnoličnom tonu; kleknuo sam i posmatrao. Gledao sam na zidovima ples senki koje se rađaju i umiru, posmatrao fino iskričenje svetla, gotovo nesvestan gde sam i šta radim.

Jedan vremešni lama, pogrbljen pod bremenom godina koje su znatno premašivale prosečan životni vek, polako je hodao ispred braće svoga reda. Oko njega su se vzmali trape sa štapići-

ma tamjana i svetiljkama. Klanjajući se Najduhovnijem, i polako se okrećući da se pokloni na sve četiri strane Zemlje, konačno se licem okrenuo prema skupu redovnika. Iznenadujuće snažnim glasom za tako starog čoveka, jednolično je zapevao:

"Poslušajte glasove naših duša. Ovo je svet iluzija. Život na Zemlji samo je san koji, u vremenu večnog života, traje koliko i treptaj oka. Poslušajte glasove naših duša, svi vi koji ste vrlo potišteni. Ovaj život senki i tuge okončaće se, a nad vrlima će zasjati divota večnog života. Prvi štapic tamjana pali se da bi potištena duša našla put."

Istupio je trapa i naklonio se Najduhovnijem od Svih, pre nego što se okrenuo i poklonio na sve četiri strane Zemlje. Zapalivši štapic tamjana, opet se okrenuo usmeravajući ga na četiri strane. Ponovo se povisio, a potom zamro poj dubokih glasova u pratnji visokih soprana mladih čela. Jedan je dostojanstveni lama zbog prisustva Najduhovnijeg od Svih snažnim glasom recitovao određene odlomke, naglašavajući ih zvonjavom srebrnog zvonca, sa žustrinom kojoj je povod jedino bilo prisustvo Najduhovnijeg. Utonuvši u tišinu, krišom je pogledao okolo da vidi da li je njegova izvedba dobro primljena.

Stari je lama još jednom istupio i poklonio se Najduhovnijem od Svih i visokom sveštениčkom staležu. Jedan trapa se vrpolio u stavu pripravnosti, previše uzbuđen zbog prisustva državnog i verskog poglavara. Stari je lama zapevao jednoličnim glasom: "Poslušajte glasove naših duša. Ovo je svet iluzija. Život na Zemlji je iskušenje da se očistimo i zauvek vinemo u visine. Počujte glasove naših duša, svi vi koji ste u sumnji: Uskoro ćete zaboraviti zemaljski život, nastupiće mir i oslobođenje od patnje. Drugi štapic tamjana pali se da bi kolebljiva duša našla put."

Poj redovnika pojačao se, i kada je ponovo prešao u krešendo, trapa je zapalio drugi štapic, ponovio obred klanjanja Najduhovnijem od Svih i pokazao na sve četiri strane. Činilo se da zidovi Hrama dišu i pomeraju se uporedo sa pojanjem. Oko starog lame okupili su se duhovi onih koji su nepripremljeni nedavno napustili ovaj život, i sada usamljeni lutali tražeći put.

Činilo se da svetlucave senke poskakuju i uvijaju se kao duše na mukama; moja sopstvena svest, moji opažaji, čak i moji osećaji

lepršali su između ta dva sveta. U jednom sam s ushićenjem buljio u službu koja se odvijala ispod mene. U drugome sam video "međusvetove" gde su duše tek otišlih drhtale u strahu od neobičnosti nepoznatog. Izolovane duše, odevene u vlažnu, prilepljenu crninu, jadikovale su užasnute i usamljene. Odvojene jedna od druge, odvojene od svih ostalih zato što nisu verovalе, bile su kao jak zaglavljene u planinskoj baruštini. U vlažnu tamu "međusvetova", rasterecenu jedino slabim plavičastim svetlom koje su isijavali oni sablasni oblici, doprlo je pojanje, poziv starog lame:

"Počujte glasove naših duša. Ovo je svet iluzija. Kao što čovek umire u većoj stvarnosti od one u kojoj može da se na Zemlji rodi, mora takođe umreti na Zemlji da bi mogao ponovo da se rodi u većoj stvarnosti. Ne postoji smrt, već rođenje. Smrtnе muke su porođajni bolovi. Treći štapić tamjana pali se da bi izmučena duša našla put."

U svest mi je prodrła telepatska zapovest: "Lobsang! Gde si? Smesta dođi k meni!" Uloživši veliki napor, trgnuvši se nekoliko puta, vratio sam se u ovaj svet. Posrtao sam na utrnulim nogama i isteturao kroz mala vrata. "Dolazim, poštovani gospodine!" mislima sam odgovarao svom učitelju. Protrljavši oči ovlažene na hladnom noćnom vazduhu nakon toplote i tamjanskog dima u Hramu, posrćući, oprezno sam tražio put do sobe pokraj glavnog ulaza u kojoj me je čekao moj učitelj. Kada me je ugledao, nasmešio se. "O! Lobsang!" uzviknuo je, "izgledaš kao da si video duha!" "Gospodine!" rekao sam, "video sam ih nekoliko."

"Noćas ćemo, Lobsang, ostati ovde," rekao je lama. "Sutra ćemo otići da posetimo Državno proročište. Bit će to zanimljivije iskustvo za tebe; sada je vreme za jelo, a onda na spavanje..." Dok smo jeli, zaokupljale su me misli o onome što sam video u Hramu, pitajući se kako je ovo "svet iluzija". Brzo sam večerao i otišao u sobu koja mi je bila dodeljena. Zamotavši se u odeću, legao sam na pod i uskoro čvrsto zaspao. Celu noć mučili su me snovi i more potaknuti čudnim utiscima.

Sanjao sam da sedim, budan, a velike kugle nečega naleću u mene poput prašine u oluji. Pojavljivale su se sitne čestice, postajale sve veće i veće, te se pretvarale u kugle živopisnih boja. Kada su okrupnjele do veličine ljudske glave, ustremile su se na

mene, projurile pored mene i odjurile. U snu - ako je to bio san! - nisam mogao da okrenem glavu da vidim kako su odjurile - to mnoštvo kugli naviralo je ni iz čega, proletalo kraj mene i odletalo u - ništa. Zapanjilo me je to što se nijedna kugla nije razbila. Izgledale su čvrste, ali za mene one nisu bile materijalizovane. Tako naprasito da sam se smesta razbudio, nečiji je glas iza mene rekao: "Kao što duh vidi debele tvrde zidove Hrama, tako i ti sada vidiš!" Zadrhtao sam od straha; jesam li *mrtav*? Jesam li noćas umro? Ali zašto me je "smrt" brinula? Znao sam da takozvana smrt nije drugo do ponovno rođenje. Legao sam na pod, i ponovo usnuo.

Celi se svet tresao, škripao i kovitlao. Prestrašen, seo sam pomislivši da će se Hram srušiti na mene. Noć je bila mračna, samo su sablasne zvezde prosipale tek nagoveštaj svetlosti. Buljeći iznad glave, osetio sam kako mi se od straha diže kosa. Ukočio sam se; nisam mogao ni prst da pomaknem, a svet se povećavao. Glatki kameni zidovi postali su hrapava, porozna vulkanska stijena. Rupe u steni postajale su sve veće; bile su nastanjene užasnim stvorenjima koja sam video kroz izvrtni nemački mikroskop lame Mingjar Dondupa.

Svet je sve više rastao, zastrašujuća stvorenja povećavala su se do grotesknh veličina, postajući vremenom tako ogromna da sam mogao da vidim *njihove* pore! Svet se neprekidno povećavao, a onda mi je sinulo da se zapravo ja smanjujem. Postao sam svestan prašne oluje koja je duvala. Pored mene su tutnjala zrnca prašine, ali nijedno me nije dotaklo. Brzo su se uvećavala. Neka su bila velika kao čovečja glava, druga kao Himalaji. Ipak, nijedno me nije dodirnulo. I dalje su se povećavala, no ja sam izgubio osećaj za veličinu, a uskoro i za vreme. U svom snu ja sam, hladan i nepomičan, ležao među zvezdama, a pokraj mene tutnjala je galaksija za galaksijom i nestajala u daljini. Ne znam koliko je to potrajalo. Činilo se celu večnost. Na kraju su se čitave galaksije, čitavi nizovi svemira, usmerili direktno na mene. "Ovo je kraj!" maglovito mi je prostrujalo glavom, jer se mnoštvo svetova upravo zabijalo u mene.

"Lobsang! Lobsang! Jesi li otišao u Nebeske poljane?" Glas je grmeo i odjekivao svemirom, odbijajući se od svetova... a odjek

se ponovo odbijao od zidova moje kamene odaje. S bolom sam otvorio, oči i pokušao da usmerim pogled. Iznad mene je bilo mnoštvo sjajnih zvezda koje su mi se činile nekako poznatim. Zvezde su polako nestajale, a umjesto njih pojavilo se dobrodušno lice lame Mingjara Dondupa. Nežno me je tresao. Sobom se razlilo blistavo sunčevo svjetlo. Sunčev zrak je obasjao čestice prašine, i one su zableštale u duginim bojama.

"Lobsang! Jutro je daleko odmaklo. Pustio sam te da se naspavaš, ali sada je vreme za jelo, a onda ćemo krenuti na put." Umorno sam se uspravio na noge. To jutro bio sam "bolestan"; glava mi je bila prevelika u odnosu na telo, a um je još bio u noćasnjim "snovima". Zamotavši svoje oskudno vlasništvo u prednji deo halje, napustio sam sobu u potrazi za *tsampom*, našom osnovnom hranom. Sišao sam niz urezane lestve, grčevito se pridržavajući da ne padnem, do redovnika-kuvara, koji su lenčarili.

"Došao sam po hranu," rekao sam ponizno. "Hranu? U ovo doba? Gubi se!" izdrao se redovnik-glavni kuvar. Ispružio je ruku u nameri da me pljusne, ali kada je drugi redovnik promuklo prošaptao: "On je sa lamom Mingjar Dondupom!" redovnik-glavni kuvar poskočio je kao da ga je ubo stršljen. Potom je podvignuo na svog pomoćnika: "Pa! Što čekaš? Daj mladom gospodinu doručak!" Morao sam da imam dovoljno ječma u svojoj kožnoj torbi koju svi redovnici nose, ali budući da smo mnogo putovali, ostao sam bez zaliha. Svi su redovnici, bilo da su čele, trape ili lame, nosili kožnu torbu sa ječmom i posudicu za jelo. *Tsampa*, osnovna tibetanska hrana, mešala se sa maslacem i čajem. Da su tibetanske lamaserije štampale i jelovnike, na njima bi bila jedna jedina reč: *tsampa*.

Ponešto okrepjen nakon obeda, pridružio sam se lami Mingjar Dondupu. Uzjahali smo konje i krenuli prema lamaseriji Državnog proročišta. Putem nismo razgovarali. Moj je konj činio neobične kretnje, pa sam morao biti oprezan da bih se zadržao u sedlu. Na drumu Lingor hodočasnici su, videvši oznaku visokog reda na odeći mog učitelja, molili da ih blagoslovi. Nakon blagoslova su nastavili da hodaju Svetim krugom, izgledajući kao da su već na pola puta do spasenja. Uskoro smo proveli konje kroz Vrbov gaj i izašli na kamenom popločani put koji je vodio do

sedišta Proročišta. U dvorištu su redovnici-sluge prihvatili naše konje, i sa zadovoljstvom sam skliznuo na zemlju.

Mesto je bilo puno ljudi. Doptovali su i lame najviših redova iz najudaljenijih krajeva naše zemlje. Prorok se spremao da stu- pi u vezu sa Silama koje vladaju svetom. ja sam mogao da budem prisutan po naročitom dogovoru, po naročitoj naredbi Najdu- hovnijeg od Svih. Pokazali su nam gde ćemo spavati; dobio sam zasebnu sobu pokraj lame Mingjar Dondupa; nisu me smestili u spavaonicu sa drugim ćelama. Dok smo prolazili malim hramom u glavnoj zgradi, začuo sam: "Poslušajte glasove naših duša. Ovo je svet iluzija."

"Gospodine!" upitao sam svog učitelja kada smo ostali sami, "kako je ovo svet iluzija?" Pogledao me je smećeći se. "Pa," za- počeo je, "šta je stvarno? Kada dotakneš ovaj zid, kamen ti za- ustavi prst. Zato misliš da je taj zid toliko krut da kroz njega ništa ne može da proдре. Iza prozora, čvrsti kao hrбат Zemlje, uzdižu se lanci Himalaja. Uprkos tome, duh - odnosno ti u svom astralnom obliku - može da nesmetano prolazi kroz planinske stene kao kroz vazduh." "Ali, kako je to iluzija?" upitao sam. "Si- noć sam usnuo san koji je zaista bio iluzija; probledim čak i na pomisao na taj san!" Moj me je učitelj beskrajno strpljivo slušao dok sam mu ga prepričao, a kada sam završio, rekao je: "Moraću da ti pričam o svetu iluzija. Doduše, ne sada, jer prvo moramo posetiti Proroka."

Državni je prorok bio začudo mlad, mršav muškarac bolešlji- va izgleda. Predstavili su me, a zapiljeni pogled njegovih očiju žario je kroz mene, izazivajući mi trnce duž kičme. "Da! Ti si taj, dobro te znam," rekao je. "Ti poseduješ unutrašnju snagu; steći ćeš i znanja. Videćemo se kasnije." Lama Mingjar Dondup, moj dragi prijatelj, činilo se da je bio zadovoljan sa mnom. "Ti prola- ziš na svakom testu, Lobsang!" rekao je. "A sada ćemo se povući u Svetilište i razgovarati." Dok smo hodali, nasmešio mi se. "Raz- govaraćemo, Lobsang," nastavio je, "o svetu iluzija."

Svetilište je bilo pusto, i moj je Učitelj to znao. Ispred svetih slika svetlucale su svetiljke, pa su njihove senke skakutale i po- merale se kao da izvode neki egzotični ples. Tamjanski dim spi- ralno se dizao u niskim oblacima iznad naših glava. Seli smo po-

red stalka za evanđelje, odakle je čitač čitao iz svetih knjiga, prekrštenih nogu i isprepletenih prstiju, spremni za kontemplaciju.

"Ovo je svet iluzija," rekao je moj učitelj. "Zbog toga zovemo *duše*, jer one su usamljene u Svetu Stvarnosti. Kažemo, kao što ti je dobro poznato, Počujte glasove naših duša, ne kažemo Počujte naše fizičke glasove. Slušaj i ne prekidaj me, jer ovo je srž našeg unutrašnjeg verovanja. Kao što ću ti kasnije objasniti, ljudi koji se nisu psihički dovoljno razvili moraju u prvom redu verovati u nešto što će ih održavati, nešto zbog čega će osećati da neki dobrotivi otac ili majka paze na njih. Tek kada čovek dosegne određeni stepen svog psihičkog razvoja kadar je da prihvati ono o čemu ću sada da ti govorim." Netremice sam gledao u svog učitelja, razmišljajući o tome kako je on za mene celi svet i kako želim da uvek budemo zajedno.

"Mi smo stvorenja Duha," rekao je, "mi smo električni naboji obdareni inteligencijom. Ovaj svet, ovaj život, jeste Pakao, mesto na kojem iskušavamo da li je naš Duh pročišćen patnjom učenja da upravlja našim fizičkim telom. Kao što lutkar upravlja lutkom na koncu, tako i konci električne sile koju 'povlači' naš nad-ja, naš Duh, upravljaju našim fizičkim telom. Dobar lutkar može stvoriti iluziju da su drvene lutke žive, da se pokreću vlastitom voljom. Na isti način i *mi*, dok ne saznamo više, mislimo da je naj-važnije naše fizičko telo. Zbog okruženja na Zemlji koje guši Duh, mi zaboravljamo na dušu koja nas u stvari kontroliše, mislimo da radimo po sopstvenoj volji i da smo odgovorni samo svojoj 'svesti'. I tako smo, Lobsang, došli do prve iluzije, iluzije da je lutka na koncu fizičko telo, ono što je bitno." Začutao je videvši zbunjeni izraz moga lica. "Dakle?" upitao je, "šta te muči?"

"Gospodine!" rekao sam, "gde su moje žice električne sile? Ne vidim da me išta povezuje sa mojim nad-ja!" Nasmejao se i odgovorio: "Možeš li da vidiš vazduh, Lobsang? Ne, dok si u svom fizičkom telu." Nagnuo se napred i zgrabio me za halju, nasmrt me preplašivši; buljio sam u njegove prodorne oči. "Lobsang!" rekao je strogo, "je li ti *sva* pamet izlapela? Imaš li *stvarno* kosti od vrata nagore? Jesi li zaboravio srebrnu nit, na snop električne sile koja tvoje fizičko telo povezuje - tu - sa tvojom dušom? Ti si, Lobsang, *zaista* u svetu iluzija!" Osetio sam da sam pocrveneo.

Naravno, znao sam za srebrnu nit, za nit plavičastog svjetla koja povezuje moje fizičko i duhovno telo. Kada sam astralno putovao često sam posmatrao tu nit kako blista i pulsira svetlom i životom. Bila je nalik pupčanoj vrpici koja povezuje majku i novorođenče, sem što "dete", koje je fizičko telo, ne bi više ni trenutka živelo ako bi se srebrna nit prekinula.

Podigao sam pogled. Moj je Učitelj bio spreman da nastavi. "Kada smo u fizičkom svetu, skloni smo da mislimo kako je *je-dino* on bitan. To je jedan od zaštitnih izuma našeg nad-ja; kada bismo se sećali sreće iz duhovnog sveta, ovde bismo mogli ostati samo uz pomoć jake volje. Kada bismo se sećali prošlih života u kojima smo možda bili značajniji nego što smo u ovom životu, bili bismo lišeni neophodne poniznosti. Sada ćemo dobiti čaj, a onda ću ti pričati o životu jednog Kineza od njegove smrti i ponovnog rođenja pa do smrti i dolaska u sledeći svet." Lama je ispružio ruku i zazvonio malim srebrnim zvoncem u Svetilištu, a zatim je, videvši izraz mojeg lica, upitao: "Onda? Šta želiš da pitaš?" "Gospodine, zašto o Kinezu? Zašto ne o Tibetancu?" "Zato što bi," odgovorio je, "kažem li da je 'Tibetanac', ti pokušao da njegovo ime povežeš sa nekim koga poznaješ." Pozvonio je, i re-dovnik-poslužitelj nam je doneo čaj. Moj učitelj me je zamišljeno posmatrao. "Shvataš li ti da, dok pijemo ovaj čaj, gutamo milione svetova?" upitao me. "Molekuli tečnosti su raspršeniji. Kada bi mogao da uvećaš molekule ovog čaja, otkrio bi da se one kotrljaju kao zrnca peska na obali uzburkanog jezera. Čak je i gas, vazduh sastavljen od molekula, od sličnih čestica. Međutim, to je samo digresija, sada ćemo razgovarati o smrti i životu jednog Kineza." Popio je čaj, i pričekao da ja popijem svoj.

"Seng je bio stari mandarin," započeo je moj učitelj. "Živeo je srećno, a u predvečerje svog života počeo je osećati neizmerno zadovoljstvo. Imao je veliku porodicu, mnogo konkubina i robova. Čak mu je i kineski car lično bio naklonjen. Dok je svojim starim, kratkovidim očima zurio kroz prozor svoje sobe, nejasno je razabirao divne vrtove sa kočopernim paunima. Do ušiju, koje su sve slabije čule, dopro mu je nežni poj ptica koje su se u smiraj dana vraćale na drveće. Seng je opušteno legao na jastuke. U sebi je osećao šuštave prste Smrti kako razvezuju njegove život-

ne čvorove. Iza stare pagode polako je zaranjalo krvavo crveno sunce. Dok je stari Seng tonuo u svoje jastuke, iz grla mu je izlazio neskladan, pištav hropac. Kada je sunčevo svetlo nestalo, a u sobi bile upaljene male svjetiljke, stari je Seng otišao zajedno sa posljednjim umirućim zrakama sunca." Moj me je učitelj pogledao da proveri pratim li ga, a zatim nastavio.

"Stari je Seng ležao na jastucima, a njegovo telo ispuštalo je pištave hropce. Kroz vene i arterije nije mu više kolala krv, niti su u telu kлокotale telesne tečnosti. Telo starog Senga bilo je mrtvo, gotovo, više ničemu nije koristilo. Ali bi vidovita osoba, da je bila prisutna, videla slabu plavičastu izmaglicu oko tela starog Senga. Videla bi kako se oblikuje, zatim diže, lebdi iznad njegovog tela, povezanog s njim srebrnom niti koja se stanjivala. Postepeno se srebrna nit stanjila i odvojila od tela. Duša, zapravo stari Seng, odlebdela je poput oblačka tamjanskog dima kroz zidove." Lama je ponovo napunio svoju šoljicu, pobrinuo se i za svoju, i potom nastavio.

"Njegova je duša nošena strujom lebdela kroz carstva, kroz dimenzije koje materijalistički um ne može da dokuči. Konačno se obrela u divnom ogromnom perivoju, po kojem su bile razasute velike građevine, i zaustavila se u jednoj od njih. Potom je duša, zapravo stari Seng, ušla i krenula preko blistavog poda. Duša je, Lobsang, u svom ambijentu jednako čvrsta kao i ti u ovom svetu. Duh se u Svetu duša može zatvoriti iza zidova i hodati po podu. Tamo duša poseduje drugačije sposobnosti i talente od onih koje poznajemo na Zemlji. Sengova je duša nastavila da luta, i konačno ušla u mali zatvoren prostor. Sedeći tamo, stari je mandarin - zapravo njegova duša - zurio u zidove. Odjednom mu se učinilo da je zid nestao, i umesto njega ugledao je prizore iz svog života. Video je ono što zovemo akašičkim zapisima, zapise svega što se ikada dogodilo i što mogu videti oni koji su za to obučeni. To isto vide i svi oni koji iz života na Zemlji pređu u drugi život, naime, čovek vidi zapise sopstvenih uspeha i neuspeha. Čovek gleda svoju prošlost i *sam sebi sudil* Nema strožeg suca od samog čoveka. Mi se ne tresemo od straha pred Bogom; sedimo tamo i posmatramo sve ono što smo uradili i što smo nameravali da uradimo." Sedeo sam nemo, jer mi je sve to bilo jako

zanimljivo. O tome bih mogao satima da slušam - radije nego da obavljam dosadne zadatke!

"Stari Seng, kineski mandarin - zapravo njegova duša - se- deo je i gledao svoj život za koji je, dok je bio na Zemlji, mislio da je uspešan," nastavio je moj učitelj. "Gledao je, i zažalio zbog mnogih svojih grešaka, a onda ustao i napustio taj pregradak te požurio ka jednoj prostranijoj sobi u kojoj su ga čekali muškarci i žene iz Sveta duša. Nemo, saosećajno i sa razumevanjem smešili su mu se, čekajući da im se približi, da ih zamoli da ga povedu. Sedeći s njima, pričao im je o svojim greškama, o onome što je pokušao, što je *nameravao* da uradi, a nije uspeo." "Zar niste rekli da mu nisu oni sudili, već on sam sebi!" brzo sam dometnuo. "Tako je, Lobsang," odgovorio je moj učitelj. "Videvši svoju prošlost i spoznavši svoje greške, on je pristupio tim savetnicima i zatražio od njih savet... Ali, ne prekidaj me, slušaj, pitanja ostavi za kasnije."

"Kao što sam rekao," nastavio je lama, "Duša starog Senga sedela je sa savetnicima i pričala im o greškama, o kvalitetima koje valja 'negovati' u duši da bi se on dalje razvijao. Prvo dolazi ponovni pregled njegovog tela, a onda nastupa period odmora - godine ili vekovi - potom mu pomažu da nađe uslove koji su neophodni za njegov dalji razvoj. Duša starog Senga vratila se na Zemlju da poslednji put pogleda mrtvo telo, koje je već bilo spremno za pogreb. A zatim se, ne više duša starog Senga već neka drugačija duša spremna za odmor, vratila u Onostranu Zemlju. Neko neodređeno vreme je mirovala i oporavljala se, proučavala lekcije o prošlim životima i pripremala se za budućnost. Tu, u tom životu posle smrti, članci i obrađene teme su opipljivi i materijalni kao i na Zemlji. Odmarao se sve dok nisu bili završeni novi programi vremena i uslova." "Ovo mi se sviđa!" uzviknuo sam, "mislim da je to zaista zanimljivo. Pre nego što je nastavio, moj mi se učitelj nasmešio."

"U neko predodređeno vreme, duša na čekanju bila je pozvana, te su je oni zaduženi za obavljanje takvih usluga, odveli u Svet čovečanstva. Zaustavili su se, nevidljivi za oči živih, posmatrajući buduće roditelje i kuću, te procenjujući da li bi *ta* kuća mogla osigurati potrebna sredstva za učenje sadržaja koji su ovog puta

morali biti usvojeni. Bili su zadovoljni, te se povukli. Nekoliko meseci kasnije, buduća je majka, u trenutku kada je duša ušla u dete i ono oživelu, osetila iznenadno pomeranje u svojoj utrobi. To se dete rodilo određenog dana u Svetu čoveka. Duša koja je nekad pokretala telo starog Senga sada se ponovo borila sa živ- cima i mozgom deteta Li Vonga, rođenog u skromnim uslovima u jednom ribarskom selu u Kini. Još jednom su se visoke vibracije duše modifikovale na vibracije niže oktave tela od krvi i mesa."

Sedeo sam i razmišljao. I opet razmišljao. Najposle sam rekao: "Poštovani lama, ako je tako, zašto se ljudi boje smrti koja nije ništa drugo do oslobođenje od zemaljskih muka?" "To je razumno pitanje, Lobsang," odgovorio je moj učitelj. „Kada bismo pamtili samo radosti Drugog sveta, mnogi od nas ne bi mogli da podnesu ovozemaljske tegobe, i zato smo u sebe usadili strah od smrti." Pogledavši me nestašno, dodao je: "Neki od nas ne vole školu ni disciplinu koja je u njoj neophodna. Pa ipak, kada čovek odraste, postane svestan korisnosti školovanja. Ne može se be- žati iz škole i očekivati napredak u učenju; niti je uputno završiti život pre dodeljenog mu vremena." Premišljao sam o tome, jer se upravo pre nekoliko dana jedan stari redovnik, neuk i bolestan, bacio sa visoke pustinjačke nastambe. Narav tog mrzovoljnog starca sprečavala ga je da prihvati pomoć drugih ljudi. Da, i bolje je što se stari Jigme maknuo s puta, pomislio sam. Bolje za njega. Bolje za druge.

"Gospodine!" rekao sam, "to znači da je redovnik Jigme pogrešio što je sam okončao svoj život?" "Da, Lobsang, mnogo je pogrešio," odgovorio je moj učitelj. "Muškarcu ili ženi dodeljen je određen životni raspon na Zemlji. Ako netko okonča svoj život pre roka, on se gotovo smesta mora vratiti na Zemlju. Zato neka novorođenčad žive možda samo nekoliko meseci. To je duša samoubice koja se vratila da preuzme telo i tako odživi ono vreme koje je trebalo da pre proživi. Samoubistvo nije *nikada* opravdano; to je težak zločin protiv samoga sebe, protiv čovekovog nad- ja." "Ali, gospodine," rekao sam, "šta je s obrednim samou- bistvima Japanaca visokog roda, koji na taj način misle da speru porodičnu sramotu? Sigurno je hrabar onaj čovek koji to može da učini." "Ne baš, Lobsang," kategoričan je bio moj učitelj. "Ne

baš. Hrabrost nije umreti, već živeti uprkos teškoćama i patnji. Umreti je lako, ali živeti - *to* je hrabrost! Čak ni teatralno iskazivanje ponosa pri 'ceremonijalnom samoubistvu' nije opravdanje. Ovde smo zato da učimo, a jedino živeći kroz udeljeno nam vreme možemo učiti. Samoubistvo nije *nikada* opravdano!" Opet sam pomislio na starog Jigmea. On je bio jako star kada se ubio, pa će stoga, pomislio sam, kada se vrati kratko boraviti na Zemlji.

"Poštovani lama," upitao sam, "koja je svrha straha? Zašto moramo toliko patiti zbog straha? Već sam otkrio da se ono čega se bojim nikada ne dogodi, ali se, uprkos tome, ja toga bojim." Lama se nasmejao i rekao: "To nam se svima događa. Svi se bojimo nepoznatog. No, strah je nužan. Strah nas tera da se ne ulenimo i otromimo. Strah nam daje snagu koja nam pomaže da izbegnemo nesreće. Strah je dinamo koji nam daje dodatnu snagu, dodatni podsticaj, i omogućava nam da savladamo sopstvenu sklonost lenosti. Ti ne bi učio školske zadatke da se *ne bojiš* svog nastavnika, ili da se *ne bojiš* da ćeš ispasti glup pred drugima."

U Svetilište su pristizali redovnici, cele su jurili uokolo i palili nove svetiljke na maslac, nove štapiće tamjana. Ustali smo i izašli u hladno veče; napolju se lahor poigravao lišćem vrba. Daleko u Potali zatrubile su velike trube, kojih je slabi zvuk odjekivao između zidova lamasarija Državnog proročišta.

Poglavlje III

Lamaserija Državnog proročišta bila je mala i osamljena. Nekoliko se malih čela u toj pustoši bezbrižno igralo. Ovde nije bilo grupa trapa koji bi se leno motali sunčanim dvorištem ubijaju-ći vreme do podneva u beznačajnom čavrljanju. Starci - i stari lame! - ovde su bili u većini. Vremešni sedokosi muškarci pogureni pod bremenom godina polako su išli za svojim poslom. Ovo je bio Dom vidovnjaka. Vremešnim lamama generalno, kao i samom Žrecu, poveren je zadatak proroštva, tj. predskazivanja. Niko nepozvan nije ovde ulazio, niti je zalutali putnik tražio ležaj ili hranu. To je bilo mesto kojeg su se mnogi plašili, mesto zabranjeno za sve osim za izričito pozvane. Izuzetak je bio moj učitelj lama Mingjar Dondup, koji je u svako doba bio dobrodošao.

Lepi je gaj štitio privatnost lamaserije od radoznalih pogleda. Čvrsti su kameni zidovi zaklanjali zgrade od radoznalaca, u slučaju da se pojavi neko ko bi iz puke znatiželje rasrdio moćnog lamu-žreca. Za njegovu svetost, Najduhovnijeg od Svih, koji je tako često posećivao ovaj hram znanja, pomno su održavane odaje samo njemu namenjene. Vazduh je bio nepomičan, sve je izgledalo mirno i spokojno, a ljudi su nečujno obavljali važne poslove.

Tamo nije bilo mesta za svađe i bučne uljeze. Tuda su krstarili snažni ljudi iz Kama, ogromni muškarci, mnogi od njih viši od dva metra i nijedan lakši od sto dvadeset kilograma, koji su po celom Tibeta obavljali posao redovnika-redara i održavali red u zajednicama koje su katkada brojale i na hiljade redovnika. Redovnici-redari dugim su koracima obilazili to područje, stalno budni i oprezni. Noseći duge, opasne štapove zaista su delovali zastrašujuće na one koji su imali nečistu savest. Redovnikova halja ne pokriva nužno religioznog čoveka; u svim društvenim zajednicama ima grešnika i bitangi, pa ljudi iz Kama imaju uvek šta da rade.

Lamaističke zgrade bile su prilagođene svojoj svrsi. Tu nije bilo visokih zgrada, ni dugačkih lestava; mesto je bilo namenjeno starcima, ljudima koji su izgubili mladalački polet, muškarcima čije su kosti bile lomne. Hodnici su bili pristupačni, a oni najstariji stanovali su u prizemlju. I sam državni žrec stanovao je u prizemlju, na onoj strani hrama gde se nalazilo Proročište. Oko njega su stanovali najstariji i najučeniji starci. A isto tako i starešina redovnika-redara, ljudi iz Kama.

"Lobsang, sada ćemo posetiti žreca," rekao je moj učitelj. "On je ispoljio veliko zanimanje za tebe, i spreman je da odvoji mnogo vremena." Taj poziv - ili zapovest - ispunio me je najvećim neraspoloženjem; svaka je poseta astrologu ili "vidovnjaku" u prošlosti značila *loše* vijesti, više patnje, više potvrda o buclućem teškom radu. Obično sam morao da odenem svoju najbolju halju i sedim kao punjena patka slušajući nekog dosadnog starca kako blebeće o otrcanim stvarima o kojim radije ne bih slušao. Podigao sam sumnjičav pogled; lama se, gledajući me, trudio da prikrije osmeh. Očito mi je, pomislio sam, čitao misli! Prasnuo je u smeh i rekao: "Pođi u tome, na žreca uopšte ne utiče nečija odeća!" Moje se neraspoloženje produbilo. Pitao sam se šta ću ovaj put čuti.

Krenuli smo hodnikom, i izašli u unutrašnje dvorište. Pogledao sam prema uzdižućim planinskim lancima koji su se ocrtaivali u daljini, osećajući se kao da idem na streljanje. Prišao nam je jedan namrgođen redovnik-redar, koji mi je izgledao gotovo kao brdo koje hoda. Prepoznavši mog učitelja, uputio mu je osmeh dobrodošlice i duboko se naklonio. "Klanjam se pred vašim lotosovim stopama, sveti lama," rekao je. "Udelite mi čast i dopustite da vas odvedem do njegove preuzvišenosti, državnog žreca." Koraknuo je u stranu, i učinilo mi se da se pod njegovim teškim korakom zatreslo tlo.

Kraj vrata su stajala dvojica lama, ne običnih redovnika-redara, koji su se, kada smo im prišli, pomakli u stranu propustivši nas. "Posvećeni vas čeka," rekao je jedan od njih, smešeći se mom učitelju. "Očekuje vas, gospodaru Mingjaru," rekao je drugi. Ušli smo i našli se u slabo osvetljenoj sobi. Nekoliko trenutaka nisam gotovo ništa video; oči su mi još bile zaslepljene sunčevom sve-

tlošču. Postepeno, kako su mi se oči privikavale, razabirao sam oskužno nameštenu sobu sa samo dve tapiserije na zidovima i malim plamenikom za tamjan, iz kojeg se dimilo u jednom uglu. Nasred sobe, na običnom jastuku, sedeo je mlad muškarac. Izgledao je nežno i krhko, i zaista sam se zapanjio kada sam shvatio da je *on* državni žrec Tibeta. Buljavim je očima netremice zurio u me i kroza me. Imao sam dojam da gleda moju dušu, a ne moje zemaljsko telo.

Moj učitelj lama Mingjar Dondup i ja ispružili smo se na podu, naime, bio je to tradiconalan i propisan način pozdravljanja, a potom ustali i čekali. Kada je tišina već postala neprijatna, žrec je napokon progovorio: "Dobrodošao gospodaru Mingjar, dobrodošao Lobsang!" rekao je. Ton njegovog glasa bio je povišen, ali ne i jak; imao se utisak da dolazi iz velike daljine. Moj učitelj i žrec nekoliko su minuta razgovarali o stvarima od opšteg interesa, a onda se lama Mingjar Dondup poklonio i napustio sobu. Žrec je sedeo i gledao me, a onda rekao: "Donesi jastuk i sedi pored mene, Lobsang." Posegnuo sam za presvučenim četvrtastim jastukom naslonjenim na udaljenom zidu, i smestio ga ispred njega. Neko je vreme zurio u mene u pomalo zlovoljnoj tišini, ali je naposletku, kada mi je zbog njegovog pronicljivog motrenja postalo neprijatno, progovorio. "Dakle, ti si Utorak Lobsang Rampa!" rekao je. "Nas se dvojica dobro poznajemo iz jedne druge faze postojanja. A sada, po naređenju Najduhovnijeg od Svih, moram da ti kažem kakve te teškoće čekaju, teškoće koje moraš savladati." "Oh, gospodine!" uzviknuo sam. "Mora da sam u bivšim životima činio užasne stvari kada u ovom moram da toliko trpim. Čini mi se da je moja karma, moja predodređena sudbina, teža nego ičija." "Nije tako," odgovorio je, "ljudi često greše misleći da, zato što pate u *ovom* životu, to uvek znači da ispaštaju zbog greha u bivšim životima. Ako metal zagrevaš u visokoj peći, činiš li to stoga što je metal pogrešio i mora biti kažnjen, ili da *poboljšaš* kvalitet tog materijala?" Strogo me pogledao i rekao: "Međutim, o tome će tvoj učitelj lama Mingjar Dondup razgovarati s tobom. Ja moram da ti kažem samo o budućnosti."

Nakon što je žrec dotaknuo srebrno zvonce, tiho je ušao jedan poslušitelj. Nečujno došavši do nas, isto tako je izme-

đu državnog žreca i mene stavio nizak sto na koji je položio ukrašenu srebrnu kupu, iznutra očito obloženu porcelanom. U kupi se žarila žeravica, koja se blistavo crveno zaiskrila kada je redovnik-poslužitelj mahnuo kupom pre nego što ju je stavio pred žreca. Promrmljavši nešto što nisam razumeo, desno od kupe metnuo je bogato izrezbarenu drvenu kutiju. Potom je izašao, tiho kao što je i ušao. Sedeo sam bez reči. Osećao sam se nelagodno, pitajući se zašto sve to mora meni da se događa. *Svi* su mi govorili kako ću imati težak život; činilo mi se da u tome uživaju. Životne patnje bile su patnje i ako nisu naknada za grehe iz predašnjih života. Žrec je polako ispružio ruku i otvorio kutiju, Zlatnom kašičicom zagrabilo je iz nje malo finog praha, koji se rasuo po užarenom ugljenu.

Soba je počela da se puni finom, plavom izmaglicom; osetio sam kako mi se čula omamljuju, a pogled magli. Činilo mi se da iz neizmerne daljine čujem zvonjavu velikog zvona. Zvuk je bivao bliži, sve jači i jači, i odjednom mi se učinilo da će mi glava pući. Pogled mi se razbistrio, i pažljivo sam gledao stub dima koji se izvijao iz kupe. Video sam da mi se dim približava i obavija me. Uskoro me je progutao, tako da sam postao deo njega. Odnokud izvan dometa mog shvatanja do mene je dopirao glas državnog žreca, neprekidan i jednoličan. Ali, nisam uopšte osećao potrebu da ga slušam, jer sam upravo *gledao* budućnost, video sam je jasno kao i on. Unutar tačke Vremena stajao sam po strani i posmatrao svoj život, koji se preda mnom odvijao kao na filmskoj traci. Moje rano detinjstvo, događaji iz života, strašna okrutnost mog oca - sve mi je u slikama izranjalo pred očima. Opet sam seдео ispred velike lamaserije u Čakporiju. Osetio sam tvrde stene Gvozdene planine nakon što me je vetar pomeo sa krova lamaserije i silinom od koje pucaju kosti bacio niz planinsku kosu. Dim se kovitlao, a slike su dalje promicale (to je ono što nazivamo "akašičkim zapisima"). Ponovo sam video svoje zaredenje, a tajne su se ceremonije uplitala u dim, kao da nisam tada bio zareden. U tom filmu sam video kako se spremam na dug, usamljen put do Čunkinga u Kini.

Neka čudna mašina okretala se i bacakala u vazduhu, propinjala se i potom propadala iznad strmih stena Čunkinga. A ja -

ja - ja sam bio za upravljačem! Kasnije sam video flote takvih letelica, na čijim se krilima isticao znak Zemlje Izlazećeg Sun- ca. Iz tih mašina ispadale su crne kugle koje su se obrušavale na zemlju i pretvarale se u plamen i dim. Raznesena tela su se kovitlala uvis, a povremeno je iz neba padala krvava kiša i delovi ljudskih telesa. Dok se film vrteo i pokazivao kako me muče Japanci, preplavila me potištenost i zaprepašćenje. Video sam svoj život, životne tegobe i patnje, osetio ogorčenje. Ali najveću tugu osetio sam zbog izdaje, podmuklosti i zloće nekih zapadnjaka koji su se, video sam, bavili totalnim uništenjem samo iz puke ljubomore. Film se dalje odmotavao, i verovatno sam video tok svoga života pre nego što sam ga proživio.

Kao što mi je bilo dobro poznato, *verovatnosti* se mogu vrlo tačno predvideti. Jedino su pojediniosti katkada drugačije. Nečija astrološka konfiguracija postavlja granice onoga što neko može biti i što može pretrpeti, upravo kao što ručovalac mašinom može da odredi njenu najmanju i najveću brzinu. "Dobro, zna- či, čeka me težak život!" pomislio sam. A onda sam tako snažno poskočio da sam se gotovo odlepio od jastuka; nečija ruka me je dodirnula po ramenu. Kada sam se okrenuo, ugledao sam lice državnog žreca; naime, on je sada sedeo iza mene. Njegov je po- gled izražavao saučešće zbog teškog puta koji mi predstoji. "Ti vrlo duboko osećaš, Lobsang," rekao je, "drugima obično moram protumačiti te slike. Najduhovniji od Svih, kao što se moglo i očekivati, sasvim je u pravu."

"Sve što želim," rekao sam, "jeste da ostanem u ovdašnjem miru. Zašto bih išao u zapadni svet u kojem živo propovedaju religiju i istovremeno pokušavaju jedan drugome da prerežu vrat?" "Postoji zadatak, prijatelju moj," rekao je žrec, "koji se *mora* obaviti. *Ti* to možeš da uradiš bez obzira na sve prepreke. Zbog toga prolaziš kroz posebnu i tešku obuku." Oneraspoležio me je taj razgovor o teškoćama i zadacima. Ja sam želeo samo mir i spokoj, te povremeno kakvu bezazlenu zabavu. "A sada se," rekao je žrec, "vрати svom učitelju koji te čeka, jer ima tako mno- go toga da ti kaže." Ustao sam i, pre nego što sam se okrenuo i izašao iz sobe, naklonio se. Pred vratima me je čekaо ogroman redovnik-redar da me odvede lami Mingjar Dondupu. Dok smo

koračali jedan pored drugoga, setio sam se slikovnice o slonu i mravu, koju sam jednom vidio, a u kojoj njih dvojica hodaju kroz džunglu jedan pored drugoga...

"Onda, Lobsang!" rekao je lama kada sam ušao u sobu. "Nadam se da nisi potišten zbog svega što si video?" Nasmešio se, i rukom mi dao znak da sednem. "Prvo hrana za telo, Lobsang, a onda za dušu!" uzviknuo je smejući se. Pozvonio je srebrnim zvoncem da nam donesu čaj. Očigledno sam stigao u pravi čas! Po pravilima lamaserija nije dozvoljeno ogledavati se okolo za vreme jela, pogled ne sme da luta, i valja se potpuno usredsrediti na glas čitača. Ovde, u sobi lame Mingjara Dondupa, nije bilo čitača da sedi na povišenom mestu i naglas čita iz svetih knjiga da nam odvuče misli od tako običnih stvari kao što je hrana. Niti je bio prisutan neki strogi nadzornik, spreman da skoči na nas zbog najmanjeg kršenja pravila. Zurio sam kroz prozor u Himalaje koji su se unedogled pružale preda mnom, razmišljajući o tome kako će uskoro doći vreme kada ih više neću gledati. Video sam kratki pregled budućnosti - *moje* budućnosti - i grozio se stvari koje nisam jasno video jer su bile delimično obavijene dimom.

"Lobsang!" rekao je moj učitelj, "mnogo si video, ali je mnogo više toga ostalo skriveno. Ako osećaš da se ne možeš da se suočiš sa planiranom budućnošću, prihvat ćemo tu činjenicu - iako sa žaljenjem - i moći ćeš da ostaneš u Tibetu." "Gospodine!" odgovorio sam, "jednom ste mi rekli da čovek koji se uputi na jedan od životnih puteva, i onda se predomisli i vrati, nije nikakav čovek. Ići ću napred uprkos teškoćama koje me očekuju." Nasmešio se i klimnuo glavom. "Kao što sam i očekivao," rekao je, "na kraju ćeš ipak uspeti." "Gospodine!" rekao sam, "zašto ljudi na ovaj svet ne dolaze sa znanjem o tome šta su bili u bivšim životima i kakav će im otprilike biti ovaj život? Zašto mora da postoji ono što zovete 'skriveno znanje'? Zašto ne možemo svi znati sve?"

Lama Mingjar Dondup podigao je obrve i glasno se nasmejao. "Ti zaista želiš da mnogo znaš!" rekao je. "Takođe ti i pamćenje slabi, jer sam ti baš nedavno pričao o tome kako se ne sećamo svojih bivših života jer bi to samo povećalo naš teret na ovom svetu. Kao što kažemo, 'Točak života se okreće donoseći

bogatstvo jednome, a siromaštvo drugome. Onaj ko je danas prosjak, sutra će biti princ.' Ako su nam nepoznati bivši životi, svi počinjemo iznova i ne pokušavamo da se koristimo onim što smo bili u poslednjoj inkarnaciji." "Ali," upitao sam, "što je sa skrivenim znanjem? Kada bi svi ljudi posedovali to znanje, svi bi bili bolji i brže bi napredovali." Moj mi se učitelj nasme- šio. "Nije to tako jednostavno!" odgovorio je. Kratko je vreme ćutke sedeo, a onda progovorio.

"Unutar nas su sile, unutar kontrole našeg nad-ja, sile neizmerno jače od ičega što je čovek kadar napraviti u materijalnom, fizičkom svetu. Zapadnjaci bi zacijelo zloupotrebili takve sile, koje mi možemo da kontrolišemo, jer je njima jedino stalo do novca. Zapadnjaka zanimaju odgovori na samo dva pitanja: 'Mo- žeš li to da dokažeš?' i 'Kakve ja koristi imam od toga?' Dečaćki se nasmejao i rekao: "Uvek me zabavlja pomisao na ogromnu gomilu mehanizama i aparata koje čovek koristi da šalje 'bežične' poruke preko okeana. 'Bežični' je posljednji naziv koji bi trebalo koristiti, jer se ti uređaji sastoje od kilometara i kilometara žice. Ali ovde u Tibetu, naši uvežbani lame bez ikakvih uređaja šalju telepatske poruke. Mi prelazimo u astralni oblici putujemo kroz prostor i vreme, posećujući druge delove sveta i druge svetove. Možemo da levitiramo - podižemo ogromne terete silama za koje se uopšte ne zna. Nisu svi ljudi čisti, Lobsang, niti je uvi- jek ispod redovnikove halje sveti čovek. I u lamasariji može biti pokvarenjaka, kao što u zatvorima može biti svetaca." Pogledao sam ga zbunjeno. "Da li bi svi ljudi, kada bi posjedovali to znanje, bili dobri?," upitao sam ga.

Lama me tužno pogledao i odgovorio: "Tajno znanje držimo u *tajnosti* kako bismo zaštitili čovečanstvo. Mnogi ljudi, naročito zapadnjaci, misle samo na novac i moć nad drugima. Kao što je prorekao žrec, ali i drugi, oni će napasti našu zemlju i postati pristaše jednog stranog kulta, kulta koji ne misli o običnom čoveku, već postoji samo da bi podupirao moć diktatora, diktatora koji će porobiti pola sveta. Rusi su neke lame visokog položaja mučili do smrti zato što nisu hteli da im otkriju zabranjeno zna- nje. Prosečan bi se čovek, Lobsang, kojem se iznenada omogućí pristup zabranjenom znanju ovako poneo: prvo bi ga uplašila

moć koja mu je nadohvat. Potom bi se dosetio da raspolaže sredstvima pomoću kojih će se obogatiti više nego što je slutio i u najneobuzdanijim snovima. Eksperimentisao bi, i obogatio bi se. S povećanom količinom novca i moći, želeo bi još više novca i još veću moć. Milioner nikada nije zadovoljan jednim milionom, već želi mnogo miliona! Kaže se da duhovno nezrelu osobu apsolutna moć zavodi. Skriveno znanje omogućava apsolutnu moć."

Sinula mi je briljantna pomisao; znao sam kako se može spasiti Tibet! Uzbudeno poskakujući, uzviknuo sam: "Onda je Tibet spasen! Skriveno znanje će nas čuvati od invazije!" Moj me učitelj sažaljivo pogledao. "Ne, Lobsang," rekao je tužno, "svoje moći mi ne koristimo za to. Tibet će uznemiravati i progoniti, gotovo će ga uništiti, ali on će se opet oporaviti i postati veći, čistiji. Zemlja će biti očišćena od taloga u visokim pećima rata, kao što će, kasnije, biti očišćen i celi svet." Pogledao me postrance. "Mora biti ratova, Lobsang!" rekao je tiho. "Da nema ratova, svetska populacija postala bi prevelika. Da nema ratova, bilo bi kuge. Ratovi i bolesti regulišu svetsku populaciju i pružaju priliku ljudima na Zemlji - i u drugim svetovima - da drugima čine dobro. *Uvek* će biti ratova, sve dok svetska populacija ne bude mogla da se kontroliše na drugi način."

Gongovi su nas pozivali na večernju službu. Moj je učitelj lama Mingjar Dondup ustao. "Hajdemo, Lobsang," rekao je, "ovde smo gosti, i moramo iskazati poštovanje našim domaćinima tako što ćemo otići na službu." Izašli smo u dvorište. Gongovi su uporno pozivali - oglašavali su se duže nego oni u Čakporiju. Vrlo polako hodali smo prema Hramu. Čudio sam se toj sporosti, a onda sam pogledao okolo i video vrlo stare ljude, nemoćne, kako za nama hramlju dvorištem. Moj mi je učitelj šapnuo: "Bilo bi uljudno, Lobsang, kada bi otišao preko i seo s onim ćelama!" Klimnuvši glavom, obišao sam zidove hrama s unutrašnje strane i došao do mesta na kojem su sedeli cele lamaserije Državnog proročišta. Znatiželjno su me pogledavali kada sam seo pokraj njih. Kada redari nisu gledali, gotovo neprimetno pomicali su se napred dok me nisu okružili.

"Odakle dolaziš?" upitao je jedan dečak koji je izgledao kao vođa. "Iz Čakporija," prošaptao sam. "Ti si onaj momak kojeg je

poslao Najduhovniji od Svih?" prošaptao je drugi. "Da " odšapnuo sam. "Posetio sam žreca, i on mi je rekao..." "TIŠINA!" zagrmelo je besan glas iza mene, "Da nisam, momci, čuo više ni glasa!" Video sam da je veliki čovek otišao dalje. "Ua!" rekao je jedan dečak, "ne obraćaj pažnju na njega, lavež mu je opasniji od ugriza." U tom su se trenutku kroz mala bočna vrata pojavili državni žrec i opat-starešina, i služba je počela.

Uskoro smo kao bujica potekli napolje. Otišao sam s ostalima u kuhinju da ponovo napunim svoju kožnu torbu i popijem čaj. Nije bilo prilike za razgovor; redovnici svih rangova stajali su okolo, čavrljajući pre odlaska na počinak. Otišao sam u sobu koju su mi dodelili, umotao se u svoju halju i legao na pod. No san mi nije dolazio na oči. Zurio sam u purpurnu tamu napolju, istačka- nu svetlošću zlatno-plamenih svetiljki. U daljini su večni Hima- iaji pružali svoje stene poput prstiju prema nebu, kao da se mole ovosvetovnim bogovima. Blistave bele trake mesečevog svetla bleskale su kroz planinske raspukline, nestajale i ponovno se, kako se mesec uspinjao, pojavljivale. Noćas nije bilo povetarca, molitvene su zastave mlohavo visile na svojim kopljima. Jedva vidljivi oblačići bezbrižno su plutali iznad grada Lase. Okrenuo sam se i utonuo u san bez snova.

Probudio sam se u sam cik zore, trgnuvši se od straha; zaspao sam i zakasniću, pomislio sam, na ranu službu. Skočivši na noge, žurno sam uskočio u halju i jurnuo prema vratima. Trčeći pustim hodnikom, izleteo sam na dvorište - upravo u ruke jednog od ljudi iz Kama. "Kuda ćeš ti?" ljutito je prošaptao dok me je držao u svom gvozdenom stisku. "Na ranu jutarnju službu," odgovorio sam. "Čini mi se da sam je prespavao." Nasmejao se. "Oh!" rekao je, "ti si gost. Ovde nema rane službe. Vрати se i nastavi da spavaš." "Nema rane službe?!" uzviknuo sam. "Zašto? Pa svi imaju ranu službu!" Mora da je redovnik-redar bio dobro raspoložen, jer mi je uljudno odgovorio: "Ovde su stari ljudi, neki od njih su nemoćni, i zato smo oslobođeni rane službe. Idi i odmori se još malo u miru." Potapšao me po glavi - za njega je to bio gest nežnosti, a za mene poput udara groma - i gurnuo me nazad u hodnik. Okrenuo se i nastavio da korača dvorištem, dok su mu teški koraci odzvanjali "bonk, bonk!", a teška motka pravila "tup! tup!"

kad god bi njen deblji kraj udario o tlo pri svakom drugom koraku. Otrčao sam hodnikom, i u trenu utonuo u dubok san.

Kasnije toga dana predstavili su me opatu-starešini i dvojici starijih lama. Pažljivo su me ispitivali, propitkivali o mojem porodičnom životu, o tome čega se sećam iz predašnjih života, o odnosu s mojim učiteljem lamom Mingjar Dondupom. Najposle su se sva trojica, klateći se, osovili na noge i u koloni krenuli prema vratima. "Dođi," rekao je posljednji uprevši savijeni prst u mene. Zabezeknut i ošamućen krenuo sam za njima. Polako su izašli, i tromo se vukli hodnikom. Trudio sam se da hodam dovoljno sporo, pa sam se sapletao o vlastita stopala. Gmizali smo pokraj otvorenih soba iz kojih su nas i trape i čele znatizeljno pogledavali zbog našeg sporog hodanja. Osetio sam kako mi se obrazi žare od zbunjenosti jer sam bio na "repu" te procesije; na čelu kolone se uz pomoć dva štapa vukao opat-starešina. Sledila su ga dvojica starih lama, toliko onemoćalih i slabih da su jedva držali korak s njim. A ja, koji sam bio na kraju, jedva sam uspevao da hodam toliko sporo.

Konačno smo, ih je meni izgledalo "konačno", došli do vratanca u udaljenom zidu. Zastali smo dok je opat-starešina petljao sa ključem i mumljao sebi nešto u bradu. Jedan od lama prišao je da mu pomogne, i vrata su se napokon otvorila uz protestno cviljenje šarki. Opat je ušao, za njim prvi pa drugi lama. Meni niko ništa nije rekao, pa sam i ja ušao. Stari lama je iza mene gurnuo vrata. Ispred mene se nalazio vrlo dugačak sto krcat starim i prašnjavim stvarima. Bile su to stare halje, prastari molitveni točak, stare kupe i razni đerdani molitvenih brojanica. Na stolu je bilo razbacano i nekoliko kutija sa talismanima, i svakakvi predmeti koje nisam mogao isprva da prepoznati. "HmMMM. Mmmm. Dođi ovamo, dečaće!" naredio je opat. Nerado sam mu se približio, i on me je svojom koščatom rukom zgrabio za levicu. Kao da me je zgrabila kandža kostura! "HrnmMMM. Mmmmm. Dečaće! HmMMM. Koji je, ako je ikoji, od ovih predmeta pripadao tebi u predašnjem životu?" Poveo me je uzduž stola, okrenuo me i rekao: "HmMMM. Mmmmm. Ako misliš da je neki pripadao tebi, hmMMM, uzmi ga, ili njih i hm- mmm, mmmmm, i donesi ga, ili njih, meni." Teško je seo, i činilo

se da ga više ne zanima što radim. Druga dvojica lama su sedela s njim, i niko nije prozborio ni reči.

"Dobro!" pomislio sam, "ako ova tri starca žele da igraju ovu igru - u redu, učiniću kako žele!" Naravno, psihometrija je najlakša od svih stvari. Polako sam hodao s ispruženom levom rukom i dlanom okrenutim iznad predmeta. U blizini nekih predmeta osetio sam neku vrstu svrbeži posred dlana, i lagani drhtaj, ili tremor, prošao mi je celom rukom. Uzeo sam molitveni točak, staru ulubljenu kupu i jednu brojanicu. A onda sam sve to ponovio, ali sa druge strane stola. Još mi je samo jedan predmet izazvao svrbež u dlanu i drhtaj u raci: jedna stara, pohabana halja u poslednjoj fazi raspadanja. Halja boje šafrana koju nose visoki službenici, kojoj je boja od starosti gotovo sasvim izbledela, a tkanina se pri dodiru raspadala i iz nje se prašilo. Pažljivo sam je uzeo, pribojavajući se da mi se ne raspadne među prstima. Pažljivo sam je odneo do opata, položio pred njegova stopala i vratio se po molitveni točak, ulubljenu kupu i brojanicu. Opat i dvojica lama ćutke su pregledavali te predmete i poredili nelce znakove, ili tajne oznake, s onima u staroj, crnoj knjizi koju je opat izvadio. Neko su vreme sedeli nasuprot jedan drugome, klimali glavama na suvim vratovima, dok su stari mozgovi pritom gotovo škripali od naporna promišljanja.

"Harrmmf! Arrrf!" mrmaljao je opat, dašćući poput preopterećenog jaka. "Mmmmm! To je zaista on. Hmmmm. Izvrsna predstava. Mmmmm. Idi svom učitelju lami Mingjar Dondupu, moj dečače, i hmmmm, reci mu da bismo bili počašćeni njegovim prisustvom. Ti se, moj dečače, ne moraš vraćati. Harrumm! Arrrf!" Okrenuo sam se i otrčao u sobu, srećan što sam se oslobodio tih živih mumija, čija je usahla nepristupačnost bila tako daleko od ljudske topline lame Mingjara Dondupa. Iza jednog ugla natrčao sam na svog učitelja. Nasmejao mi se i rekao: "Oh! Nemoj da gledaš tako preneraženo, i ja sam primio poruku." Prijateljski me potapšavši po leđima, požurio je prema sobi u kojoj su bili opat i dvojica starih lama. Izašao sam u dvorište i nemarno zakotrlljao nogom dva-tri kamenčića.

"Ti si momak čija je inkarnacija prepoznata?" upitao me glas otpozadi. Okrenuo sam se, i ugledao jednog čelu kako me pažlji-

vo posmatra. "Ne znam šta rade," odgovorio sam. "Ali odvukli su me hodnikom da im pokažem neke moje stare stvari. To *svako* može da učini!" Dečakse dobroćudno nasmejao: "Vi iz Čakporija svesni ste svojih sposobnosti" rekao je, "inače ne biste ni bili u toj lamaseriji. Priča se da si ti bio vrlo *značajan* u predašnjem životu. *Mora* da si bio, jer ti je i sam žrec posvetio pola dana." Sle- gnuo je ramenima praveći se da se grozi, i dodao: "Bilo bi ti bolje da se pripaziš. Pre nego što shvatiš šta se događa, prepoznaće te i proglasiti opatom. A onda se nećeš moći više igrati s ostalima u Čakporiju."

Na jednim se udaljenim vratima u dvorištu pojavio lik mog učitelja. Krupnim je koracima brzao prema nama. Čela sa kojim sam pričao duboko se i ponizno naklonio. Lama mu se nasmešio i ljubazno mu - kao što je uvek običavao - odzdravio. "Lobsang, moramo na put!" rekao je lama Mingjar Dondup, "uskoro će noć, a i ne želimo da jašemo po mraku." Zajedno smo otišli do štala, gde nas je redovnik-konjušar čekao sa našim konjima. Nevoljko sam uzjahao, i puteljkom između vrba sledio svog učitelja. Po- lako smo u tišini kaskali; ne mogu pametno da razgovaram dok sam na konju, jer utrošim svu energiju na to da se održim na njemu. Na moje zaprepašćenje, nismo krenuli prema Čakporiju, već prema Potali. Konji su se sporo penjali Putem stepenica. Is- pod nas je dolina već iščezavala u noćnim senama. Radosno sam sjahao, i požurio u poznatu mi Potalu da potražim hranu.

Kada sam posle večere došao u svoju sobu, tamo me je već čekao moj učitelj. "Uđi, Lobsang," pozvao me je. Ušao sam i, uz njegovo dopuštenje, seo. "Onda!" rekao je, "pretpostavljam da se pitaš šta sve ovo znači." "Oh! Mislim da ću biti priznat kao inkarnacija!" vedro sam odgovorio. "jedan čovek i ja smo o tome razgovarali u lamaseriji Državnog proročišta upravo kada ste me pozvali da idemo na put!" "Pa, to je lepo od tebe," rekao je lama Mingjar Dondup. "A sada nam treba vremena da o tome porazgovaramo. Večeras ne moraš biti prisutan na službi. Smesti se udobnije i slušaj, i nemoj da me stalno prekidaš.

„Većina ljudi na ovaj svet dolazi zato da bi učila,” počeo je moj učitelj. "Neki dolaze zato da pomognu onima u nevolji, ili da obave neki naročit, izuzetno važan zadatak." Prodorno me je po-

gledao da proveri slušam li ga, a zatim nastavio: "Mnoge religije propovedaju o Paklu, o mestu kažnjavanja ili okajanja grijeha. Pakao je *ovde*, na ovom svetu. Naš stvarni život je na drugom svetu. Ovamo dolazimo da učimo, platimo za greške počinjene u prethodnim životima ili - kao što sam rekao - da pokušamo obaviti neki izuzetno važan zadatak. Ti si ovde da obaviš jedan zadatak u vezi sa čovečjom austom. Tvoje će 'oruđe' biti izuzetno osetljiva psihička percepcija, jako pojačana sposobnost da vidiš čovečju auru, i svo znanje koje možemo da ti damo u pogledu *svog* okultnog umeća. Najduhovniji od Svih je naredio da se upotrebe sva sredstva da se povećaju tvoje sposobnosti i moć. Direktnu poduku, stvarno iskustvo, hipnozu - sve ćemo to upotrebiti da ti usadimo najviše moguće znanje u najkraćem vremenu."

"To je zaista pravi pakao!" uzviknuo sam sumorno. Lama se nasmejao na to. "Ali *ovaj* pakao nije ništa drugo do stepenica prema znatno boljem životu," odgovorio je. "Ovde se možemo otarasiti nekih važnijih mana. U nekoliko godina zemaljskog života ovde se lišimo mana koje bi nas okruživale u Drugom svetu u beskonačnom broju godina. U poređenju sa Drugim svetom, život na ovom svetu traje koliko i treptaj oka. Većina ljudi na Zapadu," nastavio je, "misle da kada čovek 'umre' sedi na oblaku i svira harfu. Neki misle da, čovek kada napusti *ovaj* svet i pređe u drugi, postoji u nekom mističkom stanju ništa- vila i slično tome." Smejao se i nastavio. "Kada bismo ih samo mogli navesti da shvate da je život posle smrti *stvarniji* od ičega na Zemlji! Sve na ovom svetu sastoji se od vibracija; vibracije čitavog sveta - i svega unutar sveta - mogu se uporediti s oktavom na tonskoj lestvici. Kada zađemo iza smrti, ta se 'oktava' na lestvici podigne." Moj je učitelj začutao, uhvatio me za ruku i lupnuo mojim zglobovima po podu. "Ovo je kamen, Lobsang," rekao je, "to su vibracije koje nazivamo kamenom." Ponovo me uzeo za ruku i njome protrljao moju halju. "Ovde je," uzviknuo je, "vibracija koja označava vunu. Kada *sve* podignemo na skalu vibracija, još uvijek odražavamo relativne stepene tvrdoće ili mekoće. Zato u životu posle smrti, *stvarnom* životu, možemo posedovati stvari kao i na ovom svetu. Možeš li da me jasno pratiš?" upitao je.

Bilo mi je jasno, naravno, jer to mi je bilo odavno poznato. Lama je pronikao u moje misli. "Da, svestan sam da je to za tebe opšte znanje, ali ako te 'misli' *izgovorimo*, postaće ti jasnije. Kasnije ćeš," rekao je, "putovati u zemlje zapadnog sveta. Tamo ćeš se zbog zapadnjačkih religija sretati sa svakakvim teškoćama." Uputio mi je iskrivljen osmeh, i rekao: "Hrišćani nas zovu paganima. U njihovoj je Bibliji zapisano da je 'Hrist lutao pustinjom'. U *našim* zapisima stoji da je Hrist lutao Indijom, izučavao indijske religije, a zatim došao u Lasu i studirao u Jo Kangu kojim su u to doba upravljali istaknuti sveštenici. Hrist je utemeljio *dobru* religiju, ali današnje hrišćanstvo nije ona religija koju je prvobitno stvorio Hrist." Moj je učitelj pogledao nekako oštro i rekao: "Znam da ti je ovo pomalo dosadno, misliš da govorim tek toliko da nešto kažem, ali ja sam proputovao zapadnim svetom i dužnost mi je da te upozorim na ono što ćeš doživeti. Najbolje ću to učiniti ako ti ispričam sve o njihovim religijama, jer znam da poseduješ eidetsko pamćenje." Pocrveneo sam; *zaista* sam pomislio: "Previše reći!"

Iz hodnika je dopiralo šuštanje koje su redovnici stvarali dok su išli u hram na večernju službu. Na krovu iznad nas trubači su gledali preko doline i oglašavali se posljednjim notama umirućeg dana. Ovde, ispred mene, moj učitelj lama Mingjar Dondup nastavio je da priča. "Na Zapadu postoje dve osnovne religije i bezbroj podvrsta. Jevrejska je religija stara i tolerantna. Jevreji ti neće praviti nikakve neprilike, nikakve teškoće. Oni su vekovima bili proganjani, i osećaju veliku naklonost i razumevanje za druge. Hrišćani nisu toliko tolerantni, sem nedeljom. Neću ništa da govorim o pojedinačnim verovanjima, o njima ćeš čitati, ali ću ti pričati o počecima religije.

"U počecima života na Zemlji," govorio je lama, "ljudi su živeli u malim grupama u vrlo malim plemenima. Nije bilo nikakvih zakona, nije bilo nikakvih normi ponašanja. Jedini je zakon bila snaga; jače i okrutnije pleme ratovalo je protiv slabijih. Tokom vremena nad ostalima se uzdigao jači i mudriji čovek. On je shvatio da njegovo pleme može postati najjače ako bude organizovano. Utemeljio je religiju i utvrdio norme ponašanja. 'Budite plodni i množite se', naredio je znajući da će njegovo pleme

ojačati ako se bude rađalo više dece. 'Poštuj oca i majku', naredio je, jer ako roditeljima osigura autoritet nad njihovom djecom, on će osigurati vlast nad njihovim roditeljima. Znao je takođe da će, ako postigne to da deca osećaju dug prema svojim roditeljima, lakše provoditi disciplinu. 'Ne čini preljubu', grmeo je prorok. Njegova prava zapoved bila je da *pleme* ne sme preljubom meša- ti krv sa pripadnicima drugog plemena, jer se lojalnost u takvim slučajevima deli. Sveštenici su tokom vremena otkrili da postoje neki koji ne slede uvek religijsko učenje. Nakon mnogo promišljanja, mnogo rasprava, ti su sveštenici izradili šemu nagrade i kazne. 'Nebo', 'Raj', 'Valhala' - nazovi ga kako ti je drago - za one koji slušaju *sveštenike*. Za neposlušne, oganj pakla i prokletstvo u večnim mukama.

"Znači li to, gospodine, da ste vi protiv organizovanih zapadnih religija?" upitao sam. "Ne, zacemento nisam," odgovorio je moj učitelj, "mnogi se ljudi osećaju izgubljenim ako ne osećaju ili ne zamišljaju svemogućeg Oca koji odozgo gleda na njih, s anđelom spremnim da zabeleži svako dobro, ali i svako loše delo! Za mikroskopska bića koja su u našim telima mi smo Bog, kao i za još sličnija bića koja se nalaze u *njihovim* molekulima! A što se molitvi tiče, Lobsang, čuješ li ti često molitve bića iz molekula svog tela?" "Ali vi ste rekli da su molitve delotvorne," odgovorio sam pomalo zapanjeno. "Da, Lobsang, molitva je vrlo delotvorna *ako se molimo našem vlastitom nad-ja*, onom stvarnom delu nas samih u drugom svetu, delu koji upravlja našim 'marionetskim koncima'. Molitva je vrlo korisna *ako* poštujemo jednostavna, prirodna pravila koja je čine takvom."

Nasmešio mi se i rekao: "Čovek nije ništa drugo do tačkica u jednom uznemirenom svetu. Čoveku je dobro samo onda kada oseća sigurnost u nekom obliku 'majčinog zagrljaja'. Za zapadnjake neveste u umeću umiranja poslednja misao, poslednji vapaj, je: 'Majko!' Čovek koji je plašljiv a pokušava da deluje sigurno, sisaće cigaru ili cigaretu upravo kao dete svoju duđu. Psiholozi se slažu u tome da pušenje nije ništa drugo nego povratak u rano detinjstvo, u kojem je dete crpelo hranu i *pouzdanje* od svoje majke. Religija je uteha. Znanje o istini života - i istini o smrti - još je veća uteha. Dok smo na Zemlji, mi smo poput vode;

poput pare kada pređemo u 'smrt', a ponovo se kondenzujemo u vodu kada bivamo ponovo rođeni u ovom svetu."

"Gospodine!" uskliknuo sam, "vi mislite da deca *ne bi* trebalo da poštuju svoje roditelje?" Moj me je učitelj pomalo začuđeno pogledao; "Bože blagi, Lobsang, naravno da bi deca morala da poštuju svoje roditelje sve dokto roditelji zaslužuju. Previše autoritativnim roditeljima ne bi se smelo dozvoliti da uništavaju svoju decu. Roditeljima se *ne bi* smelo dopustiti da tiranišu svoje odraslo potomstvo, ili da mu naređuju. Ako im odrasla deca to dozvole, takvo ponašanje će povrediti i roditelje i njih same; takvo ponašanje zadužuje roditelje, i oni će dug morati da plate u nekom drugom životu." Mislio sam o svojim roditeljima. O svom strogom i grubom ocu koji mi nikada nije bio "otac". O svojoj majci koja je brinula samo o društvenom životu. A onda sam pomislio na lamu Mingjar Dondupa, koji mi je bio *više* nego otac i majka, jedina osoba koja me je uvek darivala pažnjom i ljubavlju.

Redovnik-glasnik žurno je ušao i duboko se naklonio. "Poštovani gospodaru Mingjar" rekao je uljudno, "naređeno mi je da Vam uručim izraze poštovanja i pozdrave Najduhovnijeg od Svih, te da Vas zamolim da budete tako ljubazni da ga posetite. Gospodine, mogu li da Vas odvedem Njemu?" Moj je učitelj ustao i krenuo za glasnikom.

Izašao sam napolje i uspeo se na krov Potale. Iz noći su izranjali obrisi Medicinske lamasarije Čakpori. Pored mene je lupkala po barjaku molitvena zastava. Kroz obližnji prozor video sam starog redovnika kako marljivo okreće svoj molitveni točak, i "klik" - klak" razlegalo se u noćnoj tišini. Iznad mene su se u nepreglednoj procesiji prostirale zvezde; pitao sam se izgledamo li i mi negde nekim stvorenjima poput njih?

Poglavlje IV

Bila je sezona Logsara, tibetanske Nove godine. Mi, čele - kao i trape - bili smo zauzeti pravljenjem kipova od maslaca. Lani se nismo time mučili i zato smo izazvali neka loša mišljenja; druge su lamasarije verovali (s pravom!) da mi iz Čakporija nemamo ni vremena ni interesa za takve detinjarije. Ove smo godine zato, po ličnom naređenju Najduhovnijeg od Svih, morali da pravimo kipove od maslaca i učestvujemo na takmičenju. Naš je trud u poređenju s onim što su radili drugi lamasariji bio vrlo skroman. Mi smo na drvenom kosturu, visokom oko šest metara i dugačkom devet, oblikovali maslacem u boji razne prizore iz svetih knjiga. Naši su likovi bili trodimenzionalni, pa smo se nadali da će se pod svetlom treperavih svetiljki stvoriti iluzija da se pokreću.

Svake godine je izložbu posećivao Najduhovniji od Svih lično i svi lame viših redova, a pobednici su dobivali mnoge pohvale. Nakon praznika Logsara, maslac je topljen i cele godine korišćen za svetiljke. Dok sam radio - bio sam vešt u oblikovanju - razmišljao sam o svemu onome što sam morao da naučim u proteklih nekoliko meseci. Neke su me stvari o religiji još zbuñivale, pa sam odlučio da prvom prilikom o tome upitam svog učitelja lamu Mingjara Dondupa, no u ovom su trenutku najvažniji bili *kipovi od maslaca!* Pognuo sam se i grebao po hrpi svežeg maslaca boje mesa, te se pažljivo penjao na skelu da napravim uho u proporciji Bude. Sa moje desne strane dvojica su se mladih čela nabacivala grudvama od maslaca; grubo ih umesivši, bacali su te prljave projekte na "neprijatelja". Ludo su se pritom zabavljali, ah se, na nesreću, iza jednog kamenog stuba pojavio redovnik-redar koga je privukla buka. Bez reči je šćepao oba dečaka, jednog desnom, a drugog levom rukom, i bacio ih u veliku bačvu toplog maslaca!

Okrenuo sam se i nastavio da radim. Maslac pomešan sa čadi bio je prikladan za obrve. Lik je već odavao utisak da je živ. "Naposletku, ovo *jeste* svet iluzija," pomislio sam. Sišao sam i odmakao se, da mogu bolje da osmotrim naš rad. Majstor umetnosti mi se nasmešio; verovatno sam bio njegov omiljeni učenik, jer sam voleo oblikovanje i slikanje, i zato što sam se zaista trudio da od njega naučim. "Dobro nam ide, Lobsang," rekao je zado- voljno, "bogovi izgledaju kao da su živi." Još više smo se odmakli, da bi mogao da mi objasni što treba popraviti u drugom delu pri- zora, a ja sam pomislio: "Bogovi izgledaju živi. *Postoje* li bogovi? Zašto nas uče o njima ako uopšte ne postoje? Moram da pitam svog učitelja."

Zamišljeno sam strugao maslac sa svojih ruku. U suprotnom su uglu dvojica čela koji su se bili izvukli iz toplog maslaca poku- šavali da se očiste trljajući tela finim, smeđim peskom. Izgledali su zaista šašavo. Nasmejao sam se u sebi. Upravo kada sam hteo da odem, jedan jako ukrućeni čela prošao je pored mene i prime- tio: "Čak se i bogovi moraju ovome nasmejati!" "Čak i bogovi. Čak i bogovi. Čak i bogovi," odzvanjao je u glavi refren uporedo sa mojim koracima. Bogovi, *ima* li bogova? Sišao sam u hram i sme- stio se, čekajući da započne poznata služba. "Poslušajte glasove naših duša, svi vi koji lutate. Ovo je svet iluzija. Život je samo san. Sve što je rođeno mora i da umre." Sveštenikov glas je na- stavio da bruji, deklamujući dobro poznate reči, reči koje su se sada uvlačile u moju znatiželju: "Treći štapić tamjana se pali da bi pozvao zalutalog duha da se vrati na pravi put." "Ne pomažu mu bogovi," mislio sam, "već ga vode *njegovi drugari ljudi*. A za- što ne bogovi? Zašto se molimo našem nad-ja, a ne Bogu?" Ostali deo službe mi nije bio zanimljiv, nije ustavljao utisak na mene. Iz misli me prodrmao jedan lakat koji mi se divljački zabio u rebra. "Lobsang! *Lobsang!* Šta ti je, jesi li *mrtavl* Ustani, služba je goto- va!" Spotičući se, uspravio sam se i za ostalima izašao iz hrama.

"Gospodine!" rekao sam svom učitelju lami Mingjar Dondu- pu nekoliko sati kasnije. "Gospodine! *Postoji* li Bog? Ili bogovi?" Spustio je pogled na mene i rekao: "Hajdemo na krov, Lobsang, ovde ne možemo da razgovaramo od vreve." Okrenuo se i uputio hodnikom, kroz deo zgrade u kojem obitavaju lame, uspeo se le-

stvama i napokon smo bili na krovu. Jedan smo trenutak stajali i posmatrali dragi nam prizor: planinske lance, bistru vodu Kji Čua i trskom obraslu reku Kaling Ču. Ispod nas je Norbu Linga, ili Perivoj dragulja, izgledao poput mnoštva živog zelenila. Moj učitelj je mahnuo rukom. "Lobsang, misliš li da je sve *ovo* slučajno? *Naravno* da postoji Bog!" Otišli smo do najvišeg dela krova i seli.

"Misli su ti zbrkane, Lobsang," izjavio je moj Učitelj. "Bog postoji; bogovi postoje. Dok smo na ovoj Zemlji nismo kadri da cenimo oblik i prirodu Boga. Živimo u onome što možemo nazvati trodimenzionalnim svetom. Bogovi žive u svetu koji je toliko dalek da ljudski mozak, *dok je na Zemlji*, ne može pojmiti potrebni koncept Boga, i zato je čovek sklon racionalisanju. Smatra se da je 'Bog' nešto ljudsko, nešto nadljudsko, ako ti se više sviđa taj naziv, ali čovek u svom samoljublju veruje da je napravljen po Božjem liku! Čovek takođe veruje da u drugim svetovima nema nikakvog života. Ako je čovek napravljen po Božjem liku, a ljudi drugih svetova po nekom drugačijem liku - šta bi se dogodilo sa našim konceptom da je *jedino* čovek napravljen po Božjem liku?" Lama me prodorno pogledao da proverim pratim li njegove pri- medbe. Zacelo jesam; sve je to, čini se, bilo samo po sebi jasno.

"Svaki svet, svaka zemlja svakog sveta, ima svog Boga ili anđela čuvara. Boga koji se brine za svet zovemo Manu. To je visoko evoluiran Duh, ljudsko biće koje se nizom inkarnacija očisti- lo talco da je preostala samo neokaljana čistoća. Postoji grupa Velikih Bića koja, kada je to potrebno, dolaze na ovu Zemlju da daju primer tamo gde se obični smrtnici ne mogu uzdići iznad zemaljskih želja."

Klimnuo sam glavom; to sam znao, znao sam da tom redu pripadaju Buda, Mojsije, Hrist i mnogi drugi. Takođe sam znao da će Maitreja, kako piše u budističkoj Svetoj Icnjizi, doći na svet 5656 miliona godina nakon smrti Bude, ili Gautame, kako bi gatrebalo zvati. Sve ovo, i više toga bilo je deo standardnog verskog učenja, kao što je saznanje da *svaka* dobra osoba ima jednake izgleda bez obzira na to kako se zove njena religija. Nikada nismo vero- vali u to da je samo jedna religijska sekta "otišla u Nebo", a da su se sve druge stropoštale u pakao, za rasonodu raznih krvožed- nih zlobnika. Ali moj je učitelj bio spreman da nastavi.

“Imamo manua sveta, Veliko Evoluirano Biće koje kontroliše sudbinu sveta. Postoji i manji manu koji kontrolišu sudbine pojedinih zemalja. U beskonačnom nizu godina manu sveta će napredovati, i gotovo nenadmašan, tada već dobro uvežban, evoluiraće i preuzeti odgovornost za Zemlju.” “Ah!” pobjednički sam uzviknuo, “znači da nisu svi manu dobri! Ruski manu dopušta Rusima da deluju protiv našeg dobra. Kineski manu dopušta Kinezima da upadaju preko naše granice i ubijaju naše ljude.” Lama mi se nasmešio. “Lobsang, zaboravljaš,” odgovorio je, “da je ovaj svet Pakao, ovde smo zato da naučimo lekciju. Ovamo dolazimo da patimo kako bi naš *duh* evoluirao. Trpljenje nas uči, bol nas uči, ljubaznost i razumevanje - ne. Ratovi služe zato da ljudi iskažu hrabrost na bojnopolju i da se - kao gvožđe u visokoj peći - očeliče i ojačaju u ognju bitke. Telo od krvi i mesa, Lobsang, nije bitno, ono je kratkotrajno, tek lutka na koncu. Sve o čemu treba razmišljati je Duh, duša, nadja (zovi to kako hoćeš). Na Zemlji, zaslepljeni, mislimo da je samo telo važno. Strah da naše telo može trpeti zamućuje nam vidiki iskrivljuje prosuđivanje. Moramo raditi za dobrobit našeg sopstvenog nadja, a istovremeno pomagati drugima. Oni koji slepo slede naredbe arogantnih roditelja, otežavaju i roditeljima i sebi. Oni koji slepo slušaju zapovedi stereotipnih religija takođe sputavaju svoju evoluciju.”

“Poštovani lama!” protestovao sam, “mogu li da dodam dva komentara?” “Možeš,” odgovorio je moj učitelj. “Rekli ste da brže učimo u strogim uslovima. Ja sam za više ljubaznosti. Mogao bih da na taj način učim.” Zamišljeno me pogledao. “Mogao bi?” upitao je. “Da li bi naučio svete knjige i da se nisi bojao učitelja? Da li bi obavljao svoj deo posla u kuhinji da se nisi bojao kazne za lenost? Da li bi?” Ponikao sam glavom; bio je u pravu, u kuhinji sam radio samo kada su mi naredili. Proučavao sam svete knjige, jer sam se bojao neuspeha. “A tvoje sledeće pitanje?” upitao me lama. “Pa, gospodine, kako stereotipna religija nanosi štetu nečijoj evoluciji?” “Daću ti dva primera,” odgovorio je moj učitelj. “Kinezi su verovali u to da nije važno šta rade u ovom životu, jer za greške i grehe mogu platiti kada ponovo dođu. Tako su usvojili politiku mentalne lenosti. Njihova religija postala je opijum

i odvucla ih u duhovnu lenost; živjeli su samo za sledeći život, i zato su njihova umetnost i umeća zamrli. Kina je tako postala trećerazredna sila, u kojoj su diktatori i bande započeli vladavi- nu terora i pljački.”

Primetio sam da su Kinezi u Lasi bili nepotrebno brutalni i fatalisti. Za njih smrt nije značila ništa više od prelaska u drugu sobu! Ja se uopšte nisam plašio smrti, ali sam želeo da završim svoj zadatak u jednom životu, umesto da ga zanemarujem, i budem prisiljen da nakon nekog vremena ponovo dođem na ovaj svet. Proces rođenja, stanja u kojem si bespomoćno dete, školovanje, sve je to za mene bilo *mučno*. Nadao sam se da će ovaj moj život biti poslednji na Zemlji. Kinezi su imali divne izume, divna umetnička dela, divnu kulturu. A danas, zbog ropske privrežnosti jednoj religiji, Kinezi su postali dekadentni, pripravnici da postanu žrtve komunizma. U jednom je periodu u Kini bilo visoko cenjeno učenje, što bi i danas trebalo da je, ali danas se više mudracima ne odaje dužna počast, danas im je jedino nasi- Ije važno, lična korist i egoizam.

"Lobsang!" U moje je misli prodro glas mog učitelja. "Videli smo religiju koja zagovara neaktivnost, koja uči da jedan čovek ne treba ni na koji način da utiče na drugoga, da ne bi čijoj karmi pridodao dug koji se prenosi iz života u život." Pogledao je iznad grada Lase, posmatrajući našu mirnu dolinu, a onda se ponovo okrenuo meni. "Zapadne religije sklone su militantnosti. Tamošnji ljudi ne zadovoljavaju se verovanjem u ono što žele, već žele da ubijaju druge da bi ih prisilili da veruju u isto." "Ne razumem kako *ubistvo* može biti dobra religijska praksa," primetio sam. "Ne, Lobsang," odgovorio je lama, "ali u vreme španske inkvizici- je jedan je ogranak hrišćana mučio drugi, kako bi ih 'preobratali i spasili'. Ljude su rastezali na spravama za mučenje i palili na lomačama da bi ih tako naveli da promene svoja verovanja! Čak i danas ti ljudi šalju svetom misionare koji, ne birajući sredstva, pokušavaju da preobrate ljude. Čini se da su toliko nesigurni u svoje verovanje da im je potrebna potpora i saglasnost drugih, verovatno po principu da je sigurnost u velikom broju pristalica."

"Gospodine!" rekao sam, "mislite li Vi da bi čovek trebao da sledi neku religiju?" "Pa, svakako, ako to sam želi," odgovorio

je lama Mingjar Dondup. "Ako ljudi nisu dosegli nivo na kojem mogu prihvatiti nad-ja i manua sveta, tada za njih može biti uteha priklanjanje nekom formalnom religijskom sistemu. To je duševna i duhovna disciplina, zato neki ljudi osećaju da pripadaju jednoj bliskoj grupi, a dobroćudni Otac ih čuva i milosrdna Majka je uvijek spremna da se za njih zauzme kod Oca. Da, za one koji su na određenom stepenu evolucije, takva je religija dobra. Ali što pre takvi ljudi shvate da treba da se mole svom nad-ja, pre će evoluirati. Katkad nas pitaju zašto su u našim hramovima svete slike, ili zašto uopšte imamo hramove. Možemo odgovoriti da su takve slike podsetnici na to da i mi sami možemo evoluirati i vremenom postati visoka duhovna bića. Što se naših hramova tiče, oni su mesta okupljanja ljudi istih stanovišta, kako bi udruženim snagama prionuli na zadatak dosezanja vlastitog nad-ja. Molitvom, čak i kada nije ispravno usmerena, čovek može doseći veću frekvenciju. Meditacija i kontemplacija u hramu, sinagogi i crkvi je korisna."

Razmišljao sam o tome što sam upravo čuo. Ispod nas je žuborila reka Kaling Ču koja je brza od Mosta na Lingor cesti. Na južnoj strani opazio sam grupu ljudi koji čekaju skelara na rijeci Kji Ču. Trgovci su tog dana poranili, noseći novine i časopise za mog učitelja. Novine iz Indije i iz nepoznatih zemalja sveta. Lama Mingjar Dondup je svojevremeno često i daleko putovao, i stalno se detaljno informisao o događajima izvan Tibeta. Novine, časopisi. Negde u podsvesti javila mi se jedna misao. Imala je veze s ovom raspravom. Novine? Iznenada sam poskočio kao da me neko ubo. Ne novine, već časopis! Nešto što sam video. Ali šta je to bilo? Setio sam se! Sve mi je postalo jasno; prelistao sam nekoliko stranica tražeći slike, iako nisam razumeo ni jednu jedinu reč tog stranog jezika. Na jednoj od tih stranica zaustavio se moj radoznali prst. Bila je to slika krilatog bića koje lebdi u oblacima iznad krvavog bojišta. Moj učitelj, kojem sam pokazao tu sliku, pročitao je i preveo mi natpis ispod slike.

"Poštovani lama!" uzbuđeno sam uzviknuo, "danas ste mi pročitali o tom liku - nazvali ste ga Gospodovim anđelom; mnogi ljudi tvrde da se može videti iznad bojnog polja. Je li to Bog?" "Nije, Lobsang," odgovorio je moj učitelj, "zaista je mnogo ljudi u

trenutku očaja želelo da vidi lik nekog sveca ili, kako ga oni zovu, anđela. Krajnja nužnost i snažne emocije svojstvene ljudima u bici potenciraju njihove misli, njihove želje i njihove molitve. I tako su, onako kako sam ti već opisao, stvorili oblik misli za njihovo opisivanje. Kada se pojavi prvi duhovni obris nekog lika, molitve i misli ljudi koje su tu pojavu izazvale postaju intenzivnije, pa taj lik postaje čvrst, materijalan i dugotrajan. Mi ovde radimo tu stvar kada 'podizemo oblike misli' u unutrašnjem Hramu. Ali dođi, Lobsang, dan je daleko odmakao, a svečanosti Logsara još nisu završene.”

Išli smo hodnikom, sve do mesta i scene jurnjave, žive graje i meteža, što je bilo uobičajeno u lamaseriji za proslave praznika. Došao je majstor umetnosti, jer mu je trebao mali, lak dečak da se uspe na skelu i promeni nešto na glavi najviše figure. Išao sam za majstorom, sledeći ga žustrim korakom klizavim putem do sobe sa maslacem. Odenuo sam staru halju, obilno premazanu maslacem u boji i, vezavši tanko užo oko struka da mogu podići materijal, uspeo se na skelu. Kao što je majstor pretpostavljao, deo glave se odlepio od drvene letvice. Viknuvši mu šta mi treba, zatresao sam konopcem i podigao kantu maslaca. Nekoliko sam sati savijao iverje tankog drveta oko potpornja i nanosio maslac okolo da se glava ne pomera. Konačno je majstor umetnosti, koji je s poda kritički posmatrao što radim, rekao da je zadovoljan. Polako, ukočeno, odvojio sam se od skele i spustio na pod. Sa zadovoljstvom sam se presvukao i žurno otišao.

Sutradan sam se ja i mnogi drugi čele okupili na poljani Lase, u podnožju Potale, pored sela Šo. Pomno smo posmatrali procesije, igre i nadmetanja. Zapravo, pravili smo se važni pred skromnim hodočasnici- ma koji su se gurali planinskim puteljcima kako bi za Logsara prispeli u Lasu. Došli su iz svih krajeva budističkog sveta, ovamo, u Meku budizma. Starci, šepajući zbog ostarelosti, mlade žene sa malom decom, svi su došli u veri da će nakon Svetog kruga i Potale okajati grehe i osigurati sebi dobro ponovno rođenje za budući život na Zemlji. Gatari su se gurali Lingor drumom, stari su prosjaci moljakali milostinju, a trgovci su se s robom obešenom preko ramena gurali kroz mnoštvo u potrazi za kupcima. Uskoro me taj mahiniti prizor zamorio, za-

morila me ta svetina i njihova beskonačna, besmislena pitanja. Zbrisao sam od svojih drugova i odšetao planinskim putem do svog lamaističkog doma.

Na krovu, mom omiljenom mjestu, bilo je sasvim tiho i mirno. Sunce je isijavalo blagu toplotu. Ispod mene, skriven od mog pogleda, dizao se nerazumljivi žamor gomile, žamor čija je nerazgovetnost delovala na mene spokojno i uspavljujuće na podnevnoj toploti. Gotovo na krajnjoj granici mog vida, materijalizovao se jedan nejasni lik. Pospao sam zatresao glavom i zatreptao očima. Kada sam ih otvorio, lik je još uvijek stajao na istom mestu, jasniji i zgusnutiji. U iznenadnom strahu digla mi se kosa na potiljku. "Ti nisi duh!" uzviknuo sam. "Ko si?" Lik se nasmešio i odgovorio: "Ne, sine moj, ja nisam duh. Nekad sam i ja studirao ovdje u Čakporiju, i odmarao se, kao i ti sada, na ovom krovu. Tada sam iznad svega želeo da ubrzam svoje oslobođenje od zemaljskih želja. Zazidao sam se unutar zidova pustinjske nastambe," pokazao je prema gore, i okrenuo sam se u smeru njegove ispružene ruke. "Sada sam," nastavio je telepatski, "na ovom jedanaestom Logсарu postigao ono što sam tražio; slobodu da slobodno lutam uokolo, dok je moje telo sigurno u pustinjačkoj ćeliji. Ovo je moje prvo putovanje, da bih još jednom mogao da uprem pogled u gomilu, da ponovno posetim mesto urezano u moje pamćenje. Slobodu, dečaće, dosegao sam slobodu." Nestao je pred mojim zabezeknutim pogledom poput oblaka tamjana na noćnom vetra.

Pustinjačke nastambe! Mi, ćele, naslušali smo se o njima. Kakve li su iznutra, često smo se pitali. Zašto se ljudi utamničuju u kamene odaje i prepušteni nepredvidivim okolnostima sede na planinskim rubovima? I o tome smo se često pitali! Odlučio sam da o tome pitam svog dragog učitelja. A onda sam se setio da je samo nekoliko kilometara od mesta gde sam se nalazio živeo stari kineski redovnik. Stari je Vu Hsi imao zanimljiv život: neko-liko je godina bio redovnik u Carskoj palati u Pekingu. Umoran od takvog života, dolutao je u Tibet u potrazi za prosvetljenjem. Napokon je stigao u Čakpori, gde je i ostao. Nakon nekoliko godina i to ga je zamorilo, pa se povukao u jednu pećinu i sedam godina pustinjački živeo. Nakon toga vratio se u Čakpori i čekao

smrt. Okrenuo sam se i požurio u donji hodnik. Dok sam hodao prema maloj ćeliji, zazvao me jedan starac.

"Uđi! Uđi!" čuo sam visok, drhtav glas. Ušao sam u ćeliju, i tada prvi put sreo Vu Hsia, kineskog redovnika. Sedeo je prekrštenih nogu i, uprkos dubokoj starosti, telo mu je bilo uspravno kao mlađa bambusova stabljika. Imao je visoke jagodične kosti i vrlo, vrlo žutu kožu poput pergamenta. Oči su mu bile kose i crne poput uglja. Iz brade mu je raslo nekoliko raštrkanih dlaka, a iznad gornje usne visilo je oko tucе dlaka njegovih dugih brkova. Ruke su mu bile žutosmeđe, pune staračkih pega, a vene mu štrčale kao grane na drvetu. Dok sam mu prilazio, slepo je zurio u mene. "HmMMM, hmMMM," rekao je, "prema načinu hoda čini se da si dečak, mladić. Šta želiš, dečače?" "Gospodine!" odgovorio sam, "dugo ste vremena proživeli u pustinjačkoj pećini. Hoćete li, sveti gospodine, biti tako dobri i pričate mi o tome?" Promrmljao je i gricnuo krajeve svojih brkova, a zatim rekao: "Sedi, dečače, mnogo je vremena proteklo otkako sam govorio o prošlosti, iako sada stalno o njoj razmišljam.

"Kada sam bio dečak," rekao je, "daleko sam putovao, pa dospoem i u Indiju. Tamo sam video pustinjake zatvorene u svoje pećine, a neki su od njih izgledali kao da su dosegli stepen prosvetljenja." Zatrešao je glavom: "Obični su ljudi bili vrlo leni, provodili su dane sedeći pod drvetom. Ah! Bio je to tužan prizor!" "Sveti gospodine!" prekinuo sam ga, "bilo bi mi milije da mi pričate o pustinjačkim pećinama Tibeta." "Eh? Šta je to?" upitao je slabim glasom. "O, da, pustinjačke pećine Tibeta. Iz Indije sam se vratio u moj rodni Peking. Tamošnji mi je život bio dosadan, jer nisam ništa učio. Ponovo sam uzeo svoje stvari i činiju te krenuo na put, koji je trajao mesecima, sve do granica Tibeta." Ljutito sam uzdahnuo. Starac je nastavio: "Tokom vremena, nakon boravka u nizu lamaserija, uvek u potrazi za prosvetljenjem, domogao sam se Čakporija. Opat mi je dozvolio da ostanem ovde, jer sam u Kini radio kao lekar - kao stručnjak za akupunkturu. Nekoliko sam godina bio zadovoljan, a onda me spopala velika želja da uđem u pustinjačku pećinu." Već sam gotovo počeo da skakućem od nestrpljenja. Da je starac duže pričao, zakasnio bih - a nisam smeo da propustim večernju službu. Dok sam razmišljam o tome, za-

čuo sam prve udarce gonga. Nerado sam ustao i rekao: "Uvaženi gospodine, moram da pođem." Starac se zasmeljio. "Ne, dečaće odgovorio je, "možeš da ostaneš, jer ti si ovde zato da primiš uputstva od starijeg brata. Ostani, ne moraš da ideš na večernju službu." Znajuci da je u pravu, ponovo sam seo; iako je još uvek bio trapa, a ne lama, ipak se smatrao po rangu stariji zbog svojih godina, putovanja i iskustva. "Čaj, dečaće, čaj!" uzviknuo je, "popićemo čaj, jer telo je krhko, a breme godina preteško. Čaj, za mladog i starog.!" Na njegove pozive jedan nam je redovnik - poslužitelj za starce - doneo čaj i ječam. Smešali smo sebi *tsampu* i smestili se na pod; on je trebalo da priča, a ja da slušam.

"Opat starešina mi je dozvolio da napustim Čakpori i odem u pustinjačku pećinu. Odavde sam krenuo sa jednim redovnikom-poslužiteljem, i peo se u planine. Pet dana smo hodali do mesta koje se može videti sa krova iznad nas." Klimnuo sam jer sam znao to mesto; bilo je to jedno usamljeno zdanje visoko u Himalajima. Starac je nastavio: "Mesto je bilo ispražnjeno, jer je bivši stanar nedavno umro. Poslužitelj i ja počistili smo pećinu, a onda sam se uspravio i poslednji put usmerio pogled preko Doline Lase. Pogledao sam Potalu i Čakpori, a zatim se okrenuo i ušao. Poslužitelj je zazidao ulaz, zacementirao ga, i ja sam ostao sam." "Ali gospodine! *Kako* je unutra?" upitao sam.

Stari je Vu Hsi protrljao glavu. "To je kameno zdanje," polako je odgovorio. "Građevina vrlo debelih zidova. Nema vrata i, kada čovek jednom uđe, ulaz se zazida. U zidu se nalaze preklopna vratanca koja uopšte ne propuštaju svetlo, kroz njih pustinjak prima hranu. Mračni tunel povezuje unutrašnju prostoriju s onom u kojoj živi poslužitelj. Ja sam bio unutra zazidan. Mrak je bio toliko gust da sam ga gotovo osećao. Nije ulazio ni tračak svetla, niti je dopirao ikakav zvuk. Seo sam na pod i počeo da meditiram. Isprva sam patio od halucinacija, zamišljajući da vidim tračke i pruge svetla. A onda sam osećao da me tmina guši, kao da me obavija meko, suvo blato. Vreme je stalo. Uskoro sam u svojoj mašti čuo zvona i gongove, i pojanje. Potom sam udario po zidovima ćelije pokušavajući se u svom ludilu probiti napolje. Nije bilo razlike između dana i noći: unutra je bilo mračno i tiho kao u grobu. Nakon nekog vremena sam se smirio, panika je nestala."

Sedeo sam i slikovito sebi predočio prizor, starog Vu Hsija - tada mladog Vu Hsija - u gotovo živoj tami unutar tišine koja je svugde prodirala i sve ispunjavala. "Svaki drugi dan," rekao je starac, "dolazio je poslužitelj i ostavljao mi malo *tsampe* ispred vratanica. Dolazio je tako tiho da ga nikada nisam čuo. Prvi put naslepo pipajući u mraku, hranu sam odbacio udarcem i nisam mogao da je dohvatim. Doživao sam i vrištao, ali iz moje ćelije nije se probijao nikakav zvuk; naprosto sam morao da čekam još dva dana." "Gospodine!" pitao sam, "šta se događa ako se pusti- njak razboli ili umre?" "Moj dečače," rekao je stari Vu Hsi, "ako se pustinjač razboli - umre. Poslužitelj dve nedelje svaki drugi dan ostavlja hranu. Nakon četrnaest dana, ako je hrana još uvek netaknuta, dolaze Ijudi, sruše zid i izvuku pustinjačkovo telo." Stari je Vu Hsi bio pustinjač sedam godina. "Šta se događa u slučaju kao što je Vaš, kada ostanete onoliko vremena koliko ste prethodno odlučili?" "Ja sam ostao dve godine, a onda sedam. Kada se približilo vreme da izađem, u plafonu su napravili naj- manju moguću rupu tako da može da uđe tek slab tračak svetla. Svakih nekoliko dana rupu su proširivali, i propuštali sve više svetla. Konačno sam mogao da podnesem pravo danje svetlo. Kada bi se pustinjač naglo izveo na svetlo, smesta bi oslepeo, jer su mu zenice tako dugo bile proširene u mraku da se više ne mogu suziti. Kada sam izašao bio sam beo, bledo beo, a kosa ini je bila bela kao planinski sneg. Masirali su me i vežbao sam, jer su mi mišići bih skoro beskorisni, Postepeno sam povratio snagu, i tek kada sam bio sposoban da sa svojim poslužiteljem siđem sa planine vratio sam se u Čakpori."

Duboko sam razmišljao o njegovim rečima, o beskrajnim go- dinama tame, apsolutne tišine, samoće, i čudio se. "Šta ste na taj način naučili, gospodine?" konačno sam ga upitao. "Je li to *vredelo* truda?" "Da, dečače, da, vredelo je truda!" odgovorio je stari redovnik. "Spoznao sam prirodu života, naučio sam koja je svrha mozga. Oslobodio sam se tela i mogao svoj duh poslati da daleko lebdi, upravo kao što ti sada astralno putuješ." "Ali kako znate da to niste umišljali? Kako znate da ste bili psihički zdravi? *Zašto* niste mogli da astralno putujete poput mene?" Vu Hsi se smejaao sve dok mu se nisu počele kotrljati suze niz

izbrazdane obraze. "Pitanja - pitanja - pitanja, dečaće, baš kao što sam ih i ja nekada postavljao!" rekao je.

"Prvo me bila obuzela panika. Proklinjao sam dan kada sam postao redovnik, proklinjao dan kada sam ušao u ćeliju. Postepeno sam naučio da dišem i meditiram. U početku sam imao halucinacije, isprazne imaginacije. A onda sam jednog dana slobodno iskliznuo iz svog tela, i mrak za mene više nije postojao. Video sam svoje slepe, izbuljene, razrogačene oči. Video sam bledilo kože i mršavost svoga tela. Uzdižući se, prošao sam kroz krov ćelije i ispod sebe ugledao Dolinu Lase. Video sam neke promene i ljude koje sam poznavao i, ušavši u hram, mogao sam da se telepatski sporazumevam sa jednim lamom koji je potvrdio moje oslobođenje. Lutao sam nadaleko i naširoko, i izvan granica ove zemije. Svaka dva dana sam se vraćao i ulazio u svoje telo, reanimirajući ga da bih mogao da jedem i ojačam." "Ali zašto niste mogli astralno putovati bez tih priprema?" opet sam ga upitao.

"Neki od nas su sasvim obični smrtnici. Samo retki poseduju naročite sposobnosti, koje su tebi date zbog zadatka koji moraš da obaviš. I ti si daleko astralno putovao. Ostali, poput mene, moraju da izdrže samoću i napore pre nego što se njihov duh može osloboditi tela. Ti si dečaće, srećnik, jedan od *vrla* retkih srećnika!" Starac je uzdahnuo i rekao: "Idi! Moram da se odmorim, dugo sam govorio. Dođi ponovo i poseti me, bićeš dobrodošao uprkos tvojim pitanjima." Okrenuo se, a ja sam promrmljao zahvalu i ustao, naklonio se i tiho kliznuo iz sobe. Tako sam bio zaokupljen razmišljanjem da sam udario u suprotni zid i gotovo izbio vlastiti duh iz tela. Trljajući glavu koja me bolela, polako sam hodao hodnikom i ušao u svoju sobu.

Ponoćna služba samo što nije završila. Redovnici su se već vrpeljili, spremni da odjure kako bi pre povratka odspavali još nekoliko sati. Stari je čitač na uzdignutom podiju pažljivo umećao oznake između stranica knjige i okrenuo se spreman da siđe. Oštrooki redari su, uvek budni u slučaju da dečaci prave nered ili ne paze, ublažili svoje poglede. Služba je bila skoro gotova. Mali ćele su mahali kandilima navešćujući kraj službe, i začulo se jedva zatomljeno brujanje dok se velika masa pripremala za pokret. Najednom se prolomio vrisak koji je proparao uši, i je-

dan je neuredni lik skočio iznad glava redovnika koji su sedeli, te pokušao da ščepa jednog mladog trapa, koji je držao dva štapića tamjana. Raščupani, divlji lik se pred našim očima zavrteo i okrenuo kao zvrk, između zgrčenih usana izlazila mu je pena, a izbolnogrgla jezivi krici. Na trenutakje izgledalo da se svetzaustavio; redovnici-redari sledili su se od iznenađenja, a sveštenici koji su služili misu stajali su uzdignutih ruku. A onda su se redari silovito bacili u akciju. Ustremivši se na tog ludaka, brzo su ga savladali, omotavši mu halju oko glave da utišaju đavolje kletve koje su mu kao bujica tekle s usana. Začas su ga podigli i izneli iz Hrama. Služba je završila. Ustali smo i požurili napolje, kako bismo mogli da porazgovaramo o onome što smo malopre videli.

"To je Kendži Tekeučii," rekao je jedan mladi trapa pored mene. "On je japanski redovnik koji je dosad posetio mnoga mesta." "Priča se da je obišao svet," dodao je drugi. "Tražio je Istinu, i nadao se da neće morati da se trudi da je nađe, već da će mu ona sama doći," primetio je treći. Udaljio sam se pomalo uznemireno. *Zašto bi zbog "traženja Istine" čovek morao poludeti?* Soba je bila hladna, drhturio sam dok sam se umatao u svoju odeću, potom sam legao na pod. Činilo mi se da je samo prošao tren, a gongovi su opet odjekivali, pozivajući na sledeću službu. Kada sam pogledao kroz prozor, ugledao sam prve zrake sunca koji su dolazili preko planina, zrake svetla nalik na džinovske prste koji pretražuju nebo da dohvate zvezde. Uzdahnuo sam i požurio hodnikom; nisam želeo da uđem poslednji u hram i time privučem gnev redara.

"Zamišljen si, Lobsang," rekao je moj učitelj lama Mingjar Dondup kada smo se sreli nakon podnevne službe. Dao mi je znak da sednem. "Video si onog japanskog redovnika Kendžija Tekeučija kada je ušao u hram. Želim da ti pričam o njemu, jer ćeš ga kasnije upoznati." Udobnije sam se smestio, jer sam znao da predavanje neće biti kratko - dakle, bio sam u zamci do kraja dana! Lama se nasmešio videći mi izraz lica. "Možda bismo mogli da popijemo indijski čaj... i jedemo indijske kolačiće... da zajedemo gorku pilulu. Pa, Lobsang?" Malo sam se odobrovoljio, a on se tiho nasmejao i rekao: "Poslužitelj ih upravo nosi. Očekivao sam te!" "Da," pomislio sam dok je redovnik-poslužitelj ulazio,

"gde bih drugo mogao imati takvog učitelja?" Obožavao sam indijske kolačiće, a čak su se i lamine oči povremeno širile od zaprepašćenja zbog broja kolačića koje sam mogao da "počistim"!

"Kendži Tekeuči je " započeo je moj učitelj,"... bio vrlo nestalan čovek. Jedan od onih koji rado putuju. Ceo svoj život (sada mu je više od sedamdeset) lutao je svetom tražeći Istinu. A Istina je u njemu, a on to ne zna. Umesto toga, neprestano je putovao i tražio je. Stalno je proučavao religije, čitao knjige mnogih zemalja u potrazi za njom, za tom opsesijom. Na kraju su ga poslali nama. Toliko je mnogo protivurečnih knjiga pročitao da mu se okaljala aura. Toliko je mnogo pročitao i tako malo razumeo da je sve u svemu postao lud. On je ljudski sunder koja upija svo znanje, a vrlo malo toga probavlja." "Znači, gospodine!" uzviknuo sam, "Vi ste protiv proučavanja knjiga?" "Nipošto, Lobsang," odgovorio je lama, "ja sam, poput svih drugih koji razmišljaju, protiv onih koji nabavljaju brošure, časopise i knjige o stranim kultovima, o takozvanom okultizmu. Takvi ljudi *truju* svoj duh, onemogućuju sebi sopstveni napredak sve dok se ne otarase celokupnog lažnog znanja i vrata na stepen malog deteta."

"Poštovani lama," upitao sam, "*kako* čovek poludi, *kako* nepromišljeno čitanje može izazvati zbrku?" "To je prilično duga priča," odgovorio je lama Mingjar Dondup. "Prvo ćemo se pozabaviti osnovnim stvarima. Strpi se i slušaj! Na Zemlji smo svi kao lutke na koncu, lutke načinjene od molekula koji vibriraju okruženi električnim nabojem. Naše nad-ja vibrira na znatno višoj frekvenciji i veći mu je električni naboj. Utvrđen je odnos između naše stope vibracija i stope našeg nad-ja. Proces komunikacija svakog od nas na Zemlji i našeg nad-ja može se uporediti sa jednim novim procesom ovog sveta, procesom kojim se šalju radio-talasi preko kontinenata i mora, omogućujući osobi u jednoj zemlji da komunicira sa drugom osobom u nekoj vrlo dalekoj zemlji. Naš je mozak poput radio-prijemnika, utoliko što prima poruke, naredbe i uputstva 'visokih frekvencija' od nad-ja i pretvara ih u impulse niskih frekvencija koji kontrolišu naše aktivnosti. Mozak je elektro-mehaničko-hemijski uređaj koji nas čini korisnim na Zemlji. Zbog hemijskih reakcija naš mozak funkcioniše pogrešno, verovatno zato što blokira deo poruka, jer retko

na Zemlji primimo zaista *tačnu* poruku koju 'odašilje' nad-ja. Um je sposoban samo za ograničenu akciju nezavisno od nad-ja. Um može da prihvati određene odgovornosti, oblikuje određena stanovišta i pokuša da premosti jaz između 'idealnih' uslova nad-ja i teških zemaljskih uslova."

"Prihvataju li zapadnjaci teoriju elektriciteta u mozgu?" upitao sam. "Da," odgovorio je moj učitelj, "u nekim bolnicama grafički se beleže moždani talasi, i utvrđeno je da je za neke mentalne poremećaje karakteristična određena vrsta možda- nih talasa. I tako se iz snimka moždanih talasa može utvrditi da li neka osoba pati ili ne pati od nekog mentalnog poremećaja ili oboljenja. Bolesno telo često šalje određene hemikalije u mo- zak, kviri oblik moždanog talasa i na taj način pokazuje zna- kove bolesti." "Je li onaj Japanac jako lud?," upitao sam. "Dođi! Sada ćemo ga posetiti, u jednoj je od svojih lucidnih faza." Lama Mingjar Dondup je ustao i žurno izašao iz sobe. Skočio sam i potrčao za njim. Hodali smo hodnikom, sišli na drugi nivo i ušli u udaljeno krilo zgrade gde su bili smešteni oni koji su bili pod- vrgnuti medicinskom tretmanu. U jednoj maloj niši, nadvijajući se nad Kati Lingom, sedeo je japanski redovnik, gledajući zlo- voljno napolje. Kada je primetio lamu Mingjara Dondupa, ustao je pljesnuvši rakama i duboko se naklonio. "Sedite," rekao je moj učitelj. "Doveo sam jednog mladog čoveka da mu ispri- čate Vašu priču. On je po zapovedi Najduhovnijeg od Svih na specijalnoj poduci." Lama se potom naklonio i izašao. Japanac je nekoliko trenutaka zurio u mene, a onda mi je dao znak da sednem. Seo sam, ali na odmerenoj udaljenosti, jer nisam znao kada opet može postati agresivan.

"Nemoj sebi puniti glavu okultnim stvarima o kojima se pri- ča, dečače!" rekao je japanski redovnik. "To su neprobavljiva štiva koja će ti kočiti napredak. Ja sam proučavao sve religije. I sve metafizičke kultove. To me je zatrovalo, zamračilo mi po- gled, navelo da poverujem u to kako sam ja onaj Naročito Iza- brani. Sada mi je mozak oštećen, i povremeno gubim kontrolu nad sobom - skrenem sa pravca svoga nad-ja." "Ali, gospodine!" uzviknuo sam. "Kako čovek može da nauči ako ne čita? Kako to da štampana reč može biti štetna?" "Dečače!" rekao je japan-

ski redovnik, "može se čitati, ali valja pomno birati štiva i proveravati da li razumeš ono što pročitaš. Štampana reč uopšte nije opasna, ali opasnost je u mislima koje ona pobuđuje. Čovek ne bi trebalo sve da jede, meša dopustivo sa nedopustivim; niti bi trebalo čitati tekstove koji obećavaju okultne moći. Lako je stvoriti mislene forme koje čovek ne može kontrolisati, kao što sam ja uradio, a onda te taj oblik povređuje." "Jeste li bili u svim zemljama sveta?" upitao sam. Japanac me je pogledao, i u očima mu se pojavio jedva primetan odsjaj.

"Rođen sam u malom japanskom selu," nastavio je, "i kada sam bio dovoljno star, ušao sam u svetu službu. Godinama sam studirao religije i okultnu praksu. A onda mi je moj pretpostavljeni rekao da odem i putujem po zemljama daleko preko okeana. Putovao sam pedeset godina od jedne do druge zemlje, i neprestano učio. Po mom mišljenju, sam stvorio sile kojima nisam mogao da upravljam. Sile koje žive na astralnom nivou i koje povremeno utiču na moju srebrnu nit. Kasnije će mi možda biti dopušteno da ti kažem više. Još sam slab od napada, i moram se da se odmaram. Možeš me, uz dozvolu svog učitelja, opet posetiti." Naklonio sam se i ostavio ga samoći njegove niše. Videvši me da odlazim, redovnik-lekar požurio je k njemu. Znatiželjno sam se okretao i posmatrao stare redovnike koji su ležali u tom delu Čakporija. A onda sam, na hitan telepatski poziv, požurio svom učitelju lami Mingjar Dondupu.

Poglavlje V

Žurio sam hodnicima, jured obilazio uglove na pogibelj onih koji su mi bili na putu. U prolazu me dograbio jedan stari redovnik, prodrmao me i rekao: "Dečaće, nije dolično žuriti, tako se ne ponaša pravi budista!" A kad mi se zagledao u lice, prepoznao je u meni šticićenika lame Mingjara Dondupa. Ispustivši neki nerazgovetni glas nalik na "ulp!", ispustio me kao žeravicu i *požurio* svojim putem. Mirno sam nastavio svojim. Na ulazu u sobu svog učitelja tako sam se trgnuo da sam umalo pao; s njim u sobi bila su dva starija opata. Savest me je morila; *šta* sam učinio? još gore, koji je od mojih mnogobrojnih 'greha' otkriven? Stariji opati nisu čekali male dečake, sem ako to za ove nije značilo loše vesti. Osetio sam da su mi noge postale gumene, i kopao sam po pamćenju da proverim jesam li štogod napravio zbog čega bi me mogli izbaciti iz Čakporija. Jedan od redovnika me je pogledao i nasmešio se hladno, poput sante leda. I drugi me pogledao, a njegovo lice izgledalo je kao isklesano iz gromade Himalaja. Moj se učitelj glasno nasmejao. "Savest ti zacelo nije čista, Lobsang. Ah! Presvetla braća opati takođe su telepatski lame," dodao je zadovoljno se smijuljeći.

Onaj stroži od dvojice opata oštro me je pogledao i, glasom koji je zatutnjao poput odrona stena, rekao: "Utorak Lobsang Rampa, Najduhovniji od Svih naredio je istragu kojom je potvrđeno da si prepoznat kao sadašnja inkarnacija..." U glavi mi se tako zavrtelo da sam jedva pratio ono što govori, i samo sam čuo njegove završne reči. "... i zato će ti se ceremonijalno, vreme i mesto još nisu utvrđeni, dodeliti naziv, rang i titula vrhovnog opata." Dvojica opata su se svečano naklonila lami Mingjaru Dondupu, a zatim se jednako svečano naklonila i meni. Uzeii su neku knjigu, i jedan za drugim odmarširali; uskoro se zvuk njihovih koraka više nije čuo. Stajao sam kao omamljen i buljio niz hodnik za njima. Sr- dačan smeh i stisak ruke na ramenu povratio me je u stvarnost.

"Sada znaš zbog čega je bila cela strka. Testovi su samo potvrdili ono što smo mi znali. Taj događaj nas dvojica moramo svečano proslaviti, a onda ću ti saopštiti zanimljive vesti." Uveo me je u drugu sobu; sto je bio prostrt, a na njemu prava indijska jela. Nije me trebalo nutkati, zdušno sam prionuo na posao!

Kasnije, kada više nisam mogao da jedem i kada mi je sam pogled na preostalu hranu izazivao mučninu, moj učitelj je ustao i odveo me u prvu sobu. "Najduhovniji od Svih mi je dozvolio da ti pričam o Pećini drevnih," rekao je. Potom se ispravio: "Najduhovniji od Svih mi je zapravo sugerisao da to učinim." Pogledao me je postrance, a onda gotovo prošaptao: "Za nekoliko dana šaljem tamo jednu ekspediciju." Osećao sam kako u meni navire uzbuđenje i neka slutnja, gotovo nestvarna, da ću se vratiti "kući", u mesto koje mi je od pre poznato. Moj pogled nije izdržao njegov; klimnuo je. "I ja sam, Lobsang, prošao naročito školovanje, date su mi izuzetne mogućnosti. Moj je učitelj bio čovek koji je davno napustio ovaj život, a njegova se ljuštura i danas nalazi u Dvorani zlatnih likova. S njim sam proputovao svet. Ti ćeš, Lobsang, morati da putuješ sam. A sada budi miran, pričaću ti o otkrivanju Pećine drevnih". Ovlažio sam usne, o tome sam odavno želeo da slušam. U lamaseriji, kao i u svakoj drugoj društvenoj zajednici, često se šire glasine. Za neke je bilo samo po sebi jasno da su samo *glasine* i ništa više. Međutim, ovo je bilo nešto drugo; poverovao sam u ono što sam čuo.

"Bio sam vrlo mlad lama, Lobsang," počeo je moj učitelj. "Sa svojim učiteljem i trojicom mladih lama istraživao sam neke udaljenije planinske lance. Nekoliko sedmica ranije tamo se srušila teška stena i zagrmela je snažna eksplozija. Krenuli smo tamo da to ispitamo. Danima smo se šunjali oko podnožja ogromnog vrha stene. U cik zore petog dana, moj se učitelj probudio, ali je izgledao kao da je omamljen. Na naša pitanja uopšte nije odgovarao. Jako sam se zabrinuo, pomislivši da se razboleo. Razmišljao sam o tome kako ćemo ga beskrajnim kilometrima puta odneti na sigurno. On je pokušavao da ustane, ali nije mogao, kao da je u zagrljaju neke nevidljive sile. Pao je, a onda uspeo da se uspravi na noge. Posrćući, trzajući se i hodajući poput čoveka u transu, krenuo je napred. Sledili smo ga, prestrašeni. Uspinjali smo se

strmom stenom, dok nas je zasipala kiša sitnijeg kamenja. Konačno smo se domogli oštrog ruba na vrhu planinskog lanca, i osvrnuli se okolo. Bio sam duboko razočaran; ispred nas se prostirala mala dolina gotovo zatrpána kamenim gromadama. Na tome se mestu očito odlomila ona stena. Zbog naleganja stenja ili podrhtavanja tla, odlomio se deo planine. Na blistavom svetlu, duboke pukotine stena zjapile su u nas. Sa njih su žalosno visili mahovina i lišaji. S odbojnošću sam se okrenuo. Ništa mi nije zaokupljalo pažnju, nije bilo ničega sem prilično velike odlomljene stene. Upravo kada sam se okrenuo s namerom da se vratim, zastavio me je šapat: 'Mingjar'! Jedan od mojih drugova upirao je nekuda prstom. Moj učitelj, još uvekteran nekom čudnom silom, spuštao se planinskim obronkom." Bio sam očaran pričom. Moj je učitelj načas začutao, srknuo malo vode i nastavio.

"Posmatrali smo ga očajni. Polako je silazio padinom u malu dolinu zatrpanu stenjem. Nevoljno smo ga sledili, pribijavajući se da se ne oklizne na toj opasnoj kosini. Kada je stigao do dna, moj se učitelj nije dvoumio, već je odabrao put upravo preko velikih gromada, prešao ih i našao se u drugom delu kamenjem prekrivene doline. Užasnuti, gledah smo ga kako se uspinje pomoću nožnih i ručnih hvataljki koje mi, koji smo bih daleko od njega, nismo mogli videti. Nerado smo krenuli za njim. Nije nam ostala nijedna druga mogućnost, nismo se mogli vratiti i reći da se naš pretpostavljeni uspinjao, a da smo se mi uplašili jer je uspon bio opasan. Pažljivo birajući put, počeo sam da se penjem. Stena je bila oštra, a vazduh redak. Uskoro mi je u grlu strugalo, a u plućima bolno probadalo. Na jednoj uskoj izbočini, stotinak metara iznad doline, ispružio sam se boreći se za vazduh. Kada sam pogledao gore, spreman da nastavim da se penjem, ugledao sam žutu halju svog učitelja kako nestaje visoko iznad mene iza jednog planinskog sedla. Besno sam se priljubio uz stenu i nastavio da se penjem. Moji drugovi, nerado kao i ja, penjali su se za mnom. Sada smo bili izvan zaklona koji je pružala mala dolina, i vetar je obavijao naše halje oko nas. Po nama je padalo sitno kamenje, koje nam je otežavalo uspon." Moj je učitelj na trenutak zastao da popije malo vode i proveri slušam li ga. Kako li sam ga samo slušao!

"Napokon sam," nastavio je, "prstima napipao greben. Čvrsto se uhvativši za njega, viknuo sam ostalima da smo došli do mesta gde možemo da se odmorimo. Izvukao sam se na greben, lcoji se na jednom delu blago spuštao i zato bio skoro nevidljiv sa druge strane planine. U prvi se mah činilo da je greben širok oko tri i po metra. Nisam se zaustavio da razgledam, već sam kleknuo da pomognem ostalima. Uskoro smo svi bili gore; drhtali smo na vetru nakon tog napora. Bilo je očito da je obrušavanje stene otkrilo ovaj greben i - kada sam pažljivo pogledao - ugledao sam usku pukotinu u planini. Je li to zaista pukotina? Mogla je biti i senka, ili pruga tamnog lišaja. Kao jedan, svi smo krenuli napred. *Bila* je pukotina, široka oko šezdeset pet santimetara, a visoka oko metar i po. Mom učitelju nije bilo ni traga." Mogao sam sebi da predočim taj prizor. Ali sada nije bilo vreme za retrospekciju. Nisam želeo da propustim nijednu reč!

"Kročio sam unazad da vidim dokle se moj učitelj uspeo, ali nje- mu nije bilo ni traga ni glasa. Sa strahom sam zavirio kroz pukoti- nu. Bilo je mračno kao u grobu. Malo-pomalo, savijen u leđima, s mukom sam se provukao unutra. Nakon otprilike četiri i po metra zaokrenuo sam iza jednog vrlo oštrog ugla, potom još jednog, i još jednog. Da nisam bio ukočen od straha verovatno bih kriknuo od zaprepaštenja; mesto je bilo osvetljeno blagom srebrnkastom svetlošću, svetlijom od najsvetlije mesečine. Bilo je to svetlo kakvo dosad nisam video. Pećina u kojoj sam se našao bila je prostra- na; plafon joj se nije nazirao zbog tame iznad nas. Jedan od mojih drugova me odgurnuo, a njega je odgurnuo drugi. Uskoro smo sva četvorica nemo stajali i uplašeno zurili u fantastični prizor, zbog kojeg bi svaki od nas pojedinačno mogao pomisliti da je izgubio razum. Pećina je bila više nalik na ogromnu dvoranu; protezala se u daljinu kao da je cela planina šuplja. Sve je bilo osvetljeno; svetlo nas je zasipalo iz mnoštva staklenih kugli koje su, činilo se, visile iz tame plafona. Mesto je bilo pretrpano neobičnim mašinama, ka- kve ne bismo mogli ni zamisliti. Čak su i sa visokog plafona visile svakakve mašine i uređaji. Neki su, zaprepašćeno sam primetio, bili prekriveni nečim što je izgledalo kao najčistije staklo." Mora da su mi se oči zaokruglile od čuđenja, jer mi se lama, pre nego što je nastavio priču, nasmešio.

"Već smo bili zaboravili na mog učitelja, i kada se on iznena-
nada pojavio, od straha smo odskočili! Tiho se nasmejao našim
izbuljenim očima i zgranutim izrazima na licima. Videli smo da
više nije u vlasti one čudne, neodoljive sile. Zajedno smo kre-
nuli okolo i razgledali te čudne uređaje. Nisu imale za nas nika-
kvog značenja, predstavljale su samo zbirku metala i materijala čudnih,
egzotičnih oblika. Moj je učitelj krenuo prema jednoj prilično
velikoj crnoj pravouglnoj ploči, ugrađenoj u jedan od zidova pećine.
Upravo kada je htio da joj opipa površinu, ona se širom otvorila.
Sada smo već bili skloni da poverujemo da je celo mjesto ukleto,
ili da smo žrtve neke halucinogene sile. Moj je učitelj pomalo
uplašeno odskočio nazad. Crna se ploča zatvorila, Jedan je od
mojih drugova odvažno ispružio ruku, i ploča se opet otvorila. Sila
kojoj se nismo mogli odupreti pogu- rala nas je napred. Uzalud
smo se borili protiv svakog koraka, jer smo bili bukvalno uterani
kroz taj četvrtasti ulaz. Unutra je bilo mračno, mračno kao u
pustinjačkoj ćeliji. Gurani neodo- ljivim pritiskom, prevalili smo
još mnogo metara, a onda seli na pod. Nekoliko minuta smo se
tresli od straha. Kako se ništa nije dogodilo, malo smo se pribrali.
Ali odjednom smo čuli niz škljocanja, nalik na zvuk kada metal
udara i struže o metal." Nehotično sam se stresao. Pomislio sam da
bih ja verovatno umro od straha! Moj je učitelj nastavio.

"Polako, gotovo neprimetno, ispred nas u tami stvorilo se ma-
gličasto svetlo. U početku je bilo plavo-ružičasto, pa nam se čini-
lo da nam se pred očima materijalizuje duh. To magličasto svetlo
se širilo, postajući svetlije, tako da smo mogli da vidimo obrise
neobičnih mašina razmeštenih po velikoj dvorani; mi smo sedeli u
sredini. Svetlo se uvlačilo samo u sebe, vrtložilo se, slabilo i po-
jačavalo, a onda se oblikovalo u krug i ostalo u tom obliku. Imao
sam čudan i neobjašnjiv utisak da se ta prastara mašinerija pola-
ganim škripanjem stavlja u pogon nakon beskrajno dugo vreme-
na. Nas petorica smo se stisnuli na podu, bukvalno skamenjeni od
straha. U unutrašnjosti mozga sam osetio kao neko svrdlanje, kao
da su se stari, ludi lame poigrali, a onda se taj utisak pro-
menio i sve je postalo razgovetno kao govor." Moj je učitelj pro-
čistio grlo i ponovo posegnuo za vodom. "Popijmo čaj, Lobsang,"

rekao je dok je zvonio srebrnim zvoncem. Redovnik-poslužitelj očito je znao što se traži, jer je ušao sa čajem - / kolačićima!

"Unutar te sfere svetlosti videli smo slike," rekao je lama Mingjar Dondup, "ispočetka nejasno, a potom bistro, i to više nisu bile samo slike. Umesto njih zapravo smo *gledali* događaje." Više nisam mogao da se savladam: "Ali poštovani lama, *šta* ste videli?" pitao sam grozničav od nestrpljenja. Lama je ispružio ruku i natočio sebi još čaja. A onda sam se setio da ga nikada nisam vidio da jede one slatke indijske kolačiće. Čaj, da, pio je mnogo čaja, ali ga nikada nisam video da jede išta osim najoskudnije i najjednostavnije hrane. Oglasili su se gongovi, poziv na službu u hramu, ali lama se nije micao. Kada je i posljednji redovnik žurno prošao, duboko je uzdahnuo i rekao: "Sada ću da nastavim."

I nastavio je da priča. "Ispričaću ti šta smo videli i čuli, a što ćeš i ti videti i čuti u bliskoj budućnosti. Pre hiljade i hiljade godina ovaj je svet nastanjivala jedna visoko razvijena civilizacija. Ljudi su mogli da lete vazduhom u napravama koje su suprotstavljali gravitaciji; znali su da prave mašine koje su utiskivale misli u mozak - misli koje su se pojavljivale u slikama. Koristili su nuklearnu fisiju, i konačno detonirali bombu koja je razorila svet, kontinenti su potonuli ispod mora, a drugi su *izronili*. Stanovništvo sveta je bilo desetkovano, zato se kroz religije ove Zemlje provlači priča o Potopu." Poslednji deo priče nije na mene ostavio utiska.

"Gospodine!" uzviknuo sam. "Takve slike možemo videti i u akašičkim zapisima. Zašto bismo se penjali po opasnim planinama samo da bismo videli ono što možemo doživeti ovde uz manje napora?" "Lobsang," rekao je ozbiljno moj Učitelj, "sve možemo videti kada smo u astralnom obliku ili u akašičkim zapisima, jer oni sadrže celokupno znanje. Možemo *videti*, ali ne i *dodirnuti*. U astralnom obliku možemo otići u razna mesta i vratiti se, ali ne možemo ništa dotaći. Čak ne možemo," osmehnuo se, "uzeti ni rezervnu halju, niti doneti koji cvet. Prema tome, u akašičkim zapisima sve možemo videti, ali ne možemo pobliže i pornije ispitati one čudne mašine uskladištene u onim planinskim dvoranama. Ići ćemo u planine i ispitaćemo mašine." "Čudno je," rekao sam, "što su te mašine od svih mesta na svetu baš u našoj

zemlji!" "O, ali nisi u pravu!" objasnio je moj učitelj. "Slična se prostorija nalazi i na jednom mestu u Egiptu. jednake su mašine smeštene u još jednoj prostoriji i u području koje se zove južna Amerika. Video sam ih, znam gde se nalaze. Te su tajne prostori-rije ljudi starine držali u tajnosti, da bi njihove predmete našli novi naraštaji kada dođe vreme za to, našle kasnije generacije. Slučajnim odronom stene otkriven je ulaz u prostoriju u Tibetu i, čim smo ušli, saznali smo i za druge. Ali dan je daleko odmakao. Uskoro ćemo nas sedmorica - uključio sam i tebe - krenuti na put i još jednom posetiti Pećinu drevnih."

Danima sam bio u groznici od uzbuđenja. O tome nisam smeo da pričam. Ostali su morali misliti da smo ekspedicija za skupljanje lekovitog bilja. Čak i u tako izolovanom mestu kao što je Lasa, uvek je bilo onih koji su stalno tražili novčanu korist; predstavnici drugih država, Kine, Rusije i Velike Britanije, neki misionari i trgovci iz Indije, uvek su pokušavali da saznaju gde čuvamo naše zlato ili dragulje, uvek spremni da iskoriste sve što im je obećavalo dobit. I zbog toga smo pravu prirodu naše ekspedicije zaista držali u potpunoj tajnosti.

Otrprike dve nedelje posle tog razgovora sa lamom Mingjar Dondupom bili smo spremni za polazak, pripravnici za dugi, dugi uspon uz planine, kroz jedva poznate klance i useke. Budući da su danas komunisti u Tibetu, lokacija Pećine drevnih namerno se čuva u strogoj tajnosti, jer bi uz pomoć izuma u njoj pohranjenih komunisti mogli osvojiti svet. Sve ovo što pišem čista je istina, samo što nisam spomenuo put do Pećine. Na jednom tajnom mestu zabeleženo je na papiru tačno mesto gde se nalazi, zajedno s uputstvima i skicama, tako da ga - kada kucne čas - snage koje zagovaraju i bore se za *slobodu* mogu pronaći.

Polako smo silazili putem lamaserije u Čakporiju i, spustivši se do Kaška Linga i prošavši perivoj, drumom stigli do skele gde nas je skeledžija čekao sa naduvanim čamcem od jakove kože. Bilo nas je sedmorica, zajedno sa mnom, i trebalo nam je dosta vremena da pređemo reku Kja Ču. Konačno smo svi bili ponovo zajedno na drugoj obali. Nakon što smo natovarili na leđa svoj teret, hranu, konopac, svako po rezervnu halju i nekoliko metalnih alatki, krenuli smo prema jugozapadu. Hodali smo sve dok

nam sunce koje je zalazilo i izdužene senke nisu otežale nalaženje puta preko kamenitih staza. A onda smo, dok se mrak zgušnjavao, pojeli skroman obrok *tsampe* i legli u zavetrinu velike kamene gromade. Zaspao sam istog trenutka kada sam položio glavu na svoju rezervnu halju. Mnogi tibetanski redovnici u ranju lama spavaju sedeći, kako nalažu propisi. Ja sam, poput mnogih drugih, spavao ležeći, ali smo se morali pridržavati propisa da možemo spavati ležećke samo na desnoj strani. Poslednje što sam video, pre nego što sam utonuo u san, bio je lama Mingjar Dondup, koji je sedeo poput isklesanog kipa nasuprot tamnom noćnom nebu.

Probudili smo se u osvit zore, vrlo skromno doručkovali i kupili svoju opremu. Pešačili smo celi taj i sledeći dan. Nakon što smo prošli podnožje planina, domogli smo se pravih planinskih lanaca. Uskoro smo se međusobno vezali konopcem, a ja, budući da sam bio najlakši, hodao sam prvi preko opasnih pukotina, zabijao planinarske klinove i tako ostalima omogućavao prelaz. Nastavili smo da se probijamo, penjući se u planine. Konačno smo došli u podnožje velike stene, a da se nismo pomagali ručnim i nožnim hvataljkama. Moj je učitelj rekao: "Preko ove kamene zaravni, niz drugu stranu, preko male doline, i bićemo u podnožju Pećine." Motali smo se oko podnožja zaravni tražeći nešto za šta bismo se mogli uhvatiti. Bilo je očito da su odroni stena tokom godina izbrusili male izbočine i pukotine. Nakon što smo izgubili skoro celi dan, pronašli smo prolaz u steni nalik dimnjaku, po kojem smo puzali rukama i nogama, istovremeno se leđima odupirući o drugu stranu "dimnjaka". Dašćući i sopćući na proređenom vazduhu, popeli smo se na vrh. Konačno smo ugledali dolinu. Iako smo neprestano gledali u udaljenu stenu, nismo primetili nikakvu pećinu, nikakvu pukotinu na njenoj glatkoj površini. Dolina ispod nas bila je prekrivena gromadama stena i - još gore - brza planinska bujica tekla joj je po sredini.

Oprezno smo se spustili u dolinu i uputili prema toj brznoj bujici. Stigli smo na obalu, ali velike gromade isprečile su nam se na putu. Odlučili smo da premostimo reku na mestu gde su bile manje stene, preko kojih smo morali da preskačemo. Budući da sam bio najmanji, na konopcu su me vukli kroz ledeni gorski brzak.

Drugi nesrećnik, mali, debeljuškasti lama, skočio je prekratko - pa su i njega izvukli konopcem. Na drugoj smo obali iscedili mo- kru odeću i ponovo je obukli. Vodena nas je prašina smočila do kože. Oprezno birajući put preko kamenih gromada, prešli smo dolinu i približili se poslednjoj prepreci, kamenoj zaravni. Moj učitelj lama Mingjar Dondup pokazao je na svežu brazdu u steni. "Pogledajte!" rekao je, "odron je otkinuo prvi izbočeni sloj stene po kojem smo se popeli." Odmakli smo se, pokušavajući da pro- cenimo spust ispred nas. Prvi se greben uzdizao oko tri i po me- tra od tla, i nije bilo drugog puta. Najviši i najsnažniji lama stajao je ispruženih ruku, vezavši se za stijenu, a onda mu se najlakši lama popeo na ramena i vezao se kao i on. Na kraju su i mene podigli, tako da sam se uspeo na ramena onoga najgornjeg. S ko- nopcem oko struka polako sam se spustio na greben.

Redovnici su mi odozdo govorili kuda da idem, a ja sam se polako, gotovo umirući od straha, 'uspinjao sve dok nisam kraj konopca kao omču prebacio preko najvišeg vrha stene. Čučnuo sam na jednu stranu grebena dok su se šestorica lama jedan za drugim penjali po konopcu, prolazili pored mene i nastavljali da se uspinju. Poslednji je odvezao konopac, namotao ga oko struka i krenuo za ostalima. Uskoro se ispod mene zanjihao kraj konop- ca, a povik me je upozorio na to da ga zavežem oko sebe kako bi me mogli podići. Nisam bio dovoljno težak da sve grebene do- segnem bez pomoći. Ponovo sam se odmorio na mnogo višem mestu, a konopac je povučen. Konačno su me izvukli na najviši greben, gde su me ostali čekali. Kako su to bili obzirni i pažljivi ljudi, pričekali su me da svi zajedno uđemo u Pećinu, i moram da priznam da mi se zbog njihove pažnje srce ispunilo toplinom. "Sada, kada smo podigli i maskotu, možemo da nastavimo!" pro- gundao je jedan. "Da," odgovorio sam, "ali najmanji je morao ići prvi inače vi ne biste bili ovde!" Nasmejali su se, i okrenuli prema dobro skrivenoj površini.

Pogledao sam zaprepašćeno. Isprva uopšte nisam video nika- kav ulaz, već samo tamnu senku koja je izgledala poput presuše- nog potočića ili pruge sitnib lišajeva. A kada smo prešli greben, spazio sam u steni pukotinu. Jedan veliki lama zgrabio me je za ramena i gurnuo u otvor u steni, dobrodušno govoreći: "Ti idi

prvi da isteraš đavole i tako nas zaštititi!" I tako sam ja, najmanji i najnevažniji od nas, ušao u Pećinu drevnih. Progurao sam se unutra i šunjabo se oko kamenih uglova. Iza mene dopiralo je šuškanje i struganje krupnijih muškaraca koji su se pozadi probijali. Iznad mene je iznenada blesnulo svetlo, koje me je načas gotovo umrtvilo od straha. Nepomično sam stajao kraj zida zureći u fantastični prizor pred sobom. Pećina se činila dvaput većom od unutrašnjosti Velike katedrale u Lasi. Nasuprot Katedrali koja je uvek bila obavijena tminom koju je svetlost maslačnih svetiljki uzalud pokušavala rasterati, ovde je sjalo jače od mesečine punog meseca za vedre noći. Ne, bilo je mnogo, mnogo svetlije; ta vrsta svetla mora da je stvarala utisak mesečine. Buljio sam gore u kugle koje su osiguravale tu iluminaciju. Lame su se okupili pored mene i, kao i ja, zurili u izvor svetla. Moj je učitelj rekao: "U starim zapisima stoji da je ovde prvobitno bilo mnogo jače osvetljenje, ove svetiljke polako svetle već stotinama vekova."

Dugo smo stajali nepokretni, tihi, kao da smo se plašili da ne probudimo one koji spavaju već beskrajno dugi niz godina. A onda smo, pokrenuti zajedničkim nagonom, krenuli preko kamenog poda. Zastali smo kraj prve mašine i, prestrašeni, ali i znatiželjni, buljili u nju. Bila je beživotna zbog duge neupotrebe, a ipak je izgledala kao da svaki čas može proraditi, naravno ako čovek zna kakva je to naprava i kako se njome ruluje. I drugi su nam izumi plenili pažnju. Te su mašine izgledale znatno savremenije od onih koje smo mi poznavali. Otišao sam do mesta gde se nalazio mali četvrtast podijum sa zaštitnom ogradom, širok oko metar i po. Nekakva dugačka, savijena metalna cev pružala se iz obližnje mašine, a na drugi kraj te cevi bio je pričvršćen onaj podijum. Ne razmišljajući, stao sam u ograđeni kvadrat, pitajući se šta bi to moglo biti. Sledećeg trena sam se prestravio; podijum je zadrhtao i podigao se uvis. Bio sam toliko uplašen da sam se prilepio za ogradu.

Šestorica lama ispod mene zapanjeno su gledali gore. Cev se odmotavala i podizala podijum prema jednoj kugli svetla. Očajno sam pogledavao preko ograde. Već sam bio skoro deset metara od poda, a još sam se uvek dizao. Bojao sam se da će me izvor svetla spržiti u čvarak, kao što noćnog leptira sprži plamen ma-

slučne svetiljke. Čulo se "klik", i podijum se zaustavio. Nekoliko santimetara od moga lica žarilo je svetlo. Bojažljivo sam ispružio ruku i opipao kuglu - površina joj je bila hladna poput leda. Dotad sam se već sabrao, pa sam pažljivo gledao oko sebe. A onda sam zadrhtao od obeshrabrujuće pomisli: *kako ću sići!* Skakao sam sa jedne strane na drugu pokušavajući da nađem put da pobegnem, ali se činilo da ga nema. Pokušao sam da dosegnem dugačku cev, u nadi da mogu po njoj da se spustim, ali bila je predaleko. Upravo kada me je svladao očaj, podijum je zadrhtao i počeo da se spušta. Jedva dočekavši da dotaknem čvrsto tlo, skočio sam s podijuma! Nisam hteo da rizikujem da se naprava opet podigne uvis.

Pored jednog udaljenog zida čučao je velik kip, zbog kojeg su mi kičmom prošli žmarci. Bio je to je kip mačke koja čuči, ali sa glavom i ramenima žene. Oči su joj izgledale kao žive; lice joj je imalo polupodrugljiv, polušaljiv izraz, koji me je prilično plašio. Jedan od lama je klečao na podu buljeći u neke čudne oznake. "Pogledajte!" zazvao nas je, "ovaj slikovni zapis prikazuje ljude i mačke kako razgovaraju, prikazuje nešto što očito predstavlja dušu koja napušta telo i luta podzemnim svetom." Zaokupljen naučnim zanosom, požudno je proučavao slike na podu - "hije- roglife" kako ih je nazvao - i očekivao da se i mi ostali jednako oduševimo. Taj lama, visoko obrazovan čovek, bez ikakvih teško-ća učio je stare jezike. Ostali su radoznalo razgledali čudne mašine, pokušavajući da odgonetnu čemu služe. Iznenadni uzvik nas je prestrašio i primorao da se okrenemo. Kraj jednog udaljenog zida stajao je visoki, mršavi lama, i izgledalo je da mu se lice zaglavilo u neku tamnu metalnu kutiju. Stajao je tamo pognute glave, a lice mu se uopšte nije videlo. Dvojica su odjurila do njega i odvušla ga od te opasnosti. Ispustio je besan krik i odmaknuo se.

"Čudno!" pomislio sam, "čak i smireni, učeni lame polude na ovakvom mestu!" A onda se onaj visoki, mršavi lama pomaknuo, i njegovo mesto je zauzeo drugi. Koliko sam mogao da shvatim, oni su u onoj kutiji gledali pokretne mašine. Konačno se moj učitelj sažalio na mene i podigao me do nečega što su očito bili "okulari". Savetovao mi je da stavim ruke na držače. Video sam unutrašnjost kutije, ljude i mašine koji su se nalazili u ovoj dvo-

rani. Ljudi su radili za mašinama. Video sam da se podij koji me podigao do rasvetnih tela može kontrolisati, i da se radilo o ne-koj vrsti pokretnih "lestava" ili, bolje rečeno, izuma pomoću kojeg se lestve oslobađaju, Primetio sam da su većina mašina ovde bili zapravo prototipovi onih koje sam kasnije viđao po naučnim muzejima širom sveta.

Krenuli smo ka ploči o kojoj mi je lama Mingjar Dondup pret- hodno pričao, a koja se, kada smo joj se približili, škripeći otvo- rila, što je tako glasno odjeknulo u tišini da mi se činilo da smo svi od straha poskočili. Unutra je bilo mračno kao u bezdanu, kao da su se oko nas kovitali mrki oblaci. Kretali smo se plitkim žlebovima u podu. Polako smo odmicali stružući nogama, a kada su žlebovi prestali, seli smo. U taj čas začuo se niz škljocanja, kao kad metal struže o metal i - skoro neprimetno - svetlo se prikra- lo kroz tamu i odgurnulo je ustranu. Okolo smo videli još mašina, čudnih mašina. Bilo je tu i kipova i slika u metalu. Tek što smo sve to letimično pogledali, svetlo je ustuknulo i oblikovalo sve- tleću kuglu u središtu dvorane. Boje su se iskrile u trake svetla, koje su se nesuvislo vrtele oko te kugle. Stvarale su se slike, u po- četku zamrljane i nejasne, a potom živopisne, trodimenzionalne i stvarne. Napeto smo posmatrali...

To je bio svet drevne davnine, kada je svet bio vrlo mlad. Na mestu današnjih mora uzdizale su se planine, a nekadašnja ugodna odmorišta kraj mora sada su planinski vrhovi. Klima je bila toplija, a po poljima su lutala čudna stvorenja. Bio je to svet naučnog napretka. Nekoliko santimetara iznad površine Zemlje, ili nekoliko kilometara u vazduhu, kotrljale su se čudne maši- ne. Vrhovi kula velikih hramova stremili su ka nebu, kao da pr- kose oblacima. Životinje i ljudi telepatski su se sporazumevali. Ali nije sve bilo blaženstvo; političari su se borili jedni protiv drugih. Svet je bio prepolovljeno polje na kojem je svaka stra- na žudela za zemljom one druge. Pod oblacima sumnje i straha živeli su obični ljudi. Sveštenici *obe* strane tvrdili su da su samo oni miljenici bogova. Film koji smo gledali prikazivao je ohole sveštenike - kakvih i danas ima - kako sakupljaju vlastito spa- senje. Po ceni žrtava! Sveštenici svake pojedine sekte poučavali su da je "sveta dužnost" ubijati neprijatelja. Gotovo u istom dahu

propovedali su da su ljudi celog sveta braća. Nisu ni pomislili da je nelogično da se braća međusobno ubijaju. Videli smo kako se vode veliki ratovi, u kojima su uglavnom ginuli civili. Pod zašti- tom svog oružja oružane sile su manje-više bile sigurne. Starci, žene i deca, oni koji se *nisu borili*, trpeli su. Videli smo kratak pregled rada naučnika u laboratorijama koji su radili na tome da proizvedu što smrtonosnija oružja, što veće i efikasnije bak- terije koje će bacati na neprijatelja. Jedan je deo filma prikazivao grupu zamišljenih ljudi kako kuju planove za ono što su nazvali "vremenska kapsula" (a mi je nazivamo "Pećina drevnih"), u koju bi za buduće naraštaje mogli da uskladište radne modele svojih mašina i sveobuhvatan slikovni zapis svoje kulture i nekulture. Mnoštvo ljudi je sklapalo modele mašina. Videli smo kako podi- žu i postavljaju ledene svetlosne kugle, videli smo inertne radi- oaktivne supstance koje će davati svetlost i za milione godina. Inertne utoliko što neće biti štetne ljudima, a aktivne stoga što će davati svetlost do kraja samog Vremena.

Ustanovili smo da razumemo njihov jezik, a onda nam je i to objašnjeno - "govor" smo primali telepatski. Komore kao što je ova, ili "vremenske kapsule", skrivene su ispod egipatskog peska, pod jednom piramidom u Južnoj Americi i na određenom me- stu u Sibiru. Svako je mesto označeno vremenskim simbolima: sfigom. Videli smo velike kipove sfinji koje *ne* potiču iz Egipta, i dobili objašnjenje o njihovom obliku. Ljudi i životinje su u tim pradavnim danima razgovarali i radili zajedno. Zbog svoje moći i inteligencije, najsavršenija životinja bila je mačka. I čovek *je* ži- votinja, pa su zato drevni napravili lik velike mačke da označe moć i istrajnost, a na telo joj postavili grudi i glavu žene. Glava je označavala ljudsku inteligenciju i pamet, dok su grudi označava- le da se čovek i životinja duhovno i mentalno mogu međusobno hraniti. Taj je simbol bio tako uobičajen kao što su danas kipovi Bude, Davidova zvezda i raspeće.

Videli smo okeane i velike gradove koji su plutali od kopna do kopna. Nebom su bešumno lebdeli takođe veliki brodovi, koji su začas mogli da polete zapanjujućom brzinom. Zemljom su se vo- zila kretala nekoliko santimetara iznad površine, na vazдушnom jastuku, sistemom koji nismo mogli da odgonetnemo. Mostovi su

premošćivali gradove, a po njima su se protezali drumovi nalik na tanke kolutove. Zatim smo ugledali blesak na nebu, i jedan od najvećih mostova pretvorio se u gomilu greda i kablova. Drugi blesak, i u plamenoj buktinji zapaljenog gasa nestao je skoro celi grad. Iznad ruševina se uzdizao, kilometre u visinu, crveni zloslutni oblak nalik na gljivu.

Naše su slike izbledele, pa smo opet videli grupu ljudi koja izrađuje planove za "vremenske kapsule". Odlučili su da je *kucnuo čas* da ih zapečate. Videli smo ceremonije, videli smo kako "pohranjene memorije" ugrađuju u mašine. Čuli smo reči oprostaja: - "Ljudi Budućnosti, ako vas uopšte bude! - to čovečanstvo je upravo pred samouništenjem, ili barem to izgleda verovatno," i "unutar ovih nadstvođenih komora pohranjeni su zapisi o našim uspesima, dostignućima i ludostima, a sve bi to moglo koristiti budućoj [ljudskoj) rasi koja bude posedovala inteligenciju da ih otkrije, a nakon otkrivanja, da ih razume." Telepatski glas je utihnuo, ekran se zatamnio. Sedeli smo u tišini, zaprepašćeni onim što smo videli. Kasnije, kada smo ustali, prostorija se ponovno osvetlila, pa smo videli da svetlo zapravo dopire iz zidova te sobe.

Ustali smo i pogledali uokolo. Ova dvorana je takođe bila puna mašina i mnogobrojnih maketa gradova i mostova, napravljenih od neke vrste kamena ili neke vrste metala koju nismo poznavali. Neki su izlošci bili zaštićeni nekakvim prozirnim materijalom koji nas je zbunjivao. To nije bilo staklo; naprosto nismo znali o *kakvom* je materijalu reč, jedino smo shvatili da nas sprečava da dotičemo neke modele. Odjednom smo svi odskočili; motrilo nas je zlokobno crveno oko, treptalo i namigivalo nam. Upravo kada sam nameravao da pobegnem, moj je učitelj lama Mingjar Dondup kročio do mašine sa crvenim okom. Pogledao ju je i dodirnuo poluge. Crveno je oko nestalo. Umesto njega, na malom se ekranu pojavila slika neke druge sobe, koja je vodila iz Glavne dvorane. Do mozga nam je doprla poruka: "Kada izlazite odavde, uđite u drugu prostoriju [???) gde ćete naći materijale kojima ćete zapečatiti sve ulaze kroz koje ste ušli. Ako niste dosegli takav stepen evolucije da možete da radite na našim mašinama, zapečatite ovo mesto i prepustite ga onima koji će doći posle vas."

Okupili smo se u trećoj sobi, koje su se vrata otvorila čim smo im se približili. Unutra je bilo mnogo zapečaćenih kanistera, i mašina za slikovni prikaz misli, koja nam je opisala kako ih možemo otvoriti i zapečatiti ulaz u Pećinu. Seli smo na pod i porazgovarali o onome što smo doživeli. "Divno! Divno!" rekao je jedan lama. "Ja u tome ne vidim ništa divno," rekao sam drsko. "Sve smo to mogli videti u akašičkim zapisima. Zašto ne bismo pogledali onaj film o protoku vremena i saznali šta je usledilo nakon što je ovo mesto zapečaćeno?" Ostali su se radozno okrenuli prema lami Mingjar Dondupu, po rangu najstarijem u grupi. On je polako klimnuo i rekao: "Našem Lobsangu ponekad zaikri inteligencija! Priberimo se, videćemo šta se dogodilo, jer sam i sam radoznao poput vas." Seli smo u krug, licem okrenuti prema sredini, i isprepleli prste na odgovarajući način. Moj je učitelj počeo da diše određenim ritmom, a mi smo ga sledili, Uskoro smo izgubili svoj zemaljski identitet, i svi kao jedan počeli da plutamo u Moru Vremena. Sve ono što se dogodilo mogu da vide svi koji poseduju sposobnost da svesno pređu u astralni oblik i vrata se - svesni - sa stečenim znanjem. Bilo koji istorijski prizor, iz kojeg god perioda, može se videti ako čovek zaista ode tamo.

Sećam se kada sam prvi put vidio akašičke zapise. Moj mi je učitelj pričao o tome, a ja sam mu odgovorio: "Dobro, ali šta je to? Kako to radi? Kako čovek može da uspostavi vezu s onim što je prošlo, što je završeno, okončano?" "Lobsang!" odgovorio mi je, "znaš da poseduješ pamćenje. Možeš da zapamtiš šta se dogodilo juče i prekjuče, i pre toga. Ako uvežbavaš, možeš da zapamtiš sve što ti se dogodilo u životu, možeš, takođe, vežbom prizvati u sećanje čak i svoje rođenje. Možeš da imaš ono što zovemo 'potpunim pamćenjem', a ono će tvoje sećanje odvesti u vreme *pre* tvog rođenja. Akašički zapisi naprosto su 'kolektivno pamćenje'. Sve što se dogodilo na ovoj Zemlji može se 'prizvati u sećanje' onako kao što se *ti* prisećaš događaja iz svog života. Tu nerna nikakve čarolije, ali ćemo i o tome i o hipnozi - što je jako povezano sa pamćenjem - razgovarati kasnije."

Budući da smo bili dobro uvežbani, lako smo našli mesto na kojem je mašina zaustavila film. Videli smo povorku muškaraca i žena, nesumnjivo tada uglednih osoba, kako jedno za drugim

izlaze iz Pećine. Mašine su ogromnim "rukama" preko ulaza u Pećinu navukli nešto što je ličilo na prepolovljenu planinu. Pukotine i naprsline hermetički su zapečaćeni, i nakon toga povorka se udaljila. Mašine su se odvezle u daljinu, u neko vreme, i ne- koliko meseci sve je bilo mirno i tiho. Videli smo visokog sve- štenika kako stoji na stepenicama velike piramide i potiče svoje sledbenike na rat. Slike utisnute u Vremenski pergament odmo- tavale su se, menjale, pa smo videli i protivnički tabor, njihove vođe kako besne, viču i pljačkaju. Vreme je proticalo. Na plavom nebu videli smo pramenove bele pare, potom se nebo zarume- nelo. Celi je svet podrhtavao i tresao se. Mi, posmatrači, osetili smo vrtoglavicu. Na svet se srušila tama noći. Crni oblaci, pre- secani jarkim plamenovima, kotrljali su se oko cele zemaljske kugle. Gradovi su načas zaplamteli i nestali.

Kopnom su se valjala razbesnela mora, metući sve pred so- bom. Džinovski talas, viši od najviše građevine, hućao je kopnom, a visoke gore na svom vrhu nosio je ostatke jedne umiruće civili- zacije. Zemlja se tresla i tutnjala u svojoj agoniji, velike su se pro- valije, kao razjapljeno ždrelo nekog diva, pojavljivale i nestajale. Planine su se njihale kao granje vrba u oluji i tonule u mora. Iz vode je izranjalo kopno i postajalo planina. Svekolika površina zemlje se menjala zahvaćena neprekidnim pomeranjem. Od ne- koliko miliona ljudi samo ih je nekolicina preživela; porazbacani okolo, vrišteći su bežali prema tek nastalim planinama. Drugi su ploveći čamcima nekako preživeli podizanje kopna i mora, te se domogli uzvisina na kopnu tražeći u njima bilo kakvo sklonište. Zemlja se umirila, prestala da se vrti u svom uobičajenom sme- ru, a onda se zavrtela u suprotnom. Drveće u šumama je izgorelo i začas se pretvorilo u pepeo. Površina Zemlje bila je opustošena, uništena, spaljena. Duboko u rupama ili u tunelima od lave, sada već ugašenih vulkana, raštrkana šačica zemaljskog stanovništva, koje je katastrofa oterala u ludilo, od užasa se šćućurila i nesuvi- slo blebetala. Iz crnog neba sipila je beličasta slatkasta supstan- ca koja je održavala život.

Zemlja se tokom vekova ponovo promenila; mora su sada postala kopna, a kopna mora. Kamene međe jedne ravnice na niskoj nadmorskoj visini, danas zvanoj Sredozemlje, zdrobile su

se i raspukle i kroz njih je prođrla voda iz mora. Obližnje more isteklo je kroz pukotinu u morskom koritu i, nakon što se voda povukla i korito se isušilo, nastala je pustinja Sahara. Licem Zemlje lutala su divlja plemena koja su, uz vatru svojih ognjišta, pričavala stare legende, priče o Potopu, Lemuriji i Atlantidi. I pripovedala o danu kada se Sunce zaustavilo.

Pećina drevnih ukopana je u muljevitom, dopola potonulom svetu. Zaštićena od ulaska nepoželjnih uljeza, počivala je duboko ispod površine Zemlje. Tokom vremena brze bi rečne bujice sprale mulj i naplavine, i još jednom oslobodile stene da se usprave na suncu. Najposlije, zagrevane sunčevim zrakama i hlađene ledenim pljuskovima, stene bi popucale uz gromoglasnu lomljivu i *mi* bismo tada mogli ući.

Stresli smo se, izmoreni protegnuli svoje zgrčene udove, i osovili se na noge. To je bilo potresno iskustvo. Valjalo je da što god pojedemo, a ujutro ponovo razgledamo ne bismo li još nešto naučili. A kada završimo našu misiju, zazidaćemo prema uputstvu ulaz. I Pećina će u miru počivati do dolaska dobronamernih i visokointeligentnih ljudi. Odšetao sam do ulaza u Pećinu i, gledajući pustoš ispod sebe i rascepljene stene, upitao se šta bi čovek iz drevnih vremena pomislio kada bi ustao iz groba i stajao ovde pored mene.

Okrenuo sam se prema Pećini: zadivio me kontrast. Jedan je lama pomoću kremenjača i kresiva palio osušenu jakovu balegu koju smo zato i doneli. Uokolo nas bili su mašine i tekovine nekog nestalog vremena. A mi, moderni ljudi, zagrevali smo vodu iznad vatre od balege, okruženi tim divnim mašinama koji su bile izvan dosega našeg razumevanja. Uzdahnuo sam, i usredsredio se na mešanje čaja i *tsampe*.

Poglavlje VI

Jutarnja je služba završila; mi, dečaci, jurili smo, tiskajući se i gurajući, u svoju učionicu, trudeći se da niko ne uđe poslednji. Ne zato što smo žudeli za obrazovanjem, već što je taj preda- vač imao užasan običaj da onog koji uđe poslednji snažno udari štapom! Ja, srećnik nad srećnicima, uspeo sam da uđem *prvi* i uživam u toplini odobravajućeg nastavnikovog osmeha. Ostale je nestrpljivo požurivao, i stojeći pored vrata, pljuskao one koji su makar i izgledali da idu sporo. Konačno smo svi posedali prekr- štenih nogu na prostirke od rogozine po podu. Nastavniku smo okrenuli leđa, kao što je bio običaj, a on je neprestano patrolirao *iza* nas, tako da nikada nismo znali gde je i zato smo *morali* da marljivo radimo.

"Danas ćemo raspravljati o sličnosti svih religija," započeo je, pevnim tonom. "Uočili smo da je priča o opštem Potopu zajednička svim verovanjima. Sada ćemo obratiti pažnju na temu Majke Devica. Čak i onaj najinteligentniji," rekao je gledajući u mene, "zna da naša Majka Devica, Blažena Dolma, Milosrdna Majka Devica, odgovara Devici Mariji u određenim sektama hrišćanske vere." Na ulazu u učionicu zaustavili su se nečiji užurbani koraci. Ušao je redovnik-kurir i duboko se naklonio nastavniku: "Pozdravljam vas, učeni," promrmljao je. "Gospodar Lama Mingjar Dondup šalje svoje pozdrave i moli da dečaka Lobsanga Rampu pustite *odmah* sa nastave - stvar je hitna." Nastavnik se namrštio: "Dečače!" zagrmio je, "ti si nevaljao i ometaš nastavu. *Izlazi!*" Hitro sam skočio, naklonio se nastavniku i odjurio za užurbanim kurirom. "O čemu se radi?" dahtao sam. "Ne znam," rekao je, "i ja se pitam. Sveti lama Dondup spremio je hirurške instrumente i konje." Požurili smo.

"Ah! Lobsang! Znači, *možeš* da požuriš!" dočekao nas je s osmehom moj učitelj. "Idemo u selo Šo. Treba im naša hirurška pomoć." Uzjahao je konja i pokazao mi rukom da i ja to učinim.

To mi je uvijek pričinjavalo teškoće; izgleda da konji i ja nikada nismo jednako mislili. Krenuo sam prema konju, a taj je stvor prošao pored mene. Klisnuo sam na drugu stranu i, zatrčavši se, skočio na nj pre nego što je shvatio šta se događa. Onda sam snažnim stiskom pokušao da oponašam planinski lišaj. Frkćući, ogorčen i malodušan, okrenuo se bez moje pomoći i uputio stazom za konjem mog učitelja. Moj je konj imao groznu naviku da se zaustavi na najstrmijem delu puta, nagne se preko ruba, obori glavu i drmusa me. Zacelo je imao smisla za humor, a valjda je slutio kako to na mene deluje. Klopurali smo niz put, uskoro prošli Pargo Kaling, ili Zapadna vrata, i tako dojahali do sela Šo. Moj nas je učitelj vodio ulicama sve dok nismo došli do neke velike zgrade; prepoznao sam da je to zatvor. Stražari su izašli i prihvatili naše konje. Podigao sam dva kovčežića svog učitelja lame Mingjar Dondupa i uneo ih u to mračno i sumorno mesto. To je zaista bilo neprijatno, užasno mesto, u kojem sam mogao da *namirišem* strah i *vidim* opake misli prestupnika. Atmosfera je bila takva da mi se nakostrešila kosa na potiljku.

Ušao sam za svojim učiteljem u dosta veliku prostoriju, kroz čije je prozore prodiralo sunčevo svetlo. Okolo je stajalo mnogo stražara, a sudija sela Šo dočekao nas je i pozdravio lamu Mingjara Dondupa. Dok su oni razgovarali, ja sam razgledao. Ovde su, zaključio sam, sudili zločincima i osuđivali ih na izdržavanje kazne. Na policama uza zidove nalazili su se dosijei i knjige. Na podu pokraj zida stenjala je nekakva gomila krpa. Zagledao sam se u nju, i u taj čas začujem sudiju kako govori mom učitelju: "Kinez, mislimo da je špijun, poštovani lama. Pokušao je da se uspenje na Svetu planinu, očito s namerom da se uvuče u Potalu. Okliznuo se i pao. Sa koje visine? Sa nekih tridesetak metara. U lošem je stanju." Moj učitelj mu je prišao sa strane. Čovek je povukao pokrivače, i ugledali smo sredovečnog Kineza. Poprilično nizak, delovao je kao izuzetno spretna osoba - poput akrobate - pomislio sam. Sada je bolno stenjao, lice mu je bilo mokro od znoja, a boja njegove puti blatnjavo-zelenkasta.

Čovek je bio u lošem stanju, drhtao je od groznice i cvokotao zubima. Lama Mingjar Dondup gledao je na njega sa samilošću. "Špijun, možda i ubica, ali moramo nešto učiniti za njega," rekao

je. Kleknuo je, položio ruke na bolne slepoočnice nesrećnika, i zagledao mu se u oči. Za nekoliko sekundi bolesniku je bilo bolje, oči su mu bile poluotvorene, a na usnama zatitrao slabašan smešak. Moj je učitelj odmaknuo pokrivače s njega i nagnuo mu se nad noge. Pozlilo mi je od onoga što sam video; kosti su mu štrčale kroz nogavice pantalona; izgledalo je da su smrskane. Moj učitelj mu je ostrim nožem razrezao odeću. Ugledavši od stopala do kukova smrskane kosti, posmatrači su ispustili glasan uzdah. Lama mu je nežno opipao noge. Ranjenik se nije ni pomakao ni trznuo, jer je bio pod dubokom hipnozom. Kostu su škripale i šuštale kao vreće peska. "Previše su smrskane da bi se mogle namestiti," rekao je moj učitelj. "Čini se da su zdrobljene u prah; moraćemo mu amputirati noge." "Poštovani lama," upitao je sudija, "možete li ga naterati da nam kaže šta je radio? Bojimo se da je bio poslat kao ubica." "Prvo ćemo mu amputirati noge," odgovorio je lama, "a *tek onda* ga možemo ispitivati." Nagnuo se nad čoveka i ponovno je usredsredio pogled u njegove oči. Kinez se još više opustio, i činilo se da će utonuti u dubok san.

Odmotao sam naše zavežljaje, i izvadio široku posudu u kojoj je bila biljna tinktura za sterilizaciju! Moj je Učitelj uronio ruke da se dobro namoče. U drugoj su posudi već bili pripremljeni instrumenti. Na njegovu sam zapoved opraio čoveku noge. Kada sam ih dotaknuo, kroz mene je prostrujio čudan osećaj: kao da sam dodirnuo meku kašu. Noge su bile prošarane plavom bojom, a crne vene na njima nabrekle kao konopci. Po uputstvima mog učitelja - on je još namakao ruke - omotao sam oko noge sterilizovani povež sve do mesta gde su se spajale sa trupom. Potom sam štap provukao kroz omču na kraju poveza, i zatezao sve dok nisam prekinuo dotok krvi u noge. Lama Mingjar Dondup dohvatio je nož i zasekao meso u obliku slova "V". Na šiljku slova "V" otpilio je kost - zapravo ono što je od nje ostalo - i spojio krajeve mesa u obliku slova "V", tako da je kraj kosti bio zaštićen dvostrukim slojem mesa. Dodao sam mu sterilisani konac od jakove dlake, i on je spretno i čvrsto zašio krajeve. Polako i pažljivo popuštao sam pritisak poveza oko noge, pripravan da ga ponovno zategnem ako bi patrljak počeo da krvari. Ali šavovi

su držali. Jedan je stražar iza nas strašno povraćao i, pobelevši poput krede, srušio se u nesvest!

Moj je učitelj pažljivo zamotao patrljak i ponovo oprao ruke u aseptičnoj otopini. Ja sam posvetio pažnju drugoj, levoj nozi, i povukao štap kroz omču na povezu. Lama je klimnuo, i ja sam još jednom zavrnuo štap da zaustavim krvarenje. Uskoro je i taj ud ležao kraj prvoga. Moj se učitelj okrenuo zabezeknutom stražaru i rekao mu da noge umota u odeću. "Ove udove moramo vratiti kineskoj misiji," rekao je lama, "da ne kažu da smo njihovog čoveka mučili. Zamoli ću Najduhovnijeg od Svih da ovog čoveka vrati njegovom narodu. Njegova misija nije važna; doživela je neuspeh kao i svi takvi pokušaji." "Ali, poštovani lama!" rekao je sudija, "tog čoveka bismo morali *prisiliti* da nam kaže šta je nameravao da uradi." Moj učitelj nije ništa rekao, već se ponovo okrenuo hipnotisanom čoveku i duboko mu se zagledao u otvorene oči. "Šta si radio?" upitao ga je. Čovek je zastenjao i zakolutao očima. Moj ga je Učitelj ponovo upitao: "Šta si nameravao da uradiš? Jesi li hteo da ubiješ neku uvaženu osobu u Potali?" Oko Kinezovih usana se nakupila pena, i nevoljno je klimnuo. "Govori!" naredio je lama. "Klimanje nije odgovor." I tako se priča polako i bolno obelodanila. Bio je najmljeni ubica, plaćen za to da izazove neprilike u jednoj mirnoj zemlji. Ubica kojem nije uspelo, kao što ne bi nikome, jer nije znao za *naše* sigurnosno-zaštitne uređaje! Dok sam razmišljao o tome, lama Mingjar Dondup je ustao. "Posetiću Najduhovnijeg od Svih, Lobsang, a ti pazi na ovog čoveka," rekao je.

Čovek je stenjao. "Ubićete me?" upitao je slabim glasom. "Ne!" odgovorio sam, "mi nikoga ne ubijamo." Ovlažio sam mu usne i obrisao čelo. Uskoro se smirio; mislim da je zaspao nakon iscrpljujuće amputacije. Sudija me je namrgođeno pogledao, misleći valjda da su sveštenici ludi što žele da spasu mogućeg ubicu. Dan je sporo odmicao. Stražari su otišli, drugi došli. U žeiucu mi je krulilo od gladi. Neposredno posle začuo sam zvuk poznatih koraka, i lama Mingjar Dondup ušao je u sobu. Odmah je prišao bolesniku i pogledao ga, proveravajući je li mu, naravno koliko su okolnosti dopuštale, udobno, i krvare li patrljci. Uspravljajući se, spazio je višeg sudskog službenika, i rekao: "Na temelju ovla

šćenja koja mi je dao Najduhovniji od Svih, naređujem vam da smesta nabavite dvojica nosila i ovog čoveka i njegove noge odnesete u kinesku misiju." Potom se obratio meni: "Ti ćeš ih pratiti i izvestiti me ako budu grubo rukovali nosilima." Obuzelo me je loše raspoloženje. Ipak se radi o ubici, mislio sam, kojem su amputirane noge, a moj je želudac krulio jer je bio prazan poput bubnja u hramu. Dok su muškarci tražili nosila, otrčao sam do mesta na kojem su službenici pili čaj! Oholim glasom sam zatražio - i dobio - velikodušnu pomoć. Nakljukavši se *tsampom*, odjurio sam nazad.

Tiho i nevoljno, u prostoriju su posle mene ušla dva muškarca noseći dvojica nosila od tkanine nategnute između dva štapa. Mrzovojno su pokupili dve noge i stavili ih na jedna nosila. Praceći prodornim pogledom lame Mingjar Dondupa, u drugu su položili Kineza. Na njega su stavili pokrivač i zavezali ga ispod nosila tako da se ne može micati. Moj se učitelj okrenuo višem sudskom službeniku i rekao: "Vi ćete ove ljude otpratiti, preneti pozdrave kineskom ambasadoru i reći mu da mu vraćamo jednog od njegovih ljudi. Ti ćeš ih, Lobsang," obratio se meni, "pratiti i podnećeš mi izveštaj kad se vratiš." Okrenuo se, a muškarci su teškim koracima izašli iz sobe. Napolju je bilo hladno, i zadrhtao sam u svojoj tankoj halji. Marširali smo niz Mani Lakang; prvo su išli ljudi koji su nosili noge, a iza njih dvojica koja su na nosilima nosili Kineza. Ja sam hodao sa jedne, a viši sudski službenik sa druge strane. Skrenuli smo udesno, prošli pored dva perivoja i krenuli prema kineskoj misiji.

Uz Srećnu reku koja se ljeskala ispred nas, odražavajući sjajne pege svetla koje je prodiralo kroz drveće, došli smo do spoljašnjeg zida misije. Gundajući, muškarci su spustili teret da odmore svoje bolne mišiće, i znatiželjno gledali zid. Kinezi su bih *vrlo* neprijatni prema svakome ko bi pokušao da uđe na njihovu teritoriju. Događalo se da su navodno "nesrećnim slučajem" bih ustreljeni čak i mali dečaci dok su se tuda motali, kao što se motaju sva deca. A sada je trebalo da mi uđemo! Pljunuvši u šake, ljudi su se sagnuli i podigli nosila. Skrenuli smo levo, na Lingor drum, i zašli na teritoriju misije. Kada su vratima prišli neki osorni muškarci, viši sudski službenik

je rekao: "Čast mi je da vam vratim jednog od vaših ljudi, koji je pokušao da upadne na Sveto zemljište. Pao je i morali smo mu amputirati noge. Kako biste nam poverovali, doneli smo i noge." Namrgođeni stražari zgrabili su nosila, i s onim čovekom i njegovim nogama odjurili u zgradu. Drugi su nam preko niša- na na puškama mahali da se udaljimo. Udaljili smo se putem. Ja sam, dok me nisu motrili, šmugnuo iza jednog drveta. Drugi su nastavili da hodaju. Vazduhom su se prolomili krici i vika. Pogledao sam uokolo, i video da su se stražari povukli u zgra- du. Teran nekakvim nerazboritim porivom, napustio sam svoje nesigurno sklonište i tiho pritrčao prozoru. Ranjenik je ležao na podu, jedan mu je stražar sedeo na grudima, a dvojica na rukama. Četvrti stražar mu je pritiskao zapaljene cigarete na patrljke. Odjednom je četvrti stražar skočio na noge, izvukao revolver i prostrelio ranjenika među oči.

Iza mene je pukla grančica. Munjevito sam se bacio na kolena i osvrnuo okolo. Prišao mi je kineski stražar i usmerio pušku u moju glavu. Bacio sam mu se između nogu tako da se spotaknuo i ispustio pušku. Trčao sam od stabla do stabla. Kroz nisko gra- nje fijukali su meci, a iza mene odzvanjali koraci u trku. Bio sam u prednosti, jer sam bio brzonog, a sem toga je Kinez, da bi pripucao, morao često da zastajkuje. Dojurio sam do stražnjeg vrta - na glavnim vratima je stajao stražar - popeo se na drvo i ma- lo-pomalo se pomerao po grani, tako da sam mogao da skočim na vrh zida. Nekoliko sekundi kasnije bio sam opet na drumu, *ispred* mojih zemljaka. Čim su saslušali moju priču, ubrzali su korake. Nisu želeli da dožive slično uzbuđenje, naprotiv, hteli su da ga izbegnu. Jedan je kineski stražar skočio sa zida na drum i vrlo, vrlo sumnjičavo se zapiljio u mene. Umilno sam mu uzvra- tio pogled. Namrgodivši se i promrmljavši kletvu koja je vređala moje poreklo, vratio se u zgradu. Mi smo ubrzali korak!

Kada smo došli u selo Šo, ostao sam sam. Osvrćući se zabrinu- to preko ramena, brzao sam putem prema Čakporiju. Jedan stari redovnik koji se odmarao uz put, doviknuo mi je: "Šta je s tobom, Lobsang? Izgledaš kao da te jure svi demoni!" Pojurio sam na- pred, i bez daha utrčao u sobu svog učitelja lame Mingjar Dondu- pa. Stajao sam i soptao, pokušavajući da povratim dah. "Uh!" ko-

načno sam prodahtao, "Kinezi su ubili onog čoveka; *ustrelili ga!*" Bujicom reči ispričao sam šta se dogodilo. Moj je učitelj ćutao pre nego što je rekao: "U svom ćeš životu, Lobsang, videti mnogo nasilja, zato ne dozvoli da te ovaj događaj previše potrese. To je uvrežen diplomatski metod: ubiti one koji nisu uspeli, i odreći se špijuna koje neprijatelj uhvati. Tako se postupa u svim zemljama širom sveta."

Sedeći ispred svog učitelja i oporavljajući se u spokojnoj vedrini njegovog prisustva, razmišljao sam o nečemu drugom što me je mučilo. "Gospodine!" uzviknuo sam. "Kako deluje hipno- za?" Pogledao me sa smeškom na usnama. "Kada si poslednji puta jeo?" upitao me. Osetio sam neutaživu glad. "Oh, otprilike pre dvanaest sati," odgovorio sam žalosno. "Onda ćemo sada da jedemo, a kada se okrepimo moći ćemo da razgovaramo o hipnozi." Dao mi je znak da ćutim, i seo u položaj za meditaciju. Uhvatio sam telepatsku poruku njegovim slugama - *hrana* i čaj. I telepatsku poruku upućenu nekome u Potali, nekome ko je sme- sta morao da ode Najduhovnijem od Svih i podnese mu iscrpan izveštaj. Ali moje "prisluškivanje" omeo je sluga koji je doneo hranu i čaj.J

Nakon obroka zavalio sam se, osećajući se još nelagodnije, jer sam se pretrpao. *Imao* sam težak dan, *bio sam* satima gladan, ali [ta misao me je duboko u meni mučila] jesam li nerazborito mnogo pojeo? Sumnjičavo sam podigao pogled. Moj me je učitelj neprestano posmatrao i, po izrazu njegovog lica, bilo je očito da se zabavlja. "Da, Lobsang," rekao je, "previše si jeo. Nadam se da ćeš moći da pratiš moje pričanje o hipnozi." Proučavao je moje zarumenjeno lice, i pogled mu je smekšao. "Jadni Lobsang, imao si težak dan. Sada se odmori, a našu ćemo raspravu odgoditi za sutra." Ustao je i izašao iz sobe. Ja sam se umorno uspravio i gotovo oteturao hodnikom. Spavati! Samo sam to želeo. Hrana? Fuj! Prejeo sam se. Legao sam i zamotao se u svoju halju. San mi je bio nemiran. Mučile su me noćne more, u kojima me onaj brzonogi Kinez lovio kroz lugove, a drugi, naoružan puškom, pokušavao da me sruši na zemlju.

"Tup!" glava mi je udarila o zemlju. Jedan od kineskih stražara udarao me nogom. "Tup!" opet udarac u glavu. Otvorio sam

oči, i zamagljenim pogledom ugledao jednog svešteničkog pomoćnika kako mi energično trese glavu i očajnički pokušava da me probudi. "Lobsang!" uzviknuo je videći da sam otvorio oči. "Lobsang, mislio sam da si mrtav. Spavao si celu noć, propustio si sve službe, i samo zato što se za tebe založio gospodar lama Mingjar Dondup izbegao si redare. *Probudi se!*" viknuo je, jer sam umalo opet utonuo u san.

Napokon sam se razbudio. Kroz prozorska okna video sam ranojutarnje zrake sunčevog svetla kako proviruju iza visokih Himalaja i osvetljavaju najviše građevine u dolini, zlataste krovove daleke Sere i žarko bleštavilo vrhova Pargo Kalinga. Jučer sam bio u selu Šo. Ah! 7b nije bio san. Danas, danas sam se *nadao* da ću propustiti neke časove i učiti direktno od mog voljenog Mingjara Dondupa. I o hipnozi, naravno! Brzo sam doručkovao i otišao u učionicu, ali ne zato da ostanem i recitujem iz stotinu i osam svetih knjiga, već da objasnim zašto ne mogu ostati!

"Gospodine!" obratio sam se nastavniku kada je ulazio u učionicu. "Gospodine! Danas moram da slušam predavanje lame Mingjara Dondupa. Molim vas da me pustite sa časa." "Ah, da! moj dečake," uzvratilo je nastavnik zaprepašujuće toplim tonom. "Razgovarao sam sa Svetim lamom, tvojim učiteljem. Bio je talco dobar da je pohvalio tvoj napredak pod mojim nadzorom; priznajem da mi je drago, *naročito* drago." Na moje veliko iznenađenje, ispružio je ruku i, pre nego što je ušao u učionicu, potapšao me po ramenu. Zbunjen, pitajući se kakva je vrsta magije nad njim primenjena, krenuo sam tamo gde su živeli lame.

Otklatio sam se bezbrižno. Prošao sam kraj jednih poluo-tvorenih vrata. "Oh!" uskliknuo sam, zaustavivši se kao ukopan. "Ukiseljeni orasi!" Njihov je miris bio jak. Tiho se povukavši natraške, provirio sam kroz odškrinuta vrata. Jedan je stari redovnik netremice gledao u kameni pod, mrmljajući nešto što nije bila molitva, naime, jadikovao je zbog gubitka punog vrča ukiseljenih oraha koje je nekako nabavio iz Indije. "Mogu li vam pomoći, poštovani lama?" ljubazno sam upitao. Starac se prema meni okrenuo s tako divljim izrazom lica i svašta mi izgovorio da sam odjurio hodnikom što sam brže mogao. "Sve one reči zbog nekoliko oraha!" s odvratnošću sam pomislio.

"Uđi!" rekao je moj učitelj kada sam se pojavio na vratima. "Mislio sam da si opet legao." "Gospodine!" rekao sam. "Došao sam vam radi učenja. Želim da naučim o prirodi hipnoze." "Lobsang" rekao je moj učitelj, "moraš da naučiš mnogo više od toga. Prvo moraš da naučiš temelje hipnoze, jer nećeš tačno znati šta radiš. Sedi." Seo sam na pod i, naravno, prekrstio noge. Moj je učitelj seo nasuprot meni. Neko vreme se činilo da je izgubljen u mislima, a onda je rekao: "Dosad je trebalo da shvatiš da je sve vibracija, da je sve elektricitet. Telo sadrži mnogo hemikalija. Neke od njih krv doprema u mozak. Znaš, mozak je najbolje opskrbljen krvlju i hemijskim supstancama. Ti sastojci, kalijum karbonat, mangan, ugljenik i mnogi drugi, tvore moždano tkivo. Interakcijom između njih dolazi do naročitih molekularnih oscilacija koje nazivamo električna struja. Kada čovek *misli*, on pokreće lanac događaja koji stvara električnu struju, dakle, moždane talase."

Duboko sam razmišljao o svemu tome; nisam sve to shvatao. Ako u mom mozgu postoje električna strujanja, zašto ne osećam strujni udar? Kao onaj dečak, za vreme oluje, setio sam se, koji je puštao zmaja. Sećam se jasnoplavog bleska duž njegovog mokrskog zmaja; sećam se, s jezom, kako je pao na zemlju kao sasušeni, sprženi komadić mesa. A i ja sam jednom doživeo udar iz istog izvora, samo što je moj bio ubod u poređenju s onim što je taj dečak doživeo, mada me je odbacio 3-4 metra.

"Poštovani lama!" protestovao sam. "Kako u ljudskom mozgu može biti elektriciteta? Zbogbola koji izaziva, čovekbi poludeo!" Moj je učitelj seo. "Lobsang!" smejuljio se, "udar groma koji si jednom doživeo stvorio je kod tebe pogrešnu ideju o elektricitetu. Količina elektriciteta u mozgu zaista je mala. Mogu je izmeriti precizni instrumenti, koji zatim mogu grafički da prikažu razlike dok čovek razmišlja ili nešto fizički radi. Da jedan čovek drugome meri voltažu, to je bilo previše za mene. Nasmejao sam se. Moj se učitelj osmehnuo i rekao: "Popodne ćemo poći u Potalu. Najduhovniji od Svih tamo ima merne instrumente, pa ćemo lakše razgovarati o ovoj temi. Sada idi i zabavi se - pojedj nešto, obuci najbolju halju i čekaj me kada sunce bude u zenitu." Ustao sam, naklonio se i izašao.

Dva sata sam šetao okolo, penjao se na krov i odozgo bacao kamenčiće po glavama nedužnih redovnika. Kada mi je igra dosadila, naglavačke sam se spustio kroz vratašca u podu i provirio u mračan hodnik. Viseći tako naglavce, zakačen stopalima, na vreme sam čuo korake koji su se približavali. Nikoga nisam mogao da vidim, jer su se podna vratanica nalazila u uglu. Isplazivši jezik i načinivši ludački izraz lica - čekao sam. Iza ugla se pojavio neki starac i, budući da me nije mogao videti, zabio se u mene. Vlažnim jezikom dotaknuo sam mu obraz. Kriknuo je, s *treskom* ispustio pladanj koji je nosio i nestao brzinom začuđujućom za tako stara čoveka. I ja sam se iznenadio; kada je stari redovnik udario u mene, noge su mi se pomakle iz nesigurnog uporišta. Pao sam na ieda. Vratanica su se s *treskom* zatvorila, i hrpa prašine se sručila na mene! Zbunjen, jedva sam se uspravio na noge i, što sam brže mogao, odjurio u suprotnom smeru.

Još uvek u šoku, presvukao sam se i jeo; nisam bio toliko šokiran da zaboravim da *jedem*. Tačno na vreme, čim su nestale senke, a jutro doseglo podne, stajao sam pred svojim učiteljem. Sa naporom je zadržao miran izraz lica kada me je ugledao. "Lobsang, jedan se postariji redovnik kune da ga je u Severnom hodniku napao đavo. Trojica lama su otišla tamo da ga oteraju. Nesumnjivo ću i ja tome doprineti ako ga, po dogovoru, odvedem u Potalu. Dođi!" Okrenuo se i izašao iz sobe. Hodao sam za njim, zabrinuto zirkajući okolo. Konačno, čovek nikada zasigurno ne zna šta se može dogoditi kada lame isteruju đavola. Imao sam nejasnu viziju sebe kako letim vazduhom prema nekom nepoznatom, verovatno neprijatnom cilju.

Izašli smo napolje. Konjušari su pridržavali dva ponija. Lama Mingjar Dondup je uzjahao i uputio se niz planinu. Meni su pomogli da se uspnem na ponija, i jedan ga je konjušar veselo pljusnuo. I poni je bio razdragan. Spustio je glavu, podigao stražnjicu i izvio leđa, a ja sam sleteo na zemlju. Konjušar je uhvatio životinju dok sam ja ustao i oteresao prašinu. Opet sam uzjahao, ali sam ovaj put bio oprezniji u slučaju da konjušari nešto pokušaju.

Taj poni je *znao* da je na njemu šeprtlja; glupava životinja je stalno hodala po najopasnijim mestima, zaustavljala se na rubu svakog ponora i, pognuvši glavu, buljila u stenje ispod nas. Na

kraju sam sjahao s ponija i vodio ga za sobom. Tako je bilo brže. U podnožju Gvozdene planine ponovo sam ga uzjahao, i sledio svog učitelja do sela Šo. On je tamo morao da obavi nekakav posao, koji nas je nakratko zadržao. Upravo toliko da povratim dah i priblerem se. A onda, ponovno jašući, popeli smo se uz široki, stepenasti put za Potalu. Rado sam ponija prepustio konjušari- ma koji su nas čekali. Veselo sam sledio lamu Mingjara Dondupa do njegovog stana. Moja je radost porasla kada sam saznao da ću tu ostati možda celi dan.

Uskoro je došlo vreme da pođemo na službu u hram ispod nas. U Potali službe su bile - mislio sam - formalne, a disciplina prestroga. Budući da sam imao više nego dovoljno uzbuđenja za jedan dan, ponašao sam se što sam bolje mogao, i služba je završila bez sukoba. Kada moj učitelj boravi u Potali, postalo je uobičajeno da stanujem u maloj sobi spojenoj s njegovom. Oti- šao sam tamo i seo na pod čekajući, jer sam znao da je lama Mingjar Dondup zauzet državnim poslovima sa jednim vrlo visokim službenikom koji se nedavno vratio iz Indije. Pogled sa prozora na grad Lasu u daljini bio je zadivljujući. Vrbe su obrubljivale je- zera, zlatom je bleštao jo Kang, a živopisna gomila hodočasnika bučala je u podnožju Svete planine u nadi da će videti Najduhov- nijeg od Svih (koji je bio u svojoj rezidenciji), ili barem nekog visokog državnog službenika. Beskrajn lanac trgovaca i njiho- vih životinja sporo se protezao putem pored Pargo Kalinga. Na trenutak sam zadržao pogled na njihovom egzotičnom teretu, ali me je prekinuo zvuk mekih koraka iza mene.

"Popićemo čaj, Lobsang, a onda nastaviti naš razgovor" rekao je moj učitelj koji je upravo ušao. Sledio sam ga u njegovu sobu, u kojoj je hrana bila poslužena drugačije nego što se poslužuje nekom siromašnom redovniku. Bio je tu, naravno, čaj, ali i indijski slatkiši. Svega je, pa i za mene, bilo *obilno*. Redovnici nikada ne razgovaraju dok jedu; to se smatra nepristojnošću prema hrani, ali mi je tom prilikom moj učitelj saopštio da su Rusi, koji pokušavaju da izazovu nemire u Tibetu, ubacili u našu zemlju svoje špijun- ne. Posle jela smo se uputili ka prostorijama u kojima je dalaj lama čuvao čudne izume iz dalekih zemalja. Neko smo ih vreme razgle- đali, i lama Mingjar Dondup mi je pokazivao neobične predmete i

objašnjavao njihovu namenu. Konačno se zaustavio u uglu jedne od soba i rekao: "Pogledaj ovo, Lobsang!" Prišao sam mu sa strane, i ono što sam video uopšte nije ostavilo utiska na mene.

Preda mnom je na jednom malom stolu stajala staklena posuda. U njoj su visila dva tanka konca, a na njihovim krajevima bila je po jedna kuglica od nečega što je ličilo na srčiku vrbe. "To *jeste* srčika!" prokomentarisao je suvo moj učitelj. "Ti, Lobsang," rekao je lama, "razmišljaš o elektricitetu. Gledaj sada!"

Lama Mingjar Dondup je sa stola uzeo jednu sjajnu šipku, dugu nekih tridesetak santimetara. Žustro je protrljao štap o svoju halju i prineo ga staklenoj posudi. Na moje veliko iznenađenje, dve su se kuglice od srčike razđvojile - i *ostale* u tom položaju i nakon što je maknuo štap. "Gledaj," opomenuo me moj učitelj. Pa, to sam i radio. Nekoliko minuta kasnije kuglice od srčike su se ponovno priljubile, zbog delovanja sile teže. Uskoro su opet visile kao i pre eksperimenta.

"Pokušaj ti," rekao je lama pružajući mi crni štap. "Tako mi Blagoslovene Dolme!" viknuo sam, "*tu stvar neću da dotaknem!*" Moj se učitelj nasmejao više nego teskobnom izrazu moga lica. "Pokušaj, Lobsang," rekao je blago, "jer se s tobom nisam nikada poigravao." "Da," progundao sam, "ali uvek postoji prvi put." Pritisnuo je štap u mene. Oprezno sam uzeo taj grozni predmet. Nerado, malodušno (svaki čas očekujući strujni udar], protrljao sam štapom po halji. Ništa nisam osetio, ni udar ni peckanje. Konačno sam ga ispružio prema staklenoj posudi i - čudo nad čudima! - *kuglice od srčike su se opet razmakle*. "Kao što vidiš, Lobsang," rekao je moj učitelj, "elektricitet teče i onda kada ne osetiš udar. Takav je elektricitet u mozgu. Dođi."

Odveo me je do drugog stola, na kojem je ležala najneobičnija naprava. Izgledala je poput točka na čijoj je površini bezbroj metalnih pločica. Tu su bila i dva štapa, tako da je splet žica sa svakog od njih lagano dodirivao dve od onih metalnih pločica. Žice štapa bile su povezane sa dve metalne kuglice, udaljene jedna od druge tridesetak santimetara. "Kip đavola," pomislio sam. Moj je učitelj potvrdio moj utisak svojim sledećim postupkom. Uhvativši ručicu koja je izlazila iz stražnjeg dijela točka, snažno ga je vrteo. Točak je besno zarežao; zasvetlucao je i zableskao. Iz

metalnih kuglica je, šišteći i pucketajući, iskočio dug jezik plave svetlosti. Osetio se neki čudan miris, kao da sam vazduh gori. To je za mene bilo previše; ovo sasvim sigurno *nije* bilo mesto za mene. Zavukao sam se pod najveći sto i pokušao u cik-cak dovući do vrlo udaljenih vrata.

Šištanje i pucketanje je prestalo, i zamenio ih drugačiji zvuk. Proverio sam koliko mi je preostalo do vrata i zaprepašćeno slušao - je li to bio *gromoglasan smehl* Ne! Nervozno sam izvirio iz mog skloništa. Tamo je stajao lama Mingjar Dondup i kidao se od smeha. Oči su mu se caklile od suza, a lice mu je pocrvenelo. Činilo se da je ostao bez daha. "Oh, Lobsang!" konačno je rekao, "prvi put vidim da se neko uplašio Vimšurstovog uređaja. Ovi se aparati koriste u mnogim stranim zemljama da se demonstriraju svojstva elektriciteta."

Osećajući se vrlo glupo, dogmizao sam do te čudne naprave i bolje pogledao. Lama je rekao: "Ja ću, Lobsang, držati ove dve žice, a ti što brže okreći ručicu! Videćeš kako preko mog tela bleška svetlo, ali mi neće nauditi, niti će me boleti. Pokušajmo. Ko zna? Možda će se *tebi* pružiti prilika da se smeješ *meni* Uzeo je dve žice, u svaku ruku po jednu, i glavom mi dao znak da počnem. Ščepao sam ručicu i okretao je što sam brže mogao. Viknuo sam od zapanjenosti kada su velike purpurne i ljubičaste trake svetla potekle preko ruku i lica mog učitelja. On je bio sasvim miran. U međuvremenu sam opet uhvatio onaj miris. "To je ozon, sasvim je bezopasan," rekao je moj učitelj.

Na kraju je uspeo da me nagovori da držim žice, a on je okretao ručicu. Šištanje i pucketanje činilo se jezivim, ali je pri do-diru podsećalo na svež povetarac! Lama je iz jedne kutije uzeo razne staklene predmete i privezao ih žicama za aparat. Kada je okrenuo ručicu, video sam kako u jednoj staklenoj boci, a onda i u drugima, svetli plamen, a na vrhu plamena ocrtavaju se krst i drugi oblici. Ali nisam osetio električni udar. Pomoću Vimšurstovog uređaja moj je učitelj demonstrirao kako osoba koja nije vidovita može da vidi čovečju auru.

Konačno nas je sve slabije svetlo nateralo da odustanemo od naših eksperimenata i vratimo se u laminu sobu. Otišli smo na večernju službu; činilo se da je naš život u Tibetu ograničen re-

ligijskim obredima. Neposredno posle službe povukli smo se u stan mog učitelja lame Mingjara Dondupa, seli na pod prekrštenih nogu, u svoj uobičajeni položaj, a između nas je bio mali sto dvadesetak santimetara visok.

"A sada ćemo se Lobsang," rekao je moj učitelj, "vratiti hipnozi, ali prvo moramo pojasniti rad čovečjeg mozga. Pokazao sam ti - nadam se! - da električna struja može da protiče a da ne izazi- va ni bol ni nelagodu. Razmisli o tome kada neka osoba misli da proizvodi električnu struju. Ne moramo zalaziti u suštinu pitanja kako električna struja podstiče mišićna vlakna na to da reaguju; nas sada zanima samo električna struja - moždani talasi koje je medicinska nauka Zapada izmerila i grafički prikazala." Priznajem da mi je to bilo zaista zanimljivo, jer sam svojim skromnim i malim znanjem pronikao u to da misao ima snagu. Setio sam se da sam grubo perforirani valjak od pergamenta, koji sam katka- da koristio u lamaseriji, uspevao da vrtim snagom svoje misli.

"Pažnja ti je popustila, Lobsang!" rekao je moj učitelj. "Žao mi je, poštovani gospodaru," odgovorio sam, "razmišljao sam o pravoj prirodi misaonih talasa, i o tome kako sam se zabavljao s onim valjkom o kojem ste mi pre nekoliko meseci pričali."

Moj me učitelj pogledao i rekao: "Ti si biće, pojedinac, i imaš vlastite misli. Možda razmišljanjem isplaniraš tok neke radnje, npr. podizanje te brojanice. Čak i pri planiranju radnje hemijski sastojci tvog mozga stvaraju elektricitet, a električni talas pri- prema mišiće za sledeću radnju. Kada bi u tvom mozgu delovala jača električna sila, ona bi tvoju prvobitnu nameru da podigneš brojanicu osujetila. Lalco je shvatiti da će, ako ja uspem da te uverim da ne možeš podići tu brojanicu, tvoj mozak - budući da je izvan tvoje neposredne kontrole - proizvoditi i slati suprotan talas. Tada nećeš moći da podigneš brojanicu niti obaviš neku planiranu radnju." Pogledao sam ga razmišljajući o tome. To nije bilo logično. Kako bi on mogao da utiče na količinu elektriciteta koju proizvodi moj mozak? Mislio sam o tome, i pogledao ga u nedoumici treba li da to izgovorim. Međutim, to nije bilo potrebno, jer je on pročitao moje misli i požurio da me umiri. "Uveravam te, Lobsang, da je to činjenica koja se može demonstrirati. U zapadnim zemljama sve bismo to dokazali uređajem koji bi na

karti iscrtao dijagram tri osnovna moždana talasa; ovde, među- tim, nemamo takvih mogućnosti, pa o toj temi možemo samo raspravljati. Mozak proizvodi elektricitet, proizvodi talase, pa ako odlučiš da podigneš ruku, tvoj mozak proizvodi talase o tvojoj nameri. Kada bih mogao - izraziću se elektrotehničkim terminima - da u tvoj mozak pošaljem negativni naboj, tada bi tvoja prvobitna namera bila osujećena. Drugim rečima, bio bi hipnotisan!" Ovo je stvarno počelo da ima smisla; video sam Vimšurstov uređaj i svakakve demonstracije obavljene na njemu; video sam kako se menja polaritet struje i kako ona protiče u suprotnom smeru. "Poštovani lama," uzviknuo sam, "kako vi možete slati struju u moj mozak? Ne možete otvoriti moju glavu i u nju staviti elektricitet. Kako se to onda radi?" "Dragi moj Lobsang," rekao je moj učitelj, "ne moramo otvarati tvoju glavu pa ni proizvoditi elektricitet i stavljati ga u tebe, nego ti mogu naprosto sugerisati da su tačne moje tvrdnje ili predlozi, a ti ćeš sam - bez mog uticaja - da proizvodiš tu negativnu struju."

Pogledao me je i rekao: "U principu sam protiv toga da se iko hipnotiše protiv svoje volje, sem u zdravstvene svrhe, ali mislim da bi, uz tvoju saradnju, bilo dobro da se demonstrira tako jednostavna stvar kao što je hipnoza." Odmah sam uzviknuo: "Oh, da, rado bih iskusio hipnozu!" Osmehnuo se zbog moje naglosti i upitao me: "Onda, Lobsang, šta bi ti u normalnim okolnostima nerado učinio? Pitam te zato što te želim hipnotisati tako da uradiš i ono što ne želiš, kako bi se lično uverio da možeš da radiš pod nesvesnim uticajem." Razmislio sam, ali nisam znao šta bih rekao, jer je bilo toliko toga što nisam želeo da radim! Moj me je učitelj poštedeo daljeg razmišljanja, uzviknuvši: "Znam! Uopšte nisi bio oduševljen čitanjem onog vrlo komplikovanog odlomka u petom svesku Kangjara. Mislim da si se plašio da bi te neki od izraza mogao izdati, kao i činjenica da taj deo nisi tako marljivo proučio kao što je tvoj tutor želeo!"

To me je prilično oneraspoložilo, i obrazi su mi se, priznajem, od nelagode zarumeneli. Tačno, bilo je nekih teškoća s odlomkom koji mi je pravio velike neprilike, međutim, u ime nauke bio sam pripravan na to da me navede da ga pročitam. U stvari, gotovo sam osećao averziju prema tom odlomku! Moj se učitelj

nasmešio i rekao: "Knjiga je pored prozora, donesi je, nađi taj odlomak i čitaj naglas, a ako pokušaš da prestaneš čitati - ako pokušaš da celu stvar zabrljaš - onda će to biti još bolji test." Nerado sam doneo knjigu, te protiv volje listao stranice. Tibetanske knjige mnogo su veće - i teže - od zapadnjačkih. Petljao sam i petljao, odugovlačio što sam više mogao. Napokon sam našao pravu stranicu, i priznajem da mi je upravo taj odlomak, zbog nekih ranijih incidenata sa tutorom, izazvao skoro fizičku mučninu.

Stajao sam sa knjigom pred sobom i pokušao, koliko sam mogao, da ne artikuliram one reči; može izgledati čudno, ali činjenica je da se, zato što me je nerazumni tutor toliko zlostavljao, razvila u meni mržnja prema tim svetim rečenicama. Moj me je učitelj pogledao - ništa više - a onda mi se učinilo da mi je nešto škljocnulo u glavi, i na moje zaista veliko iznenađenje, počeo sam, čak tečno, lako, bez traga okievanja, da zaista čitam. Kada sam pročitao odlomak, osetio sam neko neobjašnjivo uzbuđenje. Odložio sam knjigu, otišao do sredine sobe i tamo dubio na glavi! "Poludeću!" pomislio sam. "Šta će moj učitelj misliti o meni zato što se ponašam budalasto?" A onda sam se dosetio da me moj učitelj navodi - da utiče na mene - da se tako ponašam. Doskocio sam na noge, i otkrio da mi se dobroćudno smeška. "Zaista je lako, Lobsang, uticati na nekoga, uopšte nema teškoća kada čovek usavrši osnovnu stvar. Samo sam pomislio na neke stvari, i ti si telepatski pokupio moje misli i zato je tvoj mozak reagovao onako kako sam predvideo. Na taj su način u tvom normalnom mozgovnom uzorku prouzrokovane izvesne fluktuacije, koje su dale ovaj sasvim zanimljiv rezultat!"

"Poštovani lama!" upitao sam, "znači li to da bismo, kada smo u nečiji mozak uveli električnu struju, tu osobu mogli navesti da uradi sve što želimo?" "Ne, nipošto," odgovorio je moj učitelj. "Ako nekoga možemo navesti da nešto uradi, to znači da ono što mi želimo nije u suprotnosti s uverenjem te osobe, da će ta osoba bez sumnje to uraditi samo zato što smo joj izmenili moždane talase, i ona će, bez obzira na svoju prvobitnu nameru, reagovati onako kako joj je hipnotizer sugerisao. U većini slučajeva ne radi se o stvarnom uticaju hipnotizera, već samo o sugestiji. Hipnotizer pomoću sitnih varki može žrtvu navesti da uradi i ono što je

suprotno njenim prvobitnim namerama” Na trenutak me ozbiljno pogledao, a onda dodao: "Naravno, ti i ja posedujemo i druge moći i sposobnosti. Ti ćeš moći začas hipnotisati nekoga uprkos njegovoj volji, to ti je podareno zbog specifične prirode tvog života, zbog vrlo velikih nesreća i patnji, zbog izuzetnog zadatka koji ćeš morati da obaviš.”

Naslonio se i posmatrao me, da utvrdi jesam li usvojio sve ono što mi je rekao, a onda je, zadovoljan, nastavio: “Posle ćeš učiti mnogo više o hipnozi i o tome kako da brzo hipnotišeš. Želim da ti kažem da će tvoje telepatske sposobnosti biti veće, jer kad odavde oputuješ u druge, daleke zemlje, biće ti potrebno da stalno s nama održavaš vezu, a najbrži i najprecizniji način za to jeste telepatija.” Sve to me je oneraspoložilo. Neprestano sam učio, imajući sve manje vremena za sebe, i činilo mi se da me sve više i više opterećuju novim učenjem, a ni u čemu me ne rasterećuju!

"Ali, poštovani lama!" rekao sam, "kako deluje telepatija? Čini se da se među nama ništa ne događa, a ipak vi znate skoro sve što ja mislim, naročito kada to ne želim!" Učitelj me pogledao, glasno se nasmejao i rekao: "Telepatija je zaista jednostavna stvar, čovek samo mora da kontroliše moždane talase. Gledaj to ovako: misliš, a tvoj mozak proizvodi električnu struju, koja se menja s obzirom na vibracije tvojih misli. Tvoje misli aktiviraju mišić, tako da podižeš ili spuštaš ruku ili nogu; ili, kada razmišljaš o nekom udaljenom predmetu, koliko god bio udaljen, ti emituješ svoju mentalnu energiju - to jest, energija iz tvog mozga se emituje u svim pravcima. Kada bi postojao metod da se misao usredsredi, onda bi ona bila znatno jača u smeru u kojem je usredsređena.” Pogledao sam ga i setio se malog eksperimenta koji mi je nedavno pokazao; sada smo bili u vrlo sličnom položaju, to jest, visoko na Vrh (tako mi Tibetanci zovemo Potalu). Lama, moj učitelj, imao je u noćnoj tami upaljenu malu sveću koja je slabo osvetljavala prostoriju. Ali, kada je ispred sveće stavio povećalo i podesio mu razdaljinu od plamena, na zidu je mogao da projektuje mnogo jasniju sliku plamena sveće. Da bi pojasnio lekciju, iza sveće je stavio sjajnu plohu, koja je još više usredsredila svetlo, tako da je slika na zidu bila mnogo veća. Spomenuo sam mu to, a on je rekao: "Da! To je

sasvim tačno, pomoću raznih varki moguće je usredsrediti misao i poslati je u određenom unapred izabranom smeru. U stvari, svako poseduje ono što nazivamo individualnom talasnom dužinom, to jest, količinom energije osnovnog talasa koju emituje mozak svake osobe. Kada bismo utvrdili brzinu titranja osnovnog moždanog talasa druge osobe i prilagodili je osnovnoj brzini titranja, ne bismo smeli, bez obzira na udaljenost, imati nikakvih teškoća pri prenošenju poruke takozvanom telepatijom." Upiljio mi se u oči i dodao: "Shvati, kada se radi o telepatiji udaljenost je zanemariva; telepatija može da premosti okeane, pa i svetove!"

Priznajem da sam bio vrlo zainteresiran da postignem više u carstvu telepatije, mogao sam da zamislim sebe kako razgovaram sa svojim drugovima u drugim lamaserijama, poput Sere, ili čak u udaljenijim područjima. Međutim, činilo mi se da svi moji naponi moraju biti posvećeni stvarima koje će mi pomagati u budućnosti, budućnosti koja će - prema svim proricanjima - biti zaista neprijatna.

Moj učitelj mi je opet prekinuo misli: "Posle ćemo se udubiti u telepatiju. Takođe ćemo više učiti i o vidovitosti. Ti ćeš biti neobično vidovit, a ako ovladaš mehanizmom vidovitosti, biće ti znatno lakše. Sve se vrti oko moždanih talasa i upada u područje akašičkih zapisa. No, već je kasno, moramo da završimo s razgovorom i pripremimo se za spavanje, da budemo odmorni za ranu jutarnju službu."

Ustali smo. S poštovanjem sam mu se naklonio, i poželeo da na prikladniji način iskažem neizmerno divljenje koje sam osećao za tog velikog čoveka, koji me je obdario svojim prijateljstvom.

Nakratko, osmeh mu je preleteo preko usana, a potom je kročio napred i na ramenu sam osetio njegovu toplu ruku. Nežno me je potapšao i rekao: "Laku noć, Lobsang, ne smemo se više zadržavati da opet ne zaspimo kao klade. Moramo poraniti na molitvu."

Neko sam vreme stajao kraj prozora svoje sobe, kroz koji je strujao hladan noćni vazduh. Zagledao sam se u svetla Lase, i razmišljao o svemu što sam naučio i o onome što sam još morao da naučim. Znao sam, što više učim to ću više morati da naučim. Pitao sam se gde je tome kraj. S uzdahom, možda i iz očajaja, čvrsto sam se umotao u halju i legao na hladni pod.

PoglavIjeVII

Sa planine je duvao leden vetar. Vazduhom su leteli prašina i sitni kamenčići, a većina ih je, čini se, zasipala naša stisnuta tela. Mudre stare životinje stajale su pognutih glava, da im vetar ne zadiže krzno i ne oduzima telesnu toplotu. Zaobišli smo ugao oko Kundu Linga, i skrenuli u Mani Lakang. Iznenadni udar ve- tra, još jači od prethodnih, dunuo je pod halju jednog od mojih drugova i podigao ga u vazduh. S urlikom straha vinuo se u visi- nu, poput zmaja. Podigli smo pogled, prestrašeni, otvorenih usta. Činilo se da ga vetar nosi prema gradu. Leteo je raširenih ruku, dok mu se halja nadimala, pa je izgledao velik poput diva. A onda je vetar popustio, i on je kao kamen tresnuo u Kaling Ču! Divlje smo pojurili do tog mesta, bojeći se da se utopio. Kad smo došli do obale, učinilo nam se da on - Julgji - stoji do kolena u vodi. Snažan vetar je obnovljenom snagom zazviždao, zavrteo Julgjia i odbacio nam ga u ruke. Čudo nad čudima, ali on je bio mokar samo do kolena. Požurili smo dalje, čvrsto držeći halje uz telo da i nas ne oduva vetar.

Žustro smo koračali uz Mani Lakang. Kakav je to bio marš! Ur- lajući, snažni vetar nas je gurao napred; jedva smo se održavali u uspravnom položaju! U selu je jedna grupa dama visokog ranga zatražila sklonište; uvek me je zabavljalo da pogađam identitet osobe iza kožne maske. Što je na koži bilo nacrtano *mlađe* lice, to se iza nje krila *starija* osoba. Tibet je okrutna i opora zemlja, u kojoj vetar besni i sa planina raznosi bujice kamenja i peska. Muškarci i žene često nose na licu kožne maske da se zaštite od oluje. Te maske, sa prorezima za oči i usta, bile su raznoliko osli- kane, a pokazivale su ono što njihov vlasnik misli o sebi!

"Hajdemo u Trgovačku ulicu!" viknuo je Timon, pokušavajući da nadglasa oluju. "Gubitak vremena!" vrištao je Julgji. "Trgovci navlače kapke po ovakvoj oluji. Inače bi im svu robu oduvao ve- tar." Nastavili smo da hodamo, dvostruko brže nego dotad. Vetar

je bio tako snažan da smo pri prelazu Tirkiznog mosta morali da se držimo jedan za drugoga.

Kada smo se okrenuli, videli smo da su Potala i Gvozdena planina zakrivene crnim, mračnim oblakom. Oblak se sastoji od čestica prašine i razmravljenih kamenčića donesenih sa već- nih Himalaja. Dok smo žurili napred - jer znali smo da će nas crni oblak sustići ako budemo oklevali - prošli smo pored kuće Doring zaobilazeći istovremeno Unutrašnji krug oko ogromne katedrale Džo Kang. Oluja je besnela i udarala po našim nezašti- ćenim glavama. Timon je mahinalno podigao ruke da zaštititi oči. Vetar je pograbio njegovu halju i zadigao mu je preko glave, osta- vivši ga golog kao oguljenu bananu - i to ispred Katedrale u Lasi.

Prema nama se drumom kotrljalo kamenje i granje, udaraju- ćí nas po nogama, a povremeno i povređujući. Nebo je postalo crnje, mračno kao noć. Sa Timonom koji se probijao ispred nas, boreći se sa haljom koja je lepršala omotana mu oko glave, ute- turali smo u Svetilište Svetog mesta. Unutra je vladao *mir*, dubo- ka smirujuća tišina. To su mesto nekih hiljadu i trista godina po- hodili vernici. Čak je i materijal od kojega je zgrada napravljena zraćio pobožnošću. Kameni je pod bio ulašten i izbrazdan, zbog prolaska naraštaja i naraštaja hodočasnika. Vazduh kao da je bio živ; toliko je tamjana tokom vremena ovde izgorelo da se činilo da je vazduh prožet dahom svog sopstvenog života.

Iz večnog sumraka izranjali su stubovi i grede, kroz vekove pocneli. Slabo svetlucanje zlata pod svetlom svetiljki na maslac i sveća gotovo da i nije narušavalo tamu. Mali treperavi plame- novi pretvarali su svete likove u groteskne sene plesaća po zido- vima hrama. Dok je beskonačna povorka hodočasnika prolazila pored svetiljki, bog je sa boginjom poskakivao u neprestanom plesu svetla i sene.

Iskrice svetla živopisnih boja iskakale su iz velikih hrpa dra- gulja. Dijamanti, topazi, berili, rubini i žad bleskali su u svom sja- ju, tvoreći slike koje su se neprekidno menjale u kaleidoskopu boja. Velike, kovane gvozdene mreže, sa rupicama premalim da se provuče ruka, čuvale su dragulje i zlato od onih čija je pohlepa jaća od poštenja. Tu i tamo bi u blistavoj izmaglici iza gvozde- nih zastora crveno zaiskrile oči, dokaz da su mačke uvek budne.

Neiskvarene, nepodmitljive, ne bojeći se ni čoveka ni životinje, bešumno su hodale na svojim baršunastim šapama. Ali te su mekane šape skrivale kandže oštre kao sečivo, u slučaju da ih ko razbesni. Veoma inteligentnim, bilo im je dovoljno samo da pogledaju čoveka pa da shvate njegove namere. Motrile su na svaki sumnjiv pokret prema draguljima, kada bi postajale inkarnacije samog đavola; uvek su radile u parovima, jedna bi se bacila lopovu za vrat, a druga bi mu se obesila o desnu ruku. Samo bi smrt olabavila njihov zahvat, ako se ne bi brzo pojavili redovni-održavatelji...! Oko mene ili drugih koji su ih voleli, mačke su se umiljavale i prele, i dopuštale da se igramo tim neprocenjivo vrednim draguljima. Da se poigramo, ali ne i da ih odnesemo. Crne dlake, živih plavih očiju koje su pod svetlom iskrile krvavo-crvenom bojom, u drugim su zemljama bile poznate kao sijam-ske mačke. Ovde, u hladnom Tibetu, sve su bile crne. U tropskim područjima, pričali su mi, sve su bile bele.

Šetali smo okolo, odajući poštovanje zlatnim likovima. Napolju je oluja tutnjala i besnela, oduvavajući sve što nije bilo zaštićeno, a neopreznim putnicima koje je neodložan posao naterao na ove vetru izložene puteve otežavala prolaz. Međutim, ovde u hramu hodočasnici su bih zaštićeni; čulo se samo prigušeno šuštanje mnogih nogu dok su kružili okolo, kao i neprestano "klek-ček" molitvenih točkova. Ali mi ih nismo čuli. Danima i noćima točkovi se okreću i okreću, pa su njihovi "klek-ček, klek-ček, klek-ček, klek-ček" postali deo našeg života; više ih uopšte nismo čuli, kao što nismo čuli ni otkucaje svog srca ili disanje.

Ali, začuo se jošjedan zvuk; hrapavo struganje, grebanje *purr-purr* i zveckanje metalnih zavesa, dok je stari Tom treskao glavom po njima da me podseti na to da smo nas dvojica stari prijatelji. Polako sam gurnuo prste kroz rešetke i počeo ga po glavi. Za pozdrav me je nežno gricnuo za prste, a onda mi je svojim hrapavim jezikom gotovo zgulio kožu, naime, tako mi je gorljivo oblizao prste! Začuo se neki sumnjiv pokret u udaljenijem delu Hrama - i on je poput munje nestao da zaštiti "svoje" vlasništvo.

"Žao mi je što nismo otišli do trgovina!" prošaptao je Timon. "Glupost!" šapnuo je Julgji, "znaš da su za vreme oluje zatvorene." "Vi, *momci, budite tihiV'*" rekao je jedan Ijutiti redar, koji je

izronio iz sene i udarcem dohvatio jednog Timona, izbacivši ga iz ravnoteže tako da se ovaj svom svojom dužinom opružio po podu. Jedan je redovnik, koji je stajao u blizini, s negodovanjem posmatrao taj prizor i besno zavrteo svoj molitveni točak. Ve- liki je redar, viši od dva metra, stajao iznad nas kao ogromno brdo i prošištao: "Ako samo još jednom *zacvilite*... rukama ću vas rastrgati i u komadima pobacati psima. A, sada, budite *tih*!" Još se jednom namrštio na nas, okrenuo i nestao u senci. Pa- žljivo, plašeći se čak da mu odeća ne zašušti, Timon je ustao. Kliznuli smo iz sandala i na prstima otišli do vrata. Napolju je oluja još besnela: sa planinskog vrhunca strujili su flamingosi blistavo belog snega. Iz nižih područja, od Potale i Čakporija, doticale su *crne* bujice prašine i kamenja. Ogromni stubovi pra- šine Svetim su se putem brzo valjali prema gradu. Vetar je tako divlje zavijao kao da pomahnitali đavoli sumanuto izvode svoj kakofonični ludački ples.

Držeći se jedan za drugoga, vukli smo se prema jugu oko Džo Kanga, tražeći zaklon u nišama stražnjeg dela Gradske većnice. Bujica uskovitlanog vazduha zapretila je da nas podigne uvis i preko zida oduva u ženski samostan Tsang Kung. Stresli smo se i pri pomisli na to, i uprli iz sve snage da se domognemo zaklona. Uspeli smo da dođemo do cilja i naslonimo se leđima na zid, a zbog napora koje smo prošli, borili smo se za vazduh otvorenim ustima. "*****" reče Timon, "Kad bih barem mogao ukleti onog ***** redara!" nastavio je. "Tvoj poštovani učitelj bi to mogao učiniti, Lobsang. Možda bi ga mogao nagovoriti da onoga ***** pretvori u svinju," s nadom je dodao. Zatresao sam glavom: "Si- guran sam da ne bih," odgovorio sam, "jer lama Mingjar Dondup ni čoveku ni životinji ne nanosi zlo. Ipak, *bilo bi* lepo pretvoriti tog redara u nešto drugo. *Sivarno* je bio nasilan!"

Oluja je jenjavala. Vetar oko streha nije više tako oštro i žesto- ko duvao. Šljunak koji je vetar raznosio padao je po putovima i kotrljao se po krovovima. Ni prašina nije više tako prodirala kroz naše halje. Tibet je visinska zemlja. Vazdušne struje nagomilane iza planinskih lanaca mahnjito su prolazile kroz klance i useke, te neretko dizale u zrak putnike i razbijale ih o kamene gudure. Ve- tar bi u žestokim naletima prohujao hodnicima lamaserija, pro-

čistio ih, oduvavši prašinu i smeće, a zatim bi othujao i zahućao dolinom i na otvorenim prostorima oko nje.

Metož i buka su zamrli. Preko neba su jurili poslednji olujni oblaci, ostavljajući za sobom ogromni nebeski svod - purpuran i čist. Ustremilo se jarko sunčevo svetlo, koje nas je nakon mraka i olujne tame zaslepilo svojim blistavilom. Vrata su se oprezno otvarala uz neprijatnu škripu; u njima su se pojavljivale glave i procenjivale štetu. Staroj gospođi Raks, blizu čije kuće smo stajali, vetar je potrgao prednje i stražnje prozore. U Tibetu su prozorska okna od debelog nauljenog papira kroz, koji se uz malo napora moglo videti napolje. U Lasi je staklo zaista retkost, a papir napravljen od vrbe i rogoza je jeftin. Krenuli smo kući - u Čakpori - ali zastajali smo kad god bi nam nešto zanimljivo pri- vuklo pogled.

"Lobsang!" rekao je Timon, "*jesu li trgovine sada otvorene?* Ma, hajde, nećemo se dugo zadržati!" Rekavši to, skrenuo je udesno i požurio. Julgi i ja smo, sa neskrivenim nezadovoljstvom, krenuli za njim. Kada smo došli u Trgovačku ulicu, požudno smo razgledali okolo. Čega sve tamo nije bilo! Svugde je mirisao čaj; bilo je mnogo vrsta tamjana iz Indije i Kine. Nakit i ostali predmeti iz daleke Nemačke bili su tako neobični da nama nisu ništa predstavljali. Podalje, naišli smo na trgovinu u kojoj su se prodavali slatkiši: lepljive poslastice na štapićima, kolači posuti šećerom ili obojenim šećernim prelivom. Gledali smo i žudeli za tim stvarima. Mi, siromašni čele, nismo imali novaca pa tako nismo ništa mogli da kupimo, ali gledanje je bilo besplatno.

Julgji me gurnuo laktom i prošaptao: "Lobsang, nije li onaj veliki momak Cu, koji je nekada brinuo o tebi?" Okrenuo sam se i zagledao u smeru kuda je pokazivao. Da! Bio je to zaista Cu, Cu koji me je toliko toga naučio i bio toliko strog sa mnom. Instinktivno sam pošao prema njemu i nasmešio se. "Cu!" rekao sam. "Ja sam..." Smrknuo se i zarežao: "Gubite se, momci, ne salećite poštenog građanina koji obavlja posao za svog gospodara. Od *mene* ne možete prosiiti." U hipu se okrenuo i odrbrzao krupnim koracima.

Osećao sam kako me oči peckaju. Uplašio sam se da ću se osramotiti pred prijateljima. Ne, nisam mogao sebi priuštiti

takvu raskoš da se rasplačem, ali me Cu ignorisao i pretvarao se da me ne poznaje. Cu, koji me je od rođenja podučavao. Setio sam se kako je pokušavao da me nauči da jašem na mom poniju Nakimu, i kako me podučavao u rvanju. Sada nije hteo da me prepozna - odbacio me je. Oborio sam glavu, i razočarano grebao nogom po prašini. Moja dva druga bez reči su stajala kraj mene, očito u neprilici, jer su se i oni, kao i ja, osećali prezrenima. Pažnju mi je privuklo naglo kretanje; jedan stariji bradati Indijac sa turbanom na glavi hodao je polako prema meni. "Mladi gospodine!" rekao je na tibetanskom, ali sa čudnim naglaskom. "Sve sam video, ali ne mislim loše o onom čoveku. Neki su od nas zaboravili svoje detinjstvo. Ja nisam. Dođite sa mnom." Krenuo je prema trgovini u koju smo malopre onako gledali. "Neka sebi ova mlada gospoda izaberu šta žele," rekao je prodavcu. Svaki od nas je sramežljivo uzeo po jedan od onih divnih slatkiša na štapićima, i u znak zahvalnosti naklonio se Indijcu. "Ne! Ne," uzviknuo je, "to nije dovoljno, uzmite još po jedan." Pristali smo, a on je platio nasmešenom prodavcu. "Gospodine," gorljivo sam rekao, "neka sveti Buda bude s vama i čuva vas; neka su vaše radosti brojne!" Dobročudno nam se nasmešio, lako naklonio i otišao za svojim poslom.

Uputili smo se kući, polako jedući slatkiše, da bi nam što duže potrajali. Gotovo smo zaboravili njihov okus. Ali ovi su slatkiši bili ukusniji od drugih, jer smo ih dobili sa toliko simpatije. Dok smo hodali, setio sam se da me prvo moj otac ignorisao na stepenicama Potale, a sada je to isto učinio Cu. Julgji je prekinuo tišinu: "Čudan je to svet, Lobsang, sada kad smo već momci, ignorišu nas i prema nama se prezirno odnose. A kada postanemo lame, ti 'crnoglavci' će trčati da nam ukažu poštovanje!" U Tibetu su svetovnjake zivali "crnoglavcima", zato što su na glavi imali kosu; redovnicima su glave, naravno, bile obrijane.

Te sam večeri pomno pratio službu; odlučio sam da marljivo učim da bih što pre postao lama, i mogao da dođem među "crnoglavce" te ih odbijem kada budu od mene tražili uslugu. Zapravo sam tako budno pratio službu da sam privukao pažnju jednog redara. Vrlo me je sumnjičavo posmatrao, misleći valjda da je takva revnost kod mene sasvim neprirodna! Čim je služba završila,

požurio sam u svoje krilo jer sam znao da ću sutra imati naporan dan sa lamom Mingjar Dondupom. Nisam odmah mogao da zaspi. Bacakao sam se i prevrtao, razmišljajući o prošlosti i naporima koji me čekaju.

Ujutro sam ustao i doručkovao, te se spremio da pođem u krilo zgrade u kojem stanuju lame. Ali na izlazu iz sobe dograbio me je džinovski redovnik u pohabanoj halji. "Hej, ti!" rekao je "ti ćeš sada raditi u kuhinji - i, sem toga, očistiti mlinsko kamenje!" "Ali, gospodine!" odvratio sam, "moj učitelj lama Mingjar Dondup pozvao me je sebi." Pokušao sam da se proguram kraj njega. "Ne, ti ideš sa mnom. Nije važno *kome* trebaš. Ja kažem da ćeš raditi u kuhinji." Zgrabio me za ruku i tako je stavio da nisam mogao pobeći. Nerado sam pošao s njim, ali nisam imao izbora.

Svi mi u Tibetu naizmenično radimo fizičke, *kućne* poslove. "Oni nas uče poniznosti!" rekao je jedan. "Sprečavaju da se dečaci uzohole!" dometnuo je drugi. "Ukidaju klasne razlike!" dodao je treći. Dečaci - i redovnici - rade svaki posao koji im se određuje unutar vežbanja discipline. Naravno, postoji domaće osoblje koje čine redovnici nižeg stepena, ali dečaci i redovnici *svih* rangova moraju, kao praktičnu nastavu, da obavljaju naizmenično najgore i najneprijatnije poslove. Mi smo to mrzili, jer nas je "redovno osoblje" - sve sami inferiorni ljudi - tretiralo kao robove, dobro znajući da se nipošto ne možemo žaliti. Žaliti se? *Planirano* je da taj posao bude težak!

Spustili smo se kamenitim hodnikom, te sišli niz stepenice načinjene od dva okomita drvena stuba i preko njih učvršćenih prečaga. Ušli smo u velike kuhinje, u kojima su mi onako užasno opekli nogu. "Tamo!" rekao je redovnik koji me je držao, "mrdni se i očisti žlebove u kamenju." Uzevši oštar metalni šiljak, popeo sam se na jedan od velikih mlinskih kolutova za mlevenje ječma, i počeo da marljivo stružem smrvljene ostatke zaostale u žlebovima. Kako ovaj kamen nije bio održavan, umesto da melje ječam, samo ga je kvario. Moj je zadatak bio da površinu koluta "doteram" tako da opet bude hrapava i čista. Pored koluta stajao je jedan redovnik i leno čačkao zube. "Hej!" začulo se s ulaznih vrata. "Utorak Lobsang Rampa. Je li Utorak Lobsang Rampa ovde? Poštovani lama Mingjar Dondup traži da smesta dođe k

njemu." Mahinalno sam se uspravio i skočio s kamena. "Ovde sam!" viknuh. Redovnik mi je svoju stisnutu šaku takvom žestinom spustio na teme da sam se srušio na pod. "Ostaćeš ovde i raditi," zarežao je. "Ako nekome trebaš, neka dođe ovamo lično." Uhvatio me za vrat, podigao uvis i bacio na kamen. Udario sam glavom o rub, i pred očima su mi zaplamsale sve zvezde pre nego što sam se onesvestio i utonuo u svet praznine i tame.

Čudno, ali činilo mi se da se uzdižem - da se vodoravno uzdižem - a onda uspravljam na noge. Činilo se da negde veliki gong potmulo odbija sekunde moga života: čulo se "bong - bong - bong", a kada je udario poslednji put, preplavila me je plava svetlost. Odjednom je svet postao svetao, svetao od nekog žučkastog svetla, svetla pod kojim sam video jasnije nego što je bilo uobičajeno. "Ooo," rekao sam u sebi, "izašao sam, znači, iz svog tela! Oh! Stvarno izgledam čudno!"

Imao sam poprilična iskustva s astralnim putovanjem. Puto- vao sam daleko izvan granice ove naše stare zemlje, ali i u mnoge najveće gradove na ovoj planeti. Međutim, sada sam prvi put bio "izbačen iz tela". Stajao sam pored velikog mlinskog kamena, i sa gađenjem posmatrao zgužvani mali lik koji u vrlo pohabanoj halji leži na kamenu. Neprestano sam gledao dole, i samo sam s trenutnim interesom primetio da je moje astralno telo poveza- no plavkasto-belom vrpcom - koja se talasala i pulsirala, sjajno bleštala i gubila sjaj, ponovno sjala i tamnela - sa tom ofucanom figurom. Onda sam se približio, i bolje osmotrio svoje telo na kamenoj ploči. Zaprepastio sam se kada sam ugledao veliku, duboku posekotinu preko leve slepoočnice, iz koje je curila tamno- crvena krv, slivala se niz kamene žlebove i mešala s otpacima ječma koje nisam uspeo da očistim.

Pažnju mi je privuklo iznenadno komešanje i, kada sam se okrenuo, ugledao sam svog učitelja lamu Mingjar Dondupa kako ulazi u kuhinju; lice mu je bilo belo od besa. Išao je krupnim koracima, i zaustavio se ispred glavnog kuhinjskog redovnika - onoga koji me je zlostavljao. Nijedna reč nije izgovorena, ni jed- na jedina reč; u stvari, vladala je grobna tišina. Činilo se da pro- dorne oči mog učitelja zabijaju munje u kuhinjskog redovnika, i on se uz uzdah nalik na zvuk probušenog balona složio na ka-

meni pod. Uopšte ga ne pogledavši, moj se učitelj okrenuo pre- ma mom opruženom zemaljskom telu, koje je roptalo na onom kamenom krugu.

Pogledao sam okolo: zaista me je impresioniralo to što sam sada mogao na maloj udaljenosti da napustim svoje telo. Daleko astralno putovati, to sam uvek mogao, ali izaći iz svog zemaljskog tela i posmatrati ga, to je bilo novo, uzbudljivo i složeno iskustvo.

Zanemarivši načas događaje oko sebe, prepustio sam se visi- ni - prošao sam kroz kuhinjski plafon. "Uf!" nehotice sam proti- snuo dok sam prolazio kroz kameni plafon gornje sobe. Tamo je sedela grupa lama i duboko razmišljala. S izvesnim zanimanjem sam opazio da je pred njima nekakav model sveta - okrugla lop- ta na kojoj su označeni kontinenti i zemlje, okeani i mora; ku- gla je bila pričvršćena za osu koja je odgovarala samom Zemlji- nom nagibu u svemiru. Nisam se zadržao, jer to je suviše ličilo na školski čas, pa sam nastavio da putujem nagore. Prošao sam kroz drugi plafon, kroz još jedan i još jedan, a onda se našao u Sobi grobova! Oko mene su bili veliki zlatni zidovi koji su čuvali grobove inkarnacija dalaj lame tokom prošlih vekova. Nekoliko sam trenutaka zastao, osećajući duboko poštovanje i razmišlja- jući, a onda sam odlebdeo naviše, još više, sve dok ispod sebe nisam ugledao veličanstvenu Potalu sa svim njenim bleštavim zlatom, sa svim njenim grimizom i divnim belim zidovima, koji su izgledali kao da se tope u živoj steni same planine.

Polako sam skrenuo pogled udesno i video selo Šo, a iza nje- ga u pozadini plavih planina grad Lasu. Sa još veće visine video sam beskrajna prostranstva naše lepe i prijatne zemlje, pone- kad surove i grube zbog hirovitog vremena, ali zemlje koja je bila moj *domi*

Pažnju mi je privuklo jako trzanje, i odjednom sam propa- dao sve niže, padajući na Potalu, kroz plafone koji su sada bili podovi. Konačno sam dopro do cilja, i ponovo stajao u kuhinji kraj svog tela.

Lama Mingjar Dondup nežno je prao slepoočnicu, vadeći iz nje krhotine. "Blagi bože!" rekao sam samom sebi zapanjen, "je li moja glava toliko tvrda da je okrnjila kamen?" A onda sam video da sam imao lak prelom lobanje, i da je iz rane izvađeno dosta

krhotina i ostataka mlevenog ječma. Gledao sam sa zanimanjem, a bilo mi je - priznajem - i zabavno, jer dok sam tako stajao u astralnom obliku kraj svoga tela nisam osećao nikakav bol, nika- kvu nelagodu, osećao sam samo mir.

Konačno je lama Mingjar Dondup završio, stavio je na pose- kotinu melem i biljni oblog, te moju glavu omotao svilenim tra- kama. Potom je dvojici redovnika koji su stajali pored nosila dao znak da me pažljivo podignu.

Ti ljudi - pripadnici moga reda - nežno su me podigli i položi- li na nosila. Kraj nosila je hodao lama Mingjar Dondup.

Zaprepašćeno sam pogledao oko sebe: svetlost je bledela; jesam li tako dugo bio u astralnom obliku da je dan već zami- rao? Pre nego što sam dobio odgovor, opazio sam da sam i ja počeo da bledim, žuto i plavo duhovno svetlo gubilo je na jači- ni, i osetio sam neodoljiv nagon da se odmaram - da zaspim i ni o čemu ne brinem.

Izgubio sam osećaj za vreme, a onda mi je glavu probo mučan bol zbog koje sam video crvenu, plavu, zelenu i žutu boju; jak bol koji me je naterao na pomisao da ću poludeti. Osetio sam prijatnu hladnoću ruke, a jedan je glas govorio: "Sve je u redu, Lobsang. Sve je u redu, odmaraj se, odmaraj, spavaj!" Činilo se da se svet pretvara u tamni pahuljasti jastuk, mekan poput labuđeg paperja, u koji sam ugodno, smireno tonuo. A taj jastuk kao da se obavijao oko mene tako toplo da sam utonuo u zaborav. Moja je duša ponovno lebdela u prostoru dok se moje izmučeno telo odmaralo na zemlji.

Mora da je proteklo mnogo sati pre nego što sam ponovo do- šao svesti; probudio sam se i ugledao svog učitelja kako sedi kraj mene i drži moje ruke u svojoj. Očni su mi kapci zatreperili zbog večernje svetlosti koja je prodirala u sobu. Slabašno sam mu se osmehnulo, a on mi je uzvratio osmeh, pustio mi ruke i sa stoči- ća uzeo šoljicu s nekim napitkom slatkastog mirisa. Nežno mi je prislonivši na usne, rekao je: "Popij sve, pomoći će ti!" Ispio sam šoljicu, i život se ponovo vratio u mene. Pokušao sam da sednem, ali to je bio prevelik napor. Osećao sam se kao da me po glavi opet tresnula velika toljaga, ugledao sam jarka svjetla, grupu svetala, i uskoro odustao od takvih pokušaja.

Večernje senke su se izdužile, odozdo je dopirao mukli zvuk školjki, uskoro je, znači, počinjala služba. Moj učitelj lama Mingjar Dondup je rekao: "Moram otići na pola sata, Lobsang, zove me Najduhovniji od Svih, ali ovde su tvoji prijatelji Timon i Julgji, koji će te paziti dok sam odsutan i, ako bude trebalo, pozvati me." Stisnuo mi je ruke, ustao i izašao iz sobe. Pojavila su se dva poznata lika, poluuplašena i vrlo uzrujana. Čučnuli su kraj mene, a Timon je rekao: "Oh, Lobsang! Kako li su šefa kuhinje izgrdili!" "Da," rekao je Julgji, "i izbačen je iz lamase-rije zbog preterane okrutnosti. Upravo su ga sproveli!" Uzbude- no su šuškali, a onda je Timon rekao: "Lobsang, mislio sam da si mrtav, krvario si poput pretovarenog jaka!" Pri pogledu na njih morao sam da se nasmejem. Njihovi su glasovi iskazivali ushiće- nost, kao i svako uzbuđenje koje bi narušilo groznu jednoličnost života u lamaseriji. Nisam im uopšte zamerio, jer i ja bih, znao sam, bio uzbuđen da je neko drugi bio žrtva. Nasmehio sam im se, a onda me je savladao teški umor. Sklopio sam veđe u nameri da se nakratko odmorim, ali ponovo sam izgubio svest.

Nekoliko sam se dana, možda sedam ili osam, oporavljaio ležeći na leđima, a moj učitelj lama Mingjar Dondup me je negovao. Da nije bilo njega, ne bih preživio, jer život u lamaseriji nije uvek nežan i obziran. Naprotiv, u lamaseijama preživljavaju najotporniji. Lama je bio ljubazan, drag čovek, ali da je i bio drugačiji, mora da su postojali krupni razlozi da me se održi u životu. Ja sam, kao što sam već rekao, morao da obavim naročit zadatak, i pretpostavljam da je težak i okrutan život u detinjstvu trebalo da me očvrsne, učini me otpornim na teškoće i patnje, jer su sva proročanstva - a čuo sam ih dosta - ukazivala na to da će moj život biti život tuge, život patnje.

Ali nije sve bilo patnja. Dok sam se oporavljaio, mogao sam više da razgovaram sa svojim učiteljem. Pričali smo o svačemu, od običnih pa do najneobičnijih tema. Naširoko smo raspravljali o okultnim temama. Sećam se da sam jednom prilikom rekao: "Mora da je divno, poštovani lama, biti bibliotekar i posedovati svo znanje sveta. Da nije svih onih užasnih proročanstava o mo-joj budućnosti, bio bih bibliotekar." Moj mi se učitelj osmehnuo. "Kinezi imaju izreku: 'Jedna slika vredi hiljadu reči', Lobsang, ali

ja tvrdim da ni najveća količina pročitanih knjiga ili proučenih slika ne može da nadomesti praktično iskustvo i znanje." Pogledao sam ga da vidim misli li on to ozbiljno, a onda sam se setio japanskog redovnika Kendžija Tekeučija, koji je gotovo sedamdeset godina proučavao štampanu reč, a ništa od onog što je pročitao nije uspeo ni da shvati ni da primeni.

Učitelj je pročitao moje misli: "Da!" rekao je, "taj starac nije uman. Čitajući sve i svašta, a ne apsorbujući ništa, pribavio je sebi mentalne tegobe. Umišlja da je velik, izvanredno duhovan čovek. A zapravo je jadni glupi starac koji zavarava samog sebe." Lama je tužno uzdahnuo i rekao: "On je duhovno upropašćen, zna sve, a zapravo ne zna ništa. Nekritičko čitanje svega što ti do- padne ruku vrlo je opasno. Taj je čovek bio siedbenik svih velikih religija i, uprkos tome što nijednu od njih nije shvatio, ipak sam sebe smatra najduhovnijim od svih ljudi."

"Poštovani lama!" rekao sam, "ako je toliko štetno čitati, za- što postoje knjige?" Moj me je učitelj na trenutak zabezeknuto posmatrao. 'Aha/"pomislio sam, "na *ovo* ne zna da odgovori!") A onda se ponovo nasmešio i rekao: "Ah, dragi moj Lobsang, odgovor je tako očit! Čitaj, čitaj, neprestano čitaj, ali ne dozvoli da *ijedna* knjiga ovlada tvojim rasuđivanjem. Knjiga bi čitaoca trebalo da podučava, upućuje, pa i zabavlja. Knjiga *nije* učitelj koga treba slepo slušati. Nijedna inteligentna osoba ne bi nika- da smela robovati nekoj knjizi ili nečijoj reči." Naslonio sam se i klimnuo. Da, bilo je smisla u tome. Ali *zašto se uopšte gnjaviti sa knjigama?*

"Knjige, Lobsang?" odgovorio je moj učitelj. "Knjige moraju postojati. U bibliotekama širom sveta pohranjena je većina zna- nja, ali niko sem idiota ne može reći da čovečanstvo robuje knji- zi. Knjige postoje samo zato da čovečanstvu budu vodič, da mu se nađu pri ruci, da mu koriste. Istina je da zloupotreba knjige može značiti prokletstvo, jer ona čoveka navodi na to da se sma- tra većim nego što jeste i na taj način ga odvodi na pogrešne ži- votne puteve za koje nema ni znanja ni pameti da na njima istra- je." "Pa, poštovani larna" ponovo sam upitao, "kakva je korist od knjiga?" Moj me učitelj prodorno pogledao i odgovorio: "Ne mo- žeš posetiti sva mesta na svetu i učiti pod nadzorom najboljih

svetskih stručnjaka, ali ti štampana reč - knjiga - može približiti njihovo znanje. Ne moraš verovati u sve što pročitaš, to ne tvrde ni veliki majstori pera, ali sam bi trebalo da proceniš i mudro se koristiš njihovim rečima kao putokazima za stvaranje svojih vlastitih reči mudrosti. Uveravam te da onaj ko nije spreman da proučava neki predmet može, slepo se držeći neke knjige, naneti sebi neprocenjivu štetu - kao što se događa - pokušavajući da se izdigne iznad svoje karme, proučavanjem reči i radova drugih ljudi. Ako je čitalac na niskom evolutivnom nivou, proučavanjem onoga što u tom trenutku nije za njega on će pre onemogućiti svoj duhovni razvoj nego ga unaprediti. Znam mnogo takvih, a naš japanski prijatelj samo je jedan od njih."

Moj je učitelj pozvonio da donesu čaj, neophodan dodatak svim našim raspravama! Pošto ga je redovnik-poslužitelj uneo, moj je učitelj rekao: "Lobsang! Tvoj će život biti vrlo neobičan, i zato se toliko radi na tvom razvoju. Tvoje će se telepatske moći povećavati svim metodima. Sada ću ti reći da ćeš za samo nekoliko meseci proučavati neke od najvažnijih svetskih knjiga; pomoću telepatije i vidovitosti proučavaćeš neka remek-dela svetske književnosti bez obzira na to što ne znaš jezik na kojem su napisana." Bojim se da sam se zablenuo u njega. Kako ću proučavati knjigu ako ne znam jezik na kojem je napisana? To me je zbunjivalo, ali uskoro je usledio odgovor. "Kada tvoje telepatske moći i vidovitost budu na višem nivou - a biće - pokupićeš sve misli iz neke knjige od ljudi koji su tu knjigu nedavno pročitali ili koji je upravo čitaju. To je jedan od manje poznatih načina korišćenja telepatije, koji, naravno, u takvim slučajevima mora biti povezan sa vidovitošću. Ljudi u drugim delovima sveta ne mogu prekoraciiti prag javnih biblioteka ili nekih od vodećih bibliotekarskih centara u zemlji ako ne dokažu da su zaista proučavatelji u potrazi za znanjem, jer knjige nisu svima dostupne. Ti nećeš imati takvih prepreka, jer ćeš astralno putovati i proučavati, što će ti biti pomoć u svakodnevnom životu, kao i onda kada odeš na onu stranu ovog života."

Pričao mi je o upotrebama okultizmu. Zloupotreba okultnih moći, okultistička dominacija nad drugom osobom, donosi užasnu kaznu. Ezoteričke metafizičke moći i vančulne percepcije tre-

ba da se koriste samo za dobrobit, mogu samo da služe drugima, da se upotrebljavaju jedino da povećaju zbir svekolikog znanja sveta. "Ali, poštovani lama!" upitao sam brzo, "šta je sa ljudima koji iz znatiželje izađu iz svojih tela ili naprosto ispadnu iz njih, i pritom gotovo umru od straha? Zar se ne mogu na vreme upozoriti?" Moj se učitelj na ovo prilično tužno osmehnuo i rekao: "Istina je, Lobsang, da mnogi ljudi čitaju knjige i eksperimentišu bez neposredne pomoći odgovarajućeg stručnjaka. Mnogi ljudi izađu iz svojih tela zbog uticaja alkohola ili prevelikog uzbuđenja, uglavnom zbog prekomernog uživanja u nečemu što škodi njihovom duhu, a onda ih uhvati panika. Postoji način da im se pomogne. One koji se budu pitali o tome i ti ćeš upozoravati na to da jedino čega treba da se plaše u okultizmu jeste strah. Strah dopušta da neželjene misli, neželjena bića uđu u čoveka, pa i da preuzmu kontrolu nad njim. Ti ćeš, Lobsang, ljudima neprestano ponavljati da ne postoji ništa čega se treba bojati do samog straha. Kada ga se oslobodimo, ojaćaćemo čovečanstvo i učiniti ga čistijim. Strah izaziva ratove, strah izaziva neslogu u svetu, strah čoveka okreće protiv čoveka. Strah i samo strah je neprijatelj, i ako odbacimo strah, jednom za svagda - veruj mi - ničega više nećemo morati da se bojimo."

Strah! Šta je značio taj razgovor o strahu? Upro sam pogled u svog učitelja; pretpostavljam da je video pitanje u mojim očima. Ili mi je možda telepatski čitao misli. Kako god, iznenada je rekao: "Znači, pitaš se o strahu? Pa, ti si mlad i nevin!" Pomislio sam: "Oh! Nisam tako nevin kao što *ort* misli!" Lama se nasmešio, kao da je uživao u toj neizgovorenoj, intimnoj šali. Zatim je rekao: "Strah je stvaran, opipljiv, o tome ćeš čuti od onih koji su se odali duhovima, onih koji su zatrovani. To su ljudi koji vide neobična stvorenja. Neke od tih pijandura tvrde da vide zelene slo-nove sa ružičastim prugama, ili još bizarnija stvorenja. Zapamti, Lobsang, ta stvorenja koja oni vide - takozvane izmišljotine njihove mašte - zaista su stvarna stvorenja."

Još mi nije sve bilo jasno o strahu. Znao sam, naravno, šta je strah u fizičkom smislu. Setio sam se vremena kada sam morao da nepomično stojim ispred lamaserije u Čakporiju. Kada sam morao da prođem ispit izdržljivosti za najponiznijeg od poniznih

čela. Okrenuo sam se svom učitelju i rekao: "Poštovani lama, šta je strah? Čuo sam za stvorenja nižeg astralnog oblika, ali za svo- jih astralnih putovanja nikada nisam sreo nešto čega bih se upla- šio. Šta je strah?"

Moj je učitelj neko vreme ćutke sedeo, a onda, kao da je odjednom odlučio, brzo ustao i rekao: "Dođi!" Krenuli smo ka- menim hodnikom, skrenuli desno, levo, pa opet desno. Konačno smo ušli u sobu u kojoj je bilo mračno kao u rogu. Moj je učitelj zapalio svetiljku na maslac koja je stajala pripremljena kraj vra- ta, i dao mi znak da legnem na pod. Rekao je: "Dovoljno si star da lično doživiš niža astralna bića. Spreman sam da ti pomognem da ih vidiš, i pobrinem se da ti se ništa ne dogodi, jer se s njima nije dobro sretati ako čovek nije pripremljen i zaštićen. Ugasiću svetlo, a ti mirno leži i izađi iz svog tela. Odlebdži kuda hoćeš, bez obzira na odredište, bez obzira na nameru. Važno je da lebdiš i lutaš kao povetarac." Potom je ugasio svetiljku i zatvorio vrata. U sobi nije bilo ni tračka svetla. Nisam čuo njegovo disanje, ali sam osećao njegovo toplo, prijatno prisustvo.

Za mene astralno putovanje nije bilo nikakvo novo iskustvo. Rođen sam obdaren sposobnošću da tako putujem i da sve pam- tim. Opružen na podu, dok mi je glava počivala na delu moje smotane halje, prekrstio sam ruke, priljubio stopala i razmišljao o procesu napuštanja tela, o procesu koji je, za one koji to znaju, vrlo jednostavan. Uskoro sam osetio laktrzaj, znak da se astralno telo odvojilo od fizičkog. Istovremeno me je preplavila svetlost. Činilo se da plutam na kraju svoje srebrne vrpce. Ispod mene je bio grobni mrak, tama koju sam upravo napustio. Pogledao sam okolo, ali ovo ni po čemu nije bilo drugačije od mojih pređašnjih putovanja. Pomislio sam da se podignem iznad Gvozdene plani- ne, i u istom času sam lebdeo oko devet hiljada metara iznad nje. Nisam više bio svestan Potale, ni Gvozdene planine, ni Tibeta, ni doline Lase. Pozlilo mi je od zle slutnje primetivši da moja sre- brna vrpca silovito podrhtava, i uplašio sam se kada sam video da je srebrno-plava izmaglica, koja uvijek isijava iz niti, postala žuto- zelena.

Bez ikakvog nagoveštaja osetio sam jako trzanje, snažno za- tezanje kao da su umobolni duhovi pokušavali da se izvuku iz

fizičkog tela. Nagonski sam pogledao dole, i umalo se onesvestio zbog onoga što sam ugledao.

Ispod mene nalazila su se najčudnija i najodvratnija stvorenja kakva obično vide pijanci. Prema meni se valjao najgrozniji stvor kakvog nikada u životu nisam video; izgledao je kao veliki puž golać ružna čovečjeg lica, ali takvih boja kakve nema nijedno ljudsko biće. Lice mu je bilo crveno, nos i uši zeleni, a oči su se, čini se, okretale u dupljama. Bilo je tu i drugih stvorova, a svaki je izgledao užasnije i gadnije od prethodnog. Video sam stvorenja koja se nikakvim rečima ne mogu opisati, a ipak, činilo se, zajednička crta im je bila ljudska okrutnost. Ispružala su se ka meni pokušavajući da me zgrabe i odvuku, zapravo otrgnu od moje vrpce. Druga su je pokušavala odozdo prekinuti. Pogledao sam, stresao se i pomislio: "Strah! Dakle, *to* je strah! Ali, ta me stvorenja ne mogu povrediti. Imun sam na njihove pojave, imun sam od njihovih nasrtaja!" I, čim sam to pomislio, bića su nestala i više ih nije bilo. Eterična vrpca koja me je povezivala s mojim fizičkim telom opet je zasvetlila i poprimila uobičajenu boju. Bio sam srećan i slobodan. Nakon tog testa više ničega u astralnom svetu ne moram da se plašim. Ovo me je iskustvo naučilo da nas ono čega se bojimo ne može povrediti, sem ako to sami - plašeći se - ne dozvolimo.

Ponovo mi je pažnju privuklo iznenadno potezanje i, ne oklevajući, bez imalo straha, pogledao sam dole. Video sam slabo svetlucanje svetla, video sam da je moj učitelj lama Mingjar Dondup zapalio malu treperavu svetiljku, i moje je telo počelo da vuče nadole moje astralno telo. Plutao sam prema dole kroz krov Čakporija, u vodoravnom položaju lebdeo iznad svog fizičkog tela, a onda sam se nežno, meko spustio, i astralno i fizičko telo su se spojili. Telo koje je sada bilo "ja" lagano se trznulo, i seo sam. Moj mi se učitelj smešio i gledao me s ljubavlju. "Izvršno, Lobsang!" rekao je, "jako, jako važnu tajnu otkrio si pri prvom pokušaju, bolje nego ja. Ponosim se tobom!"

Strah me još prilično zbunjivao, pa sam upitao: "Poštovani lama, čega se zaista treba plašiti?" Moj me je učitelj setno pogledao i odgovorio: "Vodio si dobar život, Lobsang. Niti se plašiš niti se imaš čega plašiti. Ali ljude koji su ubijali, koji su drugima na-

nosili nepravde, njih jako muči savest. Stvorenja nižeg astralnog reda hrane se strahom i onima nečiste savesti. Ljudi stvaraju misaone forme zla. Možda ćeš jednom biti u prilici da odeš u neku vrlo staru katedralu ili hram koji su se održali beskrajan niz godina. Iz zidova tih zdanja (kao i iz našega hrama Jo Kang) strujaće sve dobro koje se događalo unutar njih. Ako neposredno posle odeš u neki prastari zatvor u kojem se mnogo patilo, u kojem se mučilo, osetićeš nešto sasvim drugo. Iz toga proizilazi da su oni koji su živeli u tim zgradama stvorili misaone forme koje nastanjuju zidove, pa je očito da jedne zgrade imaju dobre, pozitivne misaone forme koje isijavaju dobrotu, a da iz drugih struje samo zle misaone forme. Takve misli i misaone forme mogu videti i dotaći vidoviti dok su u astralnom stanju.”

Moj se učitelj načas zamislio, i potom rekao: "Ima slučajeva, kao što ćeš videti, kada redovnici i drugi ljudi umišljaju da su veći nego što zaista jesu, kada grade neku misaonu formu koja s vremenom oboji i iskrivi njihovo svekoliko shvatanje. Upravo sam se setio jednog starog burmanskog redovnika - koji nije bio, moram da kažem, naročito obrazovan. Bio je redovniknižeg ranga. Taj ništa nije shvatao, a mi smo mu sve opraštali, jer je bio naš brat i pripadnik našeg reda. Vodio je, kao i mnogi od nas, usamljenički život, ali umesto da se posveti meditaciji, kontemplaciji i drugim korisnim stvarima, on je umišljao da je moćna osoba u Burmi. Zamišljao je da nije redovnik nižeg ranga, koji je jedva uspeo da kroči na put prosvetljenja. Umesto toga je, u osami svoje ćelije, zamišljao da je veliki princ, vladar moćnih država i velikog bogatstva. To u početku nije bilo štetno, već bezazleno, ali i beskorisno skretanje. Sigurno ga niko ne bi osuđivao zbog nekoliko beznačajnih maštarija i čežnji jer, kao što sam rekao, nije bio ni pametan ni obrazovan da bi se zaista posvetio duhovnim zadacima. Taj je čovek godinama, kad god je bio sam, postajao veliki, veliki princ. To je iskrivilo njegova shvatanja, uticalo na njegovo ponašanje, pa se činilo da je tokom vremena nestao ponizni redovnik, a pojavio se arogantni princ. Na kraju je jadni, nesrećni čovek stvarno verovao u to da je princ Burme. Jednoga je dana razgovarao sa vrhovnim redovnikom kao da je ovaj rob na prinčevom imanju. Ali taj opat nije bio tako miroljubiv kao

neki od nas. Žao mi je što to moram reći, ali šok koji je jadni redovnik - umišijeni princ - doživeo stajao ga je položaja, što ga je dovelo u stanje psihičke nestabilnosti. No ti se, Lobsang, ne moraš brinuti zbog takvih stvari; ti si stabilan, vrlo uravnotežen i nisi plašljiv. Upamti ove reči kao upozorenje: strah nagrizi dušu. Isprazna i beskorisna maštanja odvođe čoveka na stranputicu, maštanja vremenom postaju stvarnost, a stvarnost nestaje iz vida i ne pojavljuje se kroz nekoliko inkarnacija. Budi istrajan na Putu. Nemoj da dozvoliš da bezumne čežnje ili maštanja zasene ili iskvare tvoja stajališta. Ovo jeste svet iluzija. Za nas koji ne možemo da se suočimo s tom spoznajom ta se iluzija može pretvoriti u stvarnost kada napustimo ovaj svet."

Razmišljao sam o svemu tome i, moram da kažem, znao sam za tog redovnika koji je umišijao da je princ, jer sam o tome čitao u nekoj knjizi iz biblioteke lama. "Poštovani učitelju!" pitao sam, "kakva je onda korist od okultnih moći?" Lama je prekrstio ruke i ozbiljno me pogledao. "Kakva je korist od okultnih znanja? Pa, Lobsang, na to je prilično lako odgovoriti! Ovlašćeni smo da pomognemo onima koji su zavredili pomoć. Ne smemo pomagati onima koji ne žele našu pomoć i još nisu spremni da je prihvate. Okultnu moć ili sposobnost ne koristimo za sopstvenu dobit, niti po narudžbi ili za nagradu. Čitava svrha okultne moći jeste da se ubrza nečiji razvoj naviše, da se ubrza nečija evolucija i pomogne svetu kao celini, ne samo svetu čoveka, već i svetu prirode, životinja - svega."

Ponovo nas je prekinula služba koja je započela u hramu pored nas, a budući da bi nastavak rasprave značio nepoštovanje bogova, završili smo razgovor i u tišini sedeli pored treptavog plamena maslačne svetiljke koja je dogorevala.

Poglavlje VIII

Zaista je bilo prijatno ležati u svežoj visokoj travi u podnožju Pargo Kalinga. Iznad mene, iza mojih leđa, drevne stene su se uzdizale visoko prema nebu, i odozdo se činilo da njihovi vrhovi paraju oblake. Prilično primereno, vrh u obliku "lotosova pupoljka" simbolizovao je Duh, dok je "lišće" koje je držalo taj pupoljak predstavljalo vazduh. Udobno sam se ispružio nasuprot tom simboličnom prikazu "života na Zemlji". Nešto iznad moga vidokruga - ako ne ustanem - bile su mi "Stepenice postignuća". E sada sam pokušavao da "postignem," naučim nešto!

Bilo je lepo ležati i posmatrati trgovce iz Indije, Kine i Burme koji su tuda prolazili. Neki od njih hodali su na čelu duge povorke životinja natovarenih egzotičnom robom iz dalekih krajeva. Drugi, koji su možda bili otmeniji, ili možda samo umorniji, jahali su i gledali okolo. Leno sam nagađao šta bi moglo biti u njihovim velikim korpama, a onda sam se naglo sabrao: *zato sam i bio ovde!* Ovde sam bio zato da posmatram aure što većeg broja raznih ljudi. Bio sam ovde zato da iz aure i telepatski "proreknem" šta rade ti ljudi, o čemu razmišljaju i šta nameravaju.

Upravo na suprotnoj strani druma sedeo je jadan slepi prosijak, prekriven prljavštinom. Onako sitan i odrpan, moljakao je trgovce koji su prolazili. Začudo, mnogi su mu bacali novčiće, i sa nasladom čekali da ih slepac napipa određivši im mesto po zvuku pri padu na zemlju ili možda kamen. Katkada, ali baš retko, ne bi našao novčić, a putnikbi ga podigao i ponovno ispustio. Mišleći na njega, tromo sam okrenuo glavu prema njemu i uspravio se u sedeći položaj. Bio sam zaprepašćen. Njegova aura! Nisam se potrudio da to pre opazim. Sada sam je pažljivo pogledao. Video sam da nije slep, ni siromašan, da poseduje novce i negde pohranjenu robu. Znači, pretvarao se da je slepi prosijak, jer to je bio najlakši način zarade za koji je znao. Ne! Nemoguće, pogrešio sam. Valjda sam previše samosvestan. Možda su moje moći sla-

bile. Uznemiren takvim mislima, otišao sam svom učitelju lami Mingjar Dondupu, koji je bio nasuprot Kundu Lingu, da od njega potražim prosvetljenje.

Nekoliko sedmica ranije podvrgao sam se operaciji da mi prošire "treće oko". Od rođenja sam neuobičajeno vidovit, sposoban da vidim auru oko ljudskih i životinjskih tela i oko biljaka. Bolna je operacija povećala moje moći znatno više nego što je to čak i lama Mingjar Dondup predviđao. Sada je moj razvoj brže napredovao; sve vreme koje sam bio budan proučavao sam i uvežbavao okultno. Osećao sam se izmučen moćnim silama dok su *ovaj* i *onaj* lama "upumpavali" u mene znanje, pomoću telepatije i drugih čudnih sila kojih sam delovanje sada proučavao. Čemu školska nastava kada možemo učiti pomoću telepatije? Zašto da razmišljamo šta ko smeru kada to možemo saznati iz njegove aure? Misli su mi se opet vratile na onog slepca!

"0, poštovani lama! Gde ste?" vikao sam pretrčavajući drum. Utrčao sam u mali park, i skoro se sapleo. "Tako, znači!" smešio se moj učitelj dok je mirno sedeo na nekom srušenom deblu. "Uzbuđen si jer si upravo otkrio da onaj 'slepac' vidi kao i ti." Stajao sam srdit i zadihan. "Da!" uzviknuo sam, "taj je čovek varalica, pljačkaš, jer otima ljudima dobra srca. Trebalo bi ga strpati u zatvor!" Lama je, gledajući moje pocrvenelo lice i gnevan izraz na njemu, prasnuo u smeh. "Ali, Lobsang," rekao je blago, "zašto se toliko uzrujavaš? Taj čovek je prodavac, kao i onaj koji prodaje molitvene točkove. Ljudi mu udeljuju bezvredne novčiće da bi se mislilo kako su velikodušni; oni su zbog toga srećni. Izvesno vreme to povećava frekvenciju njihovih molekularnih vibracija - i njihovu duhovnost, postavljajući ih bliže bogovima. To im koristi. Novčići koje poklanjaju? Oni im ništa ne znače! Ti novčići njima neće nedostajati." "Ali on nije slep!" rekao sam s ogorčenjem, "on je *pljačkaš*." "Lobsang," rekao je moj učitelj, "on je bezazlen, on samo prodaje usluge. U zapadnom češ svetu otkriti ljude koji propagiraju i laži koje mogu narušiti nečije zdravlje, unakaziti još nerođenu decu i preobraziti zdrave ljude u besne manijake."

Potapšao je srušeno drvo, i pokazao mi da sednem kraj njega. Seo sam, i prebirao prstima po kori. "Moraš da vežbaš korišćenje aure i telepatije zajedno," rekao je moj učitelj. "Na temelju samo

jedne možeš - kao u ovom slučaju - donositi pogrešne zaključke. Bitno je da čovek uvek koristi svoje sposobnosti, da prosuđuje koristeći svoje moći. Popodne moram da otputujem, a veliki lekar-lama, časni Činrobnobo iz bolnice Menzekang, razgovaraće s tobom." "Uf!" jadikovao sam, "ali on nikada sa mnom nije razgovarao. Čak me nije ni primetio!" "To će se sve promeniti - na ovaj ili onaj način - danas popodne," rekao je moj učitelj. "Na ovaj ili onaj način!" razmišljao sam. Zvučalo je zloslutno.

Moj učitelj i ja vratili smo se u Gvozdenu planinu. Zastali smo na trenutak, da ponovo pogledamo stare, dobro poznate reljefe u steni. A zatim smo se spustili strmim i kamenitim putem. "Ovaj je put, Lobsang, poput života," rekao je lama. "Život se proteže teškim i kamenitim putem, na kojem je mnogo zamki i smicalica. Uprkos tome, čovek stigne do vrha ako istraje." Kada smo bili pri kraju puta začuo se poziv na službu u hramu, i razdvojili smo se. On je otišao svojim kolegama, a ja svojim. Čim sam se nakon službe najeo, jedan čela, još manji od mene, nervozno mi je prišao. "Utorak Lobsang," rekao je plašljivo, "Sveti lama-lekar Činrobnobo želi da smesta dođeš na Medicinski fakultet."

Poravnao sam halju, nekoliko puta duboko udahnuo da smirim svoje uznemirene živce, i s lažnim samopouzdanjem krenuo prema Medicinskom fakultetu. "Ah!" zagrmio je glas koji me podsetio na potmulu zvuk polukupole u Hramu. Stao sam pred njega i iskazao mu poštovanje na drevan način. Lama je bio visok, krupan čovek širokih ramena, i na svakog malog dečaka delovao je zastrašujuće. Pomislio sam da bi mi jednim udarcem svoje snažne ruke otkinuo glavu s ramena i otkotrljao je niz platinu padinu. Međutim, ponudio mi je da sednem ispred njega, i to tako ljubazno da sam se umalo srušio!

"No, dečače!" odjeknuo je dubok glas, nalik na grmljavinu u dalekim planinama. "Mnogo sam čuo o tebi. Tvoj uzvišeni učitelj lama Mingjar Dondup tvrdi da si čudo od deteta, da su tvoje sposobnosti ogromne. Videćemo!" Sedeo sam i drhtao. "Pogledaj me! Šta vidiš?" upitao je. Još sam jače zadrhtao kada sam izgovorio prvo što mi je palo na pamet. "Vidim tako velikog čoveka, sveti doktore-lama, da sam, kad sam ušao, pomislio da ste planina." Njegov neobuzdani smeh izazvao je takav vetar da sam se

prestrašio da će mi oduvati halju. "Pogledaj me, dečko, *pogledaj moju auru* i reci mi šta vidiš!" naredio je. A onda dodao: "Opiši moju auru". Pogledao sam ga, ali nisam se zapiljio u njega, jer takav način često zamagljuje auru odevenog lika; gledao sam prema njemu, ali ne i "u" njega.

"Gospodine!" rekao sam, "vidim fizičke obrise vašeg tela bez odeće. Zatim, u vašoj neposrednoj blizini vidim slabo svetlo, plavkasto, u boji dima svežeg drveta. To mi govori da naporno radite, da ste u posljednje vreme probdeli mnoge noći. Zato je vaša eterička energija vrlo mala." Pogledao me je raširenih očiju i zadovoljno klimnuo. "Nastavi!" rekao je.

"Gospodine! Vaša se aura širi oko vas na udaljenost od oko tri metra. Boje su u vodoravnim i okomitim slojevima. Imate žutu boju visoke duhovnosti. Divite se što neko moje dobi može da ispriča toliko o vama. Pomislili ste da moj učitelj lama Mingjar Dondup ipak nešto zna. Mislite o tome da mu se morate izviniti, jer ste izrazili sumnje u moje sposobnosti." Prekinuo me snažan, glasan smeh. "U pravu si, dečače, u pravu si!" rekao je oduševljeno. "*Nastavi!*"

"Gospodine!" Ovo je za mene bila dečja igra! "Nedavno ste imali neku nezgodu i pretrpeli udarac u područje jetre. Boli vas kada se prejako smežete, i pitate se da li trebalo da uzimate neki biljni preparat od tatule i istovremeno se podvrgnete dubinskoj masaži dok ste pod njenim anestetskim uticajem. Mislite da je sudbina odredila da je između više od šest hiljada trava najmanje tatule." Više se nije smejao. Gledao me je s neskrivenim poštovanjem. Dodao sam: "Sem toga, vaša aura pokazuje da ćete uskoro postati najznačajniji lekarski opat Tibeta."

Zurio je u mene uplašeno. "Moj dečače," rekao je, "poseđuješ ogromnu moć - daleko ćeš dogurati. Nemoj je nikada, *nikada* zloupotrebiti. Može biti opasno. A sada ćemo popričati o auri kao kolege. Razgovaraćemo uz čaj." Podigao je malo srebrno zvonce i tako ga snažno zatresao da sam se uplašio da će mu odleteti iz ruke. Nekoliko sekundi kasnije jedan je mladi redovnik žurno uneo čaj i - o, kakvog li veselja! - raskošne poslastice iz Indije! Kada smo seli, primetio sam da svi lame visokog reda stanuju u udobnim delovima lamaserije. Ispod nas video sam velike peri-

voje Lase, a činilo mi se da su mi Dodpal i Kati nadohvat ruke. Levo od čortena našeg područja stajao je poput straže Kesar Lakang, dok se preko drumu, dalje prema severu, uzdizao Pargo Kaling, moje omiljeno mesto.

"Šta uzrokuje auru, gospodine?" upitao sam. "Kao što ti je rekao tvoj poštovani učitelj, lama Mingjar Dondup," počeo je, "mozak prima poruke od našeg nad-ja. Električna struja se proizvodi u mozgu. Celi je život elektricitet. Aura je vizuelno očitovanje električne struje. Kao što znaš, oko naše glave nalazi se oreol ili nimbus. Stare slikarije uvek prikazuju sveca ili Boga sa zlatnim krugom iznad glave." "Gospodine, zašto samo malo ljudi može da vidi auru ili nimbus?" upitao sam. "Neki ljudi ne veruju da aura postoji zato što *oni* ne mogu da je vide. Zaboravljaju da ni vazduh ne vide, a bez njega ne bi mogli da žive! Neki ljudi - zaista samo nekolicina njih - vide auru. Ostali je ne vide. Neki ljudi mogu da čuju više ili niže frekvencije zvuka od drugih. To neraa veze sa stepenom duhovnosti, kao što ni sposobnost hodanja na štula- ma ne označava uvek duhovno razvijenu osobu." Nasmešio mi se i dodao: "Ja sam nekada vešto hodao na štulama kao i ti. Sada moje telo više nije za to! Ja sam se nasmešio, pomislivši kako bi za njegove štule trebalo par drvenih trupaca.

"Kada smo ti otvarali treće oko," rekao je veliki lekar-lama, "videli smo da su delovi čeonih režanja u tvom mozgu druga- čiji nego kod prosečnih ljudi, pa smo smatrali da si fizički predodređen za vidovitost i telepatiju. To je jedan od razloga zbog kojih si bio i *bićeš* podvrgnut intenzivnom i naprednom učenju." Pogledao me s izrazom beskrajnog zadovoljstva, i nastavio: "Nekoliko ćeš dana morati da ostaneš ovde na Medicinskom fakultetu. Pomno ćemo te ispitati, da vidimo kako možemo da ti povećamo sposobnosti i usadimo ti još znanja." Neko se diskretno nakašljao pred vratima, i u sobu je ušao moj učitelj lama Mingjar Dondup. Skočio sam na noge i poklonio mu se - a to je učinio i veliki Činrobnobo. Moj učitelj se smeškao. „Primio sam tvoju telepatsku poruku," rekao je lama velikom lekaru, "i došao što sam brže mogao, pa se nadam da ću imati zadovoljstvo da potvrdiš moju tvrdnju u slučaju mog mladog prijatelja." Ućutao je, nasmešio mi se i zatim seo.

Veliki lama Činrobnobo se takođe nasmešio i rekao: "Poštovani kolega! Sa zadovoljstvom se klanjam tvom superiornom znanju prihvatanjem ovog mladića na ispitivanje. Poštovani kolega, tvoji vlastiti talenti su mnogobrojni, ti si zapanjujuće mnogostran, ali nikada do sada nisi otkrio dečaka kao što je ovaj." A onda su se obojica, između svih mogućih reakcija, glasno nasmejala, a lama Činrobnobo je posegnuo nekamo iza sebe i izvukao... tri vrča ukiseljenih oraha! Mora da sam imao glup izraz lica, jer su se obojica okrenuli prema meni i počeli da se smeju. "Lobsang, ne koristiš svoje telepatske sposobnosti. Da jesi, ustanovio bi da smo časni lama i ja toliko grešni da smo se kladili. Dogovorili smo se, ako potvrdiš moje izjave, da će ti prečasnii iama-lekar dati tri vrča ukiseljenih oraha, a ako ne zadovoljiš standarde koje sam rekao da hoćeš, ja ću otići na dug put i obaviti medicinski posao za mog prijatelja."

Moj mi se učitelj nasmešio i rekao: "ja ću, naravno, otići na taj put u svakom slučaju, a ti ćeš poći sa mnom, ali smo morali izravnati račune tako da je sada čast zadovoljena." Pokazao je na tri vrča i rekao: "Stavi ih pored sebe, Lobsang, i kada budeš odlazio iz ove sobe ponesi ih sa sobom, jer su oni plen pobednika, a u ovom slučaju si ti pobednik." Zaista sam se osećao jako blesavo. Bilo je očito da na ovu dvojicu visokih lama nisam mogao da primenim svoje telepatske sposobnosti. Od pomisli na to naježio sam se. Voleo sam svog učitelja lamu Mingjar Dondupa, i jako poštovao znanje i mudrost velikog lame Činrobnoboa. Bila bi uvreda, bilo bi zaista loše ponašanje da sam prisluškivao, čak i telepatski. Lama Činrobnobo se okrenuo prema meni i rekao: "Da, moj dečače, tvoji ti osećaji služe na čast. Stvarno mi je drago što mogu da te pozdravim, i što si ovde s nama. Mi ćemo ti pomoći u tvom razvoju."

Moj je učitelj rekao: "A sada, Lobsang, ostaćeš u ovoj zgradi, možda i nedelju dana, jer ćeš biti dosta toga poučavan o auri. O, da!" rekao je, čitajući mi pogled, "svestan sam da misliš kako znaš sve o auri, ali ćeš sada morati da naučiš 'zašto i kako' o auri, i o tome koliko druga osoba ne vidi." Ustao je i, naravno, mi smo takođe ustali. Moj se učitelj oprostio, a zatim se povukao iz te zaista prijatne sobe. Lama Činrobnobo se okrenuo prema

meni i rekao: "Ne budi tako nervozan, Lobsang, ništa ti se neće dogoditi - pokušaćemo da pomognemo i ubrzamo tvoj razvoj. Hajde da malo popričamo o ljudskoj auri. Ti, naravno, živopisno vidiš auru i zato shvataš pitanje aure, ali zamisli da nisi u takvoj prednosti - da nisi toliko nadaren - stavi se u položaj devedeset devet posto, pa i više, svetske populacije." Silovito je zazvonio srebrnim zvončićem, i poslužitelj je opet žurno ušao sa čajem i, naravno, onim stvarima koje su mi vrlo prijale uz čaj! Ovde bi možda bilo zanimljivo reći da mi na Tibetu katkada popijemo i više od šezdeset šoljica čaja dnevno. Naravno, Tibet je hladna zemlja i topli nas čaj zagreva, mi ne možemo da izlazimo napolje i kupujemo piće kao ljudi u zapadnom svetu, ograničeni smo na čaj i *tsampu*, sem ako nam neka osoba dobra srca ne donese iz neke zemlje kao što je Indija one stvari kojih na Tibetu nema.

Smestili smo se na pod, i lama Činrobnobo je rekao: "Već smo razgovarali o tome kako nastaje aura. To je životna snaga ljudskog tela. Na trenutak ću pretpostaviti, Lobsang, da ne možeš da vidiš auru i da ništa o njoj ne znaš, jer jedino pod tom pretpostavkom mogu da ti objasnim šta prosečna osoba vidi, a šta ne vidi." Klimnuo sam glavom u znak da sam razumeo. Naravno, ja sam se rodio sa sposobnošću da vidim auru i slične stvari, a te su sposobnosti povećane nakon otvaranja "trećeg oka", i mnogo sam se puta u prošlosti našao u zamci kada bih rekao šta vidim, jer mi nije palo na pamet da drugi ne vide isto što i ja. Sećam se kada sam jednom prilikom rekao da je jedna osoba još živa - osoba koju smo stari Cu i ja videli kako leži kraj puta - a Cu je rekao da sasvim grešim, da je čovek mrtav. Ja sam rekao: "Ali, Cu, taj čovek još ima svoje svetlo!" Na sreću, kako sam kasnije shvatio, snažan vetar koji je duvao iskrivio je moje reči, tako da Cu nije shvatio njihovo značenje. Međutim, po nekom nagonu pregledao je čoveka koji je ležao kraj puta, i utvrdio da je živ!

"Prosečni muškarac i žena, Lobsang, ne mogu da vide ljudsku auru. Neki zaista veruju da ne postoji nešto takvo kao što je aura. Isto bi tako mogli reći da ne postoji ni vazduh, zato što ga ne vide!" Lekar-lama me pogledao da proveri da li ga pratim ili mi misli zastranjaju u pravcu oraha. Zadovoljan mojom pažnjom, klimnuo je i nastavio: "Sve dok u telu postoji život, postoji i aura

koju mogu videti oni koji poseduju moć ih dar - nazovi to kako hoćeš. Moram da ti objasnim, Lobsang, da ako želiš da vidiš nečiju auru ta osoba mora biti gola. O tome ćemo posle razgovarati. Za obično 'čitanje' aure dovoljno je pogledati odevenu osobu, ali ako želiš da nađeš bilo kakav medicinski uzrok, onda osoba mora biti gola. Dakle, telo je umotano u eteričan omotač. To je plavo- siva maglica, ali teško se može zvati maglicom, jer mada izgleda magličasto kroz nju se može jasno videti. Taj eterični omotač je čista životinjska emanacija, proizilazi iz animalne vitalnosti tela, tako da će vrlo zdrava osoba imati prilično široko eterično telo i može čak od njega biti udaljeno više od desetak santimetara. Samo najdarovitiji, Lobsang, vide i drugi sloj omotača širok ne- koliko santimetara, koji je između eteričnog sioja i aure. Čovek mora zaista biti nadaren da bi u tom pojasu raspoznao boje. Pri- znajem da sam ne vidim ništa sem praznog prostora."

To me je stvarno razveselilo, jer sam ja mogao da vidim sve boje u tom prostoru, i to sam mu rekao. "Da, da, Lobsang! Znam da ti vidiš boje u tom prostoru, jer si jedan od najdarovitijih u tom području, ali ja sam se pravio da uopšte ne možeš da vidiš auru, jer sam sve to morao da ti objasnim." Lekar-lama me prekorno pogledao - prekorno, bez sumnje, jer sam mu prekinuo tok misli. Kada je ocenio da se mogu obuzdati i da ga više neću prekidati, nastavio je: "Prvo, znači, postoji eterični sloj. Iznad njega je zona koju većina vidi kao prazan prostor. Spolja je sama aura. Aura ne zavisi toliko od animalne vitalnosti, koliko od duhovne. Sa- stoji se od vrtložnih pojaseva i pruga svih boja koje oko može razaznati. Ali aura se može 'videti' i drugim čulima. Svaki organ u ljudskom telu šalje svoje svetlosne talase, svoje svetlosne stre- lice, koje se menjaju zajedno sa promenom čijih misli. Mnoge od ovih karakteristika su u eteričnom prostoru i izvan njega. Čini se da aura oko golog tela pojačava znake zdravlja ili bolesti, pa oni koji su dovoljno vidoviti mogu da vide je li ko zdrav ili bolestan."

Sve sam to već znao, to je za mene bila igrarija, i te sam stvari vežbao otkako mi je otvoreno "treće oko". Znao sam za grupu lekara-lama koji se okupljaju oko ljudi koji pate i ispituju njihova gola tela da otkriju kako da im pomognu. Mislio sam da će me možda naučiti da radim takav posao.

"Vidiš," rekao je lekar-lama, "ti se obrazuješ na visokom stepenu. Kada odeš u veliki zapadni svet, izvan naših granica, očekuje se da ćeš možda napraviti uređaj pomoću kojega bi i oni koji uopšte ne poseduju okultne moći mogli da vide čovečju auru. Lekari bi prema auri, kad bi uspeli da vide ono što ne valja u nekoj osobi, lečili bolesti. Posle ćemo pričati o tome kako bi se bolesti mogle otkrivati i lečiti. Znam da te ovim prilično zamaram, jer o ovome ti već mnogo znaš. Ti si prirodno vidovit, možda nikada nisi razmišljao o mehanizmu pomoću kojega deluje tvoj dar. To treba ispraviti, jer čovek koji samo polovično poznaje stvari nije dovoljno obučan, pa je samo polukoristan. Ti ćeš, moj prijatelju, biti sasvim koristan. Sada ćemo završiti naš nastavni čas, Lob-sang, i povući se u svoje stanove - jedan je i za tebe pripremljen. Kada se odmorimo, razmišljaćemo o onome o čemu smo sada ukratko razgovarali. Ovu sedmicu oslobođen si službe - po naređenju Najduhovnijeg od Svih - sva tvoja energija, sva tvoja pozhrtvovanost, biće usmerene isključivo na usavršavanje u predmetima kojima ćemo te podučavati moji kolege i ja."

Uspravio se; i ja sam ustao. Još jednom je snažna ruka dograbila srebrno zvonce i tako ga silovito zatresla da sam pomislio kako će se ta jadna stvarčica raspasti. Redovnik-poslužitelj je utrčao u sobu, a lekar-lama je rekao: "Posluživaćeš Utorak Lobsang Rampu, jer je on, kao što znaš, počasni gost. Ponašaj se prema njemu kao prema redovniku visokog ranga." Okrenuo se prema meni i naklonio se; žurno sam uzvratilo naklon. Poslužitelj mi je dao znak da ga sledim. "Stani!" viknuo je lama Činrobnobo. "Zaboravio si svoje orahe!" Hitro sam pograbbio one dragocene vrčeve, pritom se zbunjeno smešeći. Požurio sam za poslužiteljem koji me je čekao.

Hodali smo kratkim hodnikom, iz kojega me je poslužitelj uveo u divnu sobu sa prozorom, sa kojega se video čamac na Srećnoj reci. "Ja ću se brinuti za Vas, mladi gospodaru," rekao je poslužitelj. "Imate zvono, upotrebite ga kad god želite." Okrenuo sam se prema prozoru.

Pogled na Svetu dolinu me je oduševio. Čamac od naduvane jakove kože upravo se otisnuo od obale i momak ga je odguravao motkom preko brze reke. Na drugoj sam obali video tri ili čet-

ri čoveka koji su, sudeći po odeći im, morali biti neke ugledne osobe - a to je potvrđivao i redovnik u čamcu svojim udvornim ponašanjem. Odjednom sam osetio nesavladiv umor. Seo sam na pod, ne potrudivši se ni da uzmem jastučić, i odmah potom prevrnuo se na leđa i zaspao.

Uz jednolično čegrtanje molitvenog točka proticali su sati. Iznenada sam seo i uspravio se, drhteći od straha. *Služba!* Kasnio sam na službu. Nagnuo sam glavu i osluhnuo. Jedan glas je negde jednolično pevao litaniju. To mi je bilo dovoljno - skočio sam na noge i potrčao prema vratima, ali ona nisu bila tamo! Zaleteo sam se u kameni zid tako snažno da sam umalo polomio kosti i pao na leđa. Načas mi je u glavi zableskalo plavkasto-belo svetlo, a onda sam došao sebi. Uspaničen zbog zakašnjenja, jurcao sam po sobi, ali vrata nisam uspio da nađem. Još gore - ni prozor!

"Lobsang!" oglasio se neko iz tame, "jeste li bolesni?" Poslužiteljev glas me osvestio kao pljusak ledene vode. "Oh!" rekao sam glupavo, "zaboravio sam, mislio sam da sam zakasnio na službu. Zaboravio sam da sam oslobođen službe!" Začulo se suzdržano smejuljenje, i glas je rekao: "Upaliću svetiljku, jer je noć vrlo mračna." Na vratima se pojavilo slabo svetlucanje - bila su na *najmanje* očekivanom mjestu! - i poslužitelj je krenuo prema meni. "Vrlo zabavna međuigra," rekao je, "u prvi sam mah pomi- slio da se oslobodilo krdo jakova i ušlo u sobu." Njegov je smešak izbrisao sve uvrede. Ponovo sam se smestio, a poslužitelj se povukao. Iza prozorskog okna zaiskrila se zvezda i završila svoj put preko beskonačnog svemira. Prevrnuo sam se i zaspao.

Za doručak sam dobio uobičajenu staru, dosadnu i jednolič- nu *tsampu* i čaj. Hranjiv i okrepljujući obrok, ali bez nadahnuća. Potom je ušao poslužitelj i rekao: "Ako ste spreman, odvešću Vas na jedno mesto." Zajedno smo izašli iz sobe. Hodali smo drugim putem, prema onom delu Čakporija za koji nisam znao ni da postoji. Silazili smo, tako dugo smo silazili da sam pomi- slio da silazimo u utrobu same Gvozdene planine. Oko nas je bila tama; svetlile su samo svetiljke koje smo nosili. Konačno je poslužitelj stao, i prstom pokazao pred sebe. "Vi produžite pravo i uđite u sobu sa leve strane." Klimnuvši, okrenuo se i vratio istim putem.

S mukom sam hodao i pitao se, "Šta sada?" Soba s leve strane nalazila se preda mnom. Ušao sam i zaprepašćeno stao. Prvo što mi je privuklo pažnju bio je molitveni točak nasred sobe. Pogledao sam ga, i zaključio da je to zaista neobičan molitveni točak. Odjednom je neko izgovorio moje ime. "Onda, Lobsang! Drago nam je što si ovde." Podigao sam pogled, i ugledao svog učitelja lamu Mingjar Dondupa, koji je sedeo između velikog lekara-lame Činrobnoba i indijskog lame po imenu Marfata. Ovaj je delovao je veoma ugledno. Nekad je studirao zapadnjačku medicinu, i to na nekom univerzitetu u Nemačkoj, mislim Hajdelbergu. Sada je bio budistički redovnik, lama naravno, a "redovnik" je opšti izraz.

Indijac me je gledao tako pronicljivo, tako prodorno, da sam pomislio da bulji u tkaninu na leđima moje halje, a zapravo je gledao kroz mene. Kako mi je ovaj put savest bila čista, uzvratio sam mu pogled. Konačno, zašto ne bih i ja buljio u njega? Bio sam jednako dobar kao on, jer su me učili lama Mingjar Dondup i veliki lekar-lama Činrobnobo. Preko ukočenih usana mu se, kao da je izazvan jakim bolom, omakao smešak. Klimnuo je glavom i okrenuo se prema mom učitelju: "Da, zadovoljan sam što je dečak onakav kakvim ste ga opisali." Moj se učitelj nasmešio - ali njegov smešak nije bio usiljen, već prirodan, spontan i zaista je grejao srce.

Veliki lekar-lama je rekao: "Lobsang, doveli smo te u ovu tajnu sobu, jer želimo da ti pokažemo neke stvari i o njima razgovaramo. Tvoj učitelj i ja smo te ispitali, i stvarno smo zadovoljni moćima koje poseduješ, a one će biti i mnogo pojačane. Naš indijski kolega Marfata nije verovao da u Tibetu postoji takvo čudo. Nadamo se da ćeš opravdati sve naše tvrdnje." Pogledao sam u Indijca i pomislio: "Dakle, to je čovek koji o sebi ima visoko mišljenje." Okrenuo sam se lami Činrobnobou i rekao: "Poštovani gospodine, Najduhovniji od Svih je vrlo ljubazan što me je mnogo puta primio i u tim me prilikama izričito upozorio da ništa ne dokazujem, rekavši da je dokazivanje samo ulagivanje za besposleni um. Oni koji su tražili dokaze nisu bili sposobni da prihvate njihovu istinu." Lekar-lama Činrobnobo se tako glasno nasmejao da sam pomislio da će me oduvati. I moj se učitelj

takođe glasno smejaao. Obojica su gledala u Indijca Marfatu, koji je sedeo i kiselo me posmatrao. "Dečače!" rekao je Indijac, "do- bro govoriš, ali pričanje ne dokazuje ništa, kao što i sam kažeš. A sada mi reci, dečače, šta vidiš u meni?" Prilično me je zabri- nulo to pitanje, jer sam video mnogo toga što mi se nije svidelo. "Uzvišeni gospodine!" rekao sam, "bojim se da biste mi, ako ka- žem ono što vidim, mogli zameriti i smatrati me drskim." Moj je učitelj lama Mingjar Dondup klimnuo, a lice velikog lekara-lame Činrobnoboa razvuklo se u širok osmeh, koji se povećao poput meseca. "Reci, dečače, sve što želiš, jer nemamo vremena za uvi- jene razgovore," rekao je Indijac.

Nekoliko trenutaka sam stajao i posmatrao velikog indijskog lamu, sve dok pod mojim prodornim pogledom nije počeo da se meškolji. Potom sam rekao: "Uzvišeni gospodine! Naredili ste mi da kažem ono što vidim. Sem toga, shvatio sam da i moj učitelj lama Mingjar Dondup i veliki lekar-lama Činrobnobo takođe žele da budem iskren. Sada ću vam reći ono što vidim iako vas nikada ranije nisam sreo. Iz vaše aure i misli otkrio sam sledeće: vi ste čovek koji je mnogo putovao, čak i preko velikih svetskih okeana. Otišli ste na jedno malo ostrvo, kojem ime ne znam, a na njemu su samo belci. U blizini tog ostrva nalazi se jedno manje ostrvo; naliksu na ždrebe i kobilu. Bili ste vrlo neprijateljski raspoloženi prema tim ljudima, i oni su se spremali da protiv vas preduzmu neke akcije. Zbog nečega povezanog sa...", malo sam oklevao, jer je slika bila nejasna, odnosila se na stvari o kojima nisam baš ništa znao. Međutim, potrudio sam se:"... bilo je to nešto u vezi sa nekim indijskim gradom, Vaše me misli navode na to da je to Kalkuta. Radi se o nekoj crnoj rupi zbog koje su ljudi tog ostrva bili smrtno preplašeni. Oni su na izvestan način očekivali da ćete ih izbaviti iz nevolja, a vi ste ih izazvali." Veliki se lama Činrobnobo ponovno glasno nasmejaao, što je značilo da sam na pravom tragu. Moj učitelj nije ništa rekao, a Indijac je zagundao.

Nastavio sam: "Otišli ste u neku drugu zemlju, u neki grad, u vašim mislima vidim ime Hajdelberg. U toj ste zemlji studirali medicinu prema barbarskim običajima, mnogo ste rezali, seckah, pilili, i niste koristili one sisteme koje mi u Tibetu koristimo. Na kraju ste dobili veliki papir na kojem je bilo mnogo pečata. Sem

toga, iz vaše aure vidim da ste bolesni." Duboko sam uzdahnuo, jer nisam znao kako će moje sledeće reči biti primljene. "Za bolest od koje trpите nema leka. To je bolest u kojoj ćelije tela divljaju i rastu poput korova, nepravilno, ne prema određenom načinu, već se šire i pritišću vitalne organe. Gospodine! Vi ćete okončati svoje trajanje na ovoj zemlji zbog prirode svojih misli, koje ne priznaju dobrotu u mislima drugih." Nekoliko trenutaka - meni su se čini li kao godine! - nije se čulo ni glasa, a onda je veliki lekar-lama Činrobnobo rekao: "Tačno, Lobsang, to je sasvim tačno." Indijac je rekao: "Dečak je verovatno o svemu ovome bio obavešten."

Moj učitelj Iama Mingjar Dondup je rekao: "Niko o vama nije razgovarao, naprotiv, mnogo od onoga što je rekao i za nas je novo, jer nismo dosad ispitivali ni vašu auru, ni vaš um, niti ste to tražili od nas. Ali temelj svega jeste da dečak, Utorak Lobsang Rampa, poseduje takve moći, koje će se u budućnosti čak i pojačati. Nemamo vremena za prepirke, a nije ni mesto za to, već moramo da prionemo na ozbiljan posao. Dođi!" Ustao je i odveo me do molitvenog točka.

Pogledao sam tu čudnu stvar, i utvrdio da to uopšte nije molitveni točak, već nekakva naprava visoka oko metar i dvadeset, a široka oko metar i šezdeset. Na jednoj strani imala je okna napravljena od materijala sličnog staklu. S druge strane, postavljena izvan sredine, bila su dva mnogo veća okna. Iz naprave je izlazila dugačka ručka. Sve u svemu, taj je predmet bio tajanstven. Nisam imao pojma šta bi to moglo biti. Veliki lekar-lama je rekao: "Ovo je, Lobsang, izum pomoću kojega oni koji nisu vidoviti mogu da vide čovečju auru. Veliki indijski lama Marfata došao je ovamo da se posavetuje s nama. Nije nam otkrio šta ga muči. Reka o je da bismo, ako toliko mnogo znamo o ezoteričkoj medicini, trebalo da znamo šta mu je. Dovelі smo ga ovamo da ga ispitamo i pregledamo. On će se razodenuti, i ti ćeš ga pogledati i reći nam u čemu je njegova nevolja. A zatim ćemo upotrebiti mašinu, pa uporediti nalaze."

Moj je učitelj pokazao Indijcu tamni zid i rekao mu da stane pred njega. Ovaj ga je poslušao, skinuo halju i ostalu odeću te nag stao uza zid. "Lobsang! Dobro ga pogledaj i reci nam što vidiš," rekao je moj učitelj. Nisam direktno gledao u Indijca, već

postrance; tako se najlakše vidi aura. Nisam ni koristio normal- ni binokularni vid, već sam svakim okom odvojeno gledao. To je zaista teško objasniti, ali jednim okom se gleda levo, a drugim desno; to je vještina, trik koji gotovo svako može da nauči.

Pogledao sam u Indijca, a njegova je aura svetlila i menjala se. Video sam da je on zaista velik čovek, visoke intelektualne moći, ali, na nesreću, njegov sveukupni izgled odavao je mrzovolju zbog skrivene bolesti koju je imao. Dok sam ga gledao, izgovarao sam svoje misli onako kako su navirale. Uopšte nisam bio stan sa koliko pažnje moj učitelj i veliki lekar-lama slušaju moje reči. "Jasno je da je ta bolest nastala zbog mnogobrojnih nape- tosti u telu. Veliki indijski lama je nezadovoljan i frustriran, a to škodi njegovom zdravlju i podstiče divlje bujanje ćelija u telu, koje izmiču kontroli njegovog nad-ja. Bolest je ovde," [pokazao sam njegovu jetru), "a budući da je on prilično žestoke naravi, njegova se bolest pojačava svaki put kada se naljuti. Jasno je vid- ljivo iz njegove aure da bi, kada bi bio mirniji, staloženiji, kao moj učitelj lama Mingjar Dondup, ostao duže na ovoj zemlji i završio više zadataka, pa ne bi bilo potrebno da se vraća."

Opet je nastala tišina, i bilo mi je drago kada sam video da je indijski lama klimnuo u znak da se u celosti slaže sa mojom dija- gnozom. Lekar-lama Činrobnobo se okrenuo prema onoj čudnoj mašini i pogledao kroz okna. Moj učitelj je uhvatio ručku i počeo da je okreće. Lekar-lama Činrobnobo dao mu je znak da ujednači brzinu. Neko je vreme lama Činrobnobo gledao kroz tu napravu, a onda se uspravio. Ćutao je. Na njegovo je mesto stao lama Min- gjar Dondup, a lekar-lama Činrobnobo je okretao ručku. Kad su završili, stali su jedan pored drugoga i očito telepatski komuni- cerali. Nisam ni pokušao da se umešam, jer bi to bilo grubo kršenje pravila, i sebe bih stavio "iznad svog položaja". Konačno su se okrenuli Indijcu i rekli: "Tačno je sve što vam je rekao Utorak Lobsang Rampa. Temeljno smo ispitivali vašu auru, smatramo da imate rak jetre. Takođe smatramo da je uzrok tome izvesno pomanjkanje samokontrole. Verujemo da je pred vama još mno- go godina u kojima možete završiti svoje zadatke, naravno ako budete vodili miran život. Spremni smo da vas zastupamo tako da vam, ako pristanete, dozvolimo da ostanete ovde u Čakporiju.

v Indijac je s njima porazgovarao o tome, a onda je dao znak Činrobnobu i obojica su izašla iz sobe. Moj me učitelj lama Mingjar Dondup potapšao po ramenu i rekao: "Izvršno, Lobsang, izvršno! A sada ću ti pokazati ovu mašinu."

Otišao je do tog zaista čudnog izuma i podigao jedan poklopac. Cela se stvar pokrenula, i unutra sam ugledao niz krakova koji zrakasto izlaze iz središnje osovine. Na krajevima krakova nalazile su se staklene prizme različitih boja, crvene poput ru- bina, plave, žute i bijele. Pri okretanju ručke remeni koji su je povezivali s osovinom rotirali su krake, i video sam da svaka prizma redom dolazi na mesto koje se vidi kroz dva okulara. Moj učitelj mi je pokazao kako naprava radi. "Naravno, primi- tivna je i nezgrapna. Ovdje je koristimo za eksperimente, a u nadi da ćemo jednog dana napraviti manju. Ona tebi neće uop- šte trebati, Lobsang, ali samo retki poseduju moć da tako jasno kao ti vide auru. Uskoro ću ti detaljnije objasniti kako radi. Naime, ona radi na principu interferentnih talasa koji pri br- zom okretanju prizme u boji prekidaju liniju vidokruga, odno- sno uništavaju normalnu sliku ljudskog tela, a izoštravaju mno- go slabije zrake aure." Vratio je poklopac na mesto, i okrenuo se prema uređaju na stolu u uglu. Upravo kada je kročio prema stolu, u sobu je ušao lekar-lama Činrobnobo i pridružio nam se. "Ah! Testiraćeš mu snagu misli? Dobro! Moramo to da vidimo!" Moj učitelj je pokazao prema jednom čudnom valjku naprav- ljenom od grubog papira. "Ovo je, Lobsang, debeo, grub papir. Videćeš da su na njemu bezbrojne rupice od vrlo tupog in- strumenta; znači papir je poderan i propušta svetlost. Taj smo papir presavili tako da se sve projekcije odvijaju prema van, a papir je složen u valjak. Preko vrha valjka učvrstili smo krutu slamku, a na malo postolje uglavili oštru iglu. Tako smo dobili valjak koji se drži na nosaču bez ikakva trenja. A sada gledaj!" Seo je i položio ruke iznad valjka, na udaljenosti od tridesetak ili četrdesetak centimetara od projekcije. Valjak je počeo da se vrti, i bio sam zapanjen ubrzanjem. Uskoro se okretao brzo kao vrteška. Moj učitelj ga je zaustavio dodiranjem, i ruke položio u suprotnom smeru, tako da su prsti koji su pre bili upereni u smeru suprotnom od njegovog tela sada bili usmereni prema

telu. Valjak se zavrteo u suprotnom smeru! "Duvate u njega!" primetio sam. "Svi to kažu!" rekao je lekar-lama Činrobnobo, "ali uopšte nisu u pravu."

Veliki lekar-lama je otišao do jednog udubljenja u zidu i vratio se sa podebelom staklenom pločom. Moj učitelj je zaustavio valjaki mirno sedeo dok je veliki lekar-lama Činrobnobo postavljao staklo između njega i papirnog valjka. "Misli na vrćenje," rekao je lekar-lama. Moj ga je učitelj očitno poslušao, jer se valjak opet zavrteo. Nije bilo moguće da moj učitelj ili bilo ko drugi duva u valjak, jer je između njega i valjka bilo staklo. Ponovo je zaustavio valjak, i onda se obratio meni: "Pokušaj ti, Lobsang!" Ustao je, a ja sam seo na njegovo mjesto.

Položio sam ruke kao i moj učitelj. Lekar-lama Činrobnobo držao je staklenu ploču ispred mene tako da moje disanje ne može da utiče na vrćenje valjka. Osećao sam se poput kakvog glupaka. Ništa se nije dogodilo. "Misli o tome kalco ćeš ga zavr- teti, Lobsang!" rekao je moj učitelj. Poslušao sam ga, i on je sme- sta počeo da se okreće. Na trenutak me je obuzela želja da sve ostavim i otrčim - pomislio sam da je ta stvar ukleta, a onda je (nekakav!) razum preovladao. Ostao sam da mirno sedim.

"Tu napravu, Lobsang," rekao je moj učitelj, "pokreće snaga ljudske aure. Misliš o tome da ćeš ga zavr- teti, i tvoja aura izazo- ve vrtlog koji ga okreće. Možda će te zanimati, s ovim izumom eksperimentiše se u svim većim zemljama sveta. Najugledniji naučnici pokušavaju da objasne rad ove naprave, ali zapadnjaci, naravno, ne mogu da poveruju u ezoteričku silu, pa zato izmišlja- ju objašnjenja koja su neverovatnija od ezoteričke sile!"

Veliki lekar-lama je rekao: "Prilično sam gladan, Mingjar Dondup, mislim da je vreme da se povučemo u naše sobe, da se odmorimo i nahranimo. Ne smemo opterećivati mladićevu sposobnost ni njegovu izdržljivost, jer u tim opterećenjima ubuduće neće oskudevati." U sobi su se ugasila svetla, a otišli smo u glavnu zgradu Čakporija. Uskoro sam zajedno sa mojim učiteljem lamom Mingjar Dondupom bio u sobi. Bio je to divan osećaj! Jeo sam i uživao.

Odmarao sam se otprilike jedan sat. Gledao sam kroz prozor svoje sobe; to mi je uvek pričinjalo zadovoljstvo. Uživao sam

da gledam s visokih mesta, posmatram vrevu ispod sebe. Rado sam gledao trgovce kako se migolje kroz Zapadna vrata, a njihov svaki korak odražava sreću što su stigli do kraja dugog i napor- nog putovanja kroz visoke planinske lance. Nekad su mi trgovci pričali o divnim vidikovcima sa visokih gudura odakle se, ako dolazite s indijske granice, kroz usek među planinama mogao videti Sveti grad, vrhovi njegovih krovova kako sjaje zlatnim sja- jem, a pored planina beli zidovi "Pirinčanog kupa" zaista izgleda- ju kao hrpa pirinča koja se obilno rasipa planinskim padinama. Voleo sam da posmatram skelara kako prelazi Srećnu reku. Na- dao sam se da ću ugledati rupu na njegovom naduvanom kož- nom čamcu, priželjkivao sam da ga gledam kako polako tone, sve dok mu iznad vode ne bude samo glava. Ali nikada nisam imao tu sreću, jer je skelar uvek stizao na drugu stranu, i nakon što bi utovario teret, vraćao se.

Uskoro sam opet bio u onoj tajanstvenoj sobi s mojim učiteljem lamom Mingjar Dondupom i velikim lekarom-lamom Činrobnobom. "Lobsang!" rekao je veliki lekar-lama, "ne smeš zaboraviti da svako koga 'pregledaš', bio to muškarac ili žena, mora skinuti svu odeću." "Poštovani doktore lama!" rekao sam zbunjeno, "ne vidim razloga zašto bih nekoga morao lišiti ode- će po hladnoći kada mogu jasno da vidim njihovu auru i ako su sasvim odeveni. Oh! Poštovani doktore Iama! Kako bih uopšte mogao zahtevati od žene da se razodene?" Prevrtao sam očima od užasa pri samoj pomisli na to. Mora da sam delovao smešno, jer su i moj učitelj i lekar-lama prasnuli u smeh. Seli su na pod i od srca se smejali. Stajao sam pred njima osećajući se blesavo, ali te su me stvari zaista zbunjivale. Mogao sam da savršeno vidim auru - bez ikakvog napora - i nisam video nikakva razloga da menjam svoju uobičajenu praksu.

"Lobsang!" rekao je lekar-lama, "ti si vrlo darovit vidovnjak, ali postoje stvari koje još ne razumeš. Svedoci smo tvojih jedin- stvenih sposobnosti da vidiš ljudsku auru, ali ne bi mogao videti bolest na jetri indijskog lame Marfate da se nije skinuo." Razmi- slio sam o tome, i morao da priznam da imaju pravo; gledao sam indijskog lamu dok je bio odeven i saznao mnogo o njegovom karakteru i osnovnim osobinama, ali nisam video oboljenje je-

tre. "Imate pravo, poštovani doktore-lama," rekao sam, "ali želeo bih da se u tome usavršavam."

Moj učitelj lama Mingjar Dondup me pogledao i rekao: "Kada gledaš nečiju auru, ti želiš da vidiš upravo njegovu auru, a zanemaruješ misli ovaca koje dolaze iz vune od koje je načinjena odeća. Na svaku auru utiču takve misli svojim direktnim zračenjem. Ovdje imamo staklenu ploču i, ako ja dišem ispred nje, moj će dah uticati na dobru vidljivost kroz staklo. Slično tome, iako je staklo prozirno, ono ipak menja svetlo ili, bolje rečeno, njegovu boju. Takođe, ako gledaš kroz obojeno stakalce, sve vibracije koje primaš od objekta promenjenog su intenzitet zbog delovanja obojenog stakalca. Tako je i s osobom čije je telo odeveno ili bilo čime ukrašeno - njegova aura se modifikuje prema eteričkom sadržaju odeće ili ukrasa." Razmišljao sam o tome, i zaključio da ima mnogo istine u onome što je rekao, a on je nastavio: "Druga sporna stvar jeste to što svaki organ u telu projektuje vlastitu sliku - svoje stanje zdravlja ih bolesti - na eteričko područje, a aura, kada je otkrivena i oslobođena uticaja odeće, pojačava i povećava utisak posmatrača. Prema tome, nesporno je da ako nameravaš da nekome pomogneš, moraš tu osobu gledati bez odeće." Nasmehio mi se i rekao: "A ako je hladno, Lobsang, pacijenta ćeš odvesti na neko toplije mesto!"

"Poštovani lama," rekao sam, "pre nekog vremena ste mi pričali da ste radili na izumu kojim bi se omogućilo lečenje kroz auru." "Tako je, Lobsang," odgovorio je moj učitelj, "bolest je samo disonanca u telesnim vibracijama. Kada se poremete molekularne vibracije nekog organa, on se smatra bolesnim. Kada bismo mogli da vidimo koliko vibracije nekog organa odstupaju od normale, ponovnim uspostavljanjem normalnog broja vibracija mogli bismo uticati na izlečenje. U slučaju mentalnog obojenja, mozak obično prima poruke od nadja koje ne može tačno tumačiti, i zato su njegove reakcije drugačije od onih koje se smatraju normalnim. Stoga, ako čovek nije sposoban da normalno rezonuje ili postupa, kaže se da je mentalno bolestan. Merenjem nesklada - niže stimulacije - možemo takvoj osobi pomoći da se vrati u ravnotežu. Vibracije mogu biti niže frekvencije od

normalne, pa rezultiraju niskom stimulacijom, ili mogu biti više, pa je učinak sličan moždanoj groznici. Bolest se zacemento može lečiti kroz auru."

Tada ga je prekinuo veliki lekar-lama, rekavši: "Usput, poštovani kolega, lama Marfata je o tome razgovarao sa mnom. Re- kao mi je da u nekim mestima u Indiji - u nekim usamljenim lamaserijama - oni eksperimentišu s aparatom koji stvara vrlo visok napon koji se zove...", oklevao je, a onda nastavio: "To je van den Grafov generator." Bio je nesiguran u pogledu termina i imena, ali se trudio da nam da tačnu informaciju. "Taj generator očito stvara slabu struju vrlo visokog napona, koja, kada se na određen način primeni na telu, mnogostruko pojačava intenzitet aure, tako da i onaj koji nije vidovit može jasno da je vidi. Takođe, saznao sam da su na taj način napravljeni snimci aure." Moj učitelj je ozbiljno klimnuo i rekao: "Da, takođe je moguće čovekovu aura videti pomoću specijalno obojene tečnosti koja se stavi između dva stakla. Podešavanjem osvetljenja i pozadine, mnogi ljudi mogu, gledanjem nagog tela kroz tu staklenu kolor- ploču, da vide auru."

Umešao sam se u razgovor: "Poštovana gospodo! Zašto ljudi moraju da se služe svim tim trikovima? Ja mogu da vidim auru - zašto je i drugi ne vide?" Moja dva mentora su se opet nasmejala, ali ovaj put nisu smatrali potrebnim da mi objašnjavaju razliku između mog načina sticanja znanja i načina obrazovanja prosečnog muškarca i žene.

Lekar-lama je rekao: "Danas pipamo u mraku, pokušavamo da izlečimo naše bolesnike travama, pilulama i nopicima. Mi smo poput slepacu koji pokušavaju da nađu iglu u plastu sena. Vo- leo bih da vidim neki mali uređaj takav da svako ko nije vidovit može gledajući kroz njega da vidi čovekovu auru, vidi sve njene nedostatke i tako ispravi nesklad ili ukloni nedostatak koji je stvarni uzrok bolesti."

Ostatak te sedmice pokazivali su mi stvari pomoću hipnoze i telepatije, i moje su se moći povećale i pojačale. Sem toga, vodili smo beskonačne razgovore o najboljim načinima da se vidi aura i napravi neki uređaj pomoću kojeg bi se ona takođe mogla videti. Poslednje noći te sedmice otišao sam u svoju sobicu u lamaseriji

u Čakporiju i, gledajući kroz prozor, razmišljao o tome kako ću se sutra vratiti u veću spavaonicu u kojoj nas je mnogo spavalo.

Dolina je svetlucala. Poslednji zraci sunca provirivali su iznad stenovitih rubova naše doline i razlivala se po njoj, iskričavim prstima dodirivale zlatne krovove odbacujući uvis mlazove zlatnog svetla koji su se raspršivali u duginim bojama, plavoj, žutoj i crvenoj, a nazirale su se i neke nijanse zelene. Kako je nestajalo svetlo, tako su boje postajale sve nejasnije. Uskoro je Dolina bila omotana tamnoplavo-ljubičastim ili purpurnim baršunom, koji se gotovo mogao dotaći. Kroz otvoren sam prozor osećao miris vrba i ostalog bilja u vrtu ispod mene, nemirni povetarac donosio je jače mirise u moje nosnice, mirise cvetnog praha i pupoljaka.

Posljednji umirujući zraci sunca sasvim su nestali i svoje svetleće prste povukli s rubova naše stenama opasane doline. Zraci su sada isijavali u nebo koje je tamnelo, odbijajući se o niske oblake u crvenom i plavom svetlu. Što se sunce više udaljavalo od našeg sveta, to je noć postajala tamnijom. Uskoro su se na tamnopurpurnom nebu pojavile blistave tačke svetla: Saturn, Venera, Mars. A onda se pojavio Mesec u svojoj trećoj četvrtini. Visio je na nebu prošaran vidljivim ožiljcima, a lice mu je na trenutak zaklonio beli pahuljasti oblak. Podsetio me je na ženu koja preko glave navlači odoru nakon što su je pregledali kroz auru. Okrenuo sam se od prozora odlučan u tome da ću svakom česticom bića ustrajati u tome da povećam svoje znanje o čovekovoju auri, kako bih mogao da pomognem onima koji su otišli u veliki svet i doneo olakšanje milionima koji pate. Legao sam na kameni pod, i čim mi je glava dotaknula smotanu haljinu utonuo sam u zaborav.

Poglavlje IX

Tišina je bila duboka. Gustoća vazduha velika. U dugim intervalima dopiralo je do mene jedva čujno šuštanje, koje je uskoro zamenila grobna tišina. Osvrnuo sam se oko sebe, gledajući duge linije nepomičnih likova koji su uspravno sedeli na podu. To su bili u misli utonuli muškarci, usredsređeni na događanja izvan sveta, zaokupljeni događajima u svetu *izvart* ovoga! Oči su mi lutale naokolo, a pogled počivao čas na jednom, čas na drugom dostojanstvenom liku. Ovde je bio i veliki opat iz udaljenog okruga. I lama u jadnoj, pohabanoj odjeći, koji je došao sa planina. Ne razmišljajući, pomaknuo sam jedan od dugačkih, niskih stolova da sebi napravim više mesta. Nadvila se nesnosna tišina, *gluva* tišina; tišina kakva ne bi smela biti uz toliko mnogo ljudi.

Tras! Tišina je bila grubo i naprasno narušena. Odskočio sam stražnjicom tridesetak centimetara od poda i istovremeno se okrenuo. Ispruživši se celom dužinom, po podu se prostro kurir iz biblioteke, sa u drvo ukoričenim knjigama koje su zaklepetale. Ulazeći u sobu teško natovaren, nije primetio niski sto koji sam pomaknuo. Budući da je bio samo tridesetak santimetara od poda, spotaknuo se o njega. Sada je sto bio na njemu.

Brižne ruke nežno su pokupile knjige i stresle prašinu s njih. Knjige su u Tibetu vrlo poštovane. One sadrže znanje, i nikada se ne smeju oskrnuti niti se njima sme loše rukovati. Sada je briga bila usredsređena na knjige, a ne na čoveka. Podigao sam sto i maknuo ga ustranu. Začudo, niko nije ni pomislio da sam ja kriv! Kurir koji je trljao glavu pokušavao je da shvati što se dogodilo. Ja nisam bio u blizini; očito je da se nije spotaknuo o mene. Zaprepašćen, okrenuo se i izašao mašući glavom. Ponovo je zavladao mir; lame su se vratile svom čitanju u biblioteci.

Budući da su me, dok sam tamo radio, povredili od glave do pete (doslovnij, zauvek su me prognali iz kuhinje. Sada sam umesto "manuelnih poslova" morao da radim u velikoj bibliote-

ci, brišem prašinu sa rezbarija na koricama knjiga te čistim celu prostoriju. Tibetanske knjige su velike i teške. Drvene korice su bogato izrezbarene, na njima je urezbaren naslov, često i slika. Bio je to naporan posao: podizati knjige sa polica, tiho ih nositi do stola, brisati prašinu s njih, a zatim svaku vratiti na nje- no mjesto. Bibliotekar je bio vrlo temeljit, pažljivo je zagledao svaku knjigu da proveri da li je zaista čista. Bilo je tu i drvenih korica u kojima su se čuvali časopisi i članci iz zemalja izvan naših granica. Njih sam vrlo rado pregledavao, iako nisam znao da pročitam ni jednu jedinu reč. U mnogim, mesecima starim člancima, nalazile su se slike, i pomno sam ih razgledao kad god sam mogao. Što je više bibliotekar pokušavao da me spreči, to sam više kopao po tim zabranjenim knjigama kada mu je pažnja bila odvrćena od mene.

Fascinirale su me slike vozila na točkovima. U celom Tibetu nije bilo takvih vozila, a naši su proroci predskazali da će dolazak točkova u Tibet značiti "početak kraja". Na Tibet će kasnije izvršiti invaziju zla sila koja će se svetom raširiti poput kancerodne pokore. Nadali smo se, uprkos proročanstvu, da veće, moćnije nacije neće biti zainteresovane za našu državicu koja nije imala ratnih namera, nikakvih planova da drugima otima životni prostor.

Radoznao, posmatrao sam slike u jednom časopisu (naravno, ne znam u kojem). Neke od njih - čitav niz njih - prikazivale su štampanje časopisa, ogromne mašine sa velikim valjcima i zupčanicima. Muškarci na tim slikama radili su kao manijaci, i ja sam pomislio kako je to u Tibetu drugačije. Ovde je čovek radio sa ponosom. Tibetanskim zanatlijama nije uopšte padala na um trgovina. Listao sam časopis, i opet se zadržao na onim stranicama. Razmišljao sam o tome kako mi radimo.

Knjige su se štampale u selu Šo. Vešti redovnici-rezbari su u fino drvo urezivali slike i znakove. Radili su to sporo ali vrlo pomno, poštujući i najsitnije pojedinosti. Nakon što je rezbarenje završeno, drugi redovnici uzimali su ploče i polirali ih, tako da na njima ne bude nikakvih pukotina ili neravnina; zatim se proveravala tačnost teksta, jer u tibetanskoj knjizi ne sme se potkrasti greška. Vreme nije važno, ali tačnost jeste.

Kada su sve ploče pažljivo izgravirane, pomno ispolirane i prekontrolisane za greške i napukline, prosleđuju se redovni- cima-štamparima. Oni polažu ploču na klupu, a zatim valjkom nanose mastilo preko uzdignutih, izrezbarenih reči. Naravno, sva su slova izrezbarena obrnuto, tako da se dobije ispravan otisak. Mastilom premazana ploča ponovo se pažljivo pregleda da da se proveri nije li neki deo ostao nepremazan. Potom se odozgo prostire tvrd papir nalik na egipatski papirus, preko njega se lagano prelazi valjkom i papir se brzo skida. Redovni- ci-kontrolori uzimaju papir i vrlo ga pažljivo pregledaju. Ako nađu neku grešku, ili možda pukotinu, papir ne cepaju niti spaljuju, već ga savijaju u svitak.

Štampana je reč u Tibetu svetinja; smatra se uvredom nauci uništiti ili unakaziti papir na kojem su naučne ili verske reči, pa se u Tibetu gomilaju svici i bale papira gotovo savršenih stranica.

Ako se utvrdi da je papir zadovoljavajuće odštampan, štampari dobiju "zeleno svetlo" da mogu umnožavati tekst, ali i nadalje se svaki list pomno proverava kao i prvi. Često sam posmatrao štampare, a tokom studija i sam sam radio taj posao. Urezi- vao sam naopako reči, poravnavao rezbarije i izrezbarena slova premazivao mastilom, pa i štampao knjige.

Tibetanske knjige nisu uvezane poput zapadnjačkih. Tibetanska knjiga je dugačka, ili, bolje rečeno, široka i vrlo kratka, jer se tibetanska linija štampanja proteže nekoliko stopa, ali stranica može biti duga samo trideset santimetara. Sve stranice su se pažljivo prostirale i određeno se vreme - nije bilo žurbe - sušile. Zatim su se knjige uvezivale. Prvo su se na temeljnu drvenu ploču pričvršćivale dve trake, a zatim se na nju uvezivao list po list. Nakon što su svi listovi bili spojeni, odozgo se polagala druga drvena ploča koja je oblikovala korice. Na toj ploči bili su izrezbareni prizori iz knjige i, naravno, naslov. Dve trake sa donje ploče zatezale su se preko gornje tako da se listovi ispresuju. Naročito vredne knjige su se zatim pažljivo umatale u svilu na koju se udarao pečat, tako da su samo oni koji su bili za to ovlašćeni mogli da otvore taj svileni omot i remete mir jedne tako brižno štampane knjige!

Činilo se da mnoge od tih zapadnih slika prikazuju neobično razodevene žene; pomislio sam da zacelo žive u toplim zemljama, jer zašto bi hodale okolo tako oskudno odevene? Na nekim slikama su ljudi ležali, očito su bili mrtvi, a iznad njih je stajao odvratan muškarac držeći u ruci metalnu cev iz koje se dimilo. Nikada nisam mogao dokučiti svrhu ovoga, jer je - po svemu sudeći - zapadnjacima glavni hobi bio da hodaju okolo i ubijaju. Video sam neobično odevene kršne muškarce koji su onome sa metalnom cevi iz koje se dimilo stavljali metalne predmete oko ruku.

Razgolićene dame uopšte me nisu uznemiravale niti osobito izazivale moje zanimanje, jer budisti i hindusi, zapravo svi istočnjaci, dobro znaju da je polnost nužna u ljudskom životu. Zvalo se da je polno iskustvo možda najviši oblik ekstaze koju ljudi, dok su u svom zemaljskom obliku, mogu da dožive. Zbog toga mnoge naše religijske slike prikazuju muškarca i ženu - koji obično predstavljaju boga i boginju - u najintimnijim zagrljajima. Upravo stoga što su nam sve manifestacije života i smrti bile tako dobro poznate, nije bilo nikakvog razloga da se nešto prikriva, tj. maskira, pa su detalji katkada prikazivani fotografskom preciznošću. To nismo smatrali pornografskim, ni nepristojnim; to je naprosto bio najprikladniji način da se pokaže kako se sjedinjenjem muškarca i žene javljaju određeni osećaji. Drži se da se sjedinjenjem duša može doživeti mnogo veće zadovoljstvo, ali to, naravno, neće biti na ovom svetu.

U razgovoru sa trgovcima u gradu Lasi, u selu Šo, i s onima koji su se odmarali kraj puta kod Zapadnih vrata prikupio sam neverovatne podatke o tome kako se u zapadnom svetu smatra nepristojnim izlagati svoje telo tuđem pogledu. To nisam mogao da razumem, jer je postojanje dva pola bila najelementarnija životna činjenica. Sećam se razgovora sa jednim starim trgovcem koji je često putovao između Kalimponga u Indiji i Lase. Tokom vremena znao sam ga dočekati na Zapadnim vratima i pozdraviti zbog njegove još jedne uspešne posete našoj zemlji. Često bismo razgovarali; pričao sam mu o događajima u Lasi, a on meni o velikom svetu izvan naših granica. Takođe, neretko je donosio knjige i časopise za mog učitelja lamu Mingjara Dondupa, a ja sam mu

ih sa zadovoljstvom uručivao. Upravo taj trgovac mi je jednom rekao: "Mnogo sam ti pričao o zapadnjacima, ali ja ih zaista ne razumem. Naročito mi je besmislena ova njihova izreka: Čovek je napravljen prema Božjem liku. Ali oni se plaše da pokažu svoje telo uprkos tome što tvrde da je napravljeno prema liku Boga. Znači li to da se oni stide Božjeg lika?" Gledao je u mene upitno, a ja sam, naravno, bio zbunjen jer nisam znao odgovor. Čovek je napravljen prema Božjem liku. Prema tome, ako je Bog savršen - a trebalo bi da jeste - ne bi se trebalo stideti pokazivanja Božjeg lika. Mi, takozvani pagani, nismo se stideli svojih tela. Sem toga, znali smo da bez polnog odnosa na bi bilo produženja vrste. Zna- li smo da polni odnos u odgovarajućim prilikama i, naravno, u odgovarajućim uslovima, povećava duhovnost muškarca i žene.

Takođe sam bio zaprepašćen kada su mi rekli da neki ože- njeni muškarci i žene godinama ne vide jedno drugo bez odeće. Saznavši da oni "vođe ljubav" samo kada su navučeni zastori i ugašeno svetlo, sećam se da sam pomislio da onaj ko mi je to rekao misli da sam toliko blesav da ću mu poverovati. Odlučio sam da prvom prilikom razgovaram sa svojim učiteljem lamom Mingjar Dondupom o polnom životu i zapadnom svetu. Od za- padnih vrata sišao sam drumom na uski opasni put koji smo mi dečaci iz Čakporija radije koristili nego drum. Taj bi put mogao uplašiti i planinara; i mi smo se plašili, ali to je bilo pitanje časti; tim se putem nismo penjali samo kada smo bili sa našim pret- postavljenima. Penjao sam se hvatajući se rukama za nazupčane stene, opasno se ljuljajući na nekim izbočenim mestima; to ni- jedna osoba zdrave pameti ne bi radila ni za kakve pare. Konač- no sam se domogao vrha, i ušao u Čakpori putem koji je takođe bio samo nama poznat i zbog kojega bi se i redari razgnevili da su znali za njega. Uskoro sam stajao u unutrašnjem dvorištu. Bio sam znatno iscrpljeniji nego da sam išao pravim putem, ali mi je barem čast bila zadovoljena. Uspinjao sam se nešto brže nego što su neki dečaci silazili.

Stesao sam sa halje prašinu i kamenčiće, isprazio svoju kupicu koja je bila puna sitnih biljaka, a onda sam, smatrajući se urednim, krenuo u potragu za mojim učiteljem lamom Min- gjar Dondupom. Skrenuvši za jedan ugao, ugledao sam ga kako

odlazi. Povikao sam: "Uf! Poštovani lama!" Zastao je, okrenuo se i pošao mi u susret, što verovatno niko drugi u Čakporiju ne bi učinio. No on se prema svakom čoveku, pa i dečaku, odnosio kao prema sebi ravnom. Običavao je govoriti da nije važan čovekov spoljni izgled, niti telo koje neko trenutno nosi, već nu-trina - ono što kontroliše telo. Moj učitelj je bio poznata i važna inkarnacija, koju su lako prepoznali kada se vratila u telo. To što je taj veliki čovek bio tako skroman i obazriv prema osećanjima onih koji ne samo da "nisu bili tako plemeniti i važni", već su neki - otvoreno govoreći - bili beznačajni, za mene je bila lekcija koju ću uvek pamtit.

"Dakle, Lobsang!" obratio mi se učitelj. "Video sam te na zabranjenom putu; da sam redar, sada bi te bridelo na mnogim mestima. Bio bi sretan da za kaznu moraš satima da stojiš." Nasmejao se i nastavio: "Međutim, i ja sam nekada radio slične stvari, i sada osetim zabranjeno uzbuđenje kad gledam druge da rade ono što ja više ne mogu. No, šta je to tako hitno?" Podigao sam pogled prema njemu i rekao: "Poštovani lama, slušao sam užasne stvari o ljudima iz zapadnog sveta, i u mozgu mi stvarno vlada zbrka. Ne znam jesu li me ismevali - jesu li od mene načinili većeg glupaka nego što jesam - ili čuda koja su mi opisivali nisu čuda." "Pođi sa mnom, Lobsang!" rekao je moj učitelj. "Upravo sam krenuo u svoju sobu. Nameravao sam da meditiram, ali umesto toga ćemo porazgovarati o tome. Meditacija može da pričekava." Okrenuli smo se, i jedan pored drugoga krenuli u njegovu sobu. Ušao sam za njim. Umesto da sedne na pod, pozvonio je poslužitelju da nam donese čaj. A onda smo otišli do prozora, i gledali našu lepu, prostranu zemlju, koja je možda jedno od najlepših mesta na celom svetu. Ispod nas nalazio se raskošan vrt pun drveća, poznat kao Norbu Linga ili Perivoj dragulja. Između krošanja drveća belasala se divna čista voda, a mali hram Najduhovnijeg od Svih, koji se nalazio na jednom ostrvu, blistao je okupan sunčevim svetlom. Neko je prelazio na drugu stranu puteljkom napravljenim od kamenih ploča između kojih je voda nesmetano tekla, a ni ribama nisu bile prepreka. Mislim da sam u prolazniku prepoznao jednog od visokih članova vlade. "Da, Lobsang, ide u posetu Najduhovnijem od Svih," rekao je moj učitelj.

telj, iako ga ništa nisam pitao. Zajedno smo neko vreme gledali kroz prozor, jer je bilo prijatno posmatrati perivoj i Srećnu reku koja se belasala iza njega kao da se raduje ovom divnom danu. Takođe, pogled nam je sezao sve do Skelanskog pristaništa - jednog od mojih omiljenih mesta, koje mi je bilo izvor neiscrpnog užitka i zadovoljstva. Rado sam gledao skelara kako ulazi u svoj naduvani kožni čamac i vesla prema drugoj obali.

A dole, između nas i Norbu Linge, Lingkor drumom sporo su hodali hodočasnici. Uopšte nisu gledali prema našem Čakporiju, već su neprestano buljili u Perivoj dragulja da im što god ne prokne, jer mora da su ti, inače budni hodočasnici, znali da će Najduhovniji od Svih biti u Norbu Lingi. Video sam i Kašja Lingu, mali perivoj pun drveća pored Skelskog drumu.

Poslužitelj nam je doneo čaj i dobru hranu. Moj učitelj lama Mingjar Dondup je rekao: "Dođi, Lobsang, prekinućemo post, jer ne može se razgovarati praznog želuca, sem ako i glava nije prazna!" Smestio se na jedan od tvrdih jastuka na kojima mi Tibetanci sedimo prekrštenih nogu. Na njegov znak hitro sam seo, jer me je pogled na hranu uvek požurivao. Jeli smo u tišini. U Tibetu, naročito među redovnicima, smatra se nepriličnim govoriti ili praviti buku kada je posluženo jelo. Redovnici jedu u tišini kada su sami, ali u svakoj većoj kongregaciji čitač za vreme jela glasno čita iz svetih knjiga. On je na povišenom mestu, pa može da istovremeno čita i motri ostale redovnike, naročito one toliko zaokupljene jelom da nemaju vremena da slušaju njegove reči. Kada jede veća grupa redovnika, prisutni su i redari, koji paze da niko sem redovnika-čitača ne govori. Ali mi smo bili sami; razmenili smo nekoliko beznačajnih primedbi, znajući da su mnogi stari običaji, poput ćutanja za vreme jela, dobri za disciplinu gomile, ali da ih se ne treba pridržavati par poput nas dvojice. I sebe sam svrstao u kolege jednog od najvećih ljudi moje zemlje. "Onda, Lobsang," rekao je moj učitelj kada smo pojeli, "reci mi šta te toliko muči?"

"Poštovani lama!" rekao sam uzbuđeno, "jedan trgovac s kojim sam nakratko porazgovarao na Zapadnim vratima dao mi je neke neobične informacije o ljudima sa Zapada. Rekao mi je da oni naše religijske slike smatraju opscenim. Ispričao mi je neve-

rovatne stvari o njihovim običajima u pogledu polnog odnosa, a ja još nisam siguran da se nije našalio sa mnom." Moj me je učitelj pogledao. Trenutak-dva je razmišljao, a onda rekao; "Da bismo zašli dublje u taj problem, Lobsang, potrebno je više vremena. Uskoro ćemo morati na našu službu. Prvo ćemo o jednom aspektu tog pitanja, slažeš li se?" Klimnuo sam žustro, jer me sve to zaista zbunjivalo. Moj učitelj je rekao: "To proizilazi iz religije. Religija Zapada drugačija je od religije Istoka; razmotrićemo njihove razlike, i uveriti se koliko je religija povezana sa tom temom koja tebe zanima." Popravio je halju oko sebe i pozvonio poslužitelju da odnese ostatke jela. Kada je to bilo gotovo, okrenuo se prema meni i započeo raspravu koju sam držao čarobnom.

"Lobsang," rekao je, "moram da uporedim jednu od zapadnih religija sa našom, budističkom. Shvatićeš da su se učenja našeg prosvetitelja Gautame ponešto izmenila. Tokom proteklih godina i vekova, otkako je Gautama otišao s ove zemlje i od njegove elevacije do budastva, učenja koja je on lično naučavao promenila su se. Neki od nas misle da su se promenila nagore, drugi drže da su ta učenja usklađena sa modernom mišlju." Osmotrio me da proverim da li ga dovoljno pažljivo pratim i razumem li njegove reči. Sasvim sam ga razumeo, i pomno slušao. Kratko mi je klimnuo i nastavio.

"Imali smo uzvišeno biće koje zovemo Gautama, a neki Buda. Hrišćani su takođe imali svoje uzvišeno biće, svog Svevišnjeg. Uzvišeno je biće predložilo određena učenja. Legenda i, u stvari, stvarni zapisi svedoče i potvrđuju činjenicu da je njihovo uzvišeno biće, koje je, prema njihovim vlastitim svetim spisima, lutalo 'pustinjom' izvan zemlje, zaista posetilo Indiju i Tibet u potrazi za znanjem, a zapravo tražeći religiju podesnu za zapadnjački način mišljenja i zapadnjačku duhovnost. To je uzvišeno biće došlo u Lasu i posetilo našu katedralu Džo Kang. Uzvišeno biće se potom vratilo na Zapad i stvorilo religiju koja je nesporno bila zadivljujuća i primerena zapadnjacima. Nakon iščeznuća tog uzvišenog bića sa Zemlje - kao što je i naš Gautama iščezao - u hrišćanskoj su se crkvi pojavile nesuglasice. Nekih šezdeset godina nakon njegove smrti ili iščeznuća, održana je skupština, ili zasedanje, u mestu zvanom Konstantinopolj. U hrišćanskoj su

dogm'i načinjene izvesne promene - izmenjena su neka hrišćanska verovanja. Verovatno su neki sveštenici tog doba posegnuli za mučenjima kako bi održali disciplinu onih nepokornijih u svojoj kongregaciji." Ponovo me je pogledao da proveri pratim li ga. Opet sam mu dao do znanja da ne samo da ga pratim, već i da me to vrlo zanima.

"Muškarci koji su bili prisutni na skupštini u Konstantinopolju u godini šezdesetoj nisu bili naklonjeni ženama, upravo kao što neki naši redovnici osećaju slabost pri samoj pomisli na ženu. Većina je njih polno opštenje smatrala prljavim, nečim što služi samo za to da se produži vrsta. Bili su to muškarci koji nisu imali jake polne porive; nesumnjivo su imali druge porive od kojih su neki možda bili duhovne prirode - ne znam, znam samo da su te godine polno opštenje proglasili prljavom, đavoljom rabotom. Odredili su da deca na ovaj svet dolaze nečista i da ne zaslužuju nagradu dok se ne očiste." Na trenutak je učutao, a onda se nasmešio. "Ne znam šta je trebalo da se dogodi s milionima dece koja su rođena pre tog skupa u Konstantinopolju!

"Shvati, Lobsang, pričam ti o hrišćanstvu onako kako ga ja shvatam. Kada budeš živio među tim ljudima, možda ćeš steći drugačiji utisak, koji će potisnuti moja stajališta i učenja." Uto se začuo zvuk školjki i truba u hramu. Oko nas je započelo ubičajeno komešanje disciplinovanih ljudi koji su se spremali na službu. I nas dvojica smo ustali i očistili svoju odeću pre polaska u hram. Pre nego što smo se rastali, moj učitelj je rekao: "Lobsang, posle službe dođi u moju sobu, nastaviceemo razgovor." Ušao sam u hram, zauzeo mesto među svojim drugovima, izmolio svoje molitve i zahvalio se svom vlastitom Bogu što sam Tibetanac kao i moj učitelj Mingjar Dondup. U starom hramu bila je divna atmosfera bogoslužjenja, obavijena nežnim oblacima tamjana pomoću kojega smo dolazili u vezu sa ljudima na drugim nivoima postojanja. Tamjan ne samo da ima prijatan miris, nije samo ono što "raskužuje" hram - on je živa sila, sila takvog sklopa da, kada izaberemo određenu vrstu tamjana, zaista možemo da kontrolišemo broj vibracija. Noćas se u hramu tamjan kovitlao u oblacima, stvarajući blagu atmosferu starog vremena. Pogledao sam tamnu izmaglicu unutar hrama. Čulo

se duboko pojanje starih lama, povremeno praćeno zvucima srebrnih zvona. Noćas je s nama bio i jedan japanski redovnik. Došavši iz Indije, prevalio je dug put kroz našu zemiju. U svojoj je zemlji bio velik ćovek. Doneo je iz Japana svoje drvene bubnjeve, koji su u religiji japanskih redovnika jako važni. Divio sam se umešnosti japanskog redovnika i izuzetnoj muzici koju je izvodio na svojim bubnjevima. Bilo je neobićno što se udara- njem po nekoj vrsti drvene kutije može proizvesti takav zvuk. Po drvenom bubnju udario je batićima na kojima je bio pričvr- šćen po jedan zvonćić; naše su ga lame pratili srebrnim zvonćićima, i velika polukupola u hramu zahućala bi u odgovarajućim vremenskim razmacima. Ćinilo se da ćitav hram vibrira, da i sami zidovi trepere i njišu se, a izmaglica po skrovitim mestima kao da je oblikovala lica, lica davno preminulih lama. Ali, ovaj put služba je prebrzo završila, i ja sam požurio na sastanak sa svojim učiteljem lamom Mingjar Dondupom.

"Nisi zakasnio, Lobsang!" veselo je rekao moj učitelj. "Mislio sam da ćeš se zadržati na jednom od onih bezbrojnih brzih obroka!" "Ne, poštovani lama," rekao sam, "jedva ćekam da se prosvetlim. Tema o polnosti u zapadnom svetu zaista me je začudila nakon što sam od trgovaca i još nekih mnogo slušao o tome." Nasmejao mi se i rekao: "Polnost svugde pobuđuje zanimanje! Najzad, polnost je to što ljude održava na ovoj Zemlji. Ako želiš, razgovaraćemo o tome."

"Poštovani lama," rekao sam, "jednom ste rekli da je polnost druga najveća sila u svetu. Šta ste time mislili? Ako je polnost toliko nućna da bi se saćuvala svetska populacija, zašto onda nije najvažnija sila?" "Lobsang, najveća sila u svetu," odgovorio mi je učitelj, "nije polnost. Najveća sila od svih sila je mašta, jer bez mašte ne bi bilo polnog nagona. Ako muškarac nema mašte, on ne može biti zainteresovan za ženu. Bez mašte ne bi bilo ni umetnika, ne bi bilo nićega dobrog ni stvaralaćkog!" "Ali, poštovani lama," rekao sam, "vi tvrdite da je mašta neophodna za polnost? Kako se onda ta tvrdnja primenjuje na životinje?" "Životinje imaju maštu, Lobsang, upravo kao i ljudska bića. Mnogi ljudi misle da su životinje nerazumna bića, bez ikakvog oblika inteligencije, bez ikakva oblika razbora, pa ipak ti ja, koji sam živeo

iznenadujuće mnogo godina, tvrdim da nije tako." Moj me učitelj pogledao, pripretio prstom i rekao: "Ti koji kažeš da voiiš hramske mačke, zar ćeš reći da one nemaju mašte? Ti uvek razgovaraš sa tim mačkama, zastaneš da ih pomiluješ. Nakon što si jednom pokazao nežnost prema njima, one će te drugi, treći put, i uvek - čekati. Da su njihove reakcije bezosećajne, da se radi samo o moždanim šablonima, onda te mačka ne bi svaki put čekala, već bi čekala dok se ne utvrdi ta navika iskazivanja pažnje. Ne, Lobsang, sve životinje imaju maštu. Životinja zamišlja užitak koji će osećati sa svojim partnerom, a potom se događa ono neizbežno!"

Kada sam razmislio o tome, kada sam se udubio u tu temu, bilo mi je sasvim jasno da moj učitelj ima pravo. Gledao sam mlade ptice - mlade kokoši - kako uzbuđeno lepršaju krilima gotovo istovetno kao što mlade žene trepću trepavicama! Posmatrao sam ptičice, i uočio njihovu želju dok čekaju da im se partneri vrate posle napornog traženja hrane. Video sam radost s kojom zaljubljena ptičica dočekuje svog izabranika. Kada sam o svemu tome promislio, shvatio sam da životinje zaista poseduju maštu, pa su tvrdnje mog učitelja da je mašta najveća sila na zemlji postale smislene.

"Poštovani lama, jedan od trgovaca mi je rekao da se osoba koja je okultnija više protivi polnosti," rekao sam. "Je li to istina? Čuo sam toliko toga da stvarno ne znam u šta da poverujem i šta je istina." Lama Mingjar Dondup je tužno klimnuo i odgovorio: "Lobsang, istina je da mnogim ljudima koji su zaokupljeni okultizmom nije simpatična polnost; okultizam i polnost obrnuto su proporcionalni. Znaš da najveći okultisti nisu normalni, to jest, da s njima nešto nije u redu u fizičkom pogledu. Čovek može bolovati od teških bolesti, kao što su tuberkuloza, rak itd. Čovek može patiti od nervne bolesti - šta god to bilo, to je bolest, a ona povećava metafizičke percepcije." Jedva primetno se smrknuo, a onda nastavio: "Mnogi ljudi drže da je polni nagon velika pokretačka sila. Neki ljudi iz ovog ili onog razloga koriste metode da uzdignu taj polni pokretač, a onda se mogu okrenuti duhovnim stvarima. Kada se jednom muškarac ili žena okrenu od neke stvari, oni postaju njeni smrtni neprijatelji. Nema većeg protivnika alkoholizmu od bivšeg pijanca! Na isti način će se muškarac

ili žena koji su se odrekli polnog odnosa (možda zato što nisu mogli zadovoljiti ili biti zadovoljeni!) okrenuti okultizmu, i ona pokretačka sila koja je dotada bila usmerena (uspešno ili neuspešno) prema polnim avanturama, preusmeriće se prema okultnim. Ali, na nesreću, takvi ljudi su često skloni neuravnoteženosti; skloni su brbljarijama da je napredak moguć jedino ako se odbaci polnost. Ništa ne može biti fantastičnije ni izopačenije od polnosti; neki od najvećih ljudi vode normalan život, a istovremeno neprestano napreduju u metafizici." ^

Upravo u tom trenutku je ušao veliki lekar-lama Činrobnobo; pozdravili smo ga, i on je seo kraj nas. "Baš objašnjavam Lobsangu neke stvari o polnom životu i okultizmu," objasnio je moj učitelj. "Ah, da!" rekao je lama Činrobnobo, "vreme je da sazna nešto o tome; već dugo o tome mislim." Moj je učitelj nastavio: "Oni koji žive normalnim polnim životom - zbog čega on i postoji - povećavaju svoju duhovnu snagu. Polnost se ne sme zloupotrebiti ali, sa druge strane, ne sme se ni odbacivati. Izazivanjem vibracija kod neke osobe, može se povećati njena duhovnost. Međutim, želim da naglasim," ozbiljno me je pogledao, "da je polno opštenje opravdano samo za one koji se vole, za one koje povezuje duhovna privlačnost. Ono što je nedopušteno i protivzakonito nije ništa drugo do prostitucija tela, koja može samo naškoditi. Sem toga, muškarac ili žena trebalo bi da imaju samo jednog partnera, i izbegavaju sva iskušenja koja čoveka mogu skrenuti sa puta istine i ispravnosti."

Lama Činrobnobo je dodao: "Ali postoji još jedna stvar o kojoj bismo morali da razgovaramo, cenjeni kolega, a to je kontrola rađanja. Ostaviću vas nasamo da o tome raspravite." Ustao je, duboko nam se naklonio i izašao iz sobe.

Moj učitelj je trenutak pričekao, a onda upitao: "Lobsang, jesi li umoran?" "Nisam, gospodine," odgovorio sam, "želim da naučim što više, jer mi je sve ovo vrlo neobično." "Onda moraš da znaš da su ljudi u ranom periodu života na Zemlji živeli u porodici. Po celom svetu su postojale male porodice, koje su tokom vremena prerasle u velike. No, dolazilo je do svađa i razdora, što je među ljudima, čini se, neizbežno. Jedna se porodica borila protiv druge. Pobjednici su ubijali muškarce i uzimali njihove žene.

Uskoro je postalo jasno da je što je porodica veća - u međuvremenu je prerasla u pleme - to jača i sigurnija od napada drugih." Pogledao me je pomalo žalosno, pa nastavio: "Kako su prolazile godine i vekovi, plemena su se povećavala. Neki su muškarci postali sveštenici, ali sveštenici sa nešto političke vlasti, koji su jednim okom gledali u budućnost. Sveštenici su odlučili da moraju imati neki sveti proglas - što bi nazvali Božjom zapovešću - koji bi koristio plemenu kao celini. Propovedali su da čovek mora biti plodan i razmnožavati se. Tada je to bila nasušna potreba, jer da se ljudi nisu 'množili', njihovo bi pleme slabilo, pa možda i nestalo. I tako su sveštenici naredili da ljudi moraju biti plodni i razmnožavati se, što je bila garancija za budućnost njihovog sopstvenog plemena. Međutim, tokom vekova i vekova postalo je jasno da se populacija povećava takvom brzinom da je svet postao prenaseljen, da ima više ljudi nego zaliha hrane. Na tom se polju nešto mora uraditi."

Sve sam ovo razumeo, sve mi je bilo logično, i bilo mi je drago što su mi moji prijatelji iz Pargo Kalinga - trgovci koji su toliko mnogo i tako daleko putovali - rekli istinu.

Moj učitelj je nastavio: "Neke religije čak i danas drže da je pogrešno postaviti granice u pogledu rađanja dece, ali ako pogledamo svetsku istoriju, videćemo da je većina ratova vođena zbog nedostataka životnog prostora. U zemlji u kojoj se brzo povećava broj stanovnika zna se da, ako se stanovništvo bude tako povećavalo, neće biti dovoljno hrane. Takve zemlje započinju ratove, govoreći da sebi moraju da osiguraju životni prostor!" "A kako biste vi, poštovani lama, rešili taj problem?" "Lobsang!" odgovorio je, "stvar je jednostavna ako se muškarci i žene dobre volje sastanu da porazgovaraju o tome. Stari religijski oblici - stara religijska učenja - bili su dobri dok je svet bio mlad, kada je bilo malo ljudi, ali danas je neizbežno - a uskoro će naročito biti! - da se drugačije pristupi ovom problemu. Pitaš me šta bih učinio? Ozakonio bih kontrolu rađanja. Podučavao bih ljude o kontroli rađanja, o tome kako se ona postiže, i o svemu onome što se na tom polju otkrije. Ljudima koji žele da imaju potomstvo omogućio bih da imaju možda jedno ili dvoje djece, a one koji ne žele decu naučio bih kako da se zaštite. Prema našoj religiji,

Lobsang, u tome nema ničega lošeg. Proučavao sam stare knjige koje su mnogo, mnogo starije od života u zapadnim područjima ovog globusa, jer kao što znaš, život se prvo pojavio u Kini i u područjima oko Tibeta, proširio se na Indiju, a tek onda na Zapad. Međutim, sada ne razgovaramo o tome."

Tada sam odlučio da svog Učitelja zamolim, čim mi se uka- že prilika za to, da mi priča o poreklu života na Zemlji, ali sam se setio da učim o polnosti. Moj me je učitelj posmatrao, i kada je video da ga pažljivo slušam, nastavio: "Kao što sam govorio, prenaseljenost je uzrokovala većinu ratova. Činjenica je da će i dalje biti ratova - uvek će ih biti - sve dok je broj stanovnika velik i u neprestanom rastu. A ratovi su i potrebni, jer bi u pro- tivnom svet bio pretrpan ljudima. Kad odeš iz Tibeta, u kojem je malo stanovnika, zaprepastiće te pa i prestraviti ogroman broj, zapravo ogromno mnoštvo ljudi. Videćeš da su moje reči tačne; ratovi su nužnost kako bi se ograničio broj stanovnika na Zemlji. Ljudi dolaze na svet da bi učili, a da nema ratova i bolesti, ne bi postojao ni način da se populacija zadrži pod kontrolom i da se stanovništvo prehrani. Bili bi kao rojevi skakavaca koji jedu sve pred sobom i sve zagade, i na kraju bi i sami sebe uništili." "Poštovani lama!" rekao sam, "neki od trgovaca koji su po- minjali kontrolu rađanja kažu da je mnogo ljudi drže grešnom. Recite, zašto tako misle?" Moj je učitelj na trenutak razmišljao, verovatno se pitajući koliko bi trebalo da mi kaže budući da sam još mlad, a onda je odgovorio: "Za neke kontrola rađanja znači ubistvo nerođene osobe, ali po našoj veri, Lobsang, duh ne ulazi u nerođeno dete. Po našoj veri nije moguće takvo ubistvo i, u svakom slučaju, apsurdno je reći da su mere opreza u pogledu začeca ubistvo. To je kao da kažemo da ubijamo velik broj biljaka ako sprečavamo da njihovo seme proklija! Ljudska bića često za- mišljaju kako su nešto najlepše što se ikad dogodilo u ovom veli- kom Svemiru. Čovekov je život, u stvari, samo jedan oblik života, a sem toga ljudi nisu najviši oblik života, no nećemo više o tome." Razmišljao sam o nečemu što sam ranije čuo. To me je šoki- ralo - takva užasna stvar - da sam se morao prisiliti da o njoj govorim. "Poštovani lama! Čuo sam da se neke životinje, krave, na primjer, oplođuju neprirodnim načinom. Je li to tačno?" Moj

je učitelj na trenutak izgledao zgranut. "Da, Lobsang, to je tačno. Neki ljudi na Zapadu nastoje da uzgoje marvu takozvanim veštačkim osemenjivanjem, što znači da krave veštački osemenjuje čovek, umjesto da to uradi bik. Ti ljudi, izgleda, ne shvataju da je stvaranje mladunčeta, bez obzira na to je li čovečje, medvede ili kravlje, nešto više od mehaničkog parenja. Ako želimo da imamo dobru lozu, onda u procesu sparivanja mora postojati ljubav ili neka vrsta privlačnosti. Da se ljudi oplođuju veštačkim putem, moglo bi se dogoditi da - zato što su rođeni bez ljubavi - postanu podljudi! Ponavljam ti, Lobsang, da je za bolju ljudsku ili životinjsku vrstu neophodno da se roditelji vole, da oboje budu potaknuti i duhovnom i fizičkom vibracijom. Veštačka oplodnja, izvršena u okolnostima bez ljubavi, zaista rezultira lošom vrstom. Smatram da je veštačka oplodnja jedan od najtežih zločina na Zemlji."

Večernje su se senke iskradale iz sobe, lama Mingjar Dondup kupao se u sve gušćem sutonu, i dok je sumrak postajao tamniji ugledao sam njegovu auru kako svetli zlatnom bojom duhovnosti. Meni je, jer sam vidovit, ta svetlost bila jasno vidljiva i prodirala je kroz suton. Moja su mi opažanja vidovnjaka potvrdila - kao da to već nisam znao - da sam u društvu jednog od najvećih ljudi Tibeta. Osetio sam toplinu u svojoj nutрини, osetio da celo moje biće diše ljubavlju prema njemu, mom učitelju i mentoru. Odozdo iz hrama zahučale su školjke, ali ovaj put nisu pozivale nas, već druge. Zajedno smo prišli prozoru. Moj mi je učitelj položio ruku na rame, i tako smo posmatrali dolinu ispod nas - dolinu koja je bila delimično uvijena u purpurnu tamu. "Pusti da te savest vodi, Lobsang," rekao mi je. "I znaćeš da li je neka stvar ispravna ili nije. Otići ćeš daleko - dalje nego što možeš da zamisliš - i zapadaćeš u mnoga iskušenja. Neka ti tvoja savest bude vodič. Mi Tibetanci miroljubivi smo ljudi. Malobrojni smo, no mi smo ljudi koji žive u miru, koji veruju u svetost, koji veruju u čistoću Duha. Kuda god budeš išao, šta god budeš trpeo, neka te vodi tvoja savest. Mi pokušavamo da ti pomognemo. Pokušavamo da ti damo najveću telepatsku moć i vidovitost, tako da ćeš u budućnosti, dokle god budeš živeo, moći da telepatski komuniciraš sa velikim lamama ovde u visokim Himalajima, sa velikim

lamama koji će sve svoje vreme posvetiti čekanju tvojih poruka.” Čekanju mojih poruka? Bojim se da mi se od zaprepašćenja ukočila vilica. *Mojih* poruka? Šta to ima tako posebnog u meni? Zašto bi veliki lame neprekidno čekali moje poruke? Moj se učitelj nasmejao i pljesnuo me po ramenu. "Razlog tvog postojanja, Lobsang, jeste naročit zadatak koji moraš da obaviš. Uprkos svim naporima, uprkos svim patnjama, uspećeš. Ali zaista ne bi bilo pošteno da u nekom stranom svetu budeš prepušten samo- me sebi, u svetu koji će te ismevati i nazivati te lažovom, prev- rantom i lupežom. Nikada ne očajavaj, nemoj nikada odustati, jer će pravda prevagnuti. Ti ćeš - Lobsang - pobediti!”

Večernje su se sene pretvorile u tamu noći, a ispod nas su za- treperila svetla grada. Iznad nas je bio mladi mesec koji je virio iza ruba planina. Planete su, beskonačni milioni planeta, svetlu- cale na purpurnom nebeskom svodu. Podigao sam pogled, raz- mišljao o svim prognozama - o svim proročanstvima - u vezi sa mnom, a i o veri i poverenju koje mi je poklanjao moj prijatelj, moj učitelj lama Mingjar Dondup. I bio sam zadovoljan.

Poglavlje X

Nastavnik je bio loše raspoložen; možda mu je čaj bio previše hladan, možda *tsampa* nije bila pečena ili smešana po njegovom ukusu. Bio je loše volje; mi smo dečaci sedili u razredu gotovo drhteći od straha. Neočekivano je nasrnuo na dečake sa moje leve i desne strane. Imao sam dobro pamćenje, znao sam savršeno lekcije - mogao sam da ponovim poglavlje i stihove iz bilo kojeg dela sto osamdeset svezaka velike knjige Kan-gjur. Tras! Tras!" Skočio sam tridesetak centimetara uvis od iznenađenja, kao i tri dečaka sa leve i tri sa desne strane. Na trenutak smo jedva mogli da razlučimo koji od nas je primio udarac, ali kada je nastavnik malo snažnije udario štapom, shvatio sam da sam ja bio taj nesrećnik! Nastavio je da me tuče, neprekidno ponavljajući: "Lamin mezimac! Razmaženi idiot! Naučiću te da shvatiš nešto!" Iz moje halje se tako prašilo da sam počeo da kišem. To ga je još više razbesnelo, i stvarno se trudio da istera što više prašine iz moje halje. Na sreću sam - što on nije znao - predvideo njegovo raspoloženje i obukao više odeće nego inače, pa me - što mu ne bi bilo drago da otkrije - njegovi udarci nisu tako uznemirili. Sve u svemu, očvrstao sam.

Taj je nastavnik bio tiranin. Tražio je savršenstvo, a sam nije bio savršen. Ne samo da smo naše radne lekcije morali znati napamet, nego ako izgovor, modulacija glasa, nije bio onakav kakav je on želio, izvadio bi štap, zamahnuo i izudarao nas po leđima. I sada je izvodio svoj ritual, a ja sam se gušio od prašine. Mali se dečaci u Tibetu, kao svi mali dečaci u svetu, valjaju po prašini kada se tuku ili igraju, a oni koji su van ženskog uticaja ne proveravaju uvek jesu li istresli prašinu iz svoje odeće; moja je bila puna prašine, i ovo joj je zaista bilo dobro proletnje čišćenje. Nastavnik me je i dalje udarao, govoreći: "Ja ću te naučiti da ne izgovaraš pogrešno reči! Da iskazuješ poštovanje prema svetom znanju! Razmaženi idiote, uvek izostaješ sa časova, a onda se po-

javiš i znaš više od onih koje sam učio - beskorisno derište - naučicu ja tebe, naučićeš ti na ovaj ili onaj način!”

Mi u Tibetu sedimo na podu prekrštenih nogu, uglavnom na jastucima debelim desetak santimetara, a ispred nas su stolovi visoki od dvadeset četiri do trideset šest santimetara, zavisno od visine đaka. Nastavnik je silovito spustio ruku na moj potiljak i gurnuo mi glavu na sto, na kojem je bila školska pločica i nekoliko knjiga. Duboko je udahnuo i stvarno se bacio na posao. Uvijao sam se samo iz navike, ne zato što me je bolelo, jer smo uprkos njegovim vrlo revnim nastojanjima mi, dečaci, bili očvršli, gotovo "oguglali na batine", budući da su se takve stvari događale svaki dan. Neki se dečak, šesti ili sedmi dečak sa moje desne strane, tiho zakikotao, nastavnik me ispustio, kao da sam ga iznenada ožario, i poput tigra skočio na tog dečaka. Pazio sam da se ne odam, jer me je zabavljalo kada sam ugledao oblak prašine koji se podizao oko dečaka u tom trenu! Meni zdesna čuli su se uzvici bola, straha i užasa, jer je nastavnik naslepo udario ni sam ne znajući kojeg dečaka tuče. Konačno je, bez daha, i bez sumnje mnogo raspoloženiji, prestao da batina. "Ah!" dahtao je, "to će naučiti vas male monstrume da obratite pažnju na ono što ja govorim. A sada, Lobsang Rampa, počni ispočetka i pazi da ti izgovor bude savršen." Počeo sam ispočetka i, kada sam bolje razmislio, zaista sam to dobro radio. Ovaj sam put razmišljao - a onda opet razmišljao - i nastavnik više nije bio ljut na mene, i više nisu padali žestoki udarci.

Za vreme nastave, ukupno pet časova tog predmeta, nastavnik je paradirao gore-dole prodorno nas sve motreći, i nije bila potrebna nikakva provokacija da se naglo okrene i uhvati nekog nesrećnika kad ovaj misli da ga ne gleda. U Tibetu dan počinje u ponoć, počinje službom, a, naravno, postoje i redovne službe u redovnim vremenskim razmacima. Zatim moramo da obavljamo manuelne poslove da bismo ostali skromni, da ne bismo na domaće osoblje "gledali s visoka". Takođe smo imali odmore, a nakon njih odlazili smo u učionice. Nastava je trajala neprekidno pet sati, i za sve to vreme nastavnici su se zaista trudili da nas prisile da temeljno naučimo. Cela naša nastava trajala je više od pet sati, ali ova, popodnevna, trajala je upravo toliko.

Sati su sporo odmicali, činilo nam se da smo danima u toj učionici. Činilo se da su senke gotovo nepomične, a sunce iznad naših glava kao da se ukorenilo na jednom mjestu. Uzdisali smo s ogorčenjem i dosadom, mislili smo kako bi jedan od bogova trebalo da siđe na zemlju i skloni ovog nastavnika, najgoreg od svih, očito zaboravljajući da je i on jednom [o, kako davno!] takođe bio đak.

Najzad se začula truba, koje se zvuk razlegao dolinom i kao jeka vraćao u Potalu. Uzdahnivši, nastavnik je rekao: "Pa, bojim se da vas moram pustiti, ali verujte mi, momci, kada se ponovo sretnemo, proveriću jeste li štogod naučili!" Dao nam je znak i pokazao prema vratima. Dečaci iz reda najbližeg vratima poskakali su na noge i munjevito izjurili. Upravo kada sam se spremao da krenem, on me pozvao nazad. "Ti Utorak Lobsang Rampa," rekao je, "ti idi svom učitelju i uči, ali ne vraćaj se ovamo da se praviš važan pred dečacima koje ja podučavam. Tebe podučavaju pomoću hipnoze i drugim metodima. Osim toga, proveriću mogu li da te izbacim iz razreda." Ošamario me po obrazu i nastavio: "Gubi mi se s očiju, mrzim i pogled na tebe. Drugi se ljudi žale da učiš više od dečaka koje ja podučavam." Čim je ispustio moj okovratnik, jurnuo sam prema vratima i nisam se ni potrudio da zatvorim. Proderao se za mnom, ali se ja se nisam osvrtao na to.

Napolju su me pričekali neki dečaci. Bili smo daleko izvan dometa nastavnikovog uha. "Morali bismo nešto da preduzmemo," rekao je jedan dečak. "Da!" potvrdio je drugi, "nekoga će i povrediti ako ovako nastavi." "Ti, Lobsang," rekao je treći, "hvališ se svojim učiteljem i mentorom, zašto mu ne ispričaš kako nas zlostavlja?" Razmislio sam o tome, i zamisao mi se dopala. Mi smo morali da učimo, ali nije bilo razloga za takvu brutalnost. Što sam više o tome premišljao, ta mi se ideja činila sve boljom; otići ću do svog učitelja i ispričaću mu kako nas maltretira, a on će tom nastavniku očitati bukvicu i pretvoriti ga u žabu krastaču ili slično. "Da!" uzviknuo sam. "Idem." Okrenuo sam se i otrčao.

Žurio sam poznatim hodnicima, penjući se sve više i više, gotovo do krova. Ubrzo sam skrenuo u hodnik lama, i utvrdio da je moj učitelj u svojoj sobi. Pozvao me da uđem. "Onda, Lobsang! Uzbuđen si. Jesu li te proglasili redovnikom ili slično?" Pogledao

sam ga prilično skrušeno i rekao: "Poštovani lama, zašto nas dečake zlostavljaju u razredu?" Moj me učitelj vrlo ozbiljno pogledao i upitao: "Kako vas zlostavljaju, Lobsang? Sedi i ispričaj mi šta te muči."

Seo sam i započeo svoju tužnu priču. Sve vreme moj je učitelj ćutao i uopšte me nije prekidao. Pustio me je da govorim, i kada sam konačno završio svoju žalopojku ostao sam skoro bez daha. "Lobsang," rekao je moj učitelj, "pomisliš h katkada da je i sam život škola?" "Škola?" pogledao sam ga kao da je iznenada skrenuo s uma. Ne bih bio više iznenađen ni da mi je rekao da je zašlo sunce, a izašao mesec! "Poštovani lama," bio sam zaprepašćen, "jeste li rekli da je život škola?" "Sasvim sigurno jesam, Lobsang, malo se odmori, popićemo čaj, a onda ćemo razgovarati."

Poslužitelj je na poziv uskoro uneo čaj i ukusno jelo. Moj učitelj je zaista vrlo malo jeo. A ja sam, kao što je jednom rekao, jeo za četvoricu! Ali to je rekao uz takav nestašan smešak da je bilo očito ne želi da me uvredi. Često me je zadirkivao, i znao sam da nikada i ni zbog kakvog razloga ne bi rekao nešto što bi drugoga povredilo. Meni stvarno nije smetalo ono što bi mi rekao, jer sam znao da je dobronameran. Sedeli smo i pili čaj, potom je učitelj napisao jedno pismo i dao ga poslužitelju da ga odnese jednom lami. "Lobsang, rekao sam da ti i ja nećemo doći u hram na večernju službu, jer moramo o mnogo čemu da razgovaramo, pa iako su službe u hramu vrlo bitne, preko ti je potrebno više poduke nego dosad."

Ustao je i prišao prozoru. I ja sam se digao na noge i pridružio mu se, jer mi je velik užitak pričinjavalo gledanje kroz prozor i posmatranje svega što se događa, budući da je soba mog učitelja bila na jednom od najviših mesta u Čakporiju, pa se iz nje čovek mogao nagledati širokih prostranstava i udaljenih mesta. Sem toga, imao je teleskop. Sate i sate sam provodio uz tu napravu i uživao. Gledao sam preko nizije Lase, posmatrao trgovce u samom gradu, darne iz Lase kako idu u kupovinu, u posetu i (kako je meni izgledalo) naprosto ubijaju vreme. Stajali smo tamo deset ili petnaest minuta i gledali, a onda je moj učitelj rekao: "Sednimo, Lobsang, i porazgovaramo o tom problemu u vezi sa školom. Slažeš li se?"

"Želim da me saslušаш, Lobsang, jer ti ova stvar mora otpočeta biti jasna. Ako ne razumeš o čemu govorim, odmah me prekini, jer je bitno da sve shvatiš. Razumeš li?" Klimnuo sam, a onda sam iz pristojnosti rekao: "Da, poštovani lama, čuo sam. Ako ne budem razumeo, reći ću vam." Klimnuo je: "Život je kao škola. Kada se nalazimo izvan ovoga života, u astralnom svetu, pre nego što siđemo u telo žene, mi sa drugima razgovaramo o tome što ćemo učiniti. Nedavno sam ti ispričao priču o starom Sengu, Kinezu. Rekao sam ti da ćemo uzeti kinesko ime jer bi ti, kakav već jesi, pokušao da povežeš bilo koje tibetansko ime sa nekim Tibetancem kojeg poznaješ. Recimo da je stari Seng, kada je umro i video čitavu svoju prošlost, odlučio da mora da nauči neke lekcije. A onda su ljudi koji su mu pomagali počeli da traže roditelje za njega ili, bolje rečeno, perspektivne roditelje, koji žive u okolnostima i situaciji koja će omogućiti duši starog Senga da nauči željene lekcije." Moj me je učitelj pogledao i rekao: "To je gotovo kao kada dečak koji se sprema da postane redovnik, lekar-redovnik, dolazi u Čakpori. Ako možda želi da radi kućne poslove, onda će bez sumnje otići u Potalu, jer čini se da njima uvek manjka pomoćnog osoblja! Školu biramo prema tome šta želimo da naučimo." Klimnuo sam, jer mi je to sve bilo jasno. Moji roditelji su se dogovorili da dođem u Čakpori, pod uslovom da imam neophodnu istrajnost da položim početni ispit izdržljivosti.

Moj je učitelj lama Mingjar Dondup nastavio: "Za osobu koja će se roditi sve je unapred uređeno; sići će i roditelje je neka žena koja živi u određenom području i koja je udata za muškarca iz određene klase. Drži se da će tamo rođeno dete imati mogućnosti da stekne iskustvo i znanje kako je prethodno planirano. I u određeno vreme, dete se rodi. Ono se prvo mora naučiti da se hrani, mora naučiti da kontroliše određene delove fizičkog tela - mora naučiti da govori i sluša. Znaš, u početku dete ne može da fokusira oči, mora naučiti da gleda. U školi je." Pogledao me, i na licu mu se pojavio smešak kada je rekao: "Niko od nas ne voli školu, neki od nas moraju, a drugi ne moraju da idu u nju. Mi planiramo da idemo u školu, ne zbog karme, već da naučimo druge stvari. Dete raste i postaje dečak, a onda odlazi u učionicu gde nastavnik prema njemu često grubo postupa, ali u tome

nema ničeg lošeg, Lobsang. Disciplina još nikome nije naudila. Disciplina je razlika između vojske i rulje. Ne možeš imati kulturnog čoveka ukoliko se ne disciplinuje. Često ćeš pomisliti da se s tobom loše postupa, da je nastavnik grub i okrutan, ali - šta god sada mislio - ti si se dogovorio da ćeš doći na ovu Zemlju upravo pod tim uslovima." "Ali, poštovani lama!" uzviknuo sam uzbuđeno. "Ako sam se dogovorio da dođem ovamo, onda mislim da bi mi trebalo ispitati mozak. I ako sam se dogovorio i pristao da dođem ovamo, zašto ja o tome ništa ne znam?"

Moj me je učitelj pogledao i nasmejao se, zapravo je prasnuo u smeh. "Znam, Lobsang, kako se osećaš danas," odgovorio je, "ali stvarno nemaš zašto da brineš. Ti si u prvom redu došao na ovu Zemlju da naučiš određene stvari. Zatim, kada ih naučiš, otići ćeš u veliki svet izvan naših granica da učiš o drugim stvari- ma. Taj put neće biti lak; ali na kraju ćeš uspeti, a ja ne želim da budeš malodušan. Svaka je osoba, bez obzira na svoj životni status, sišla na Zemlju iz astralnih visina da bi mogla da uči i, kroz učenje, napreduje. Složićeš se sa mnom, Lobsang, da ako želiš da napreduješ u lamasariju, moraš da studiraš i polažeš ispite. Ne bi imao naročito dobro mišljenje o dečaku kojeg bi iznenada postavili iznad tebe i kada bi, samo protekcijom, postao lama ili opat. Sve dok postoje pravi ispiti, znaš da te neće nadmašiti neko zbog hirovitosti, sklonosti ili favorizovanja neke druge osobe." Da, i to mi je bilo jasno kada mi je objašnjeno; to nije bilo teško shvatiti.

"Na Zemlju dolazimo da naučimo; kako god teške ili gorke lekcije bile koje učimo na ovoj Zemlji, to su lekcije za koje smo se odlučili pre dolaska ovamo. Kada napustimo ovu Zemlju, neko se vreme odmaramo na Drugom svetu, a zatim, ako želimo da napredujemo, idemo dalje. Možemo se vratiti na ovu Zemlju pod drugačijim okolnostima, ili otići dalje na neki potpuno drugačiji stepen postojanja. Često, dok smo u školi, mislimo da dan neće nikada završiti, mislimo da nema kraja nastavnikovoj strogosti. Takav je život na Zemlji; kada bi nam sve teklo glatko, kada bismo imali sve što poželimo, ne bismo učili nego bismo se prepustili da nas nosi struja života. Žalosna je činjenica da mi jedino učimo kroz bol i patnju." "Poštovani lama," upitao sam, "zašto onda neki dečaci, a i neke lame, imaju bezbrižan život? Čini mi se

da mene zapadaju tegobe, loša proročanstva i batine nervoznog nastavnika upravo onda kad uradim najbolje što znam." "Ah, Lobsang, neki od tih ljudi naizgled su vrlo samozadovoljni. Jesi li siguran da su oni zaista zadovoljni sobom? Jesi li siguran, najzad, da su njihovi životni uslovi baš tako laki? Dok ne znaš šta su planirali da rade pre nego što su došli na Zemlju, ne možeš da sudiš. Svako ko dolazi na ovu Zemlju dolazi sa pripremljenim planom, planom onoga šta želi da nauči, šta namerava da radi i šta želi da bude kada napusti ovu Zemlju nakon privremenog boravka u školi. A ti kažeš da si se danas u školi trudio. Jesi li *sigura.nl* Zar nisi bio više samozadovoljan, misleći da o toj temi znaš sve što se o njoj može naučiti? Zar nisi svojim prilično superiornim stajalištem učinio da se taj nastavnik oseća prilično bedno?" Po- gledao me pomalo optužujućim pogledom, i osetio sam da su mi se obrazi zarumeneli. Da, on je stvarno znao! Moj je učitelj imao neobičnu sposobnost da pogodi osetljivo mjesto. Tačno, bio sam samozadovoljan, mislio sam da nastavnik neće moći da mi nađe ni najmanju grešku. Moje je nadmeno stajalište, naravno, mnogo doprinelo nastavnikovoj ljutnji. Klimnuo sam: "Da, poštovani lama, kriv sam koliko i ostali." Moj me učitelj pogledao, nasmešio se i s odobravanjem klimnuo.

"Kasnije ćeš, Lobsang, otići u Čungking, u Kinu, kao što već znaš," rekao je lama Mingjar Dondup. Klimnuo sam. Ne želim čak ni da misliti o vremenu kada budem morao da odem. Nastavio je: "Pre nego što odeš iz Tibeta, stupaćemo u vezu sa raznim koledžima i univerzitetima radi iscrpnih uputstava. Prikupićemo sve pojedinosti, a onda ćemo odlučiti koji koledž ili univerzitet će ti ponuditi upravo onu vrstu poduke kakva će ti trebati. Na sličan način, pre nego što osoba iz astralnog sveta čak i pomisli da dođe na Zemlju, ona pažljivo ispita i proceni šta namerava da radi, što želi da uči, i šta na kraju želi da postigne. A onda se, kao što sam ti već rekao, pronalaze odgovarajući roditelji. To je isto kao kad tražiš odgovarajuću školu."

Što sam više razmišljao o toj ideji sa školom, sve mi se manje sviđala. "Poštovani lama!" upitao sam ga, "zašto neki ljudi boluju od mnogih bolesti, od mnogih nesreća, čemu ih to uči?" Moj učitelj je odgovorio: "Moraš se podsetiti da onaj ko dolazi na ovaj

svet ima mnogo šta da nauči, to nije samo učenje rezbarenja, nije samo učenje jezika ili recitovanje svetih knjiga. Taj čovek mora da nauči i ono što će mu koristiti u astralnom svetu kada napusti Zemlju. Kao što sam ti rekao, ovo je svet iluzija, i on je vrlo podešan da nas nauči patnjama i nevoljama; kroz patnje bi trebalo da naučimo razumevati teškoće i probleme drugih." Razmišljao sam o svemu tome, i činilo mi se da smo načeli vrlo ozbiljnu temu. Moj učitelj mi je očito pročitao misli, jer je rekao: "Da, spušta se noć, vreme je da završimo naš razgovor jer imamo mnogo posla. Ja moram otići do Vrha [kako smo zvali Potalu], i želim da te povedem sa sobom. Bićeš tamo celu noć i celi sutrašnji dan. Sutra možemo da nastavimo našu raspravu. A sad idi i obuci čistu halju, te ponesi jednu rezervnu." Ustao je i napustio sobu. Samo sam trenutak oklevao - zbog zbunjenosti - a onda sam požurio da se preobučem u najbolju odeću i da drugu najbolju ponesem sa sobom.

Zajedno smo lagano cupkali niz planinski drum i kroz Mani Lakang. Upravo kada smo prošli Pargo Kaling ili Zapadna vrata, otpozadi je odjeknuo iznenadan vrisak, koji me umalo izbacio iz sedla. "Jao! Sveti doktore lama!" vikao je ženski glas pored puta. Moj se učitelj osvrnuo i sjahao. Budući da je znao kako sam nesiguran na poniju, dao mi je znak da ostanem u sedlu, za šta sam mu bio zahvalan. "Da, gospođo, šta se događa?" ljubaznim je tonom upitao moj učitelj. Vidio sam nagao, nejasan pokret, i ona mu se bacila ničice pred noge. "Oh! Sveti doktore lama!" govorila je bez daha, "moj suprug, taj bezvredni kozji sin, ne može da začne normalnog sina!" Zabezegnuta vlastitom smelošću, klečala je na zemlji i držala mali zamotuljak. "Ali, gospođo!" rekao je, "zašto krivite svog supruga za bolešljivo dete?" "Zato što je taj gadni čovek uvek trčao za raskalašenim ženama. Stalno misli na suprotni pol. Otkako smo se venčali, on ne može da napravi normalno dete." Na moj očaj, počela je da plače, a suze su joj se slivale u kapima i padale na zemlju poput kamenčića. Poput kamenčića, pomislio sam, što se kotrljaju sa planine.

Moj se učitelj pogledao okolo i upiljio se u tamu koja se pojačavala. Pažnju mu je privukao jedan lik pored Pargo Kanga, koji se pomaljao iz tamnijih senki, lik odrpanca lupeškog izraza lica.

Moj mu je učitelj domahnuo, i ovaj se približio i kleknuo na zemlju pred noge lame Mingjara Dondupaa. Moj ih je učitelj oboje pogledao i rekao: "Ne smete se međusobno okrivljivati zbog nesrećnog rođenja, jer to nije stvar koja se događa među vama, već je to pitanje karme." Ponovo je pogledao dete, i maknuo pokrivače u koje je bilo uvijeno. Uporno ga je posmatrao, i znao sam da gleda detetovu auru. A onda je rekao: "Gospođo! Vaše se dete može izlečiti, odnosno mi ga možemo izlečiti. Zašto ga niste ranije doneli nama?" Nesretnica je ponovo pala na koljena i žurno dala dete mužu, koji ga je uzeo tako pažljivo kao da bi svaki čas moglo eksplodirati. Žena je sklopila ruke i, gledajući u mog učitelja, rekla: "Sveti doktore lama, ko bi na nas obraćao pažnju. Mi smo iz Ragjaba, i u nemilosti smo kod nekih lama. Nismo mogli doći, sveti lama, kolika god nam je bila nužda."

Pomislio sam kako je sve to besmisleno. Bili su to ljudi koji uklanjaju mrtve. Živeli su u jugoistočnom dijelu Lase, i bili su jednako važni kao i ostali članovi naše zajednice. Znao sam to, jer je moj učitelj uvijek isticao da nije važno šta čovek radi; svaki je pojedinačan koristan član zajednice. Sećam se da sam se jednom glasno nasmejao kada je rekao: "Čak su i provalnici, Lobsang, korisni ljudi, jer da njih nema ne bi bilo ni policije, dakle, oni policajcima osiguravaju posao!" Ali ovi iz Ragjaba; mnogi su ih ljudi posmatrali s visoka misleći da su prljavi, jer rade sa mrtvima, zato što režu mrtvace na komade kalco bi ih lešinari mogli pojesti. Znao sam - mislio sam kao i moj učitelj - da oni obavljaju koristan posao, jer je Lasa stenovita, kamenita, pa se grobovi nisu mogli kopati, a i da jesu, Tibet je tako hladan da bi se tela naprosto smrznula, a ne razgradila, i zemlja ih ne bi mogla apsorbovati.

"Gospođo!" zapovedio je moj učitelj, "dete ćete doneti meni lično za tri dana, i učinićemo sve što možemo da ga izlečimo, jer mi se čini da to možemo." Nešto je petljao po torbama, i izvadio komad pergamenta. Brzo je na njemu napisao poruku i pružio je ženi. "Donesite mi ovo u Čakpori, i poslužitelj će se pobrinuti za vas. Obavestiću vratara da ćete doći, i nećete imati nikakvih teškoća. Verujte, svi smo mi u očima bogova ljudska bića, i nemojte nas se plašiti." Okrenuo se i pogledao njenog supruga: "Trebalo bi da budeš veran svojoj ženi." Pogledao je ženu i dodao: "Ne bi

trebalo da toliko kinjite svoga muža. Da ste ljubazniji s njim, on možda ne bi tražio utehu na drugom mjestu! Sad idite kući, i za tri dana se vratite ovamo u Čakpori, a ja ću vas primiti i pomoći vam. Obecavam." Ponovo je uzjahao ponija, i odjahali smo. U da- ljini su se gubile reči zahvale čoveka iz Ragjaba i njegove žene. "Pretpostavljam, Lobsang, da će se barem noćas složiti i biti lju- bazni jedno prema drugome!" Kratko se nasmejao. Pred selom Šo skrenuo je drumom ulevo.

Zaista sam bio zaprepašćen svojim prvim susretom sa mu- žem i ženom. "Sveti lama," upitao sam, "ne razumem zašto su ovi ljudi došli zajedno ako se ne vole?" Moj mi se učitelj nasmešio i odgovorio: "Sada me oslovljavaš sa 'Sveti lama!' Misliš da si se- ljak? A što se tiče tvog pitanja, o tome ćemo razgovarati sutra. Noćas imamo posla. Sutra ćemo razgovarati, i pokušaću da ti sve objasnim, jer to je dosta zbrkano!" Zajedno smo jahali uz brežu- ljak. Voleo sam da gledam otpozadi selo Šo; pitao sam se šta bi se dogodilo kada bih bacio povelik kamenčić na krov; da li bi pro- šao kroz njega? Ili bi klepetanje isteralo nekoga van u strahu da đavoli nešto bacaju na njih? U stvari, nikada se nisam usudio da bacim kamen, jer nisam želeo da probije krov i nekoga povredi. Međutim, stalno sam bio u strašnom iskušenju.

U Potali smo se uspinjali beskrajnim lestvama - ne stepeni- cama - lestvama koje su bile izlizane i strme, i konačno se uspeli u naše odaje, koje su se nalazile visoko iznad onih koje su pri- padale običnom redovniku. Otišli smo u svoje sobe. Zahvaljujući položaju mog učitelja i zato što sam bio njegov čela, dobio sam zasebnu sobu pored njegove. Otišao sam do prozora i po svojoj navici zagledao se van. Ispod nas je noćna ptica dozivala svog partnera u vrbovom lugu. Mesec je bio sjajan i blistav, pa sam mogao da vidim i tu pticu na namreškanoj površini dok je svojim dugim nogama mešala vodu i mulj sa dna. Iz blizine se odazvala druga ptica. "Barem se ovaj par slaže!" pomislio sam. Uskoro je došlo vreme za spavanje. Morao sam da idem na ponoćnu služ- bu, a već sam bio toliko umoran da sam mislio da ću i jutarnju verovatno prespavati.

Sledećeg popodneva, dok sam proučavao jednu staru knjigu, u moju je sobu ušao lama Mingjar Dondup. "Lobsang, pođi sa

mnom," pozvao me je. "Upravo sam razgovarao sa Najduhovnijim od Svih. Sada moramo da popričamo o problemima koji te zbunjuju." Okrenuo se i uputio se prema svojoj sobi. Dok sam sedeo pred njim, razmišljao sam o mnogim stvarima koje su mi se motale po glavi. "Gospodine!" zazvao sam ga. "Zašto su ljudi koji se venčaju tako netrpeljivi jedno prema drugome? Sinoć sam gledao aure onih dvoje iz Ragjaba i činilo mi se da se zaista mrze; ako se mrze, zašto su se venčali?" Lama je nekoliko trenutaka tužno gledao, a onda rekao: "Lobsang, ljudi zaboravljaju da su na Zemlju došli da nešto nauče. Pre nego što se ko rodi, dok se još nalazi izvan života, dogovori se o izboru vrste i tipu bračnog partnera. Moraš znati da se većina ljudi ženi u, kako bismo mogli reći, žaru strasti. Kada strast mine, mladost, neobičnost, dosada i porodični život rađaju prezir i bezobzornost!"

"Porodični život rada prezir." Razmišljao sam i razmišljao o tome. Zašto se onda ljudi žene? Očito zato da bi nastavljali svoju vrstu. Ali zašto se ljudi ne bi mogli slagati kao što se životinje slažu? Podigao sam glavu i to isto upitao svog učitelja. Pogledao me je i odgovorio: "Zašto, Lobsang! Iznenaduješ me, trebalo bi da znaš da se takozvane životinje često pare radi održanja vrste. Mnoge životinje se pare radi održanja u životu, osobito ptice, i to zasigurno više one koje žive u zajednici. Kada bi se ljudi slagali, kao što kažeš, samo radi povećanja rase, onda bi deca iz takvih odnosa bila gotovo bezdušni ljudi, u stvari istovetna onim stvorenjima koja se rađaju veštačkim osemenjivanjem. U polnom odnosu mora postojati ljubav. Među roditeljima mora postojati ljubav, ako žele da rađaju najbolju vrstu dece. U protivnom, to bi bilo poput fabrički proizvedene robe!"

Te stvari oko muža i žene su me zbunjivale. Pomislio sam na svoje roditelje, na svoju majku dominantnu ženu i na oca vrlo strogog roditelja. Kada sam mislio o majci i ocu nisam bio u stanju da skupim baš mnogo sinovskih osećaja. Upitao sam svog učitelja: "Ali zašto onda ljudi sklapaju brakove iz poslovnih razloga?" "Lobsang!" odgovorio je moj učitelj, "to je čest način na koji Kinezi i Japanci sklapaju brakove. Njihovi su brakovi često ugovoreni, a moram priznati da su kineski i japanski brakovi uspešniji od zapadnjačkih. Kinezi to poredi sa čajnikom. Oni se ne

žene iz strasti, jer ženidba iz strasti, kažu oni, nalik je na čajnik u kojem uvri voda i ohladi se. Oni se žene promišljeno i puštaju da mitski čajnik vremenom zakuva, i na taj način voda duže ostane vruća!" Pogledao me da proveri je li mi to jasno. "Ali, gospodine, ne razumem zašto su ljudi u zajednici tako nesrećni." "Lobsang, ljudi na Zemlju dolaze kao u učionicu, dolaze da nauče i, kada bi prosečni muškarac i žena bili zajedno savršeno srećni, onda ne bi učili, jer se ne bi imalo šta učiti. Oni na Zemlju dolaze da budu zajedno i da žive zajedno - to je deo lekcije - moraju naučiti da daju i uzimaju. Ljudi poseduju neugodnu žestinu, britkost ili specifičan način mišljenja i ponašanja koji uznemiruju i neprijatno pogađaju ili vređaju partnera. Partner koji je neugodan mora naučiti da popusti i možda prestane sa dosadnim postupcima, dok se povređeni partner mora učiti toleranciji i strpljenju. Gotovo bi svaki par mogao da uspešno živi u braku kada bi oboje naučili da daju i primaju. "Gospodine!" upitao sam, "šta bi se supruzima moglo posavetovati da bi živeli zajedno?" "Muž i žena bi, Lobsang, morali da čekaju pogodan trenutak i tek tada ljubazno, uljudno i smireno kažu šta ih uznemirava i ljuti. Kada bi muž i žena zajedno raspravljali o problemima, bili bi mnogo srećniji u braku." Razmišljao sam o tome, i pitao se kako su se moj otac i majka slagali kada bi pokušali da zajedno raspravljaju o problemima! Za mene su oni izgledali kao vatra i voda, kao dva međusobna neprijatelja. Moj je učitelj očito znao o čemu razmišljam, jer je nastavio: "Mora biti i davanja i uzimanja, jer ako ovi ljudi žele nešto da nauče, moraju znati kada sa njima nešto nije u redu." "Ali kako to," upitao sam, "zašto se jedna osoba zaljubi u drugu ili je ta druga osoba privlači? Ako se ispočetka sviđaju jedno drugome, zašto se ubrzo ohlade?" "Lobsang, dobro znaš da se po auri neke osobe može reći kakva je to osoba. Prosečan čovek ne vidi auru, ali zato mnogi ljudi imaju osećaj po kojem mogu reći da im se neka osoba sviđa ili ne sviđa. U većini slučajeva ljudi ne mogu da objasne zašto nekoga vole ili ne vole, ali će se složiti da im je neka osoba draga, a druga nije." "Ali, gospodine!" uzviknuo sam. "Kako im se neko može sviđati, a da potom sviđanje ubrzo prestane?" "Kada se ljudi nalaze u određenoj fazi, kada osećaju da su zaljubljeni, njihove se vibracije povećavaju,

pa je lako moguće da se dvoje ljudi, muškarac i žena, kada su im vibracije povećane, slažu. Na nesreću, ne trude se uvek da im vibracije ostanu na toj frekvenciji. Žena će postati neuredna, a možda će mužu uskraćivati i ono što je njegovo nesporno pravo. Muž će onda potražiti drugu ženu, i postepeno će se sasvim udaljiti jedno od drugoga. Njihove eteričke vibracije će se postepeno promeniti, tako da više neće biti složni i dopunjavati se, već će jedno drugome postati potpuno antipatični." Da, to mi je štošta objašnjavalo, ali sada sam se vratio na napad!

"Gospodine! Zbunjuje me činjenica da neko detence živi možda samo mesec dana i umre. Kakve izgleda ima to dete da nešto nauči ili ispašta za karmu? Kako ja vidim, to je samo gubljenje vremena!" Lama Mingjar Dondup se blago nasmešio mojoj žestini. "Ne, Lobsang, ništa nije uzalud! Misli su ti zbrkane. Ti pretpostavljaš da neko živi samo jedan život." Pogledao je u mene, a onda se na trenutak zagledao kroz prozor. Shvatio sam da razmišlja o onim ljudima iz Ragjaba - možda razmišlja o njihovom detencetu.

"Želim da zamisliš da pratiš osobu koja prolazi kroz niz života," rekao je moj učitelj. "Ta osoba je dosta lošeg učinila u životu, u kasnijim godinama je odlučila da ne može više tako, ustanovila je da su za nju takvi uslovi loši i okončava svoj život samoubistvom. Ta je osoba, znači, umrla pre nego što je trebalo. Za svakoga je određeno da živi određen broj godina, dana i sati. Sve je to dogovoreno i sređeno pre dolaska na Zemlju. Ako čovek okonča svoj život, možda godinu pre nego što bi prirodno umro, on mora da se vrati i odsluži tih dodatnih dvanaest meseci." Pogledao sam ga, i shvatio neke značajne mogućnosti koje iz toga mogu proizaći. Moj je učitelj nastavio: "Neki čovek okonča svoj život. On ostaje u astralnom svetu dok mu se ne ukaže prilika da ponovo siđe na Zemlju pod odgovarajućim okolnostima i proživi određeno vreme na Zemlji. Čovek koji nije proživio svojih dvanaest meseci, može doći na Zemlju kao bolešljivo dete i umreti zarana. Gubitkom deteta ti će roditelji takođe dobiti nešto; izgubiće dete, ali će im zauzvrat ostati iskustvo, vratiće nešto malo od onoga što moraju da plate kao svoju karmu. Složićemo se da, dok su ljudi na ovoj Zemlji, njihovo gledište, njihove percepcije, njihove vrednosti - sve je iskrivljeno. Ponavljam, ovo je svet ilu-

zija, svet lažnih vrednosti, a kada se ljudi vrte u uzvišeniji svet nadbića, tek onda mogu videti da naporne, besmislene lekcije i iskustva koje su prošli za vreme svog boravka na Zemlji ipak nisu tako besmisleni."

Osvrnuo sam se okolo i pomislio na sva proročanstva u vezi sa mnom; proročanstva o patnjama, torturama, o boravku u da- lekim i nepoznatim zemljama. Upitao sam: "Onaj ko izriče proročanstvo zapravo samo kontaktira s izvorom informacija; ako je sve dogovoreno pre nego što ko dode na Zemlju, je li onda pod određenim okolnostima moguće doći do tog znanja?" "Da, to je sasvim tačno," rekao je moj učitelj, "ali nemoj da misliš da je sve planirano kao nešto neizbežno. Zacrtnane su temeljne smernice. Dati su nam određeni problemi, određene smernice koje treba da sledimo, a zatim nam je prepušteno da radimo najbolje što možemo. Jedan će čovek uspeti, a drugi neće. Gledaj na to ovako; pretpostavimo da su dvojici ljudi naredili da moraju otići odav- do Kalimponga u Indiji. Ne moraju ići istim putem, ali mora- ju doći na isto odredište. Jedan će čovek izabrati jedan, a drugi čovek drugi put; zavisno od puta koji su izabrali, takva će biti njihova iskustva i pustolovine. Takav je i život: odredište nam je poznato, ali kako ćemo doći do njega, zavisi od naših sklonosti, mogućnosti i sposobnosti."

Dok smo razgovarali pojavio se kurir, i moj je učitelj, nakon što mi je ukratko objasnio razlog, otišao hodnikom za njim. Po- novo sam otišao do prozora, nalaktio se na nj i podbočio lice rukama. Razmišljao sam o svemu što sam saznao, o svojim iskustvima, i celo moje biće preplavila je ljubav za tog velikog čoveka lamu Mingjar Dondupa, mog učitelja, koji je prema meni pokazivao više ljubavi nego što su to moji roditelji ikada činili. Odlučio sam da, šta god da budućnost donese, uvek postupam i ponašam se kao da se kraj mene nalazi moj učitelj i nadgleda moje postupke. Dole u poljima, redovnici-muzičari vežbali su sviranje; razlegali su se razni "brumps-brumps-brumps" zvuci; pištali su i ječali njihovi instrumenti. Nemarno sam ih posma- traio, ali sam video sam da su to vrlo gorljivi ljudi koji se zaista trude da proizvedu dobru muziku. Okrenuo sam se s mišlju da se opet posvetim knjizi.

Uskoro me je čitanje zamorilo; bio sam usplahiren. Doživljaji i saznanja su mi se sve brže kotrljali pred očima. Sve sam sporije okretao stranice, a onda sam odlučio da sve te štampane stranice vratim među izrezbarene drvene korice i spojim ih trskama. Bila je to knjiga koja se morala umotati u svilu. Urođenom pažnjom, obavio sam to i odložio je.

Ustao sam i prišao prozoru. Noć je bila sparna, mirna, bez daška vetra. Okrenuo sam se i izašao iz sobe. Sve je bilo mirno u nemoj tišini velike građevine, koja je stvarala utisak da je živa. Ovde u Potali su ljudi nekoliko vekova radili na svetim poslovima, i sama je zgrada razvila svoj vlastiti život. Požurio sam do kraja hodnika i uspeo se lestvama. Uskoro sam izbio na krov pored Svetih grobova.

Tiho sam otišao do svog uobičajenog mesta, koje je bilo dobro zaštićeno od vetra koji je stalno strujao sa planina. Naslonio sam se leđima na Sveti lik, prekrstio ruke na potiljku i posmatrao dolinu. To me je nakon nekog vremena zamorilo, pa sam legao na leđa i zagledao se u zvezde. Dok sam ih posmatrao, imao sam čudan osećaj da se svi ti svetovi okreću oko Potale. To mi je izazvalo kratkotrajnu vrtoglavicu, osećaj kao da padam. Dok sam gledao, na nebeskom svodu pojavio se tanak trak svetla. "Još jedna kometa je nestala!" pomislio sam. "Izgorela je i ugasila se u kiši zamagljenih crvenih iskri."

Postao sam svestan jedva čujnog šušketanja nedaleko od mene. Oprezno sam podigao glavu, pitajući se što bi to moglo biti. Na ble- dom svetlu zvezda ugledao sam lik pokriven kapuljačom kako ko- rača gore-dole na suprotnoj strani Svetih grobova. Posmatrao sam ga. Lik je došao do zida okrenutog prema gradu Lasi. Video sam njegov profil. Najusamljeniji čovek u Tibetu, pomislio sam. Čovek sa više briga i odgovornosti od ikoga u zemlji. Čuo sam dubok uz- dah, i upitao se nisu li i za njega proročanstva bila loša kao i za mene. Pažljivo sam se okrenuo i tiho se odšunjavao; nisam želeo da ometam - čak ni bezazleno - privatne misli drugoga. Uskoro sam došao do ulaza i tiho sišao u svetište svoje sobe.

Tri dana kasnije bio sam prisutan dok je moj učitelj lama Min-

gjar Dondup pregledavao dete onog para iz Ragjaba. Razodenuo ga je i pažljivo posmatrao njegovu auru. Neko je vreme duboko razmišljao nad osnovom njegovog mozga. Detence nije plakalo ni cvilelo šta god da je radio moj učitelj. Kao što sam znao, i takvo malo kakvo je bilo, shvatalo je da mu lama Mingjar Dondup pokušava pomoći da ozdravi. Moj se učitelj konačno uspravio i rekao: "Tako, Lobsang! Mi ćemo ga izlečiti. Ima oštećenje izazvano pri porodu."

Roditelji su čekali u sobi kraj ulaza. Ja sam, prilepijen uz svog učitelja kao njegova senka, otišao s njim do tih ljudi. Kada smo ušli, bacili su se na pod pred lamine noge. On im se blago obratio: "Vaš će sin biti izlečen. Prema našim ispitivanjima, pri porodu je bio ili ispušten ili udaren. To se može izlečiti; ne morate se bojati." Majka je drhtala dok je odgovarala: "Sveti doktore lama, tako je kako kažete. Došao je neočekivano, iznenada, i tresnuo je na pod. Tada sam bila sama." Moj je učitelj klimnuo sa naklonošću i razumevanjem: "Vratite se sutra u ovo doba, i siguran sam da ćete moći da odnesete vaše dete - ali izlečeno." Dok smo izlazili iz sobe, oni su se klanjali i prostirali po podu.

Moj učitelj mi je rekao da pažljivo pregledam detence. "Pogledaj, Lobsang, ovde je pritisak," upućivao me. "Ova kost pritiska mozak - pogledaj kako svetlost aure postaje lepezasta umesto zaokružena." Uzeo je moje ruke u svoje i naveo me da opipam iznad oštećenog područja. "Ukloniću pritisak kosti koji smeta. Gledaj!" Brže nego što sam mogao da vidim, pritisnuo je palčevima unutra-van. Detence se nije oglasilo; bilo je to tako brzo da nije moglo ni da oseti bol. I glava mu više nije visila na jednu stranu kao pre, već je stajala uspravno kako i treba. Moj učitelj mu je neko vreme masirao vrat, pažljivo, od glave prema srcu, i *samo* u tom smeru.

Sutradan u dogovoreni sat roditelji su se vratili, i bili u delirijumu od radosti kada su ugledali - čudo. "Za ovo morate da platite," smešio se lama Mingjar Dondup. "Ja sam vam učinio dobro. Zato vi morate da *platite* dobrotom jedno prema drugome. Nemojte se svađati niti se sporiti, jer dete upija stajališta roditelja.

Dete neljubaznih roditelja postaje neljubazno. Dete nesrećnih roditelja koji se ne vole takođe je nesrećno i bez ljubavi. Platite pažnjom i ljubavlju jedno prema drugome. Mi ćemo vas posetiti za nedelju dana da pogledamo dete." Nasmehio se, potapšao detence po obrazu, okrenuo se i izašao. A i ja s njim.

"Neki siromašni ljudi su vrlo ponosni, Lobsang, uznemire se kada nemaju novca da plate. Uvek im omogućí da *misle* kako plaćaju." Moj se učitelj nasmehio kada je dodao: "Rekao sam im da moraju da plate. To im je bilo drago, jer su mislili da su, u svojoj najboljoj odeći, ostavili na mene utisak da imaju novca. Jedini način na koji su mogli da plate je, kao što sam im rekao, da budu pažljivi jedno prema drugome. Ako muškarac i žena sačuvaju svoj ponos, svoje samopoštovanje, Lobsang, učiniće sve što od njih zatražiš!"

Kada sam se vratio u svoju sobu, prihvatio sam se teleskopa. Izvukao sam sjajnu bronzanu cev i zagledao se u Lasu. U fokusu su mi se uskoro pojavila dva lika; jedan od njih nosio je dete. Dok sam gledao, muškarac je stavio ruku oko ženinog ramena i poljubio je. Tiho sam spakovao teleskop, i prihvatio se učenja.

Poglavlje XI

Nekolicina nas zabavljala se u dvorištu, kočopereći se na štulama i pokušavajući da prevrnemo jedan drugoga. Onaj koji uspe da se zadrži na štulama uprkos nasrtajima ostalih bio je pobednik. Nas trojica smo popadali, i grohotom se smejali. Neko je stavio svoje štule u rupu i, spotakavši se o nas, tresnuo, "Stari je nastavnik Raks danas bio neraspoložen, sav je poplaveo!" rekao je srećno jedan od mojih drugova. "Da!" povikao je drugi iz gornje stube. "Neki bi drugi nastavnik pozeleneo od zavisti što on može da se dovede u takvo raspoloženje i iskali se na nama a da se i ne zadiše." Pogledali smo se i počeli da se cerekamo; plavo raspoloženje? Pozeleneti od zavisti? Pozvali smo ostale da siđu sa štula i sednu pokraj nas na zemlju, a onda smo započeli novu igru. Koji od nas se bojama može opisati raspoloženje? "Plavu licu!" uzviknuo je jedan. "Ne," odgovorio sam, "već smo imali plavu boju, već smo imali plavo raspoloženje." I tako smo nastavili, počevši od plavog raspoloženja do opata koji je bio u smeđoj radnoj sobi, pa do nastavnika zelenog od zavisti. Drugi je spomenuo purpurno-crvenu ženu koju je video na tržnici u Lasi! Na trenutak nismo znali može li se to uzeti u obzir, jer niko od nas nije znao šta znači purpurno-crvena žena. "Ja znam!" dodao je dečak meni zdesna. "Kao što imamo čoveka koji je žut, žut od straha. Konačno, žuto se često koristi da se označi strah." Razmišljao sam o svemu tome, i činilo mi se da, ako su takvi opisi u opštoj upotrebi u bilo kojem jeziku, onda za to mora postojati dobar razlog; to me je navelo da potražim svog učitelja, lamu Mingjar Dondupa.

"Poštovani lama!" banuo sam u njegovu radnu sobu prilično uzbuđen. Podigao je pogled nimalo se ne zbunivši mojim neprirodnim upadom. "Poštovani lama, zašto koristimo boje za opis raspoloženja?" Odložio je knjigu koju je proučavao i dao mi znak da sednem. "Pretpostavljam da misliš na one opštekorisćene izraze kao što su npr. plavo raspoloženje ili čovek zelen od zavisti."

sti?" upitao je, "Da," odgovorio sam još uzbuđeniji, jer mi je pro- nikao u misli. "Stvarno bih želeo da znam zašto su sve te boje važne. Nešto se iza toga krije!" Pogledao me je, glasno se nasme- jao i uzvratio: "Pa, Lobsang, došao si meni na još jednu lekciju. Budući da si naporno vežbao, mislim da bismo ti i ja mogli da popijemo čaj - već sam ga naručio - pre nego što pređemo na tu temu." Ubrzo je unesen čaj: Ovaj put je to bio čaj i *tsampa*, isto ono što bi dobio svaki redovnik ili lama ili dečak u lamaseriji. Jeli smo u tišini, a ja sam razmišljao o bojama i pitao se kakve su njihove implikacije. Ubrzo smo pojeli svoj prilično mršav obrok, i pogledao sam u svog učitelja.

"Ti, Lobsang, znaš nešto o instrumentima," započeo je. "Znaš, na primer, da postoji instrument koji se mnogo koristi na Zapa- du, a zove se klavir. Seti se da smo zajedno gledali sliku jednog klavira. On sadrži klavijaturu sa mnogo belih i crnih dirki. Nego, zaboravimo dirke, i umesto toga zamislimo da imamo klavija- turu dugu možda tri kilometra - i dužu, ako hoćeš - koja prima svaku vibraciju sa bilo kojeg nivoa postojanja." Pogledao me je da proveriti pratim li ga, jer je znao da klavir smatram čudnim instrumentom. Ja sam - kao što je rekao moj učitelj - takvu stvar video samo na slikama. Zadovoljan što sam shvatio zamisao, nastavio je: "Ako imaš klavijaturu koja može da primi svaku vi- braciju, raspon ljudskih vibracija pokrivaju možda tri središnje note. Shvatićeš - nadam se da hoćeš! - da se sve sastoji od vi- bracija. Uzmimo najnižu vibraciju poznatu čoveku. Najnižu vi- braciju krutog materijala. Kada ga dotakneš, tvoj prst ne prodire ispod površine, ali ipak svi njegovi molekuli vibriraju! Ako slediš zamišljenu klavijaturu, čućeš vibraciju zvanu zvuk. Ako ideš još više, tvoje oči će primiti vibraciju zvanu vid."

To me je zgromilo. "Kako vid može biti vibracija? *Kako* onda vidim stvar koju gledam?" "Vidiš, Lobsang, jer predmet koji gle- daš vibrira i stvara komešanje koje oko opaža. Drugim rečima, predmet koji gledaš proizvodi talas koji primaju štapići i čunjići u oku, koje onda prenosi primljene impulse u deo mozga koji ih pretvara u sliku originalnog predmeta. Sve je to vrlo zamršeno, i nećemo dublje u to zalaziti. Samo pokušavam da ti dokažem da je sve vibracija. Navise na skali su radio talasi, telepatski talasi i

talasi onih koji su na drugim nivoima postojanja. No rekao sam da ćemo se ograničiti na tri mitske note na klavijaturi koje ljudi mogu opažati kao čvrstu supstancu, kao zvuk i vid." Morao sam da razmislim o tome, jer mi se u glavi stvorila zbrka. Nikada se, međutim, nisam usprotivio učenju po ljubaznim metodima svog učitelja. Jedan jedini put usprotivio sam se učenju, i to onda kada je onaj nastavnik-tiranin udarao po mojoj jadnoj pohabanoj halji vrlo neprijatnim štapom.

"Pitaš za boje, Lobsang. Vidiš, izvesne vibracije su se utisnu- le u nečiju auru kao boje. Na primer, ako se neko oseća jedno - ako je nesrećan - onda neka njegova čula emituju vibraciju ili frekvenciju koja otprilike odgovara boji koju zovemo plava. Nju mogu opažati i ljudi koji nisu vidoviti. Tako se ta boja uvu- kla u većinu svetskih jezika kao oznaka za plavo raspoloženje - neprijatno, nesrećno raspoloženje." Počeo sam da shvatam suštinu, ali mi još nije bilo jasno kako čovek može biti zelen od zavisti, pa sam ga to i upitao. "Lobsang, moraš da shvatiš da se vibracije onoga ko trpi od poroka zvanog zavist menjaju, pa i on ostavlja utisak da je zelen. Ne mislim da njegovo obličje naprosto pozeleni, kao što i sam znaš, već on ostavlja utisak da je pozeleneo. Takođe, objasniću ti da, kada se osoba rodi pod određenim planetarnim uticajem, onda neke boje jače utiču na nju." "Da!" uzviknuo sam. "Znam da osoba rođena u znaku Ovna voli crveno!" Moj se učitelj nasmejao mojoj nestrpljivosti, i nastavio: "Da, to spada u zakon harmonije. Neki ljudi bolje reaguju na određenu boju, jer je vibracija te boje usklađena sa njihovim sopstvenim vibracijama. Na primer, čovek rođen u znaku Ovna voli crvenu boju - jer je u njegovoj strukturi mno- go crvenog, pa mu je ta boja prijatna."

Goreo sam od želje da pitam; znao sam o zelenim i plavim bo- jama, čak sam mogao da shvatiti i protumačiti zašto bi neko bio u smeđoj radnoj sobi - jer, kada se čovek usredsredi na određenu vr- stu proučavanja, njegova je aura možda prekrivena smeđim mrlja- ma. Ali nisam mogao da razumem zašto bi neka žena bila purpurna! "Poštovani lama," provalilo je iz mene, jer nisam mogao više da sa- vladavati znatiželju, "zašto za neku ženu možemo reći da je purpur- na?" Moj me je učitelj pogledao i činilo se da će

prasnuti u smeh. Pitao sam se što mu je tako smešno. A onda mi je objasnio, ljubazno i iscrpno, tako da mi ubuduće ništa ne bi trebalo biti nejasno!

"Želim da ti takođe objasnim, Lobsang, da vibracija svake osobe ima temeljnu frekvenciju, to jest, molekuli svakog čoveka vibriraju određenom brzinom, a talasna dužina koju proizvodi njegov mozak svrstava se u posebne grupe. Ne postoje dve osobe koje bi imale istu talasnu dužinu - istu talasnu dužinu identičnu u svakom pogledu. Kada su dvoje ljudi gotovo na istoj talasnoj dužini, ili kada talasna dužina jedne sledi izvesne oktave talasne dužine druge osobe, kaže se da su te osobe kompatibilne, usklađene, i one se dobro slažu." Pogledao sam ga i pomislio na neke od naših temperamentnih umetnika. "Poštovani lama, je li isti- na da neki umetnici vibriraju brže od ostalih ljudi?" pitao sam. "Sasvim sigurno, Lobsang," odgovorio je moj učitelj. "Ako čovek poseduje ono što zovemo nadahnućem, ako je on dobar umetnik, frekvencija njegovih vibracija mnogostruko je viša od normalne. Katkada to umetniku smeta - teško živi s tim. Budući da su njegove vibracije brže od naših, sklon je da na nas gleda kao na manje vredne smrtnike. Međutim, neretko je delo koje stvori tako dobro da se mogu zanemariti njegove mušice i uobrazilje!"

Zamislio sam onu veliku dugačku ldavijaturu, i zaista mi se činilo čudnim da je na klavijaturi dugoj nekoliko kilometara raspon čovekovog iskustva ograničen na samo tri note, pa sam to i rekao. "Znaš, Lobsang, ljudsko biće samo sebe smatra važnim u svetu. U stvari, sem ljudi postoje i mnogi drugi oblici života. Na drugim planetama postoje sasvim drugačiji oblici života, koje prosečan čovek ne može ni da sluti. Stanovnici jedne planete vrlo udaljene od ovog svemira nalazili bi se na drugom kraju zamišljene klavijature. Ljudi na astralnim nivoima postojanja nalazili bi se pri vrhu klavijature, jer duh koji prolazi kroz zidove takve je fine prirode da je brzina njegovih vibracija zaista visoka, mada je njegov molekularni sastav gotovo zanemariv." Pogledao me, nasmejao se zbunjenom izrazu moga lica i nastavio: "Duh može da prolazi kroz kameni zid zato što se kamen sastoji od molekula koji vibriraju. Između svake molekule je međuprostor i, ako bi mogao da dobiješ tako malo biće sa tako sićušnim molekulima koji mogu

da prođu kroz međuprostore molekula kamenog zida, onda bi to biće bez ikakve prepreke moglo proći kroz kameni zid. Naravno, astralna bića imaju vrlo veliku brzinu vibracija i fine su, prozirne prirode, odnosno nisu kruta materija, što znači da su sastavljena od malo molekula. Većina ljudi zamišlja da je izvan naše Zemlje - izvan granica vazduha iznad nas - bezgasi prostor. To nije tačno. Taj je prostor pun molekula, uglavnom molekula vodonika, koji su raspršeni, ali oni postoje i mogu se otkriti gotovo na isti način kao i prisustvo takozvanog duha." Zahućale su školjke iz hrama, pozivajući nas na službu. "Lobsang, razgovor o ovome nastavice sutra. Želim da ti sve bude jasno," rekao je moj učitelj kad smo se rastajali na ulazu u hram.

Završetak službe u hramu značio je početak trke - trke za hranom. Bili smo prilično gladni, jer smo potrošili sve zalihe hrane. To je bio dan kada smo popunjavali zalihe sveže prženog ječma! U Tibetu svi redovnici nose kožne vrećice sa prženim i mlevenim ječmom, koji, kada mu se doda čaj sa maslacem, postaje *tsampa*. Ubrzo smo se pridružili gomili koja je čekala da im se napune torbe, a potom otišli u trpezariju gde smo dobili čaj i večerali.

Hrana je bila užasna. Žvakao sam *tsampu* i pitao se je li sve u redu s mojim želucem. *Tsampa* je imala grozan ukus po izgorelom ulju, i uopšte nisam znao kako ću je progutati. "Fuj," promrmljao je dječak do mene. "Ovo je sasvim izgorelo. Ko će ovo ugurati u sebe!" "Čini mi se da je hrana pokvarena!" rekao sam. Probao sam još malo, kriveći lice od mučnine i pitajući se kako ću to progutati. U Tibetu se bacanje hrane smatralo ozbiljnim prestupom. Osvrnuo sam se okolo, i video da se i ostali ogledavaju. Nije bilo sumnje, *tsampa* je bila loša. Svi su odložili posuđe, a to se zaista retko događalo u našoj zajednici, u kojoj su svi stalno bili na rubu gladi. Žurno sam progutao *tsampu* i nešto me snažno zažarilo u želucu. Uplašen, brzo sam se uspenrao na noge i, držeći ruku u ustima, pobegao prema vratima.

"No, mladiću!" rekao je glas sa čudnim naglaskom kada sam se približio vratima, nakon što sam silovito izbacio hranu koja mi je naškodila. Okrenuo sam se i ugledao Kendžija Tekeučija, japanskog redovnika, koji je svugde bio, svašta video i radio, a sada je to plaćao povremenim napadima psihičke neuravnote-

ženosti. Pogledao me je sa naklonošću.. "Odvratna stvar, zar ne?" simpatično je primetio. "I ja sam zbog istih poteškoća morao napolje. Moramo da utvrdimo šta će se dogoditi. Ostaću vani još nekoliko minuta da mi sveži vazduh oduva kužni zadah koji je izazvala loša hrana." "Gospodine!" rekao sam bojažljivo, "budući da ste svugde bili, možete li mi reći zašto mi u Tibetu imamo stravično jednoličnu ishranu? Do grla sam sit *tsampe* i čaja, čaja i *tsampe*, *tsampe* i čaja. Katkada jedva gutam to smeće."

Japanac me pogledao s velikim razumevanjem, i još većom naklonošću. "Ah! Pitaš me zato što sam probao tolike vrste hrane? Da, jesam. Celoga sam života putovao. Jeo sam u Velikoj Britaniji, Nemačkoj, Rusiji... gotovo da nema zemlje u kojoj nisam jeo. Uprkos svom sveštениčkom zavetu, dobro sam živio, barem sam tada tako mislio, ali me je zanemarivanje zaveta dovelo do teškog jada." Pogledao me, i činilo se da je ponovno živnuo. "Oh! Da! Pitaš si me zašto je ishrana tako jednolična. Reći ću ti. Ljudi na Zapadu previše jedu i hrana im je raznovrsna, probavni organi im rade na automatskoj bazi, to jest probava im nije podvrgnuta kontroli mozga. Po našem učenju, ako mozak putem očiju može da proceni hranu koja će se uneti u telo, onda želudac može da oslobodi potrebnu količinu probavnih sokova da preradi tu hranu. Ako se, sa druge strane, sve trpa, doslovno trpa u organizam, a konzument je sve vreme zaolcupljen beskorisnim razgovorima, onda probavni sokovi nisu spremni, hrana se ne može potpuno probaviti i jadak pati od probavnih smetnji, a posle i od želučanih čireva. Želiš da znaš zašto ti je ishrana jednostavna? Dakle, jednostavna i jednolična hrana koju čovek unosi u umerenim količinama pogoduje psihičkom razvoju. Ja sam bio izvrstan student okultnih nauka sa visoko razvijenom moći vidovitosti kada sam počeo da se kljukam neverovatnim vrstama hrane i još neverovatnijim vrstama pića. Izgubio sam sve metafizičke moći, i u Čakpori sam došao na oporavak kako bih mogao da odmorim svoje istrošeno telo pre nego što napustim ovu Zemlju. A kada je za nekoliko meseci napustim, oni koji komadaju tela obavice svoj posao, odnosno završiti zadatak koji sam ja započeo neumerenim mešanjem pića i hrane." Pogledao me je, opet čudno poskočio i rekao: "O da, dečake moj! Poslušaj moj savet. Ostaneš li pri

jednostavnoj običnoj hrani ce- loga života, nikada nećeš izgubiti svoje moći. Ako budeš svašta trpao u gladno grlo, sve ćeš izgubiti. A šta ćeš dobiti? Pa, dečaće moj, dobit ćeš probavne smetnje, čir na želucu i lošu narav. 0-ho! Odoh! Osećam da nailazi drugi napad.” Japanski redovnik Kendži Tekeuč i je drhtureći ustao i oteturao prema prostorijama za lame. Gledao sam za njim i tužno klimao glavom. Tako bih rado s njim još razgovarao. Kakva je to hrana bila? Je li imala dobar ukus? A onda sam se u trzaju zaustavio; zašto da mučim sam sebe kada sam dobijao samo pokvaren čaj s maslacem i *tsampu* toliko izgo-relu da je nalikovala na ugljenisanu masu, a u nju je, sem toga, ne- kako dospela i čudna uljasta mešavina. Odmahnuo sam glavom i vratio se u trpezariju.

Kasnije te večeri razgovarao sam sa svojim učiteljem lamom Mingjar Dondupom. "Poštovani lama, zašto ljudi kupuju horoskope od torbara na putu?" Moj se učitelj tužno nasmešio. "Naravno, ti znaš da horoskop ne valja ako nije napravljen za pojedinca, odnosno za onu osobu na koju treba da se odnosi. Horoskop se ne može drugačije praviti. Horoskopi koje prodaju torbari dole na cesti samo su mamac za lakoverne." Pogledao me je i rekao: "Naravno, Lobsang, hodočasnici koji se s tim horoskopima vraćaju kući, pokazuju ih kao uspomenu iz Potale! Oni su zadovoljni, a zadovoljan je i torbar, pa zašto bismo time razbijali glavu? Svi su zadovoljni." "Vi mislite da bi ljudi morali imati lične horoskope?" upitao sam. "Nipošto, Lobsang. Sem u izuzetnim slučajevima, kao što je tvoj. Horoskopi se često koriste samo da bi se neka osoba lišila sopstvene odgovornosti. Ja sam jako protiv upotrebe astrologije ili horoskopa, sem ako postoji određen, naročit razlog za to. Kao što znaš, prosečna je osoba poput putnikahodočasnika koji prolazi kroz grad Lasu. Taj od drveća i kuća ne vidi ni drum ni krivine ispred sebe, i morao bi da bude spreman za sva iznenađenja. Mi odavde možemo da vidimo sve prepreke dole na drumu zato što smo na uzvisini. Putnik je poput osobe bez horoskopa. Budući da smo na uzvisini u odnosu na putnika, mi smo poput ljudi sa horoskopom. Mi smo, pošto smo na višem mestu od hodočasnika, poput ljudi sa horoskopima, jer možemo da vidimo drum pred sobom, zapravo prepreke i teškoće pred sobom, i trebalo bi da stoga znamo izbeći teškoće pre nego što se

one stvarno dogode." "Još me nešto muči, poštovani lama. Kako to da u ovom živo- tu znamo isto ono što smo znali i u prošlom?" Gorljivo sam ga gledao, jer sam se, budući da nisam imao pravo da tako duboko zalazim u stvari, plašio da postavljam takva pitanja. No on se nije uvredio. Odgovorio mi je: "Lobsang, pre nego što smo došli na Zemlju zacrtali smo ono što želimo da radimo. Znanje je pohra- njeno u našu podsvest, i ako uspemo da dopremo do nje - kao što to neki od nas mogu! - saznaćemo ono što smo bili planirali. Naravno, kada bismo znali baš sve što smo isplanirali, ne bi vre- delo usavršavati se, jer bismo znali da postupamo po određe- nom planu. Katkad osoba iz nekih razloga zaspi ili izađe iz svog tela u svesnom stanju i tako stupi u dodir sa svojim nad- ja. Nad- ja ponekad može preneti znanje iz podsvesti u telo na Zemlji, pa kada se astralno telo vrati u fizičko, u svesti ostane znanje o nečemu što se dogodilo u prošlom životu. Ono može biti u obliku naročitog upozorenja da se ne počini ista greška koja je možda počinjena u pređašnjem životu. Katkada čovek žudi za tim da sebi oduzme život. Ako je on, na primer, već bio kažnjavan za sa- moubistvo nizom novih života, često će se prisećati nečega o sa- mouništenju, i to će sećanje ukloniti pretnju od samouništenja."

Duboko sam razmišljao o svemu tome. Prišao sam prozoru i pogledao napolje. Ispod nas je strujao svež vazduh iz močvar- nog zelenila i divnog zelenila vrbovih stabala. Učitelj je prekinuo moje sanjarenje. "Rado gledaš kroz prozor, Lobsang. Jesi li pomi- slio da je to zato što osećaš da zelena boja deluje umirujuće na tvoje oči?" Kada sam razmislio o tome, shvatio sam da posma- tram zelenilo nakon učenja iz knjiga. "Zelena boja je, Lobsang, boja koja najviše opušta umorne oči. U zapadnom češ svetu ot- kriti da u nekim njihovim pozorištima postoji zelena soba, pro- storija u kojoj glumci i glumice odmaraju oči koje su bile izložene dimu na pozornici i bleštavom svetlu reflektora." Razrogačio sam oči od čuđenja. Odlučio sam da pratim ovo sa bojama kad god mi se ukaže prilika za to. Moj učitelj je rekao: "Sad moram da te na- pustim, Lobsang. Sutra opet dođi, jer ću te naučiti nekim drugim stvarima." Ustao je, potapšao me po ramenu i izašao. Neko sam vreme stajao i kroz prozor gledao močvarnu travu i drveće, kojih je zelenilo tako umirujuće delovalo na moje oči.

Poglavlje XII

Stajao sam u manjem useku na putu i gledao niz planinske kose. Srce me je bolelo, a oči pekle od suza koje se nisam usudio da pustim. Starca su odnosili u planinu. Japanski redovnik Ken-dži Tekeuči "vratio se svojim precima." Sada su razlagači mrtvih odnosili njegovo jadno, staro, smežurano telo. Je li njegov Duh već lutao putem prekrivenim trešnjinim cvetom? Ili posmatra greške koje je u životu počinio i planira svoj povratak? Pre nego što su ljudi zašli iza krivine na putu, još sam jednom pogledao dole. Video sam zamotuljak koji je jednom bio čovek. Kad je sunce zakrila senka, na trenutak sam zamislio da u oblacima vidim jedno lice.

^ Postoje li zaista, pitao sam se, Čuvari Sveta? Veliki Duhovni Čuvari koji se brinu o tome da čovjek na Zemlji pati da bi mogao da živi. Zašto oni moraju da budu poput nastavnika u školi? pomislio sam. Možda će ih Kendži Tekeuči sresti. Možda će mu reći da je dobro naučio. Nadao sam se da hoće, jer je on bio nežan starac koji je mnogo video i mnogo propatio. Ili će možda opet morati da se vrati u fizičko telo - reinkarniše se - da bi još učio? Kad bi se mogao vratiti? Odmah ili za nekih šesto godina?

Razmišljao sam o tome i o službi s koje sam upravo otišao. O službi za vođenje mrtvih. O svetlucanju maslačnih svetiljki koje je bilo poput plamička iscrpljenog života. Razmišljao sam o oblačićima tamjana sladunjavog mirisa, koji kao da su tvorili živa bića. Na trenutak sam pomislio da se Kendži Tekeuči opet vratilo među nas, ali ne kao isušeni leš već kao živo biće. Sada će možda gledati akašičke zapise, taj neizbrisivi zapis svega što se dogodilo. Možda će moći da otkrije gde je pogrešio i zapamti to za vreme kada opet dođe.

Od tog starca mnogo sam naučio. Voleo me je na svoj čudni način, razgovarao sa mnom kao sa sebi ravnim. Više nije bio na Zemlji. Nemarno sam otkotrljao jedan kamen i pritom zastrugao

svojim iznošenim sandalama po zemlji. Je li imao majku? Nekako ga nisam mogao zamisliti kao mladića. Činilo se da ima porodicu. Mora da je bio usamljen među nama strancima, tako daleko od svoje domovine. Tako daleko od toplih lahora i svoje Svete planine. Kada mi je pričao o Japanu, a pričao mi je često, njegov je glas postajao hrapav, a pogled čudan.

Jednoga dana me je iznenadio rekavši mi da ljudi istražuju okultne stvari umesto da pričekaju dok ne budu spremni i prestanu da saleću učitelja. "Učitelj *uvek* dođe kada je učenik spreman, dečaće!" rekao mi je. "Kad imaš učitelja - radi sve što ti on kaže, jer ćeš samo tako postati spreman." Dan je postajao tamniji. Iznad moje glave skupljali su se oblaci, a vetar je opet počeo da kotrlja kamenčiće.

Ispod mene, u ravnici, u samom podnožju planine, pojavila se mala grupa ljudi. Nežno su položili zamotuljak na leđa ponija, uzjahali na svoje konje i polako odjahali. Zurio sam preko ravnice, prateći pogledom malu pogrebnu povorku. Kada se udaljila, polako sam se okrenuo i počeo da se penjem planinom.

DODATAK
Drevni recept
ELIKSIK MLADOSTI

LI jednom srušenom tibetanskom samostanu pronašla je komisi- ja UNESCO-a starotibetanski lek protiv skleroze, zapravo nje- gov recept napisan na glinenim pločicama. Ovaj recept je ko- misija prevela na sve svetske jezike, da bi ga približila današnjoj medicini.

Indikacije: lek oslobađa čovečji organizam masnih i krečnih naslaga, poboljšava razmenu supstanci u organizmu, kao i elastičnost krvnih žila, sprečava inarkt, stenokardiju, sklerozu, apopleksiju i onemogućava stvaranje tumora. Uklanja šum u glavi i poboljšava očni vid. Tačnom upotrebom ovog leka podmlađuje se čovečji organizam u celini.

Pripremanje leka: treba dobro očistiti i oprati 350 g belog luka, naseckati ga i stucati drvenim čekićem, pa ga odmah staviti u 300 g %-postotnog alkohola (ima ga u svakoj apoteci). Sadapo- sudu čvrsto zatvoriti (da ne ulazfvazduh) i čuvati 10 dana na prohladnom mjestu. Nakon toga procediti kroz čisto čvrsto plat- no i dobro iscediti ostatak u platnu. Za 2-3 dana može početi lc- cenje
Llzimati sa 50 g mleka (četvrt čaše) na sobnoj temperaturi,
prema tabeli.

Poslije nastaviti da se uzima tri puta dnevno po 25 kapi sa na- vedenom količinom mleka sve dok se ne potroši. Najbolje je lek uzimati prilikom jela.

Preporučuje se lečenje ponoviti nakon pet godina.